

דברי הכנסת

הישיבה התשעים-ושלוש של הכנסת הארבע-עשרה

יום שלישי, כ"ג באדר ב' התשנ"ז (1 באפריל 1997)

ירושלים, הכנסת, שעה 15:04

תוכן העניינים

הצעת חוק שירות ביטחון (הוראת שעה) (תיקון), התשנ"ז-1997
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

הצעת חוק נכי רדיפות הנאצים (תיקון מס' 10), התשנ"ז-1997
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 113), התשנ"ז-1997
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

הצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 37), התשנ"ז-1997
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

הודעת ועדת החינוך והתרבות על רצונה להחיל דין רציפות על הצעות חוק
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הצעת חוק שיפוט בתי-דין רבניים (נישואין וגירושין) (תיקון) (גיור),
התשנ"ז-1997
(קריאה ראשונה)

הצעת חוק פקודת העדה הדתית (המרה) (תיקון – הכרה בזרמים שונים של העדה
היהודית), התשנ"ז-1996
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

שאלות ותשובות

השקעת משרד התיירות בהתנחלויות

עיכובים בפתיחת נציגות תיירותית במוסקבה

הר-הזיתים כאתר תיירות

מסירת מידע על-ידי דובר משטרת ירושלים

חקירת תלונה על הטרדה מינית של ילדה בת 11

זיוף שיקים בנקאיים

טיפול המשטרה בתלונות חרדים בשכונת רמות

טיפול שוטרים במעשה תקיפה

ידיעה על ניסיון לחטוף ילד בבני-ברק

שהייתם בישראל של חשודים בהשתייכות למאפיה הרוסית

שחרור אסירה ביטחונית

יחס שוטרים כלפי אזרח

הברחת מכוניות גנובות על-ידי דיפלומטים פלשתינים

עדות שוטר בבית-משפט שלום

חקירת תלונה בגין הסגת גבול ואיומים

הסעת מתלוננים ברכב משטרת

טיפול המשטרה בתלונות

דקירת תלמידים ערבים בבית-ספר ביפו

אכיפת הצו בדבר איסור בנייה בקסבה של חברון

חקירת שוד בבית ראש עמותת "חסדי נעמי" בבני-ברק

טיפול המשטרה בגנבות רכב

הקטל בדרכים

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הקטל בדרכים

הצעת חוק איכות הסביבה (דרכי ענישה) (תיקוני חקיקה), התשנ"ז-1997

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

הצעת חוק הבזק (תיקון מס' 15), התשנ"ז-1997

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הצעת חוק הבזק (תיקון מס' 15)

התשנ"ז-1997

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

סירוב משרד הבריאות לקבל תרומות דם מעולי אתיופיה ואי-יישום

מסקנות ועדת-נבון; גזענות כלפי חיילים אתיופים ומאמרים על תרומות הדם של עולי אתיופיה

הצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 41) (תשלום המס על-ידי הקונה),

התשנ"ז-1997

(קריאה ראשונה)

הצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 42) (שינוי ייעוד זכות במקרקעין),

התשנ"ז-1997

(קריאה ראשונה)

הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי (תיקון מס' 6) (שירותי בריאות

לתלמידים בבתי-הספר), התשנ"ז-1997

(קריאה ראשונה)

הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (מס' 44) (איסור נהיגה ברכב מסחרי עם עומס יתר), התשנ"ז-

1997

(קריאה ראשונה)

הצעה לסדר-היום הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית לבדיקת פרשת רמי דותן

הצעת חוק שירות ביטחון (הוראת שעה) (תיקון), התשנ"ז-1997

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ד' תיכון:

אני פותח את הישיבה. היום יום שלישי, כ"ג באדר ב' התשנ"ז, 1 באפריל 1997. אין יותר מתיחות, רבותי.

דוד צוקר (מרצ):

היום עוד גדול.

היו"ר ד' תיכון:

היום גדול, אבל גמרנו את העניין.

הצעת חוק שירות ביטחון (הוראת שעה) (תיקון), התשנ"ז-1997, קריאה שנייה וקריאה שלישית. יציג את ההצעה, בשם ועדת החוץ והביטחון, חבר הכנסת דדי צוקר. בבקשה.

דוד צוקר (בשם ועדת החוץ והביטחון):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אני מביא בפניכם, בשם ועדת החוץ והביטחון, ללא הסתייגויות, הצעת חוק שעניינה הוא כדלקמן: השירות הסדיר הנוסף, שס"ן, ששת החודשים האחרונים בשירות הבנים והבנות, אינם מעוגנים בחקיקה באופן המוכר לנו אלא כהוראת שעה, הוראת שעה הקובעת שמטעמי ביטחון, בגלל צורכי ביטחון, אי-אפשר לקצר את השירות ל-24 חודשים לבנים ואי-אפשר לקצר את השירות ל-12 חודשים לבנות. בהוראת שעה שתוקפה עומד לפקוע עכשיו הוארך השירות הסדיר הנוסף, שס"ן, בשישה חודשים לבנים ולבנות. כאמור, זה נעשה בהוראת שעה. תוקפה של הוראת השעה הזו עומד לפקוע בקרוב.

מאחר שצורכי הביטחון לא קטנו, לא הצטמצמו ולא הצטמקו, מוצע – כאמור, ללא הסתייגויות – על-ידי ועדת החוץ והביטחון להאריך את תוקף הוראת השעה בשנתיים נוספות. כלומר, השס"ן יישאר בתוקף שנתיים נוספות, ובעוד שנתיים תוכל הכנסת לתת את דעתה ולהחליט אם להתמיד בעניין או שמא לקצר את השירות הסדיר. תודה, אדוני.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. אנחנו עוברים להצבעה בקריאה שנייה. לחוק אין הסתייגויות והוא בן סעיף אחד. מי בעד סעיף 1, כנוסח הוועדה, בקריאה שנייה – ירים את היד. מי נגד?

הצבעה

סעיף 1 נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

החוק אושר בקריאה שנייה.

אנחנו עוברים להצבעה בקריאה שלישית. ההצבעה אלקטרונית. מי בעד ומי נגד אישור חוק שירות הביטחון (הוראת שעה) (תיקון)? אפשר להצביע.

הצבעה מס' 1

בעד החוק – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק שירות ביטחון (הוראת שעה) (תיקון), התשנ"ז–1997, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 6, אין מתנגדים, אין נמנעים. חוק שירות ביטחון (הוראת שעה) (תיקון) אושר בקריאה שלישית.

זה חוק שיש לו איזה חבר כנסת?

דוד צוקר (בשם ועדת החוץ והביטחון):

לא, זו הצעת חוק ממשלתית.

הצעת חוק נכי רדיפות הנאצים (תיקון מס' 10), התשנ"ז-1997 **(קריאה שנייה וקריאה שלישית)**

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אנחנו עוברים לסעיף הבא: הצעת חוק נכי רדיפות הנאצים (תיקון מס' 10), התשנ"ז-1997, קריאה שנייה וקריאה שלישית. יציג את ההצעה יושב-ראש ועדת הכספים. בבקשה.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מבקש להציג לפני הכנסת את הצעת חוק נכי רדיפות הנאצים (תיקון מס' 10), התשנ"ז-1997.

הצעת החוק המונחת לפניכם לקריאה שנייה ושלישית היא פרי יוזמתו של חבר הכנסת דוד ראם ועניינה מתן הטבה נוספת לנכי רדיפות הנאצים.

לפי המצב החוקי הקיים, נכה רדיפות הנאצים שזכאי לתגמולים על-פי החוק, זכאי לקבל, על חשבון המדינה, טיפול רפואי בהתאם לכללים שקבע שר האוצר בתקנות.

הגדרת "טיפול", כפי שהיא כיום, איננה כוללת זכאות להבראה.

מוצע בזה לרחיב את ההגדרה ולכלול בה גם הבראה, וכתוצאה מכך יהיה הנכה זכאי לתשלום דמי הבראה, כחלק מהטיפול הרפואי שלו הוא זכאי.

אני מבקש מחברי הכנסת לתמוך בהצעת החוק ולהצביע בעדה בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. תודה, אדוני.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. לחוק כמה הסתייגויות. האם מישהו מהמסתייגים נמצא? חבר הכנסת אופיר פינס-פז – איננו. חבר הכנסת נסים דהן – איננו. לא מצביעים על ההסתייגויות.

לסעיף 1 אין הסתייגויות. אנחנו ניגשים להצבעה בקריאה שנייה על הסעיף האחד והיחיד לפי נוסח הוועדה. אפשר להרים את היד. מי בעד? תודה. מי נגד? תודה.

הצבעה

סעיף 1 נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

החוק אושר בקריאה שנייה. אנחנו עוברים להצבעה בקריאה שלישית. חוק נכי רדיפות הנאצים (תיקון מס' 10) בקריאה שלישית, על-פי נוסח הוועדה. אפשר להצביע. תודה.

הצבעה מס' 2

בעד החוק – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק נכי רדיפות הנאצים (תיקון מס' 10), התשנ"ז–1997, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 6, אין מתנגדים, אין נמנעים. חוק נכי רדיפות הנאצים (תיקון מס' 10), התשנ"ז–1997, עבר בקריאה שלישית. חבר הכנסת ראם, שבדודאי זה החוק הראשון שלו, איננו. הוא לא חושב, אולי הוא לא יודע, שיש לו זכות דיבור. אבל הוא איננו.

רבותי, אנחנו ממשיכים.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

אפשר לצרף את קולי?

היו"ר ד' תיכון:

לצרף את קולו של חבר הכנסת אמנון רובינשטיין. תודה.

הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 113), התשנ"ז-1997

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ד' תיכון:

הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 113), התשנ"ז-1997, קריאה שנייה וקריאה שלישית. יציג את ההצעה יושב-ראש ועדת הכספים. בבקשה.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק המונחת לפניכם לקריאה שנייה ולקריאה שלישית הינה פרי יוזמתו של חבר הכנסת מיכה גולדמן, ועניינה מתן סמכות לשר האוצר להעניק הקלות במס לספורטאי חוץ, בדומה למצב שקיים לגבי עיתונאי חוץ.

אני רוצה לומר לכם, חברי הכנסת, שההצעה הוצעה והוועדה בראשותי אישרה את הצעת החוק. אני רוצה לומר לעצמנו, שלא תהיה לאף אחד מאתנו סיבה אידיאולוגית להתנגד אם תבוא הצעת חוק דומה לגבי מומחים מכל הסוגים שיבואו להרצות באקדמיה, או שיבואו תלמידי חכמים, רבנים וראשי ישיבות שיוזמנו מבחוץ למסור שיעורים. גם הם כנראה יוכלו, על בסיס השוויוניות, לדרוש אותה הקלה. אבל הוועדה אישרה את הצעת החוק כדי להעלותה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

רציתי לומר, שלפי המצב המשפטי כיום, מוסמך האוצר מכוח סעיף 245(ב) לפקודת מס הכנסה לקבוע הקלות במס לתקופה מוגבלת בלבד – לכל היותר עד תום שנת המס, באישור ועדת הכספים של הכנסת. מכוח ההוראה האמורה נקבעו הקלות במס לגבי ספורטאי חוץ, אולם תוקפן של ההקלות פג בתום שנת המס ב-31 בדצמבר 1996.

ההקלות במס דרושות על מנת לעודד ספורטאים זרים ברמה הדרושה להגיע לישראל ולהרים את קרן הספורט בישראל.

אני מוכרח לומר, שכנראה העידוד בעצם ניתן לאגודות הספורט, כי הן בין כך ובין כך יביאו ספורטאים. השאלה היא אם הן ישלמו עבורם מס או לא, כי הספורטאים מקבלים את התשלום שלהם נקי ביד – – –

בנימין אלון (מולדת):

רוצים ספורט כחול-לבן.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

כן. לכן ההקלות במס דרושות לצורך העניין הזה. מוצע להסמיק את שר האוצר, החל משנת המס 1997, להסדיר את הנושא באופן קבוע בתקנות שיותקנו, אם תתקבל הצעת החוק שלפניכם. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע, אדוני. יש לי שאלה אליך.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

כן, בבקשה.

היו"ר ד' תיכון:

כפי שאתה מבין, אני הייתי אבי התקנה הזו במשך שנים רבות. אבל אני רוצה לשאול אותך שאלה: האם אתה ער לעובדה, שפועלים זרים, שכמותם נמצאים 100,000, אולי 200,000, אולי רבע מיליון, בעצם ניכוי המס לגביהם מוגבל ל-25%? זאת אומרת, נוצר מצב אבסורדי, כפי שאתה אמרת – יכול להיות שמומחה זר יבוא לארץ ויעבוד בבית-מלון, ויכול להיות שרבי יגיע מברוקלין לישראל, ובשני המקרים הם יאולצו לשלם את מלוא המס. אבל כל פועל זר, אם הוא מגיע מתאילנד או מבוקרשט או מסופיה או מכל מקום אחר, מקבל הגנה בשל לקונה בחוק, והוא ישלם לא יותר מ-25% ניכוי מס במקור. לאור התופעה שקיימת, וכשכולם רוצים לצמצם את ממדי ההעסקה של פועלים זרים, האם אתה לא חושב שכדאי לטפל בנושא הזה?

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

אין לי כל ספק, אדוני היושב-ראש. השאלה שאתה העלית הועלתה גם בפני הוועדה, ואנחנו בהחלט נעודד כל יוזמה, ובמיוחד ראוי שהיא תובא אלינו על-ידי הממשלה, שהיא צריכה להיות ערה ללקונה הזאת בחוק. זה באמת דבר לא ראוי ולא סביר. אני מקווה שהדבר יבוא על תיקונו. אני מודה לך, אדוני.

היו"ר ד' תיכון:

תודה רבה. רבותי, אנחנו עוברים להצבעה בקריאה שנייה על הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 113), התשנ"ז-1997. מי בעד החוק – ירים את היד. תודה. מי נגד? תודה.

הצבעה

סעיפים 1-2 נתקבלו.

היו"ר ד' תיכון:

החוק אושר בקריאה שנייה. אנחנו עוברים להצבעה בקריאה שלישית. חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 113), בקריאה שלישית. אפשר להצביע אלקטרונית.

הצבעה מס' 3

בעד החוק – 7

נגד – 2

נמנעים – אין

חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 113), התשנ"ז-1997, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 113), התשנ"ז-1997, אושר בקריאה שלישית. אנחנו מתקדמים.

בנימין אלון (מולדת):

ידאגו לגיור, אדוני היושב-ראש? – – – למען גיור שלהם?

היו"ר ד' תיכון:

שאלה טובה.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

אם הם מתגיירים, הם חייבים לשלם מס.

היו"ר ד' תיכון:

אתה שואל בעצם אם אולסי פרי וג'ים בואטרייט היו יהודים. עברו הרבה שנים, אפשר להתחיל לשאול אותם עכשיו.

הצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 37), התשנ"ז-1997

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ד' תיכון:

הצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 37), התשנ"ז-1997, קריאה ושנייה וקריאה שלישית. יציג את ההצעה יושב-ראש ועדת הכספים. בבקשה.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק המונחת לפניכם לקריאה שנייה ולקריאה שלישית היא פרי יוזמתו של חבר הכנסת אברהם פורז, ועניינה מתן הקלה לאזרח במס שבח.

לפי הוראות חוק מס שבח מקרקעין כפי שהן כיום, ניתן לנכות, בין יתר הניכויים, גם את התשלומים ששולמו למס רכוש עבור המקרקעין נשוא העסקה. ואולם רק הסכומים ששולמו בשלוש השנים שקדמו ליום המכירה מוצמדים במלואם למדד, ואילו הסכומים ששולמו קודם לכן נשחקים באופן משמעותי, דבר שמביא להגדלת השבח וכתוצאה מכך להגדלת סכומי המס שעל האזרח לשלם.

הואיל ומס רכוש מוטל רק על בעלי קרקעות גם אם ערך הקרקע נמוך, הרי בעלי הקרקעות הם הנפגעים העיקריים מן המצב החוקי הקיים כיום. אנחנו מדברים גם באנשים לא עשירים, אנשים שיש להם קרקע – חצי דונם, 300 מ"ר, במקומות מרוחקים, כשלא מדובר על רוחים גדולים.

על מנת לצמצם את הפגיעה בבעלי הקרקעות, מוצע לקבוע כי הסכומים ששולמו למס רכוש החל מיום 1 בינואר 1986 יוצמדו במלואם למדד לצורך חישוב סכום השבח.

אני רוצה לציין, כי בהצעת החוק המקורית הוצע, שההצמדה המלאה תהיה מ-1 בינואר 1990 בלבד, אולם הוועדה השתכנעה במהלך דיוניה כי מוטב ללכת אחורה עד שנת 1986, זו השנה שממנה ואילך יש נתונים במחשב נציבות מס הכנסה ומס רכוש. לעומת זאת הוחלט לקבוע מדד ממוצע לכל שנה – לא כל חודש אלא כל שנה, בגלל הסיבוך של העניין – דהיינו, המדד שהתפרסם ב-15 ביולי באותה שנה.

חברי הכנסת, כפי שנאמר, מדובר בהקלה לאזרח. אני מבקש מכם לתמוך בהצעת החוק ולהצביע בעדה בקריאה שנייה ושלישית.

מבחינה פורמלית ולמען הפרוטוקול אני רוצה לציין, כי הואיל ומונחות על שולחן הכנסת שתי הצעות נוספות לתיקון חוק מס שבח מקרקעין שטרם נדונו ומספריהן 35 ו-36, יהיה מספר התיקון של הצעת החוק שלפניכם בספר החוקים – אם היא תתקבל – 35 ולא 37, זאת כיוון שההצעה הזאת הקדימה את האחרות. תודה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. אם לא הזכרת מותר לי להזכיר, שזו הצעה של חבר הכנסת אברהם פורז, הוא אבי הרעיון הזה. נדמה לי שכמה פעמים בעבר הוא ניסה להעביר את זה והוא לא הצליח.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

— — — ליושב-ראש שקידם את זה.

היו"ר ד' תיכון:

בסדר, תודה.

רבתי, קיימות הסתייגויות של חבר הכנסת אורון. הוא איננו.

חבר הכנסת נסים דהן יודע על מה ההסתייגות?

נסים דהו (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, כאשר החוק התקבל בקריאה ראשונה הוא היה קצת שונה.
מי שלא זוכר אזכיר לו – – –

היו"ר ד' תיכון:

עוסקים בענייני שכר ואתה מבין שהרוחות גועשות. בבקשה.

נסים דהו (ש"ס):

החוק במקורו היה שונה, ועל-פי הצעת החוק המקורית נקבע שמדובר רק על תשלומים ששולמו עד שנת 1990. אמרתי מעל הדוכן שיש כאן עוול, ושהיה צריך לצרף את כל התשלומים ששילם נישום ולהצמיד אותם בערך הריאלי שלהם. אבל, נאמר לי על-ידי המציע, שיש פה בעיה טכנית, ומבחינת האוצר הוא לא בנוי לכך ואי-אפשר לקחת רטרואקטיבית תשלומים משנות ה-60 וה-70 ולהצמיד אותם לערך הריאלי. אני שמח שחברי ואני עמדנו על דעתנו בוועדת הכספים, הבאנו לשינוי בחוק, ואומנם דעתנו נתקבלה.

בזאת אני רוצה להודות לאוצר, שהבין שחייבים לתקן את העוול הנורא, כי לא ייתכן שאנשים ששילמו כספים בשנות ה-60 וה-70, כשהאינפלציה במדינת ישראל היתה רצחנית, לא יקבלו אותם בחזרה בערכים נומינליים, ואומנם נמצאה הדרך לכך.

לכן, חברי חברי הכנסת, ההסתייגות שלי באה לענות על הבעיה הנקודתית הזאת. אני מציע לחברי לתמוך בהסתייגות. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. אתה מבין שההסתייגות שלך מדברת על ניכויים?

נסים דהו (ש"ס):

לשם החוק.

היו"ר ד' תיכון:

זה רק לשם החוק?

נסים דהן (ש"ס):

כן.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אנחנו ניגשים להצבעה בקריאה שנייה. קיימת הסתייגות של חבר הכנסת נסים דהן – – –

נסים דהן (ש"ס):

מסיר.

היו"ר ד' תיכון:

מסיר? תודה.

אין הסתייגויות לחוק. אנחנו עוברים להצבעה בקריאה שנייה על חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 37). מי בעד אישור החוק על-פי נוסח הוועדה בקריאה שנייה – ירים את היד. מי נגד?

הצבעה

סעיף 1 נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

החוק אושר בקריאה שנייה.

אנחנו עוברים להצבעה אלקטרונית בקריאה שלישית על חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 37), התשנ"ז–1997, שהופך להיות לפי דברי יושב-ראש הוועדה לתיקון מס' 35. רבותי, אפשר להצביע.

הצבעה מס' 4

בעד החוק – 19

נגד – 1

נמנעים – אין

חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 35), התשנ"ז-1997, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, בעד – 19, נגד – 1, חוק מס שבח מקרקעין, שייקרא תיקון מס' 35, התשנ"ז-1997, אושר בקריאה שלישית.

יצחק כהן (ש"ס):

היתה טעות – – –

היו"ר ד' תיכון:

גם זה קורה, אדוני מזכיר הכנסת. חבר הכנסת יצחק כהן טעה והחליף צבעים. כאמור, תיקון מס' 35 אושר.

הודעת ועדת החינוך והתרבות על רצונה להחיל דין רציפות על הצעות חוק

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו ממשיכים. הצבעה על הודעת ועדת החינוך והתרבות על רצונה להחיל דין רציפות על הצעת חוק חינוך חובה לילדים החולים במחלה ממושכת, התשנ"ו-1996, קריאה ראשונה. מובן שאין לנו מושג במה מדובר, ויושב-ראש ועדת החינוך איננו כאן.

אנחנו עוברים להצבעה על החלת דין הרציפות. רבותי, אפשר להצביע, אלקטרונית.

הצבעה מס' 5

בעד הודעת הוועדה – 23

נגד – אין

נמנעים – אין

הודעת ועדת החינוך והתרבות על רצונה להחיל דין רציפות על הצעת חוק חינוך חובה לילדים החולים במחלה ממושכת, התשנ"ו–1996, נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 23, נגד אין, נמנעים אין. דין הרציפות הוחל על הצעת החוק שנקראת חינוך חובה לילדים החולים במחלה ממושכת, התשנ"ו–1996.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו מתקדמים, רבותי, הודעה למזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת א' האן:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע כי הונחו על שולחן הכנסת:

לדיון מוקדם – הצעת חוק יסודות המשפט (תיקון – הכרעה על-פי תפיסת "הציבור הנאור"), התשנ"ז–1997, מאת חבר הכנסת יצחק כהן; הצעת חוק שירות הביטחון (תיקון – דחיית שירות), התשנ"ז–1997, מאת חבר הכנסת אופיר פינס-פז; הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (פדיון מניה של חבר אגודה שיתופית לתחבורה), התשנ"ז–1997, מאת חברי הכנסת א' יחזקאל וס' שלום; הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – בנים בשירות לאומי), התשנ"ז–1997, מאת חבר הכנסת שאול יהלום; הצעת חוק-יסוד: משק המדינה (תיקון – הקצבות ייחודיות), מאת חבר הכנסת שבח וייס; הצעת חוק הפיקוח על עסקי ביטוח (תיקון – רשיון סוכן מומחה), התשנ"ז–1997, מאת חבר הכנסת אליעזר זנדברג; הצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 34) (תיקון – פטור לגני-ילדים), התשנ"ז–1997, מאת חבר הכנסת יורי שטרן; הצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון – פטור ממס למוכר דירה ששימשה כגן-ילדים), התשנ"ז–1997, מאת חבר הכנסת אברהם פורז; הצעת חוק כרטיסי חיוב (תיקון – הגבלת גובה העמלות), התשנ"ז–1997, מאת חבר הכנסת חיים דיין; הצעת חוק השירות

הממלכתי, התשנ"ז-1997, מאת חברי הכנסת י' ביילין ו' יהב; הצעת חוק הליקבידטורים של אסון צ'רנוביל, התשנ"ז-1997, מאת חברי הכנסת י' שטרן ומ' נודלמן; הצעת חוק איסור ניסויים בשכפול גנטי של בני אדם, התשנ"ז-1997, מאת חבר הכנסת אברהם יחזקאל; הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנת 1997) (תיקון – גמול השתתפות לחברי המועצה), התשנ"ז-1997, מאת חבר הכנסת שאול יהלום; הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מסירת ידיעות), התשנ"ז-1997, מאת חבר הכנסת אלי גולדשמידט; הצעת חוק יסודות התקציב (תיקון – איסור חיוב מהרזרבה הכללית בהסכמים קואליציוניים), התשנ"ז-1997, מאת חבר הכנסת אופיר פינס-פז; הצעת חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום) (תיקון – שינוי בזכאות לבן משפחה של נספה), התשנ"ז-1997, מאת חבר הכנסת רן כהן; הצעת חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום) (תיקון – הורשה למדינה ומתן זכויות), התשנ"ז-1997, מאת חבר הכנסת יוסי שריד; הצעת חוק רשות השידור (תיקון – שידורי טלוויזיה לעולים), התשנ"ז-1997, מאת חבר הכנסת רומן ברונפמן; הצעת חוק חינוך מיוחד (תיקון – ועדת השמה), התשנ"ז-1997, מאת חבר הכנסת אמנון רובינשטיין; הצעת חוק השיפוט הצבאי (תיקון – המתקת עונש), התשנ"ז-1997, מאת חבר הכנסת רומן ברונפמן; הצעת חוק השיפוט הצבאי (תיקון – חובה לרצות לפחות שני-שליש מעונש מאסר), התשנ"ז-1997, מאת חבר הכנסת אברהם יחזקאל; הצעת חוק לתיקון פקודת הבנקאות (חסיון המידע), התשנ"ז-1997, מאת חבר הכנסת אברהם יחזקאל; הצעת חוק עובדים זרים (תיקון – סגירת בית-עסק בשל העסקת עובד זר), התשנ"ז-1997, מאת חבר הכנסת רומן ברונפמן; הצעת חוק כביש מס' 1 ירושלים-תל-אביב, התשנ"ז-1997, מאת חברת הכנסת נעמי בלומנטל; הצעת חוק השיפוט הצבאי (תיקון – ועדת ערעורים), התשנ"ז-1997, מאת חבר הכנסת יונה יהב; הצעת חוק איסור הנצחת שמות רוצחים על מצבות זיכרון, התשנ"ז-1997, מאת חברי הכנסת ע' מאור, ר' כהן, נ' חזן וש' בן-צור; הצעת חוק הרשות למלחמה בסמים (תיקון – אלוהול), התשנ"ז-1997, מאת חברת הכנסת נעמי בלומנטל; הצעת חוק שעות עבודה ומנוחה, התשנ"ז-1997, מאת חברת הכנסת ע' מאור וקבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון – הגדלת הקצבה), התשנ"ז-1997, מאת חבר הכנסת יוסי כץ. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה.

הצעת חוק שיפוט בתי-דין רבניים (נישואין וגירושין) (תיקון) (גיור),

התשנ"ז-1997

(קריאה ראשונה)

היו"ר ד' תיכון:

הצעת חוק שיפוט בתי-דין רבניים (נישואין וגירושין) (תיקון) (גיור), התשנ"ז-1997, קריאה ראשונה. רבותי – אחרון הדוברים, חבר הכנסת חגי מירום, בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אנחנו עומדים בסיכומו של הדיון על מה שמכונה בפינו חוק ההמרה. הצעת חוק שמובאת היום להצבעה בקריאה ראשונה בכנסת, אבל קריאה ראשונה, חברי חברי הכנסת, כמוה כיצירת עובדה חקיקתית, אשר תהדהד מהמשכן הזה של הכנסת אל העולם כולו.

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, יש יהדות גדולה מאוד שממתינה – – –

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע, תמתין. רבותי חברי הכנסת. חבר הכנסת בויים. כן, בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, יש יהדות גדולה מאוד בעולם, מקרב הקהילות הרפורמיות – – –

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע, תמתין, אנחנו נפזר את ההפגנה. אדוני שר הפנים. אפשר לסגור את הדלת? בבקשה. חבר הכנסת חנן פורת.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, יש יהדות גדולה מאוד ברחבי העולם, היהדות הרפורמית והיהדות הקונסרבטיבית, וזכיתי להיות אתך ביחד בביקור אצל היהדות הרפורמית בארצות-הברית, וראינו אותם במאבקם על ערכי היהדות, על שמירת מצוות יהודיות, על חינוך לערכי יהדות וכיוצא באלה. לעתים נדמה כאילו חוק ההמרה מהווה אצל האורתודוקסים איזה כלי לחיסול ולניגוח היהדות הרפורמית והקונסרבטיבית. והרי אתה יודע, אדוני היושב-ראש, ויודעים גם חברי היושבים כאן אשר ביקרו אצל הקהילות הרפורמיות והקונסרבטיביות, כי מדובר ביהודים שהם יותר יהודים מאשר רוב היהודים במדינת ישראל בכל הקשור לשמירתם את הדת וערכי הדת, קריאה בספר הספרים, בתנ"ך, וקיום כך וכך מצוות על-פי תפיסתם.

אנחנו, אדוני היושב-ראש, מקיימים מעט מאוד מצוות דתיות. אנחנו, אדוני היושב-ראש, נחשבים ליהודים כשרים למהדרין. ואילו כאן, בבית הזה, באמצעות חוק ההמרה, מנסה חבורה בכנסת – בעצם הממשלה מנסה כאן – להוביל לכך שיהודים שהם בני יהודים, נכדיהם של יהודים, ניניהם וצאצאיהם של יהודים שמקיימים מצוות יהודיות, שעושים כל מה שניתן על מנת להיאבק על מורשת היהדות ולהנחיל אותה לדורות הבאים – יהודים כאלה על-פי החוק הזה יוצאו מכלל עדת ישראל.

נסים דהן (ש"ס):

זה לא נכון. למה אתה מטעה את הציבור?

חגי מירום (העבודה):

אנחנו יודעים, חבר הכנסת דהן, שהצעת החוק הזאת מגבילה את עצמה אך ורק לקהילה הרפורמית והקונסרבטיבית פה.

נסים דהן (ש"ס):

מדברים על הגיורים שהם יעשו. הגיורים הקיימים, אף אחד לא רוצה לפגוע בהם.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת דהן, בלאו הכי לא שומעים.

חגי מירום (העבודה):

חבר הכנסת דהן, אני מכיר את הטענה שהחקיקה הזאת בשלב זה מתייחסת לגיורים על-ידי היהדות הרפורמית והקונסרבטיבית פה, במדינת ישראל, ולא בחוץ. אבל אנחנו יודעים שמדובר בהכנסת השפיץ של הנעל בפתח הדלת. ואנחנו יודעים, חבר הכנסת דהן, שאילו היה הדבר תלוי בך, היו מחוקקים את זה גם כך, שכל גיור שנעשה בקהילה רפורמית או קונסרבטיבית בארצות-הברית, באנגליה או באוסטרליה לא יוכר כאן, בארץ הזאת, כגיור כהלכה.

נסים דהן (ש"ס):

נכון.

חגי מירום (העבודה):

אני רוצה להגיד כאן לחברי הכנסת, מדובר כאן בחקיקה כאילו מקומית, במדינת ישראל, אבל יש בה הוצאה אל מחוץ לגדר, תרתי משמע, של הקהילות הרפורמיות והקונסרבטיביות פה, במדינת ישראל, ויש בה ראשית הצבעה אל היהדות בתפוצות כאילו היא הולכת ומוצאת מתחום הלגיטימציה כאן, במדינת ישראל, ועל-פי החוק.

אדוני היושב-ראש, יש האומרים שמדובר כאן בשמירת הסטטוס-קוו. אין מדובר כאן בשמירת הסטטוס-קוו. יש פה ניסיון לייצר מהלך חדש בחקיקה, שיכבול את ידיהם של הרבנים הרפורמים והקונסרבטיבים. ואתם הרי יודעים שהחקיקה הזאת היא תוצאת פסקו של הבג"ץ, אשר השאיר לכנסת להחליט את החלטתה.

אני רוצה לומר כאן לחברי חברי הכנסת, מיליוני עיניים של יהודים ברחבי העולם צופות בבית הזה ובדבר החקיקה שיצא מתחת ידו. והחקיקה הזאת של היום עלולה ליצור קרע נורא בין היהדות בתפוצות לבין מדינת ישראל.

צבי הנדל (מפד"ל):

למה?

חגי מירום (העבודה):

הואיל ויהדות התפוצות רואה בחקיקה הזו את המהלך הראשון בהוצאתה אל מחוץ לכלל עדת ישראל. וכך הדברים מובנים. מי שראה את נציגי התנועה הרפורמית והקונסרבטיבית מסתובבים כאן, בבית הזה, כנשוכי נחש, ביממות האחרונות; מי ששמע את הקריאות של ראשי הקהילות, בעיקר מארצות-הברית, מבין עד כמה מדובר כאן בחקיקה שעלולה לערער את היסודות שמדינת ישראל כל כך שמרה עליהם עד היום.

ואני חושב שדינה של החקיקה הזאת להידחות. ואני מקווה שאותן סיעות בבית הזה שמייצגות את העולים במדינת ישראל, אשר חלקים גדולים מהם, אחוזים גדולים מהם אינם יהודים וצריכים לעבור הליכי גיור – – –

נסים דהן (ש"ס):

— — —

חגי מירום (העבודה):

ואני קורא במיוחד למפלגת ישראל בעלייה לעמוד כאן מאחורי הציבור שהיא מייצגת. אם סיעת ישראל בעלייה תצביע כאן היום בעד הצעת החוק הזו, סיעת ישראל בעלייה בוגדת בבוחריה, הונתה אותם – –

משה גפני (יהדות התורה):

אתם בוגדים.

חגי מירום (העבודה):

— — רימתה אותם והציגה להם מצגי שווא כאשר הבטיחה להם שהיא תייצג אותם.

אני קורא כאן לסיעת הדרך השלישית — — —

נסים דהן (ש"ס):

— — — אתם הבטחתם

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, נא לשבת. תעצור. חבר הכנסת דהן. חבר הכנסת גפני, אתה חושב שכשאתה צועק אתה משכנע אותו?

משה גפני (יהדות התורה):

לא. אבל יש גבול.

היו"ר ד' תיכון:

אבל הרי איש לא שומע בלאו הכי. נא לשבת. חבר הכנסת בוימ. חבר הכנסת בן-מנחם. חבר הכנסת האשם מחאמיד. נא לשבת, רבותי. תמשיך.

חגי מירום (העבודה):

אני קורא, כאמור, לסיעת ישראל בעלייה לא לבגוד בבחירה; לא לשכוח כמה גיורים נדרשים מקרב אנשים שעלו מארצות העולם והגיעו לכאן והם אינם יהודים ודרוש להם גיור, והם לא יכולים לעמוד במצוות הגיור ובדרישות הגיור של היהדות האורתודוקסית.

צבי ויינברג (ישראל בעלייה):

זה לא נכון.

חגי מירום (העבודה):

חבר הכנסת ויינברג, אל תצעק, אתם הבטחתם את זה לבוחרים שלכם.

אני קורא כאן לסיעת הדרך השלישית, שהופיעה בחזית ההסכמה הלאומית, לא לחוקק את החוק הזה היום.

משה גפני (יהדות התורה):

בושה – – –

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, חבר הכנסת גפני, אתה הרי רוצה שאני אוציא אותך היום.

משה גפני (יהדות התורה):

לא.

היו"ר ד' תיכון:

אבל היום אני לא אוציא.

אופיר פינס-פז (העבודה):

תוציא אותו – – –

חגי מירום (העבודה):

לסיעת הדרך השלישית, אדוני השר קהלני, חבר הכנסת יהודה הראל, חבר הכנסת פרופסור אלכס לובוצקי, שניסה להוביל מהלך הסכמה, אל תיתנו ידכם לחקיקה היום, מפני שחקיקה היום היא ראשיתה של אי-הסכמה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

מי אמר?

נסים דהן (ש"ס):

— — —

חגי מירום (העבודה):

היא ראשיתם של קרע, של שסע, של דברים שלא יוכלו להתברר אחרת מאוחר יותר.

חברי חברי הכנסת, אני קורא כאן לצומת, אחי גיבורי ההתנגדות לכפייה דתית מצומת, שהופיעו כשבפיהם הדיבור על לא לתת לחקיקה כזאת לעבור. אני רואה כאן את סגן השר משה פלד – נראה איך תצביעו כאן היום, לאחר שהבטחתם לבוחרים שלכם, לאחר שהופעתם בפני האומה ואמרתם שלא תיתנו את ידכם לדבר כזה.

משה גפני (יהדות התורה):

איזו צביעות.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

— — —

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

חגי מירום (העבודה):

אני קורא לכל אלה שלא לחוקק את הצעת החוק הזאת היום.

אני רוצה להגיד כאן לחברי דבר נוסף.

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע, תעצור. רבותי.

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת בויים.

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

איזה מין צביעות, אפשר לחשוב — — —

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע. אפשר שם לסגור את כל הדלתות? תסגור בבקשה את הדלת. אנא המשך.

חגי מירום (העבודה):

חברי חברי הכנסת מהסיעות הדתיות, אני יודע שכוחכם רב לכם מאז הבחירות האחרונות. אני יודע שאתם לשון מאזניים מאוד מאוד ארוכה ומאוד מאוד כבדה, ובכל זאת אני קורא לכם, בשם אחדות ישראל שאתם מדברים עליה כל כך הרבה, ובשם אחדות העם, לא להוביל מהלך שיקרע חלקים מן העם.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

הוא הבטיח ועכשיו הוא מטיף מוסר לכל העולם.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת הלפרט, בסדר, אתה לא רוצה לשמוע?

משה גפני (יהדות התורה):

— — —

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת גפני, הוא שאל את פרס. תן לנו להמשיך.

חגי מירום (העבודה):

ודאי ששאלתי את פרס ושמעתי את פרס, והתנגדותו לחקיקה הזאת היא חד-משמעית. אתם גם תראו את זה בהצבעתו.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

— — —

משה גפני (יהדות התורה):

— — — יש גבול — — —

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת גפני, אני אעשה הפסקה לעשר דקות אם אתה לא תרסן את עצמך.

חגי מירום (העבודה):

חבר הכנסת גפני, אולי תעשה את כל הקפיצות שלך במכה אחת, כדי שתיכנס לעיתונות של מחר, ואחר כך תיתן לי לדבר.

משה גפני (יהדות התורה):

לא, אני מספיק אחראי – – –

צבי ויינברג (ישראל בעלייה):

– – –

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת ויינברג, חבר הכנסת גפני, לא עוד.

חגי מירום (העבודה):

יש הטוענים והסבורים, שחקיקה בקריאה ראשונה היא עוד לא מעשה חקיקה; שאפשר להעביר את החוק בקריאה ראשונה, ואחר כך לשבת, בין הקריאה הראשונה לבין השנייה והשלישית, ולהשלים את החקיקה. אני אומר לכם, שבדרך כלל, כאשר הכנסת מחוקקת חוק בקריאה ראשונה, היא מביעה את רצונה להמשיך אותו הלאה. חקיקה בקריאה ראשונה היא לא דבר של מה בכך, היא חקיקה שבה הכנסת קובעת עמדה. אפשר שהיא תשונה במקצת, אפשר שתהיה פה פשרונת ושם פשרונת. אבל במהות, זו תהיה מהותו של החוק, וזו תהיה הצבעה על הדברים, והגיון מחר לא יהיה כמו הגיון אתמול ושלשום. צריך לדעת את זה, צריך להודות בזה, זה הדבר שעומד לפנינו.

לכן, כל מי שנתן את עצמו לטובת ניתוחי פשרה כאלה ואחרים, נותן את עצמו למה שהוא הודיע שהוא לא יצביע עליו קודם.

אני הייתי אומר שהצעתו של חבר הכנסת לובוצקי לעכב את החקיקה הזאת, לא להעביר אותה היום, לחשוב ברוח אחדות ישראל על איזה פתרון אחר מהפתרונות הקיימים, היא הצעה טובה. ואני אומר לכם, ששמעתי מחבר הכנסת משה שחל הצעות מאוד רציניות לפתרון העניין הזה, לא באמצעות החקיקה הזאת. אפשר להגיע למשהו שלא יפלג את העם ולא ידחה חלקים ממנו.

לכן אני מציע שהכנסת תדחה את החוק הזה היום על אתר. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת מיכאל איתן רוצה למסור הודעה.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, בתור מה?

חיים אורון (מרצ):

בתור מה?

היו"ר ד' תיכון:

תשמע. תתאזר בסבלנות ותשמע. הרי אני צריך לשאול אותו אם יש הסכמים, מכתבים.

חיים אורון (מרצ):

זה צריך להיות בכתב, מראש.

היו"ר ד' תיכון:

בסדר, תיכף נשמע.

חיים אורון (מרצ):

האם אתה לא יודע על מה הוא הולך להודיע?

היו"ר ד' תיכון:

אינני יודע.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת אורון – – –

היו"ר ד' תיכון:

תרשה לי. חבר הכנסת אורון, האם לדעתך הייתי צריך לתת לחבר הכנסת חגי מירום לדבר? על-פי הסדר – לא. הוא יאמר לך. על-פי הסדר הציבורי – לא.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כשישבת על כיסאך פה – – –

היו"ר ד' תיכון:

נכון, על כיסאי פה ושם. עכשיו ידבר חבר הכנסת מיכאל איתן, אחר כך תדבר אתה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

עם כל הכבוד, חבר הכנסת אורון, הסידור הזה שחבר הכנסת חגי מירום יעמוד פה וידבר ללא שום זכות בתקנון, שום זכות שבעולם, הוא חלק מאיזו מערכת של הבנות לגבי איך מנהלים את הדברים. אף אחד לא מחה ואף אחד לא קם. שום זכות בעולם לא היתה לו. עם כל הכבוד, עוד לפני שאני פוצה את פי, תן לי לומר את דברי, אולי בהמשך הדברים יהיו ברורים לך.

היו"ר ד' תיכון:

לפני שאתה מעיר הערה, רבותי, היום פורסם באחד העיתונים שמישהו מתעד את צורת ההצבעה. אני חוזר ואומר: לא יהיה כדבר הזה בכנסת.

חגי מירום (העבודה):

למה לא? יש שקיפות מלאה פה.

היו"ר ד' תיכון:

בסדר, אבל זה להלך אימים, ואני לא אתן שיהלכו אימים על חברי הכנסת.

חגי מירום (העבודה):

זה לא, אבל יש פה שקיפות מלאה.

היו"ר ד' תיכון:

מי שרוצה יקבל את רשימת המצביעים. זה איננו סוד.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להפנות את תשומת לבם של חברי הכנסת שיסדרו את עניבותיהם, כי מצלמים אותם בשעת ההצבעה, מי מצביע בעד מה – – –

היו"ר ד' תיכון:

בסדר. חבר הכנסת ריבלין, נא לשבת.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

לא נשמע כדבר הזה.

היו"ר ד' תיכון:

בסדר. נא לשבת. אני הבהרתי את העניין.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

בעקבות עמדתן של סיעות בכנסת וחברי כנסת בודדים שהביעו את עמדתם, שלפיה הם מתלבטים כיצד להצביע בקשר להצעת החוק הנוכחית, הקואליציה ניהלה משא-ומתן, ובקשר לכך, בתוקף

תפקידי, הוצאתי מכתב. ועל מנת למנוע ספק ולהסיר אי-הבנה אפשרית, אני מבקש שהמכתב הזה יובא לידיעת חברי הכנסת, שאכן יש בו התחייבות מסוימת שבגינה, בעקבות ההתחייבות הזאת, אותם חברי כנסת שינו את דעתם והסכימו לקבל על עצמם הצבעה עבור הצעת החוק הממשלתית ותמיכה בה.

לכן אני מבקש עכשיו לקרוא לפניכם את המכתב.

אלי גולדשמידט (העבודה):

האם לא צריך 24 שעות מראש?

היו"ר ד' תיכון:

הוא עוד לא אמר ולא כלום. חכה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

הוא אמר שהם שינו את עמדתם.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אני מענה לך תיכף.

"הנני מביא בפניכם את העמדה שגובשה בישיבת הקואליציה ובמגעים שהתקיימו לאחר מכן עם הסיעות השונות בהקשר להצעת חוק שיפוט בתי-דין רבניים (נישואין וגירושין) (תיקון) (גיוור), התשנ"ז–1997, קריאה ראשונה, להלן חוק ההמרה.

"כידוע לכם, הסיעות המרכיבות את הקואליציה וחברי הקואליציה התחייבו בהסכם הקואליציוני ובקווי היסוד של הממשלה לפעול להעברת הצעת החוק הממשלתית האמורה. לקראת האפשרות שהצעת החוק הזו תאושר בממשלה ותובא לאישור הכנסת, הסכימו מרכיבי הקואליציה לבדוק אפשרות של הסכמה שתהווה אלטרנטיבה לחקיקה.

"על-פי החלטת הקואליציה הוקמה ועדה בראשותו של יוזם המהלך, חבר הכנסת אלכס לובוצקי" – שאליו גם מופנה המכתב הזה – "שקיים פעילות מבורכת בקרב כל הגורמים הנוגעים בדבר, כדי למצות כל ניסיון לפשרה.

"לאור האילוצים הנובעים מיציאת הכנסת לפגרה, ולאור העובדה שיש הליכים משפטיים שתלויים ועומדים בפני הבג"ץ, הממשלה והקואליציה נענו לפניות המפלגות הדתיות והביאו לכנסת לאישור את הצעת החוק בקריאה הראשונה.

"על מנת לקיים את ההתחייבויות הקואליציוניות, ויחד עם זאת לאפשר המשך הליכי פישור והסכמה, הנני להודיעכם בשם הקואליציה, כי במידה ולאחר שהחוק יעבור בקריאה ראשונה, הקואליציה תפעל על מנת שיוקפא המשך תהליך החקיקה, ככל שיוקפאו ההליכים המשפטיים.

"פסק הזמן הזה ינוצל להמשך הניסיונות להשגת הסכמה בין כל הנוגעים בדבר, והקואליציה תבוא בדברים", חבר הכנסת חגי מירום, "עם נציגי מפלגות נוספות בדבר הדרכים הנאותות להמשך המשא-ומתן בנושא זה. בברכה, מיכאל איתן, יושב-ראש הקואליציה."

אני רוצה להוסיף עוד משפט אחד. היוזמה של חבר הכנסת לובוצקי, שאתה בירכת עליה, לא מתה. היא תימשך ממחר ללא הגבלה של זמן. ואני מקווה – – –

חגי מירום (העבודה):

— — —

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אני הסברתי במכתבי. אבל לא יקרה שום דבר מחר.

שמעון פרס (העבודה):

אבל למה – – –

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת שמעון פרס, כשאתה הופעת בפני אגודת ישראל, אמרת להם שאכן צריך לשמור על הסטטוס-קוו. אתה אמרת להם.

שמעון פרס (העבודה):

— — —

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

כן, זו בדיוק שמירת הסטטוס-קוו. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. אדוני שר הפנים, בבקשה.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב-ראש – – –

חיים אורון (מרצ):

– – –

היו"ר ד' תיכון:

ראיתי שאתם מצביעים. אחרי שר הפנים אתן את רשות הדיבור למי שרוצים להעיר מן המקום.

יוסי שריד (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כדי שהמכתב הזה יהיה ממש אמין צריך לצרף לזה את חתימת ראש הממשלה, אז נהיה בטוחים.

שר הפנים א' סויסה:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מכיוון שאני סומך על האינטליגנציה של כל חברי הכנסת ומכיוון שאתמול הרחבתי את הדיבור, אני לא רוצה לחזור על דברים שאמרתי אתמול – ואני כמובן חוזר על כל הדברים שנאמרו בפרוטוקול כתשובה על כל אותן טענות שהועלו אתמול בדיון כאן במליאת הכנסת.

אני רוצה להתייחס להצעת החוק שהציגה אתמול בלילה חברת הכנסת חזן ולומר, שהממשלה מתנגדת להצעת החוק של חברת הכנסת נעמי חזן, מכיוון שלדעתנו הצעת חוק זו תגרום לכך שייווצרו בישראל, חס ושלום, קהילות-קהילות שבניהן אינם יכולים להינשא אלה לאלה. להזכיר לכם, על-פי הצעתה היא מבקשת לקבוע, שבמדינת ישראל יהיו בתי-דין לכל קהילה. לזה אנחנו מתנגדים ואנחנו מבקשים להימנע מהמצב הזה. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. שלושה חברי כנסת מן המקום: חבר הכנסת שחל, חבר הכנסת אורון וחבר הכנסת בניזרי. בזה סגור העניין.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, ההודעה של יושב-ראש הקואליציה אין לה מקום, היא אינה רלוונטית, ואומר גם למה. הצעת החוק היא הצעת חוק ממשלתית, רק הממשלה רשאית להביע עמדה בנושא הזה. ההסכם שחברי הקואליציה הגיעו אליו איננו גם מסוג ההסכמים המחייבים הנחה ואיננו מחייב דיווח לכנסת. אומר יותר מזה: הוא לא עניינה של הכנסת.

הדבר היותר-חמור הוא, שהליך החקיקה יוקפא בוועדה. אין סתירה יותר גדולה מהצבעה על חוק בקריאה ראשונה, העברתו לוועדה, ואחר כך לבוא ולהגיד שמיד אחרי זה לא ימשיכו בחקיקה שלו. אין מנדט כזה. התקנון קובע שני מסלולים, ואני מפנה אותך לסעיפים 116, 117, 118 לתקנון. אין הליך כזה. זוהי הערמה על הליך החקיקה. יש רק דרך אחת: הממשלה יכולה לחזור בה ולבקש את החוק בחזרה. כל עוד לא היתה קריאה שנייה אפשר וניתן להביא את זה להצבעה, כשהממשלה באה ואומרת: אינני רוצה את החוק.

כל ההודעה הזאת שהודיע יושב-ראש הקואליציה היא, בכל הכבוד, שימוש לא מקובל בכנסת כדי לפתור בעיות קואליציוניות. זה לא תפקידה של הכנסת.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת חיים אורון. אחריו – האחרון, חבר הכנסת בניזרי.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, ההודעה שקרא חבר הכנסת איתן, רבים מאתנו כבר ראו אותה לפני שעתיים כמכתב. אני מבין שמישהו דרש שהיא תופיע בפרוטוקול הכנסת, כי הרי לא מאמינים למה שחבר הכנסת איתן כתב. אני, אגב, מציע לצרף את חתימתו של ראש הממשלה, ואז הסיכוי שמה שכתוב שם יתגשם יקטן עוד יותר. אין לזה ידיים ורגליים, אף אחד לא יכול להיות אחראי לעובדה ששום אזרח לא יפנה לבג"ץ.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, מי שירצה יפנה לבג"ץ, מי שלא ירצה לא יפנה לבג"ץ, והכנסת תחוקק.

אני יכול לומר באופן ברור לכנסת, כפי שהבטיחו אלה שמובילים את המהלך הזה: החוק שיצא בקריאה שנייה ושלישית יהיה גרוע מהחוק שמונח היום על שולחן הכנסת. תשמעו טוב מה אומר חבר הכנסת גפני, מה אומר חבר הכנסת הלפרט. חבר הכנסת לובוצקי, במקרה הטוב בתמימות, במקרה האחר ברצון לרחוץ בניקיון כפיים, רוצה למצוא לנו סיפורים על פשרות. הם לא מתכוונים לפשרה, הם מתכוונים להעביר חוק גרוע ממה שמוצג פה היום.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת שלמה בניזרי.

שלמה בניזרי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, רבותי, חברי ממפלגת העבודה, עמד פה חגי מירום והטיפ לנו מוסר גדול על שלמות ואחדות. אני רוצה רק להזכיר לך ולכל חברי מפלגתך: בקדנציה הקודמת אתם הייתם החסידים הגדולים של שימור הסטטוס-קוו. לאחר שהקונסרבטיבים והרפורמים החליטו לפרוץ את הסטטוס-קוו בשנה שעברה ופנו לבג"ץ, ובג"ץ נהג בהגינות והחזיר את זה לכנסת, אתם הראשונים שצריכים לבוא ולתמוך. ארבע שנים הייתם חכמים – – –

חגי מירום (העבודה):

העובדה היא שלא חוקקנו את זה.

שלמה בניזרי (ש"ס):

– – – שיניתם את חוק-יסוד: חופש העיסוק, שהיה קשור עם חוק הפשר. פה ישבתם אתנו עד השעות הקטנות של הלילה. במשך ארבע שנים הטפתם מוסר לימין ואמרתם: אנחנו בעד שימור הסטטוס-קוו. יש לך חוק יותר קלאסי? ובפרט שראשי מפלגת העבודה נמצאים פה כולם. הם הבטיחו

לאגודת ישראל ולכולם, שחוק ההמרה יתוקן בגרסה הרחבה שלו, ולא המצומצמת. באמת מפליא אותי מדוע לא נתתם לפחות חופש הצבעה לחברי הכנסת שלכם. מה פתאום נהייתם עכשיו האנטי-דתיים במדינת ישראל, כאשר בקדנציה הקודמת הייתם אוהבי תורה שאין כדוגמתם? תודה.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת שחל, אני ער לסעיף, אבל אני ער גם למסורת שמדברת על מאות חוקים שנתקעו בוועדה ואיש לא שם לב לכך.

אני, חבר הכנסת אורון, לקחתי לתשומת לבי, כמי שקובע את סדר-היום במליאה, את הודעתו של חבר הכנסת איתן. אני לא מזלזל בהתחייבות הזאת שהוא נתן מעל הדוכן.

רבותי, אנחנו ניגשים להצבעה. ההצבעה, לפי בקשת 30 חברי כנסת, תהיה הצבעה אישית. רבותי, נא לשבת ולא להפריע. ההצבעה מתחילה.

מזכיר הכנסת א' האן: (קורא בשמות חברי הכנסת)

יולי-יואל אדלשטיין – אינו נוכח;; רפאל אדרי – אינו נוכח;; אהוד אולמרט – בעד;; אורי אור – נגד;; חיים אורון – נגד;; אפי אושעיה – אינו נוכח;; דוד אזולאי – בעד;; דליה איציק – נגד;; מיכאל איתן – בעד;; רפאל איתן – אינו נוכח;; רפאל אלול – נגד;; בנימין אלון – בעד;; טלב אלסאנע – אינו נוכח;; זאב בנימין בגין – אינו נוכח;; פני בדש – נגד;; זאב בויס – בעד;; יגאל ביבי – אינו נוכח;; יוסף ביילין – אינו נוכח;; נעמי בלומנטל – אינה נוכח;;ת בנימין בן-אליעזר – נגד;; אליהו בן-מנחם – נגד;; שלמה בן-עמי – נמנע שמריהו בן-צור – בעד;; שלמה בניזרי – בעד;; רומן ברונפמן – בעד;; עוזי ברעם – נגד;; אהוד ברק – אינו נוכח;; עזמי בשארה – נמנע תמר גוז'נסקי – נגד;; מיכה גולדמן – אינו נוכח;; אלי גולדשמידט – נגד;; אריה גמליאל – בעד;; משה גפני – בעד;; עבד-אלמאלכ דהאמשה – אינו נוכח;; נסים דהן – בעד;; חיים דיין – בעד;; יעל דיין – נגד;; עבד-אלוהב דראושה – אינו נוכח;; אריה דרעי – אינו נוכח;; אברהם הירשזון – בעד;; שמואל הלפרט – בעד;; זבולון המר – אינו נוכח;; צחי הנגבי – אינו נוכח;; צבי הנדל – בעד;; יהודה הראל – בעד;; צבי ויינברג – בעד;; שבח וייס – נגד;; יצחק וקנין – בעד;; רחבעם זאבי – בעד;; נסים זוילי – נגד;; עמנואל זיסמן – בעד;; אליעזר זנדברג – נמנע נעמי חזן – נגד;; תאופיק חטיב – בעד;; דוד טל – בעד;; סאלח טריף – נמנע יונה יהב – אינו נוכח;; שאול יהלום – בעד;; אברהם יחזקאל – נגד;; אליהו ישי – בעד;; איתן כבל – אינו נוכח;; יצחק כהן – בעד;; רן כהן – נגד;; רענן כהן – אינו נוכח;; יוסי כץ – נגד;; לימור לבנת – בעד;; אלכסנדר לובוצקי – בעד;; דוד לוי – בעד;; יצחק לוי – בעד;; מקסים לוי – בעד;; עוזי לנדאו – בעד;; סופה לנדבר – נגד;; יהודה לנקרי – בעד;; ענת מאור – נגד;; אדיסו מאסלה – נגד;; דוד מגן – אינו נוכח;; האשם מחאמיד – נמנע חגי מירום – נגד;; נואף מסאלחה – נמנע יהושע מצא – בעד;; יצחק מרדכי – אינו נוכח;; דן מרידור – אינו נוכח;; מיכאל נודלמן – בעד;; בנימין נתניהו – בעד;; מרינה סולודקין – אינה נוכח;;ת סאלח סלים – אינו נוכח;; אפרים סנה – אינו נוכח;; אחמד סעד – נמנע גדעון עזרא – בעד;; שאול עמור – בעד;; אברהם פורז – נגד;; חנן פורת – בעד;; אופיר פינס-פז – נגד;; משה פלד – בעד;; רפאל פנחסי – אינו נוכח;; מאיר פרוש – בעד;; שמעון פרס – נגד;; עמיר פרץ – אינו נוכח;; וליד צאדק חאג'י-יחיא – נגד;; דוד צוקר – נגד;; אביגדור קהלני – בעד;; מיכאל קליינר – בעד;; משה קצב – בעד;; דוד ראם – בעד;; אברהם רביץ – בעד;; אמנון רובינשטיין – נגד;; ראובן ריבלין – בעד;; חיים רמון – נגד;; אבנר חי שאקי – בעד;; אברהם שוחט – נגד;; משה שחל – נגד;; מאיר שטרית – אינו נוכח;; אברהם שטרן – אינו נוכח;; יורי שטרן – בעד;; סילבן שלום – בעד;; שלום שמחון – אינו נוכח;; אריאל שרון – בעד;; יוסי שריד – נגד;; נתן שרנסקי – אינו נוכח;; דן תיכון – בעד;;

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו חוזרים וקוראים בשמותיהם של חברי הכנסת שלא הצביעו. בבקשה.

מזכיר הכנסת א' האן: (קורא בשמות חברי הכנסת)

יולי-יואל אדלשטיין – אינו נוכח; רפאל אדרי – אינו נוכח; אפי אושעיה – אינו נוכח; רפאל איתן – אינו נוכח; טלב אלסאנע – אינו נוכח; זאב בנימין בגין – אינו נוכח; אהוד ברק – אינו נוכח; מיכה גולדמן – נגד; עבד-אלמאלכ דהאמשה – אינו נוכח;

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע, דילגת על חברי הכנסת יגאל ביבי, יוסי ביילין ונעמי בלומנטל.

מזכיר הכנסת א' האן: (קורא בשמות חברי הכנסת)

סליחה, זה לא רשום לי. אני אחזור על זה.

יגאל ביבי – אינו נוכח; יוסף ביילין – אינו נוכח; נעמי בלומנטל – אינה נוכחת; עבד-אלמאלכ דהאמשה – אינו נוכח; עבד-אלוהב דראושה – אינו נוכח; זבולון המר – אינו נוכח; צחי הנגבי – אינו נוכח; יונה יהב – אינו נוכח; איתן כבל – אינו נוכח; רענן כהן – אינו נוכח; דוד מגן – אינו נוכח; יצחק מרדכי – אינו נוכח; דן מרידור – אינו נוכח; מרינה סולודקין – אינה נוכחת; סאלח סלים – אינו נוכח; אפרים סנה – אינו נוכח; רפאל פנחסי – אינו נוכח; עמיר פרץ – אינו נוכח; מאיר שטרית – אינו נוכח; אברהם שטרן – אינו נוכח; שלום שמחון – אינו נוכח; נתן שרנסקי – אינו נוכח;

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, יש מישהו שנוכח כאן ולא הצביע? נסכם.

רבותי, נא לשבת. להלן התוצאות.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אפשר לחסוך לנו את התוצאות?

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, 51 בעד, 32 נגד, שבעה נמנעים. הצעת חוק שיפוט בתי-דין רבניים (נישואין וגירושין) (תיקון) (גיר), התשנ"ז-1996, עוברת לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

קריאה:

ועדת הפנים.

היו"ר ד' תיכון:

ועדת הפנים? אם כן, ועדת הכנסת היא שתחליט.

הצעת חוק פקודת העדה הדתית (המרה) (תיקון – הכרה בזרמים שונים של העדה

היהודית), התשנ"ז-1996

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק פקודת העדה הדתית (המרה) (תיקון – הכרה בזרמים שונים של העדה היהודית), התשנ"ז-1996, הצעת חוק פ/1018 לדיון מוקדם, של קבוצת חברי הכנסת. חבר הכנסת צוקר, בבקשה.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הכנסת הכריעה עכשיו, בשלב הראשון, לא הכרעה סופית, אבל הכנסת הכריעה, אדוני שר החוץ, להתחיל לכתוב את גט הכריתות לרוב העם היהודי. אתם כותבים היום את גט הכריתות ל-5-6 מיליוני יהודים שאינם תופסים עצמם כאורתודוקסים. הם מבקשים לחיות כיהודים, הם חיים כיהודים.

נסים דהן (ש"ס):

יצחק כהן (ש"ס):

אריה גמליאל (ש"ס):

דוד צוקר (מרצ):

חברי, אל תיתנו להם גט כריתות.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

דוד צוקר (מרצ):

חבר הכנסת עמנואל זיסמן, אל תיתנו להם גט כריתות.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

דוד צוקר (מרצ):

אתם לא תקרעו אותם מעם ישראל, אתם לא יכולים לקרוע אותם מההיסטוריה של ישראל. אתם רק יכולים לקרוע אותם ממדינת ישראל, ואל תעשו את זה. הם לא יעזבו את היהדות.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

--- אין לזה ערך.

דוד צוקר (מרצ):

חבר הכנסת רביץ, הם לא יעזבו את היהדות. הם יחיו כיהודים, על-פי השקפת עולמם. הם רק ייקרעו ממדינת ישראל, וחבל על זה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אסור לך לעשות את זה.

דוד צוקר (מרצ):

חבר הכנסת אברהם רביץ, אנחנו לא יכולים בלעדיהם, והם לא יכולים בלעדינו. אנחנו לא יכולים בלעדיהם, והם לא יכולים בלעדינו.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

— — —

דוד צוקר (מרצ):

עמנואל, אני רוצה לומר לך בחברות — — —

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

— — —

דוד צוקר (מרצ):

אנחנו אומרים היום — על-ידי נציג הריבון של מדינת ישראל, על-ידי הכנסת — אנחנו אומרים היום, שמדינת ישראל תהיה המדינה היחידה בעולם שקובעת שיש יהודים בליגה א' ויהודים בליגה ב'. זה מה שאתה עשית עכשיו בהצבעתך. זה מה שהקואליציה הזאת מבקשת לומר לאותם 4-5 מיליוני יהודים: אתם אינכם שווים לנו, אתם נחותים מאתנו, אתם אינכם מגיעים למעלתנו.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אפשר לשאול?

הי"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רביץ, אני מאפשר לך. רק שנייה. חברי הכנסת, אנא מכם. אני מבקש מהסדרנים להרגיע בטובם קצת את הרוחות ולסגור את הדלתות. אני מבקש לעזור לי קצת באזור שמאל.

חבר הכנסת צוקר, אתה תסכים שחבר הכנסת רביץ ישאל בקיצור נמרץ? אבל באמת בקיצור, חבר הכנסת רביץ. בבקשה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אני מודה לך על שנתת לי לשאול שאלה, והיא חשובה מאוד לאור הדברים שחבר הכנסת צוקר אמר.

חבר הכנסת צוקר, הרי אתה מסכים שאין לי כוונה ואין לי רצון להוציא אותך ואת חבריך מכלל ישראל. להיפך, הרי אנחנו רוצים לקרב אתכם. אם אתה תבקש שיתאפשר לך לגייר גויים שרוצים להיכנס לעם היהודי, ברור לך שאני אתנגד, ובכל זאת לא תאמר שאני רוצה להוציא אותך מכלל ישראל. מדוע אתה אומר את הדבר הזה על הרפורמים? הרי אין אנו רוצים להוציא אפילו יהודי אחד, גם אם הוא רפורמי, קונסרבטיבי. תפסיקו עם זה. הם כולם אחינו. אנחנו לא מכירים בגיורים שלהם, גם לא בשלך.

דוד צוקר (מרצ):

אברהם רביץ – –

קריאות:

– – –

הי"ר ש' וייס:

חברים, נגמר. דדי צוקר ימשיך עכשיו.

רן כהן (מרצ):

אברהם רביץ (יהדות התורה):

דוד צוקר (מרצ):

חבר הכנסת רביץ, אתה רוצה תשובה?

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת רן כהן, עמנואל זיסמן, אנא, בואו נמשיך.

דוד צוקר (מרצ):

חבר הכנסת רביץ, בוא נתחיל מן המשפט הראשון שלך – הרי אתם רוצים לקרב אותנו. אברהם רביץ, אני קרוב אצל עצמי, ואני קרוב אצל יהדותי. אתה לא צריך לקרב אותי ליהדותי. אני לא מבקש שאיש יקרב אותי ליהדותי. אני כבר שם. אלא מאי? וזו אותה שאלה כמו לגבי הרפורמים – פרשנותי על יהדות שונה משלך, ולמרות זאת גם אתה יהודי. פרשנותי שונה מזו של יהלום או של יצחק לוי, ולמרות זאת גם אתם יהודים, לא פחות טובים מאתנו. אני לא רוצה לקרב אותך, כי אתה קרוב אצל אמונתך ואצל יהדותך, וגם אם אינך רוצה, אמרת לאותם 4 מיליוני רפורמים וקונסרבטיבים – אתם בליגה ב', אינכם ראויים לבוא בקהלנו, שכן אין לכם אותה סמכות לגייר ולומר לגוי שגם הוא יהודי.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

גם לך אין סמכות לגייר.

דוד צוקר (מרצ):

נכון. משום שאני יהודי חופשי, אינני מאמין בטקס – – –

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן, זה לא טוב קריאות ביניים ממרחק כזה.

דוד צוקר (מרצ):

זו היתה קריאה חשובה.

היו"ר ש' וייס:

ממקומו אולי.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

מותר לעבור גיור רפורמי שם ולעלות לישראל.

דוד צוקר (מרצ):

עמנואל זיסמן, יש לי רושם — — —

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זיסמן, תן לו לסיים.

נסים דהן (ש"ס):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דהן, אני מציע שתיתן לו לסיים, ואחר כך השר ישיב ונעבור להצבעות. נדמה לי שקריאות הביניים כבר חוזרות על עצמן.

דוד צוקר (מרצ):

חבר הכנסת רביץ, אני, למשל, אינני רוצה לגייר מטעם פשוט מאוד: אני יהודי חופשי, אינני יהודי דתי, ואינני מגייר משום שאינני דתי. לעומת זאת, היהודי הרפורמי הוא יהודי ירא שמים, והיהודי הקונסרבטיבי הוא יהודי ירא שמים. הוא מגדיר את עצמו כדתי, והוא רואה את עצמו כדתי, בניגוד לי שאינני דתי אלא חופשי. לכן הוא מבקש לגייר, ומי שאיננו נותן לו לגייר, אברהם – זה לא עניין של 100 או 200 איש שמגיירים מדי שנה, אלא יש פה ניסיון שלכם בכוח, בכוח הדווקנות, לבוא ולומר להם: אנחנו מנצלים את הנסיבות הללו של ארבע השנים הללו בכוח ובדריכה ובדריסה לומר לכם, שאתם פגומים, שאינכם ראויים לבוא בקהלנו. אנחנו נהפוך למדינה הראשונה בעולם שבאה ואומרת לאותם יהודים: אתם נמוכים מאתנו.

לכן אני קורא לכם ברגע האחרון: אל תיתנו להם גט כריתות. הם בשר מבשרנו. הם חלק מאתנו. אל תיתנו להם גט כריתות.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת צוקר.

השר כבר ענה, אפשר לעבור להצבעה. אבקש לצלצל, כי חשבתי שתהיה תשובת השר. עוד קצת. ממילא התוצאות ברורות, אל תדאגו.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

דראושה, אתה השומר של מפלגת העבודה? איפה הם?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

— — —

הי"ר ש' וייס:

כיוון שאמרו לי שכבר צלצלו, ברגע שתתיישבו אני אעבור להצבעה. נא לשבת. רבותי, נא לשבת. השר אלי ישי גם ירצה בוודאי להצביע, ואלכס לובוצקי ושר החוץ ועוזי לנדאו. נא לשבת. הנה הגיע אופיר פינס, נציג מפלגת העבודה, ויעל דיין.

עכשיו הצבעה. הצעת חוק לדיון מוקדם, הצעת חוק פקודת העדה הדתית (המרה) (תיקון – הכרה בזרמים שונים של העדה היהודית), התשנ"ז–1996, של קבוצת חברי הכנסת, כפי שהובאה לכאן על-ידי חבר הכנסת צוקר.

דוד צוקר (מרצ):

אולי תחכה עוד שתי דקות?

הי"ר ש' וייס:

האמן לי שחיכיתי כבר מעבר לצלצול, וכתוצאה מההמתנה שלי הגיעו פינס ויעל דיין. ההצבעה החלה. לא להפריע.

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 13

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 42

נמנעים – אין

ההצעה להסיר את הצעת חוק פקודת העדה הדתית (המרה) (תיקון הכרה בזרמים שונים של העדה היהודית), התשנ"ז–1996, מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

13 תומכים, 42 מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע, שההצעה הוסרה מסדר-היום של הכנסת.

שאלות ותשובות

היו"ר ש' וייס:

עכשיו אפשר להירגע ממש. שאלות רגילות לשר התיירות. סגן ראש הממשלה ושר התיירות משה קצב, אתה ודאי תרגיע את האולם. התיירות צריכה רגיעה. הייתי אומר שאנחנו מאוונטוריזם עוברים לטוריזם עכשיו. בבקשה.

השקעת משרד התיירות בהתנחלויות

חבר הכנסת א' סעד שאל את שר התיירות ביום כ"ו באדר א' התשנ"ז (5 במרס 1997):

ב-24 בפברואר 1997 פורסם בעיתון "מעריב", שמשרד התיירות מתכוון להשקיע מיליוני שקלים בפיתוח התיירות בהתנחלויות, מהלך אשר עלול לסכן את תהליך השלום.

רצוני לשאול:

1. האם צפוי מכך סיכון לתהליך המדיני?

2. מה אשר לתוכניות לפיתוח תיירותי במגזר הערבי, אם יש כאלה?

שר התיירות מ' קצב:

1. ההשקעות בפיתוח התיירות מהוות תרומה חשובה לתהליך השלום.

2. לגבי תוכניות הפיתוח במגזר הערבי – משרד התיירות הגביר את פעילותו במגזר, והדבר מתבטא בתחומים אחדים:

א. ביצוע תשתיות תיירותיות באמצעות החברה הממשלתית לתיירות. החברה פועלת בירושלים, בעכו, בנצרת, באבו-גוש, בכפר-כנא, בדיר-חנא, בסח'נין, בכאוכב, בג'סר-אל-זרקא ובעילוט. בשנת 1996 הושקעו בתשתיות במגזר הערבי כ-32 מיליון ש"ח, ובשנת 1997 מתוכננים 34 מיליון ש"ח לאותן מטרות.

ב. משרד התיירות מסייע בחונכות, בייעוץ ובליווי עסקים ומיזמים תיירותיים באמצעות החממות התיירותיות. בשנים 1993-1996 שולמו במסגרת זו כ-6,200 שעות ייעוץ.

ג. המשרד מסייע גם באירועים ובפסטיבלים במגזר הערבי. בשנת 1996 הושקעו על-ידי המשרד כ-300,000 ש"ח.

ד. המשרד מסייע גם לשיווק ולפרסום במגזר הערבי. באמצעותו מסייעים לעמותות האזוריות שלהן שייכים הכפרים הערביים באזורים השונים ברחבי הארץ.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת סעד. אני מבקש מחברי הכנסת זיסמן ומקסים לוי, אנא, מציר ירושלים-לוד. בבקשה.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, קודם כול אני מודה לכבוד סגן ראש הממשלה ושר התיירות על התשובה. יש לי שאלה: היום בוועדת הכספים היו נתונים על שנת 1996. אחת הסיבות למשבר בתיירות היא האי-יציבות והמתח שהיו בשנה שעברה. לכן שאלתי היתה: לאור ההחלטה להפנות השקעות לתיירות בהתנחלויות בשטחים הכבושים, האם אינך חושב שזה יבריא תיירים?

היו"ר ש' וייס:

תשובת השר.

שר התיירות מ' קצב:

חבר הכנסת סעד, איך השקעות בפיתוח אתרי תיירות ברחבי יהודה ושומרון יכולות להבריא תיירים? – אם יש אתר תיירות – –

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

זה יביא למתח.

שר התיירות מ' קצב:

מאתרי תיירות נהנים יהודים, מוסלמים, נוצרים, דרוזים, צ'רקסים, בני כל הדתות, ישראלים ולא ישראלים. אם יש אתר תיירות ברחבי יהודה ושומרון, צריך לסייע בפיתוח שבילי גישה, תאורה, פיתוח סביבתי מסביב לאותו אתר תיירות, שיהיה נוח לתיירים.

לכן, אדוני היושב-ראש, כל השקעה בפיתוח תיירות בכל מקום בעולם, גם בישראל, גם ביהודה ושומרון, מסייעת למשיכת תיירים.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. עכשיו, יואיל השר להשיב על שאלתא מס' 1006 של חבר הכנסת יורי שטרן; הוא איננו – לפרוטוקול. אחריה – שאלתא מס' 1049 של חבר הכנסת בנימין אלון.

עיכובים בפתיחת נציגות תיירותית במוסקבה

חבר הכנסת י' שטרן שאל את שר התיירות ביום י' באדר ב' התשנ"ז (19 במרס 1997):

התיירות מחבר העמים גדלה בהתמדה, והגיעה ב-1996 לכ-7% מסך כל התיירות הנכנסת, פי-עשרה מהתיירות מיפן או מהונגריה, שבהן פועלות נציגויות משרד התיירות.

רצוני לשאול:

1. מדוע מתעכבת פתיחת הנציגות התיירותית במוסקבה?

2. האם מתוכנן מסע פרסום תיירותי מסיבי בחבר העמים?

תשובת שר התיירות מ' קצב:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. משרד התיירות קיבל החלטה להקים לשכת תיירות ישראלית במוסקבה. במשרד הושלמו שלבי עבודת המטה לקראת פעולה זו, במגמה לבצעה עוד בשנת 1997.

העיכוב בפתיחת הלשכה נבע מההכנות, מאיסוף הנתונים הנדרשים לפעולה זו ומהיקף הקיצוץ בתקציב המשרד, שחייב התארגנות מחודשת בנושא הלשכות בחוץ-לארץ.

במסגרת יריד התיירות ברוסיה בחודש מרס ייבדקו גם הנושאים הפיסיים של פתיחת הלשכה.

משרד התיירות קשר הסכמי שיווק ישירים עם 12 משווקי תיירות רוסים, בהשקעה משותפת של 600,000 דולר.

בשלב זה של הפעילות חייבים להתמקד בבניית מערך שיווק רציני לישראל, ורק בשלב שני ניתן יהיה להשקיע במסע פרסומי, בכפוף לאמצעים.

הפעילות ברוסיה, כמו גם ביתר חלקי העולם, מושפעת ישירות ממצוקת התקציב המאוד מוגבל של משרד התיירות.

הר-הזיתים כאתר תיירות

חבר הכנסת ב' אלון שאל את שר התיירות ביום י"ז באדר ב' התשנ"ז (26 במרס 1997):

לפני כשבועיים שוב נפגעו וחוללו 35 קברים ומצבות על הר-הזיתים בירושלים.

רצוני לשאול:

1. האם מעריך משרדך שביקורים תכופים במקום יכולים לסייע במניעת תופעה זו?

2. האם יש נתונים על הימנעות מבקרים במקום?

3. האם משרדך מתכנן לפעול בנושא באופן שימחיש שמקום זה הינו גם אתר תיירות, מלבד היותו מקום קדוש?

שר התיירות מ' קצב:

אדוני היושב-ראש, אני מתכבד להשיב על שאילתא מס' 1049, של חבר הכנסת בני אלון. בית-העלמין הלאומי בהר-הזיתים מצוי באחריות הישירה של המשרד לענייני דתות ומועצת בתי-העלמין הירושלמית, כאשר כל אחת מחלקותיו של בית-העלמין אמורה להיות מתוחזקת על-ידי חברה קדישא המפעילה אותה.

החברה לפיתוח מזרח-ירושלים במשרד התיירות יזמה פרויקט רב-שנתי לשיקום בית-העלמין הלאומי בהר-הזיתים, כאשר השלב הראשון, המתבצע בימים אלה, משוקם ונבנה מחדש, "מעלה הכוהנים", ומותקנת תאורת הצפה ביטחונית, אשר תקנה הרגשה של ביטחון ותסייע במניעת חילול קברים.

עם זאת, התקציב אשר נאגם עד כה הינו דל, וכדי להוציא לפועל פרויקט שיקום רב-שנתי של בית-העלמין דרושים כ-40 מיליון ש"ח נוספים, שחלק נכבד מהם יוקדשו לפתרון בעיות ביטחון ומניעת חילול הקברים בהר-הזיתים.

אנו סבורים, כי התקנה של תאורה היקפית וגידור מתאים בנוסף עשויים לתרום רבות להגברת תחושת הביטחון, ועקב כך לתוספת משמעותית של מספר המבקרים באתר.

אומנם לא נעשתה הערכה האומדת את מספר הנמנעים מביקורים באתר, אך אנשי החברה לפיתוח מזרח-ירושלים מתרשמים משיחות עם מבקרים ואנשי חברות קדישא, כי בני משפחות רבים אשר יקריהם קבורים בהר-הזיתים נמנעים מלבקר בו בשל חשש לביטחונם. מובן שגם מבקרים פוטנציאליים אחרים, האתר נראה להם מרוחק ומנותק.

אני בהחלט סבור, חבר הכנסת בני אלון, שתוספת תקציב יכולה להגביר את הביקורים באתר הקבורה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשר. חבר הכנסת אלון, עוד שאלה בבקשה.

בנימין אלון (מולדת):

אני מודה לשר על התשובה ומעריך באמת את הפעילות של החברה לפיתוח הר-הזיתים שבאחריות המשרד והשר. האם לא היה כדאי, גם מבחינה תקציבית וגם מבחינת תיאומים אחרים, לתאם בין המשרד לביטחון פנים – לגבי בעיות מג"ב והשמירה על האזור; משרד התחבורה – קו אוטובוס קבוע שייסע לשם; ומשרד הדתות, שיש לו אחריות למקום, בהיותו מקום קדוש, כדי שלא יהיה המקום מופקר על-ידי יהודים שמפחדים לבקר שם? תודה.

שר התיירות מ' קצב:

אדוני היושב-ראש, זו שאילתא נוספת, ואני מציע לחבר הכנסת בני אלון להפנותה לשר לענייני דתות.

היו"ר ש' וייס:

טוב. תודה רבה. אני מודה לשר קצב, סגן ראש הממשלה.

חברי הכנסת אנו עוברים להמשך השאלות. אני מזמין את השר לביטחון פנים להשיב על שאלות רגילות.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

זה לא "פייר". למה אני – – –

היו"ר ש' וייס:

ההנחה היא, שרק אם יהיה ביטחון פנים תגדל התיירות. לכן, אתה כאן נושא בעומס העיקרי היום.

השר ישיב על שאילתא מס' 656, של חבר הכנסת יצחק וקנין, בנושא: מסירת מידע על-ידי דובר משטרת ירושלים.

מסירת מידע על-ידי דובר משטרת ירושלים

חבר הכנסת י' וקנין שאל את השר לביטחון פנים ביום י"ד בשבט התשנ"ז (22 בינואר 1997):

דובר משטרת ירושלים, שמואל בן-רובי, מסרב להעביר הודעות ל"זימוניות" של עיתונאים מהעיתונות החרדית, כמו בצלאל קאהן, חנן קדם ועוד, לחלקם בטענה שהם משבועונים, אף שידוע לי שעיתונאי השבועונים "ירושלים" ו"כל העיר" מנויים על הודעותיו.

רצוני לשאול:

1. מי הם העיתונאים שמקבלים את הודעותיו?

2. מאילו עיתונים הם?

3. מדוע העיתונאים החרדים לא מקבלים את ההודעות?

4. האם יעביר את הודעותיו לכלל העיתונאים המעוניינים בכך?

השר לביטחון פנים א' קהלני:

4-1. בדקתי את הנושא עם מפקד מחוז ירושלים, ניצב יאיר יצחקי, אשר מסר לי כי:

א. כל עיתונאי המופקד על התחום הפלילי במחוז ירושלים זוכה לשיתוף פעולה מלא מצדו של דובר המחוז.

ב. עוד מסר לי מפקד מחוז ירושלים, כי בימים אלה הוא מקיים סבב פגישות עם פרנסי ונציגי העדה החרדית, ובכוונתו להיפגש גם עם העיתונאים מהמגזר החרדי ולשמע את טענותיהם.

ג. אני בטוח כי במסגרת ההידברות החדשה יעלו העניינים על דרך המלך.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת וקנין, האם יש לך שאלה נוספת?

יצחק וקנין (ש"ס):

לא.

היו"ר ש' וייס:

מסתפק. תודה.

השר לביטחון פנים ישיב על שאילתות מס' 756 ו-818 של חברי הכנסת רפי אלול ומשה שחל – לפרוטוקול.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אין למי.

היו"ר ש' וייס:

זה לפרוטוקול.

חקירת תלונה על הטרדה מינית של ילדה בת 11

חבר הכנסת מ' שחל שאל את השר לביטחון פנים ביום ה' באדר א' התשנ"ז (12 בפברואר 1997):

נודע לי כי הורים לילדה בת 11, שזר הטרידה בטלפון, פנו לתחנת המשטרה לצורך הגשת תלונה, אך נתקלו, לדבריהם, ביחס מזלזל ומעליב מצד חוקרי הפרשה.

רצוני לשאול:

1. האם הידיעה נכונה?

2. אם כן – האם נבדקה התנהגות חוקרי המשטרה בעניין, ומה היא תוצאת הבדיקה?

3. מה עושה המשטרה כדי להבטיח את שלום הילדות שהיו חשופות להטרדות?

חבר הכנסת ר' אלול שאל את השר לביטחון פנים ביום י"ב באדר א' התשנ"ז (19 בפברואר 1997):

מפרסום ב"ידיעות אחרונות" עולה, כי משטרת ישראל ביקשה להשתמש בקטינה בת 11 כפיתיון לכידת סוטה מין, כיוון "שהדבר יחסוך בהוצאות".

רצוני לשאול:

1. האם נכון הדבר?

2. האם זוהי מדיניות משרדך?

3. מה ייעשה במקרה זה?

תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני: (לא נקראו, נמסרו לפרוטוקול)

בדקתי את הנושא עם משטרת ישראל, ונמסר לי כי:

א. משטרת ישראל התייחסה למקרה מתחילתו בצורה עניינית ורצינית, ולא הקלה בכך ראש.

לגבי השימוש בקטינה כ"פיתיון", הנושא עלה בשיחה עם ההורים שהסכימו לכך, אך ירד מהפרק בעקבות התנגדות חוקרת הילדים.

ב. הובהר להורים, שאם ההטרדות יחזרו על עצמן, תבוצע פעולה של איכון הטלפון מיידית.

היו"ר ש' וייס:

השר ישיב לפרוטוקול על שאילתא מס' 767 של חבר הכנסת ראם ועל שאילתא מס' 782 של חבר הכנסת אזולאי. לעומת זאת, על שאילתא מס' 795 של חבר הכנסת יצחק כהן – ישיב כאן.

יצחק כהן (ש"ס):

גם.

היו"ר ש' וייס:

גם לפרוטוקול, אף שהוא נמצא כאן. זה חידוש, אבל זה בסדר גמור.

השר ישיב לפרוטוקול על שאילתא מס' 796 של חבר הכנסת פנחסי ועל שאילתא מס' 824 של חבר הכנסת רענן כהן.

זיוף שיקים בנקאיים

חבר הכנסת ד' ראם שאל את השר לביטחון פנים ביום ה' באדר א' התשנ"ז (12 בפברואר 1997):

הובא לידיעתי, כי לאחרונה נמצאו שיקים בנקאיים מזויפים באיכות טובה. רצ"ב תצלום שיק שזויף בעשרות עותקים. לקוחות רבים נפגעו כשניסו לפדותו והבנק לא כיבדו.

רצוני לשאול:

1. האם המקרה ידוע למשטרה?

2. האם הוסקו מסקנות והועברו לידיעת הבנקים?

3. האם נבדקת אפשרות שגוף מאורגן עומד מאחורי הפעולה?

תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-3. בדקתי את הנושא עם משטרת ישראל, ונמסר לי כי:

א. אין הבחנה במחלקה לזיהוי פלילי ו/או במחשב המשטרתי בין זיוף שיקים בנקאיים לבין זיוף שיקים רגילים.

ב. בבדיקה שערך ראש מחלקת החקירות במטה הארצי מול מחוז תל-אביב נמסר, כי נחקרות כיום שתי פרשיות בבנק מרכזית-לדיסקונט.

ג. לא מדובר בתופעה.

ד. בעבר, בעקבות גל גדול של זיופי שיקים, בדקה המשטרה את השיקים של הבנקים הגדולים, והמליצה כיצד לשפר את השיקים מבחינת נייר והדפסה, זאת כדי להקשות על הזייפנים.

טיפול המשטרה בתלונות חרדים בשכונת רמות

חבר הכנסת ד' אזולאי שאל את השר לביטחון פנים ביום י"ב באדר א' התשנ"ז (19 בפברואר 1997):

נודע לי, כי עשרות מתושבי שכונת רמות בירושלים מגישים זה חודשים תלונות נגד בני משפחת ב' – השם המלא מופיע במקור – בשכונה על תקיפות ילדים וילדות, חבלות ברכוש ובנפש, איומים ברצח והתנכלויות.

למרות עשרות התלונות, לא נוקטת המשטרה פעולה.

רצוני לשאול:

מה תעשה המשטרה בעניין?

תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בדקתי את הנושא עם מחוז ירושלים במשטרת ישראל, ונמסר לי כי:

א. בסכסוך השכנים אשר התרחש בשכונת רמות ברחוב אידלסון 7, נרשמו כ-22 אירועים.

ב. 16 מקרים נמצאים בתביעות לצורך העמדה לדין.

ג. ארבעה מקרים ממתנינים להעמדה לדין.

ד. יתר המקרים הומלצו לסגירה.

טיפול שוטרים במעשה תקיפה

חבר הכנסת י' כהן שאל את השר לביטחון פנים ביום י"ב באדר א' התשנ"ז (19 בפברואר 1997):

נודע לי, כי ביום ראשון, 2 בפברואר 1997, הגיעו שני שוטרים לשכונת רמות כדי לעצור את הגברת ז"ב – שמה המלא מופיע במקור – שנגדה הוגשה תלונה על איומים ברצח וחבלה גופנית. תוך כדי מעצרה היא איימה על תושב אחר, נטלה את משקפיו ושברה אותם. האזרח ביקש מהשוטרים שיפעלו נגד האשה, והם השיבו: "סע לתחנה ותגיש תלונה".

רצוני לשאול:

האם הפרטים נכונים?

תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בדקתי הנושא עם משטרת ישראל, ונמסר לי כי:

באותו בוקר יום ראשון, 2 בפברואר 1997, הגיעה ניידת משטרה על מנת לעצור את החשודה, אשר היתה במעמד של עצורה.

בשל מעמדה כעצורה היה צורך להעבירה לתחנת המשטרה בהפרדה, בינה לבין המתלונן, אשר התבקש מסיבה זו להגיע לתחנה על מנת להגיש תלונה.

לא היתה שום חריגה בפעילות השוטרים.

ידיעה על ניסיון לחטוף ילד בבני-ברק

חבר הכנסת ר' פנחסי שאל את השר לביטחון פנים ביום י"ב באדר א' התשנ"ז (19 בפברואר 1997):

השבועון "קול העיר" מיום 29 בינואר 1997 מדווח על ניסיון לחטוף ילד ברחוב הרב קוטלר בבני-ברק. לטענת העיתון, שוטרים שחלפו במקום סירבו לטפל בתלונה. רצ"ב הידיעה.

רצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?

2. מדוע סירבו השוטרים לקבל את התלונה ולנסות לתפוס את החוטפים לכאורה?

3. האם המקרה נחקר?

4. מה העלתה החקירה?

תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-4. בדקתי את הנושא עם משטרת ישראל, ונמסר לי כי:

א. לדברי האם, לא היה כל ניסיון לחטוף את התינוק, אלא החשוד החזיקו בידו וצחקק בצורה שמצביעה על בעיה רפואית כלשהי.

ב. המתלונן התקשר למשטרה, ונשלחה ניידת סיור למקום. הניידת פגשה במודיע וערכה אתו בדיקות, אך ללא תוצאות.

ג. המתלונן הגיע לתחנת המשטרה, מסר עדות בתאריך 7 בינואר 1997, בשעה 14:05, על עובדות המקרה.

ד. בסיום גביית התלונה הובא האב למחלקה לזיהוי פלילי, לצורך זיהוי באלבום התמונות המשטרתי, אך ללא תוצאות.

ה. חומר החקירה נגזז לאור החקירה, כעבריין לא נודע.

שהייתם בישראל של חשודים בהשתייכות למאפיה הרוסית

חבר הכנסת רענן כהן שאל את השר לביטחון פנים ביום י"ט באדר א' התשנ"ז (26 בפברואר 1997):

נוכח דבריהם של מפכ"ל המשטרה וראש אגף החקירות על-אודות שהייתם בישראל של חשודים בהשתייכות למאפיה הרוסית, רצוני לשאול:

1. האם נכנסו החשודים לישראל בזהות בדויה?

2. האם חלק מן החשודים מכהנים כיום במשרות ציבוריות?

3. מה ייעשה בנדון?

תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. במשטרת ישראל מתנהלות חקירות נגד חשודים מחבר העמים המגיעים לארץ בזהות בדויה ובתיעוד מזויף.

לאחרונה נערכה חקירה נגד שבעה חשודים שהגיעו לישראל בתיעוד מזויף, החקירה מוצתה והתיקים הועברו לפרקליטות.

ככלל, ממליצה משטרת ישראל בפני משרד הפנים לבטל כל אזרחות שהושגה בעבירה.

2. התשובה שלילית, על-פי המידע המצוי במשטרה.

3. במשטרת ישראל נקבעה היערכות מיוחדת של המודיעין והחקירות כדי לקיים מעקב מודיעיני חקירתי לאיתור תופעות כאלה ולטיפול בהן.

במסגרת ההיערכות האמורה, הוקמה יחידה לטיפול בפשיעה בין-לאומית שנושא זה מצוי בתחום אחריותה וטיפולא.

היו"ר ש' וייס:

על שאילתא מס' 838 של חבר הכנסת יצחק וקנין בנושא יחס שוטרים כלפי אזרחים בכביש בר-אילן, השר ישיב כאן.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

יש כאן משהו. איזו שאילתא זו, אדוני היושב-ראש?

היו"ר ש' וייס:

נמתין רגע. עד לשאילתא של רענן כהן אנחנו העברנו הכול לפרוטוקול. עכשיו, מדובר בשאילתא מס' 838, של חבר הכנסת יצחק וקנין, בנושא: יחס שוטרים כלפי אזרחים בכביש בר-אילן.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אין לי שאילתא כזו. יש?

היו"ר ש' וייס:

מייד נברר זאת. נמשיך הלאה, עד שידידנו, אבי בלשניקוב, ייתן לך סיוע, וכך הוא נכנס גם לפרוטוקול הכנסת.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

של מי השאילתא?

היו"ר ש' וייס:

השאילתא הקודמת היתה של חבר הכנסת יצחק וקנין. השר קהלני, האם אנחנו יחד? יכול להיות, שמרוב "לפרוטוקול" התבלבלנו.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

חבר הכנסת וקנין היה הראשון.

היו"ר ש' וייס:

לא. יש לו שתי שאילתות. אולי במקרה זו צמודה לראשונה?

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אני לא יודע. האם יש לחבר הכנסת אישור לשאול פעמיים אותה שאלה?

היו"ר ש' וייס:

אותה שאלה – לא. אבל, פעמיים – כן. אלה שתי שאלות.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אני לא רואה את זה כאן. נטפל באבי לאחר מכן.

היו"ר ש' וייס:

טוב. אז, מייד נמשיך. שאילתא מס' 839 של חבר הכנסת פורת בידיך?

השר לביטחון פנים א' קהלני:

חיובי.

היו"ר ש' וייס:

יופי. נושא השאילתא הוא: אי-חתימתה של האסירה רולה אבו-דחו. בבקשה. תשובה תינתן כאן.

שחרור אסירה ביטחונית

חבר הכנסת ח' פורת שאל את השר לביטחון פנים ביום י"ט באדר א' התשנ"ז (26 בפברואר 1997):

אחת מרוצחות יגאל שחף, זיכרוננו לברכה, רולה אבו-דחו, ששחררה ביום 11 בפברואר 1997 מהכלא, הודיעה בריאיון ברדיו, כי לא חתמה לפני שחרורה על הצהרה והתחייבות שלא תעסוק בטרור.

רצוני לשאול:

1. האם נכון הדבר?

2. האם חתמו כל האסירות ששחררו על הצהרות שלפיהן הן מתנערות מטרור?

3. מה ייעשה לאחר ההצהרות על "המשך המאבק המזוין" שהשמיעו האסירות המשוחררות?

השר לביטחון פנים א' קהלני:

בדקתי את הנושא עם שירות בתי-הסוהר, ונמסר לי:

1. הפרסום ברדיו איננו נכון.

האסירה רולה אבו-דחו חתמה על הנוסח האחיד שנוסח על-ידי הפרקליטות הצבאית, שהיא מתחייבת להימנע מכל פעילות טרור ואלימות ולכבד את החוק.

2. על התחייבות זוהי חתמו כל האסירות ששוחררו באותו מועד.

דרך אגב, חבר הכנסת פורת, אני כבר פרסמתי, באותו יום כשזה יצא בתקשורת וזה הטעה את עם ישראל, שאכן היא חתמה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. מה יש עוד לשאול, אם הכול בסדר? חבר הכנסת חנן פורת, בבקשה.

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני השר לביטחון פנים, אילולא נאמרו הדברים על-ידי רולה אבו-דחו עצמה, שכחברת "החזית העממית" השתתפה ברצח של יגאל שחף, השם ייקום דמו, הייתי מסתפק בתשובתך. הבעיה היא, שהיא עצמה, בקולה שלה, בריאיון ברדיו, הודיעה, שלא זו בלבד שהיא לא רואה את עצמה מחויבת, אלא שהיא מתכוונת – כך היא הודתה – להמשיך בפעילות שלה, שהיא קוראת לה: פעילות במלחמה לשחרור פלשתינ, והיא הוסיפה שם: עד שאנחנו נגיע ליפן ולעכו.

אני אינני חולק על התשובה הפורמלית שלך. השאלה שלי היא: אילו היה אדם בישראל שצריכים לחון אותו, והוא היה מסתפק במין תשובה פורמלית כזו, אבל בבדיקה יסודית יותר היה מתברר שהוא לא מתכוון כלל לדברים שהוא אומר –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת פורת, זו שאילתא.

חנן פורת (מפד"ל):

— — האם אתה היית מקבל תשובה כזו? המסקנה מכך היא, שאי-אפשר להפוך את החתימה הזאת לחתימה סיטונית, אלא יש צורך פה בבדיקה יסודית. אם יתברר שהחתימה היא מהשפה ולחוץ, או לפחות מי שלאחר מכן אומר את ההיפך, לדעתי, צריך להסיק את המסקנות מכך. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. אני חושב שאתה פטור מתשובה, כי חבר הכנסת גם ענה.

נסים דהן (ש"ס):

— — — שלא כהלכה.

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, נדמה לי שהוא גם ענה. אני לא מחייב את השר להשיב, כי חבר הכנסת חנן פורת גם ענה לעצמו.

חנן פורת (מפד"ל):

— — —

השר לביטחון פנים א' קהלני:

לכבודו של חבר הכנסת אני אומר: קודם כול, אינני בוחן כליות ולב. במקרה שלה, בלי לבחון, אני יודע מהי ומי היא; היא לא ציונית ולא אוהבת ישראל, ואין לי שום ספק שהיה צריך להשאיר אותה בבית-סוהר. אבל, קיבלנו החלטה, וההחלטה היתה במסגרת הסכם, ואנחנו ביצענו אותו. בהתחייבות היא היתה צריכה לחתום. אבל, היא לא הפכה להיות אוהבת ישראל. הייתי מעדיף לראותה עד סוף ימי חייה שם. אז, קיבלת תשובה ממני. אבל, כולנו חייבים בהסכמים.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. השר יואיל בטובו להשיב לפרוטוקול על שאילתא מס' 863 של חבר הכנסת הלפרט, על שאילתא מס' 901 של חבר הכנסת סילבן שלום ועל שאילתא מס' 933 של חבר הכנסת דרעי.

יחס שוטרים כלפי אזרח

חבר הכנסת ש' הלפרט שאל את השר לביטחון פנים ביום י"ט באדר א' התשנ"ז (26 בפברואר 1997):

בעיתון "המודיע" מיום ב' באדר א' התשנ"ז פורסם, שיהודי חרדי הותקף באכזריות על-ידי שוטרים כיוון שמחה על דברי קצין שאמר לשוטרים "דרוס כל דוס".

רצוני לשאול:

1. האם הידיעה נכונה?

2. האם המשטרה חוקרת את הנושא?

3. אם כן – מה העלתה החקירה?

תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-3. בדקתי את הנושא עם משטרת ישראל, ונמסר לי כי:

א. הנושא נבדק על-ידי המחלקה לחקירות שוטרים במשרד המשפטים.

ב. בתאריך 20 בפברואר 1997 נפתח תיק במחלקה לחקירות שוטרים שבמשרד המשפטים, שמספרו 592/97, והוא מצוי בחקירה.

הברחת מכוניות גנובות על-ידי דיפלומטים פלשתינים

חבר הכנסת ס' שלום שאל את השר לביטחון פנים ביום כ"ו באדר א' התשנ"ז (5 במרס 1997):

פורסם בעיתונות, כי דיפלומטים פלשתינים, ובהם אנשי הרשות ושרים, מנצלים את חסינותם כדי להבריח כלי רכב גנובים מישראל. היו אף מקרים של הברחת מבוקשים מרצועת-עזה לגדה המערבית ומקרים של הברחת כלי נשק.

רצוני לשאול:

1. האם ידוע הדבר למשרד לביטחון פנים?

2. אם כן – מדוע לא מבצעים בדיקה שגרתית גם בכלי רכבם של בעלי חסינות אלו?

3. האם לא ננקטו שום צעדים למניעת הישנות המקרים?

4. מה ייעשה בנושא?

תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

4-1. בדקתי את הנושא עם משטרת ישראל, ונמסר לי כי:

א. מבירור שערכנו עם מתאם הפעולות בשטחים עולה, כי היו כמה מקרים שבהם נתפסו בכירים פלשתינים עת הבריחו ברכבם מנועים מאזור חבל-עזה לאזור יהודה ושומרון. במהלך שנת 1996 ננקטו סנקציות נגד שלושה בכירים שחרגו מהנהל וניצלו את הזכויות שניתנו להם. לדוגמה, נשללה לתקופה מוגבלת משלושה בכירים פלשתינים VIP זכות השימוש בתעודת

מברחים כלי רכב גנובים, אך אין לכך VIP. יש הערכה של גורמי הביטחון שלנו, כי נושאי תעודת אישוש.

שהוצא על-ידי אגף מבצעים בצה"ל, ועל-פי VIP נערכות בדיקות על-פי נוהל VIP. לנושא תעודת שהוצא על-ידי אגף מבצעים במשטרת ישראל. VIP נוהל

עדות שוטר בבית-משפט שלום

חבר הכנסת א' דרעי שאל את השר לביטחון פנים ביום ג' באדר ב' התשנ"ז (12 במרס 1997):

ביום 2 בפברואר 1997 הופיע רס"ל מ' – שמו המלא מופיע במקור – בפני השופטת בן-עמי בדיון על שחרור חרדים משכונת רמות שהכו לכאורה ארבעה צעירים. נודע לי, כי השוטר העלים מהשופטת חשד, שגם החרדים, אלו ונוספים, הוכו ושנגד הצעירים הוגשו עשרות תלונות בגין הכאת נשים וילדים, חבלות ברכוש ובגוף, איומי רצח ותקיפות בסכין.

בתשובתך על שאילתתי מס' 768 מיום 26 בפברואר 1997 לא השבת על שאלותי כדלהלן:

רצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?

2. אם כן – האם העלים השוטר מידע זה מהשופטת? אם כן – מדוע?

תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-2. בדקתי את הנושא עם משטרת ישראל, ונמסר לי כי:

בשורה השלישית של פרוטוקול בית-המשפט מציין התובע המשטרתי, כי קיימות תלונות הדדיות בין תושבי השכונה לקבוצת הצעירים.

קצין החקירות שנכח בדיון פירט את העובדה שמדובר ברצף של אירועים – דף פרוטוקול שורה 23.

מהבדיקה עולה, כי השוטר לא העלים מידע.

חקירת תלונה בגין הסגת גבול ואיומים

חבר הכנסת נ' דהן שאל את השר לביטחון פנים ביום ג' באדר ב' התשנ"ז (12 במרס 1997):

ב-26 בפברואר 1997 השבת על חמש שאילתות בתשובה אחת, ולצערי לא קיבלתי מענה על שאלותי בשאילתא מס' 745.

רצוני לשאול:

1. האם נחקרה תלונת הגברת ש"ש – שמה המלא מופיע במקור – מיום 1 בדצמבר 1996?

2. מי נחקר בעקבות התלונה?

3. מה העלתה החקירה?

השר לביטחון פנים א' קהלני:

בדקתי את הנושא עם משטרת ישראל, ונמסר כי:

א. התלונה כן נחקרה.

ב. התיק נסגר כאי-תביעה על-ידי קצין נוער מרחבי.

הסעת מתלוננים ברכב משטרה

חבר הכנסת ד' טל שאל את השר לביטחון פנים ביום ג' באדר ב' התשנ"ז (12 במרס 1997):

תושבים בשכונת רמות בירושלים טוענים, שהם עוברים מסכת התעללות ואיומים מצד כמה צעירים בריונים. לעומתם, גם הצעירים הגישו תלונות. תושבים טוענים שהצעירים הובאו והוחזרו מתחנת המשטרה ברכב משטרה. בתשובתך על שאילתתי מס' 769 מיום 26 בפברואר 1997 לא השבת על שאלותי.

רצוני לשאול:

1. האם הנערים ואמם שהתלוננו נגד החרדים הובאו או הוחזרו מתחנת המשטרה ברכב משטרה?

2. אם כן – מדוע?

3. מדוע את החרדים שהתלוננו לא הסיעו ברכב?

תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-3. בדקתי את הנושא עם מחוז ירושלים במשטרת ישראל, ונמסר לי כי:

א. הנער נשוא השאילתא עוכב לחקירה בסמוך לשעה 04:00.

אחיו שוחרר מבית-חולים בשעות הקטנות של הלילה.

משנודע למשטרה כי אחיו שוחרר מבית-החולים נשלחה ניידת להביאו לתחנה לצורכי חקירה יחד עם אמו.

ב. הנערים הוסעו בניידת לצורך הבאתם לתחנה לחקירה על-פי חומר הראיות שנאסף.

ג. יום למחרת האירוע, אמם של הנערים וכן המתלונן הוסעו על-ידי ניידת מביתם ברמות לתחנת המשטרה לצורך גביית עדויות.

טיפול המשטרה בתלונות

חבר הכנסת ד' אזולאי שאל את השר לביטחון פנים ביום ג' באדר ב' התשנ"ז (12 במרס 1997):

רצ"ב העתק מכתב תושבים ברמות בירושלים, הטוענים שהמשטרה מתעלמת משורת תלונות שהגישו בגין תקיפות, איומים, חבלות ונזקים, הנגרמים, לדבריהם, על-ידי בני משפחה הידועים כעבריינים, בטענת שווא שהרקע הוא דתי. בתשובתך מיום 26 בפברואר 1997 לא השבת על שאלותי.

רצוני לשאול:

1. כמה תלונות הוגשו בעניין זה?

2. כיצד הן טופלו?

תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-2. בדקתי את הנושא עם מפקד מחוז ירושלים, ונמסר לי כי:

א. בין 30 בנובמבר 1996 ל-4 בפברואר 1997 הוגשו 22 תלונות על עבירות שונות.

ב. 16 עבירות נמצאות בתביעות לצורך העמדה לדין.

ג. ארבעה מקרים ממתנים להעמדה לדין.

ד. יתר העבירות הומלצו לסגירה.

דקירת תלמידים ערבים בבית-ספר ביפו

חבר הכנסת ע' דהאמשה שאל את השר לביטחון פנים ביום ג' באדר ב' התשנ"ז (12 במרס 1997):

נודע לי, כי ביום ראשון, 2 במרס 1997, נכנס צעיר יהודי בן 25 לבית-הספר "עירוני ז"י" ביפו ודקר שם שני תלמידים ערבים, אשר נפצעו ואושפזו בבית-החולים.

רצוני לשאול:

1. האם נחקר העניין, ואם כן – מה הן התוצאות?

2. מה הם האמצעים שתנקטו כדי למנוע מקרים כאלה?

3. האם הוסקו מסקנות כלשהן בפרשה זו?

תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-3. בדקתי את הנושא עם משטרת ישראל, ונמסר לי כי:

א. בתאריך 2 במרס 1997 סמוך לשעה 13:10 התקבל אירוע מוקד, ולפיו בבית-הספר "עירוני ז" ב"פ נדקרו שני תלמידים.

ב. ניידת אבטחת מוסדות חינוך של תחנת יפו הגיעה מייד למקום.

ג. בבית-הספר נמצאו שלושה פצועים – שני תלמידים והמאבטח. למקום הגיעו גם צוותי סיור, יס"ם בילוש, חוקרי נוער וכן פיקוד התחנה.

ד. מחקירת האירוע מתברר, כי הדקירה אירעה בעקבות ויכוח שהתלקח בין שני תלמידים על מקום ישיבה בכיתת המחשב. בהמשך הזמין אחד מהנצים את אחיו בן ה-23, וזה דקר את שני התלמידים. המאבטח, שניסה לעצור את התוקף, נפגע קלות.

ה. הדוקר לא נעצר והוא הוכרז עבריין נמלט. אחיו הקטין נעצר ונחקר והוגש נגדו כתב אישום בעת מעצרו.

ו. בתיאום עם הנהלת בית-הספר ואגף הביטחון בעירייה, תוגבר מערך השמירה בבית-הספר. כן הוגברה פעילות ניידות מוסדות החינוך באזור בית-הספר ונערכות פעילויות מניעה על-ידי מחלק הנוער.

אכיפת הצו בדבר איסור בנייה בקסבה של חברון

חבר הכנסת ש' בן-צור שאל את השר לביטחון פנים ביום ג' באדר ב' התשנ"ז (12 במרס 1997):

אלוף פיקוד המרכז הוציא צו האוסר שיפוץ בתי הקסבה בחברון הסמוכים לשכונות היהודיות. מפקדי אש"ף בחברון הודיעו, כי לא ימלאו אחר הוראות הצו וימשיכו בשיפוצים ובבנייה.

רצוני לשאול:

1. האם מתבצעת פעילות יזומה למניעת הבנייה?

2. האם נתפסו העבריינים, ומה נעשה בנדון?

תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. בדקתי את הנושא עם משטרת ישראל, ונמסר לי כי:

א. תחנת חברון מפעילה ניידת סיור באופן קבוע באזור היישוב היהודי בחברון, שבין תפקידיה לאכוף את צו האלוף הפיקוד האוסר על הבנייה בסמוך לשכונת אברהם אבינו.

ב. עוד טרם הוצאת צו האלוף, טיפלה תחנת חברון בכמה מקרים של בנייה לא חוקית על-ידי מקומיים. התיקים הועברו לתביעה הצבאית, שם נסגרו מחוסר ראיות מספיקות.

במהלך שנת 1997, לאחר שניתן צו האלוף, טיפלה התחנה בחמישה מקרים כדלקמן: 1. בתאריך 27 בינואר 1997 נעצרו שמונה חשודים. תיק החקירה – פ.א. 138/97 – הועבר לעיון והחלטה של היועץ המשפטי לאזור יהודה ושומרון; 2. בתאריך 17 בפברואר 1997 נעצרו ארבעה חשודים. תיק החקירה – פ.א. 195/97 – הועבר לתביעה הצבאית להעמדת החשודים לדין תוך תקופת מעצרם; 3. בתאריך 20 בפברואר 1997 נעצרו שישה חשודים. תיק החקירה – 220/397 – הועבר לתביעה הצבאית להעמדת החשודים לדין תוך תקופת מעצרם; 4. בתאריך 1 במרס 1997 נעצרו שני חשודים. תיק החקירה – 250/97 – הועבר לתביעה הצבאית כנ"ל; 5. בתאריך 13 במרס 1997 נעצרו שלושה חשודים. התיק עדיין בחקירה.

חקירת שוד בבית ראש עמותת "חסדי נעמי" בבני-ברק

חבר הכנסת א' רביץ שאל את השר לביטחון פנים ביום ג' באדר ב' התשנ"ז (12 במרס 1997):

נודע לי, כי הרב יוסף כהן, ראש עמותת "חסדי נעמי" בבני-ברק, המסייעת לנזקקים יתומים ועניים, הותקף והוכה באכזריות ביום שני, כ"ד באדר א' התשנ"ז, 3 במרס 1997, לפנות בוקר. גם אשתו הותקפה והוכתה, כשהבריונים שודדים רבבות שקלים שיועדו לחלוקה לעניים.

רצוני לשאול:

1. האם חקרה המשטרה את המקרה, ומה הן תוצאות החקירה?

2. האם יוגברו סיורי המשטרה בשעות הלילה בבני-ברק למניעת מקרי שוד ותקיפה?

תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. בדקתי את הנושא עם משטרת ישראל, ונמסר לי כי:

א. השוד בביתו של הרב יוסף כהן מ"חסדי נעמי" אירע בתאריך 2 במרס 1997 בשעה 04:20 לערך, ברחוב מתתיהו 29 בבני-ברק.

ב. לדירה פרצו שני רעולי פנים מבעד לחלון בקומה ב', פצעו את בני הזוג ודרשו כסף.

ג. החקירה מתנהלת בצוות חקירה מיוחד במרחב-דן, ובשלב זה עדיין מדובר בשלב החקירה המודיעינית.

טיפול המשטרה בגנבות רכב

חבר הכנסת א' יחזקאל שאל את השר לביטחון פנים ביום י' באדר ב' התשנ"ז (19 במרס 1997):

בעקבות מקרים שבהם בעלי רכב שנגנב יצרו קשר פלאפוני עם הגנבים, רצוני לשאול:

1. מה הן הנחיות המשטרה במקרה כזה?

2. האם המשטרה מנצלת את הקשר שנוצר לפגישה מיידית עם הגנב?

3. האם המשטרה מתעכבת להגיש עזרה לבעלי הרכב? מדוע?

4. מי אחראי במקרה כזה לסייע לבעל הרכב – חוקרי המשטרה או חוקרי חברות הביטוח?

תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. בדקתי את הנושא עם משטרת ישראל, ונמסר לי כי:

א. אין הנחיות בנושא.

ב. כל מקרה נבחן לגופו.

ג. משטרת ישראל תלמד על היקף התופעה, ובמידת הצורך תנחה בהתאם.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

תודה רבה, אדוני היושב-ראש. לא מצאתי את — — —

היו"ר ש' וייס:

אנחנו נפתור את הבעיה של השאילתא של חבר הכנסת וקנין. אם נמצא את הפתרון עוד היום נאפשר לך להשיב.

הקטל בדרכים

היו"ר ש' וייס:

חברים, אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום שלנו. הנושא הוא: הקטל בדרכים. היוזמה היתה של חברי הכנסת שאול יהלום, משה גפני, רפאל פנחסי, מיכה גולדמן ופיני בדש. את הדיון יפתח מייד שר התחבורה, אחריו – השר לביטחון פנים. אחר כך – חבר הכנסת שאול יהלום.

ביושבי כאן, וכמי שבעצמו עבר תאונת דרכים קשה מאוד לפני 31 שנים וגם נושא בתוצאותיה הקשות, אני רוצה לומר שהכנסת הזאת – וקודמתה, והקודמת לקודמתה – נותנת דגש חזק בנושא, גם בהצעות לסדר-היום, גם בדיונים שאנחנו מקיימים, גם בחקיקה, גם בבחינה מחדשת של החקיקה. שרי התחבורה שאני הכרתי מסורים לעניין בלב ובנפש – גם השר הקודם, ישראל קיסר, וקודמיו, והשר יצחק לוי – וכך גם שרי המשטרה והשר לביטחון פנים. ולמרות הכול, התופעה נמשכת. במלוא עוצמתה.

אני חושב שאנחנו לא נרפה, גם אם כתוצאה מפעילותנו נציל בודדים. המקיים נפש ועוד נפש ועוד נפש מקיים עולם ומלואו.

אני מזמין אותך, אדוני שר התחבורה, לפתוח את הדיון.

שר התחבורה י' לוי:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, ראשית אני רוצה להודות ליושב-ראש על דברי הפתיחה שלו. כי אכן, אותו עיקרון קדוש של הצלת חיי אדם הוא זה שמחזק את ידינו במלחמה בתאונות הדרכים, גם אם לא תמיד, אדוני היושב-ראש, התוצאה נראית. אבל יש לנו רצון עז לראות פחות הרוגים, פחות פצועים קשה, פחות תאונות דרכים. על כן אנחנו נוקטים אותם צעדים ואולי אותה מדיניות שתיכף אפרט בפניכם.

רבותי חברי הכנסת, לפני שאומר כמה דברים על מדיניות משרד התחבורה ועל שיתוף הפעולה שיש בין המשרדים, אני רוצה להתחיל בכמה נתונים לשנת 1997. יש ביניהם רעים יותר ויש ביניהם רעים פחות. בסוג הטבלאות הזה אין נתונים טובים.

אני רוצה להזכיר לכנסת, שבשנת 1996 היתה עלייה במספר תאונות הדרכים, אבל היתה ירידה במספר ההרוגים, ירידה של כ-8%. בשנת 1997, לפי הנתונים שבפני לחודשים ינואר ופברואר, אולי אתחיל בדברים הפחות-רעים ואציין שיש ירידה משמעותית בסך כל תאונות הדרכים ובסך כל הנפגעים. הווי אומר, שלעומת התקופה הקודמת בינואר ופברואר, אנחנו נמצאים פחות-או-יותר, אדוני היושב-ראש, בירידה של כ-20% בתאונות הדרכים.

היו"ר ש' וייס:

בהרוגים?

שר התחבורה י' לוי:

לא. בתאונות הדרכים ובנפגעים, לרבות פצועים קשה. אביא דוגמה מס' 1.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אתה מונה רק תאונות עם נפגעים.

שר התחבורה י' לוי:

זה מה שהמשטרה מונה. אנחנו מונים רק לפי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ולפי המשטרה.

אביא דוגמה, ותיכף אדבר על הדבר החמור יותר, על מספר ההרוגים, שם, לצערי הרב, אין ירידה. כלומר, אם, למשל, ב-1996 היו 340 פצועים קשה בחודשים ינואר ופברואר, הרי שב-1997 יש 242 פצועים קשה. ופצועים קשה אלה פצועים קשה. בפצועים קל – אם מנינו בחודשיים בשנת 1996

3,600 פצועים קל, הרי אנחנו מונים בשנה זו 2,600 פצועים קל. כלומר, ירידה גדולה מאוד, של 30% כמעט.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, הרישום לדיון הסתיים.

שר התחבורה י' לוי:

חבל שבין הנתונים האלה שאני מציג, שלכאורה מראים שיפור מסוים, אני לא יכול להציג אותו דבר לגבי מספר ההרוגים. במספר ההרוגים היתה עלייה. תיכף אומר לכם מה הן שתי הסיבות העיקריות בעיני, על-פי הניתוח של משרד התחבורה, לכך שהגענו לעלייה הזאת של 11%, מ-82 ל-91 הרוגים.

אני רואה שני גורמים עיקריים. אחד מהם הוא השומרון. הדרכים בשומרון קשות, לא רק בתהליך המדיני, אלא גם בתאונות הדרכים.

היו"ר ש' וייס:

אשמת שומרון, היה ספר כזה פעם.

שר התחבורה י' לוי:

אני מחזיק כאן לפני ניתוח של המשטרה – של נפגעים לפי מחוזות. הייתי יכול להלאות אתכם בנתונים: חיפה, הגליל, העמקים, איפה יש ירידה קלה, איפה יש עלייה קלה. אבל במחוז השומרון העלייה במספר ההרוגים בחודשיים היא ב-266%. מחוז השומרון הוא מחוז המשטרה ש"י, שמחולק ליהודה ושומרון. אני מדבר על-פי מחוזות של משטרה. הווי אומר, שאם בינואר ובפברואר 1996 היו שלושה הרוגים באותו מחוז – – –

בנימין אלון (מולדת):

אתה מחלק את יהודה ושומרון?

שר התחבורה י' לוי:

כן. אני מדבר על השומרון, כי בשומרון המצב הוא החמור ביותר בארץ. כשאני לוקח את כל המחוזות, אני רואה כאן עלייה דרסטית.

שאלו יהלום (מפד"ל):

לא, אבל זה שומרון ויהודה.

שר התחבורה י' לוי:

לא, שומרון בלבד. ש"י מחולק לשניים – אני שוב מסביר – מחוז ש"י של המשטרה מחולק לשניים, לשומרון וליהודה. אני מדבר כרגע על השומרון. בשומרון היו בינואר-פברואר 1996 שלושה הרוגים. בינואר ופברואר 1997 יש 11 הרוגים. כלומר, עלייה ב-300% כמעט.

שאלו יהלום (מפד"ל):

וביהודה?

שר התחבורה י' לוי:

מ-10 ל-16. אלו שני מחוזות שבהם יש לנו הרבה הרוגים. היתה תאונה קשה מאוד ליד רמאללה, שבה נהרגו שמונה פלשתינים. היו כמה תאונות קשות עם הרבה הרוגים. אני פונה לציבור ביהודה ובשומרון בעיקר, בגלל תנאי הדרך ובגלל המתיחויות יש לשים לב גם לנושא תאונות דרכים; לא רק לאינתיפאדה ולא רק לנושאים המדיניים, אלא גם לתאונות הדרכים. זה דבר שמבחינתי הוא גורם במחוזות האלה לגידול גדול במספר ההרוגים.

נסים דהן (ש"ס):

האם ביהודה ובשומרון יש נתונים מי הם יותר הפוגעים ומי הם יותר הנפגעים?

שר התחבורה י' לוי:

אני רוצה לומר קודם כול ככלל, אנחנו מונים כל אדם שנפגע בכבישים שהם בפיקוח משטרת ישראל, גם אם זה תייר ברזילאי, גם אם זה פלשתיני שגר ברמאללה, זה לא משנה; יהודי ומי שלא יהיה, לא משנה. כל מי שנפגע בכבישי ישראל, בכבישים שהם באחריות משטרת ישראל, נכנס לסטטיסטיקה הנוראית הזאת.

אני לא יכול לומר לכם כרגע כמה יהודים וכמה ערבים, כמה פלשתינים וכמה תיירים, כמה עובדים זרים. אני כרגע מביא את כלל הבעיה.

באותה תאונה שדיברתי עליה שבה היו שמונה הרוגים – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

כולם בני אדם.

שר התחבורה י' לוי:

כן, מתייחסים אותו דבר. באותה תאונה שציינתי היו שמונה נפגעים אנשים תושבי רמאללה. לי יש ביקורת על כך שלא נתנו לנו לחקור את התאונה, כי המשטרה הפלשתינית לקחה את הרכבים ולקחה את האנשים. אחד הצעדים שמייד אמנה הוא חקירות בטיחותיות של תאונות. הייתי רוצה לחקור את התאונה הזאת כדי לראות מה קרה, וזה לא התאפשר. בכל מקרה, המספרים האלה נמצאים בסטטיסטיקה שלנו.

המוקד השני שאני רוצה לציין אותו, אדוני היושב-ראש, ואולי ארחיב עליו קצת, הוא הולכי הרגל. יש עלייה גדולה מאוד בתאונות שנפגעו בהן הולכי הרגל לעומת תאונות אחרות. אני יכול לתת נתון אחד, אדוני היושב-ראש. התאונות הקטלניות והקשות, נניח בינואר ובפברואר, אם אני מדבר על היחס בין העירוני לבין-עירוני, זה מתחלק כך: בבין-עירוני – 34% תאונות; בעירוני – 66% תאונות. כלומר, יש כאן מהפך איפה משקל התאונות ואיפה מאסת התאונות.

שאול יהלום (מפד"ל):

– – –

שר התחבורה י' לוי:

זה מהפך, מכיוון שפעם זה היה די שקול. אמרו ש-50% מהתאונות הקשות והקטלניות היו בבין-עירוני ו-50% בעירוני. אמרו: משאיות, מוניות, אוטובוסים. היום זה לא כך. היום, לפי הנתונים של השנה הזאת, שני-שלישים מההרוגים ומהפצועים הקשה הם במתחמים העירוניים ורק שליש במתחמים הבין-עירוניים.

אלה שתי נקודות חשובות מאוד שרציתי לציין במסגרת הנתונים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

האם אדוני מצא מה המרחק בין מקום הפגיעה למקום המגורים – – –

שר התחבורה י' לוי:

אני לא מצאתי את זה, אבל מצאתי דבר אחר שאומר לך. קודם כול, גיל הנפגעים מקרב הולכי הרגל. גיל הנפגעים מקרב הולכי הרגל, המאסה היא מגיל 60 ומעלה. מדובר באנשים מבוגרים, קשישים.

דבר שני: ביקשנו מהמשטרה סיבות עיקריות לתאונות דרכים. יש שני דברים שמובילים בצורה מדהימה: האחד – סטייה מנתיב הנסיעה; השני – התנהגות הולך הרגל. אלו שתי הסיבות העיקריות. אי-ציות לתמרור, אי-שמירת מרחק, אי-מתן זכות קדימה, הם באחוזים הרבה יותר נמוכים משתי הסיבות העיקריות האלה: סטייה מנתיב נסיעה והתנהגות הולכי הרגל. אלו שני הדברים המובילים בתאונות הקטלניות והקשות. כלומר, הדברים האלו נותנים לנו מיקוד, על מה צריך לעבוד ואיפה צריך לעשות. מייד אספר שבשיחות שלנו עם המשרד לביטחון פנים, אנחנו רוצים לשים דגשים מיוחדים לגבי אותן קבוצות.

אני אומר כרגע נתונים רק מינואר-פברואר. עוד לא קיבלתי את נתוני מרס, אבל מבחינתי זו כבר אינדיקציה. כלומר, מדובר בשישית מהשנה, שאפשר לקבל ממנה אינדיקציות מסוימות. אז אם במקומות מסוימים יש לנו ירידה בתאונות, ירידה בפצועים קשה, ירידה בהרוגים, הרי שבמקומות אחרים אנחנו רואים את העלייה הגדולה, שעושה בסך הכול את העלייה במספר ההרוגים, ואנחנו מנסים לעבוד בצורה מאוד שיטתית בניתוח הנתונים ובניסיון להצביע על הדברים. כפי שאמר היושב-ראש בפתחה, זו עבודה שאמורה להיות מאוד מדעית, מאוד שיטתית, ואף-על-פי-כן בלי שום תעודת ביטוח.

עכשיו שמעתי ברדיו, ששני בחורים על אופנוע התרסקו על קיר, נדמה לי ליד מגידו, ונהרגו. לך תדע למה. התהפכות עצמית. לא תאונה, לא שום דבר, שני חבר'ה הלכו. אני לא יודע מי הם, אני לא יודע מה הם.

העבודה שלנו פעמים נתקלת כאילו באיזה רפיון ידיים: נו, מה היית יכול לעשות. אבל אנחנו בכל אופן מנסים לעשות עבודה מאוד מסודרת, ואני מקווה שנצליח להראות המשך ירידה בנתונים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אדוני השר, שמעתי מקציני משטרה פלשתינים, שנהגים ישראלים, ערבים ויהודים, מזלזלים בחוקי התנועה שם, לא שמים לב לשלטים ומתעלמים מהאזהרות.

שאל יהלום (מפד"ל):

איפה?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

בתחומי הרשות הפלשתינית.

שאל יהלום (מפד"ל):

זו עוד סיבה לא לתת להם עצמאות.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

מה זה שי"ך. – – – להדריך נהגים ישראלים שיתייחסו לחוקי התנועה.

שר התחבורה י' לוי:

חבר הכנסת דראושה, אתה צודק, אך זה צריך להיות הדדי. אנחנו מצפים מהנהגים שבאים מתחומי הרשות הפלשתינית להתנהג כמו שצריך בארץ.

אני רוצה לומר לך, בדיון שערכתי אתמול במשרד בנושא ביטחון ובטיחות במעברים התבררו לי נתונים מדהימים גם לגבי משאיות ירדניות וגם לגבי משאיות פלשטניות. המצב גרוע ביותר. ביקשתי פגישה עם שר התחבורה הירדני כדי להבהיר לו שנחזיר לו משאיות. הבודקים באים ואומרים לנו, שמצב התחזוקה של ההגה, של הבלמים, ירוד ביותר. ברוך השם, עד עכשיו לא היתה שום תאונה עם רכב ירדני, אני מקווה שלא תהיה. אבל אני רק אומר, שפה אנחנו צריכים להסדיר הסדר גם עם הירדנים וגם עם הפלשטינים, כיוון שיש הרבה כלי רכב שנוסעים ממקום למקום.

היו"ר ש' וייס:

אני אאפשר לחבר הכנסת זוילי, ואחר כך נחזור לשטף הדברים. חבר הכנסת זוילי, עוד שאלה אחת.

נסים זוילי (העבודה):

אחד המרכיבים המרכזיים של התוכנית החדשה למלחמה בתאונות היה הגדלת הקנסות. לאט לאט אני משתכנע, שזה הוסיף לתקציב המדינה 100 מיליון שקל, ואני לא רואה שום קשר בין הגדלת הקנסות והצורה שבה היא נעשתה לבין צמצום מספר תאונות הדרכים. אני שואל: האם זו דרך אמיתית להילחם בתאונות?

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, לטובת הצופים והמאזינים שלנו, כיוון שחבר הכנסת זוילי לא היה ליד הרמקול, אני אתמצת את שאלתו: האם יש לכם כבר איזו ידיעה בדוקה על השפעת הגדלת הקנסות על ההתנהגות בכבישים? לפי חושיו של חבר הכנסת נסים זוילי, זה לא השפיע.

שר התחבורה י' לוי:

אני איש בשורה בעניין הזה. לפי דברי המשטרה, היתה לזה השפעה מרובה.

נסים זוילי (העבודה):

בעיקר בפלאפון.

שר התחבורה י' לוי:

נכון. אנשים קנו דיבוריות, אנשים הפסיקו לדבר בפלאפון. זה צמצם את מספר התאונות. יש פחות תאונות. הרי יש 20% פחות תאונות. אמרתי שבהרוגים, לצערנו הרב, לא, מפני שהיו כמה תאונות עם הרוגים רבים.

הייתי פעם יושב-ראש מטה של המפד"ל, באחת ממערכות הבחירות, שהיתה הצלחה. באו בטענות שלא הצלחנו. אמרתי, כשיש הצלחה לא צריך להגיד: לא הצלחנו. זאת אומרת, זה המצב כרגע, אני לא יודע מה יהיה בחודש הבא ובעוד חודשיים, אין לי שום תעודת ביטוח. אני מציג בפני הכנסת ואומר: בינואר ובפברואר יש 20% פחות תאונות. בוא נתלה את זה בכול יחד. גורם המהירות הוא פחות. נושא הדיבוריות, אני חושב שהיה לזה חלק. חוץ מזה, אל תזלזל בתקציב המדינה. זה נושא חשוב בפני עצמו. אבל זה על דרך הבדיחה, כי לקחנו רק עבירות מסוימות. הרי לא העלינו את הקנסות בצורה רחבה. עכשיו נעשית עבודה במשרד התחבורה ובמשרד המשטרה לרפורמה בכל הקנסות. יש הרבה עבירות והרבה סוגי קנסות, ורוצים לעשות דבר אחד. אבל זה לא קשור להגדלת הקנסות, זה קשור לסידור הקנסות.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להציג בקיצור כמה קווי מדיניות. הדבר הראשון שאני רוצה לציין הוא ההתלבטות שהיתה בנושא חקיקת רשות לבטיחות בדרכים. היתה הצעת חוק בכנסת, שעברה בקריאה ראשונה. הכנסת גם החילה עליה דין רציפות והיא נמצאת בוועדת הכלכלה. אני מאוד

חששתי ממנה, וביקשתי בממשלה מראש הממשלה לנסות דרך אחרת לזמן מסוים. ועדת השרים לענייני חקיקה גם פנתה ליושב-ראש ועדת הכלכלה וביקשה להשהות את הדיון לזמן מסוים.

אני רוצה לומר, קודם כול, שאני מפעיל את ועדת השרים לענייני בטיחות כרשות. כלומר, ועדת שרים לענייני בטיחות מורכבת מחברים מכל המשרדים שנוגעים בדבר, ואנחנו פועלים הרבה מאוד יחד.

דבר שני, יש לנו המינהל לבטיחות בדרכים, נמצא אתנו ראש המינהל, תת-אלוף במילואים שלום בן-משה, שדרך המינהל מקיים קשר שוטף עם המשרדים האחרים. חוץ מזה, יש צוות שנמצא על-יד השר, שהוא בעצם אינסטנציה שלישית בעניין. הנקודה העיקרית להצלחה במלחמה הזאת היא שיתוף הפעולה בין המשרדים.

כלומר, רעיונות יש לרוב. יש לנו תיקי תיקים של רעיונות. יש דברים פשוטים שצריך לעשותם, ואנחנו נצליח לעשות אותם רק אם יהיה שיתוף פעולה. מטרתה של הרשות היתה קודם כול לגרום לשיתוף פעולה בין המשרדים. דבר שני – להתמקצע. אנחנו במשרד התחבורה עושים את שני הדברים האלה בלי רשות, כאשר אני חושב שאנחנו עושים את זה בעלויות הרבה יותר נמוכות. אם היתה רשות, היינו צריכים מאות מיליוני שקלים רק כדי להחזיק את הרשות.

הי"ר ש' וייס:

אכיפה וחינוך. שלום בן-משה הוא "ספיישל" בשביל זה. הוא היה גם קצין משטרה צבאית ראשי וגם קצין חינוך ראשי של צה"ל.

שר התחבורה י' לוי:

נכון מאוד. בתחילת השנה הגשנו לממשלה – אני מקווה שייערך דיון על זה בעוד כחודשיים – עבודה של ועדת מנכ"לים לגבי כמה פעולות דחופות, או עדיפות של פעולות שיש לעשותן. אני הקמתי גם ועדה בראשותו של חבר הכנסת לשעבר אוריאל לין, שבדק את נושא לימוד הנהיגה.

אני רוצה לציין כאן כמה דברים שאנחנו עושים. דבר ראשון, והוא הדבר החשוב, העיקרי, המרכזי: אנחנו יוצאים בעוד שבוע, ונצא במסיבת עיתונאים בעניין, בפרויקט שאנחנו קוראים לו "פרויקט 700", כלומר 700 הקילומטרים בארץ שבהם יש הכי הרבה תאונות דרכים. שם תהיה תוכנית של אכיפה מוגברת. אני לא רוצה להאריך בכך, כי למיטב ידיעתי השר לביטחון פנים אמור גם הוא לקחת חלק בדיון הזה, והוא יסביר את הדברים באריכות. הפרויקט הזה יהיה כל השנה, עם אופציה להארכה.

הדבר השני, שמלווה בפרויקט הזה, הוא אכיפה אלקטרונית. רק היום קראתי בעיתון, שנהג צולם במצלמה אלקטרונית ומייד הביא ליזול ונפט כדי לשרוף את המצלמה. אני מציע לנהגים לא לשרוף מצלמות, אלא לנסוע לאט יותר. אנחנו הצבנו – משרד התחבורה והמשטרה יחד – כניסוי מצלמות אלקטרוניות למדידת מהירות, לא רמזור, רמזור כבר יש לנו. אנחנו מקווים שזה יהיה יעיל. למדנו ממדינות רבות בעולם, שהדבר הזה מאוד מועיל בנושא האכיפה, ואני מקווה שנוכל לעשות את זה. יש כרגע צוות בין-משרדי של משרד התחבורה והמשרד לביטחון פנים שבדק את ההפעלה ההמונית

של המצלמות האלה, אם בדרך של הפרטה מסוימת ואם בדרך של תקציב ממשלתי. אני מקווה שנקבל תוצאות של עבודת הצוות הזה.

יש בצה"ל פרויקט של חינוך תעבורתי לנהגים, שהם לא נהגים מקצועיים, לצערי, אלא חיילים נהגים שיש להם רשיונות נהיגה אזרחיים. צה"ל שולח חיילים למקום מסוים, והם עוברים קורס. משרד התחבורה משתתף בניסוי הפרויקט הזה ורוצה ללמוד אותו, כדי לראות האם אפשר יהיה להעביר אותו קורס ואותה השתלמות בצורה מסודרת לנהגים, ולא דווקא לנהגים חיילים.

אנחנו מכינים שיטת ניקוד משופרת לעבירות תנועה. אני מקבל שלא ייתכן שנהג ימשיך לנהוג במשאית כאשר יש לו 100 עבירות או 150 עבירות, כלומר כל מיני ממצאים שהועברו על-ידינו ועל-ידי המשטרה. דרך שיטת הניקוד הזאת, אני חושב שאנחנו נצליח להתגבר. אנחנו מחדשים כרגע פעולה נרחבת של המועצה הלאומית למניעת תאונות דרכים.

אחד הדברים החשובים שאני רוצה לומר – בהסכמת שר הפנים אנחנו נביא לידי חקיקה בכנסת, שמטה בטיחות עירוני יהיה ועדה סטטוטורית. כמו ועדת כספים וכמו ועדת ביקורת, תהיה ועדה לבטיחות שבראשה יעמוד אחד הנבחרים. אנחנו רוצים להכניס בעירייה מחלקה שתעסוק בנושא בטיחות בדרכים.

הייתי יכול, רבותי, למנות עוד ועוד דברים, מכיוון שזה אחד הנושאים שבאופן אישי מעסיקים אותי מאוד ואני מקדיש לו הרבה מאוד שעות.

אני רוצה, קודם כול, לשבח את הכנסת על עירנותה, על התעניינותה, על סיועה בנושא הזה. אני רוצה לשבח במיוחד את ועדת הכלכלה של הכנסת, את היושב-ראש שלה, חבר הכנסת גולדשמידט, על הסיוע הרב שהוא מגיש לנו. יש לנו כמה חוקים בוועדתו. לא מזמן קיבלה פה הכנסת את חוק שירותי הובלה, ואני מקווה שהוא יתקדם לקריאה שנייה ושלישית, כאשר יהיה משולב בו גם החוק של חבר הכנסת בדש, גם החוק של חבר הכנסת גולדשמידט. יחד אני מקווה שנביא פתרון מסוים לפיקוח על כל מה שקורה בנושא המשאיות, ואולי גם לאכיפה, להענשה, כפי שהדברים התגבשו כאן בכנסת.

אני רוצה לסיים, אדוני, בקריאה. אינני יודע כמה מאזרחי ישראל צופים בנו ושומעים את הדיון הזה.

היו"ר ש' וייס:

אם היית מסיים לפני עשר דקות, היו לך יותר צופים. אבל בעוד 25 דקות שוב יהיו לך הרבה צופים. השעה 17:00 היא בעייתית.

שר התחבורה י' לוי:

אז אני יכול לדבר עוד 25 דקות. החושים התקשורתיים שלי עדיין לא כל כך מחודדים, אבל מי ששומע – שומע. אני רוצה לומר, רבותי, עשינו יחד עם המשטרה סקר בנושא התאונות בשנת 1996. 1% מהתאונות נגרם בגלל נושאים מכניים, 95% בגלל התנהגות הנהג. אני אומר את זה כאן לכל הציבור: דעו לכם, שהממשלה, הכנסת, כולנו פה מאוחדים בכך שנעשה כל מאמץ למניעת הקטל בדרכים. בסופו של דבר, אתה האוחז בהגה, אתה הולך הרגל, עליכם מוטלת האחריות להיזהר, להישמר, לשמור על החוק, להגיע בשלום אל בתיכם ואל משפחותיכם. אנא שמרו על עצמכם.

אני מקווה, אדוני היושב-ראש, שבעזרת השם נוכל להמשיך ולהביא נתונים קצת יותר טובים מאלה של השנה הקודמת. בנושא ההרוגים, כולנו מתפללים שמספר ההרוגים ירד בצורה משמעותית ויותר ויותר אזרחים הנוהגים ברכב יגיעו בשלום אל בתיהם. תודה רבה, אדוני.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מאוד מודה לשר התחבורה. חברים, אנחנו מתחילים בדיון שלנו. ראשון הדוברים יהיה, נדמה לי, חבר הכנסת גפני. סליחה, חבר הכנסת שאול יהלום הוא מיזמי הנושא והוא ידבר ראשון. אחר כך חבר הכנסת גפני.

משה גפני (יהדות התורה):

גם אני מיזמי הנושא.

היו"ר ש' וייס:

אתה תהיה הדובר השני. חבר הכנסת שאול יהלום, ואחר כך חבר הכנסת משה גפני.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, שמעתי את ידידי היקר שר התחבורה. התרשמתי שאכן המשרד, המטה, המינהל – עובדים, מתאמצים, עושים תוכניות, בודקים, ערים. אבל היתה לי הרגשה, אדוני השר, שעם כל המאמצים וכל הנחישות וכל ההשקעות, עדיין זה במסגרת השגרה; שגרה מאומצת, שגרה אחראית, שגרה של שיקול דעת, אבל שגרה. מתברר, אדוני השר, לצערנו הרב, ששגרה אינה מטפלת טיפול דרסטי ואינה מצמצמת באופן דרסטי את התופעה.

אדוני השר, יש לי הרגשה – לא לפי סטטיסטיקה אלא לפי התרשמות – שאם אדוני היה מצרף את חודש מרס, את החודש השלישי, והיום אנחנו כבר אחריו, היו התוצאות עוד יותר גרועות. זה היה חודש קשה מאוד מבחינת תאונות, מבחינת הרוגים, מבחינת פצועים, לפחות על-פי התקשורת. הרושם הוא שזה היה מחמיר עוד יותר את הסטטיסטיקה הקשה בלאו הכי. מובן שכאשר מדברים על הרוגים, גם בסטטיסטיקה זה בא לידי ביטוי.

היו"ר ש' וייס:

. תיזהר מהאידים של מרס. זה חודש קשה. BEWARE THE IDES OF MARCHמרס קשה תמיד.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני השר, מה שדרוש כאן זה אי-שגרתיות. אני מודה שלפעמים אי-שגרתיות זה גם תקציב לא שגרתי. אני מודה שיש אילוצי תקציב ועובדים לפי חוק התקציב, אבל באיזה מקום צריכים כמה שרים – שר התחבורה, השר לביטחון פנים – לבוא ולהגיד: אנחנו לא יכולים להמשיך, הממשלה חייבת לעשות מהפך, לעשות מהפכה בהתייחסות, לחשוב על יותר דברים שינסו לעשות מהפכה. כי אם נעשה עוד כביש ועוד רמזור, אני לא רואה שאנחנו מצליחים לצמצם – אם אי-אפשר, לצערי הרב, לחסל – את התופעה.

אני אביא כמה דוגמאות, אדוני השר. דוגמה ראשונה. אדוני אמר שיש התרבות של תאונות עירוניות. אני מסתמך כאן על מאגר המידע של הכנסת – לכן אני חולק על כמה נתונים שהשר נתן; ביקשתי שיכינו לי מידע. לדבריהם, 80% מן התאונות מתרחשות בתחום העירוני ורק 20% בדרכים בין-עירוניות, והם טוענים שחלוקה זו הינה עקבית לאורך כל השנים. יש נתון כזה – – –

שר התחבורה י' לוי:

הנתון שלי התייחס לתאונות קטלניות וקשות. יכול להיות שבאופן כללי הנתונים האלה נכונים, אבל אני התייחסתי בעיקר למקרים שיש בהם הרוגים ופצועים.

שאול יהלום (מפד"ל):

יש גם כאן.

כאשר מדובר בתאונות העירוניות, אדוני תיאר את הולכי הרגל אבל לא אמר את הנתון השני, המקביל לזה של קשישים, והוא הנתון על ילדים. ילדים וקשישים, לפי הנתונים שלי, הם 60% מן ההרוגים, וזה בעיקר בעיר, כי מחוץ לעיר יש בדרך כלל נהגים, ולא ילדים או קשישים. צריך להבין, שאם נפחית את הצפיפות של כלי הרכב, זו אינדיקציה כלשהי. למה בתאונות העירוניות יש יותר הרוגים? כי הצפיפות יותר גדולה. אם נוריד את מספר כלי הרכב הנעים בכבישים, הרי ממילא אנחנו יכולים לצפות, לפי הנתון הזה, לירידה במספר התאונות.

צריך לחשוב איך מורידים את מספר כלי הרכב. היום אין אדם שלא נוסע ברכב פרטי, ויש אפילו שניים-שלושה רכבים במשפחה. כל זאת למה? הוכחתי לשר בדיון קודם שהיה כאן, שלזוג, בעל ואשה – אני לא מדבר על משפחה עם חמישה ילדים – שצריך להגיע מקריית-שמונה לבקר בתל-

אביב, יותר זול לנסוע במכונית פרטית מאשר לנסוע ברכב ציבורי. זה אבסורד, בשום מדינה לא קיים הפרש תקציבי כזה, ואפילו אם זה אדם אחד, הוא נוסע ברכב.

זועקת הרכבת ואומרת: כל תוכניות הפיתוח שלי נעצרות. אני יודע שהרכבת היא לא במסגרת אחריותו של השר והיא נלקחה ממנו בהסכם הקואליציוני, לצערנו הרב, אבל זה לא משנה, אנחנו מדברים על הממשלה והשר עומד בראש המבצע. אם הרכבת אומרת: אנחנו עוצרים את כל הפיתוח, לית מאן דפליג שהשימוש ברכבת המפותחת של מדינת ישראל הוא מהנמוכים בכל העולם המערבי. בכל העולם הרכבת היא כלי תחבורה טבעי, כאן נוסעים עם הילדים ברכבת רק כדי להראות להם מה – – – – – היה פעם, רכבת – – –

לפחותים יש יותר.

היו"ר ש' וייס:

בוודאי, לכן נתתי לך עשר דקות.

שאל יהלום (מפד"ל):

זו הדוגמה, או שכל הזמן מעלים את המחירים בתחבורה הציבורית.

אדוני, בעניין המשטרה. אני מצדיק את העניין של 700 כבישים והקילומטרים. תמיד אדוני היושב-ראש היה מביא את הדוגמה, שהוא היה נוסע במכונית דומה למכונית משטרה בכביש חיפה-תל-אביב ואז הכול היה אחרת, היו רק חושדים בו שהוא שוטר סמוי, וכל ההתנהגות בכביש הפתוח, הרחב והטוב היתה משתנה מייד.

לפי הנתונים שלי – יש מחלוקת עם השר אבל השר יודע – 23% מהתאונות נובעות ממהירות בלתי מתאימה לתנאים, זה הגורם הכי מרכזי בנתונים שמצאו לי כאן, ואילו השר אמר שזה לא מרכזי כלל. לכן אין ספק שצריך להוסיף 1,000 שוטרים.

היו"ר ש' וייס:

מה זה נתונים של הכנסת?

שאל יהלום (מפד"ל):

ממאגרי המידע ביקשתי שיכינו לי – – –

היו"ר ש' וייס:

זו שאלה שכדאי לבדוק. עומד כאן שר תחבורה שהוא הכי מעודכן במדינת ישראל בכל העניינים האלה, זה ברור לחלוטין; אתה עומד עם נתונים ממאגר של מוסד מאוד חשוב, היחידה המצוינת שלנו. הנתונים ניתנו לך היום, אבל עד מתי הם מעודכנים?

שאל יהלום (מפד"ל):

נכון להיום, כך ביקשתי. היום זה הוגש לי ויצא שהגורם הראשי הוא מהירות בלתי מתאימה לתנאים, אחר כך אי-שמירת מרחק – 14%, אי-מתן זכות קדימה – 11%-12%.

היו"ר ש' וייס:

אני לא עושה בירור, אני רוצה לעשות דבר קונסטרוקטיבי.

שר התחבורה י' לוי:

ממתי – מ-1995, מ-1996?

שאל יהלום (מפד"ל):

בעשור האחרון.

שר התחבורה י' לוי:

— — — אהה

היו"ר ש' וייס:

זה משנה את כל העניין. אין בעיה, זה עשור, וזה חודשיים.

שאול יהלום (מפד"ל):

זה לא משנה לגבי העניין. אדוני מודה, וברור ששוטר בכביש זה מניע עצום להפחתת מספר התאונות בכל מקרה. זאת אומרת, שצריך להוסיף למשטרה 1,000 שוטרים, לדוגמה, ולא חשוב כמה זה יעלה. היום אתה נוסע בשעה 23:00-24:00 בכבישים, ואין שוטר לאורך 200-300 קילומטר.

יש לי עוד כמה נקודות, אבל אסיים רק בנקודה אחת נוספת – בהסברה. עם כל הכבוד, לזה צריכות להיות מוכנות גם כל רשויות הרדיו והטלוויזיה, לתת קצת בהתנדבות; היה צריך לעסוק בהסברה בלי סוף. ההסברה בתשדירים היא מועטה ומינימלית, וגם לא ברמה הגבוהה ביותר שבה אפשר לעשותה, עם האמצעים העומדים לרשותם; כשזה מגיע לתאונות דרכים – לפעמים הרמה היא בינונית.

לכן אני קורא לשר – אני מסכם בזה, אדוני היושב-ראש – הזעקה נוראה, אין ירידה משמעותית בשלב זה לפחות. אנא, ממשלת ישראל, עשו דברים מעבר לשגרה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת שאול יהלום.

חברים, עכשיו אנחנו עוברים לדוברים, בתוכם גם כמה יזמים, אבל הסדר הוא שרק אחד היזמים מציג והוא מקבל קצת יותר זמן; חברי כנסת אחרים – שלוש-ארבע דקות בערך. זה רק טבעי שנחזור אחד על דברי חברו, כי נדמה לי שכבר הכול נאמר, אז את החזרה של זה על דברי זה נעשה בזמן מתומצת יותר. אני מודה לכם.

הראשון, חבר הכנסת משה גפני, שהיה אחד היזמים, אבל תקצר, מעתה ואילך – שלוש-ארבע דקות. אחריו – חבר הכנסת נסים דהן.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כבוד שר התחבורה, אני שמח שאת מה שביקשנו להביא על נושא תאונות הדרכים הוחלט להביא בזמן קצר יחסית, לפני תום מושב הכנסת, כי הנושא הוא חשוב ואולי אפילו קריטי. כולנו הזדעזענו – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

זה נושא קריטי, בלי "אולי".

היו"ר ש' וייס:

זו צורת ביטוי, זו לא הכוונה.

משה גפני (יהדות התורה):

תיכף תשמעו מה אני הולך לומר, ואשתדל לעשות זאת בקצרה.

כולנו הזדעזענו כשהיה הפיגוע בתל-אביב ונהרגו שלוש נשים, והזדעזענו ככל כפליים כאשר היה פיגוע ונהרגו יותר, וכמעט יום יום – – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

לא הזדעזענו במקרה אחד ובמקרה שני הזדעזענו יותר. הזדעזענו.

משה גפני (יהדות התורה):

הזדעזענו, אנחנו מזדעזעים כל הזמן, ולא שמים לב מה קורה יום יום עם תאונות הדרכים מבחינת הרג של אנשים, נשים, תינוקות, ילדים. זה פשוט מזעזע. אפשר להילחם בנגע של תאונות הדרכים, לא משקיעים מספיק, זאת האמת.

אני מקווה שלא אחזור ממש על כל הדברים שנאמרו, אעשה את זה טלגרפית בנקודות מסוימות שאני חושב שצריך לגעת בהן. לפני זה הייתי רוצה להציע איזו הצעה: האם מישהו מוכן להתנדב ולהגיד שהוא בעד תאונות דרכים? שמישהו יגיד את זה. יש פה שני נושאים שבהם הכנסת רועשת וגועשת ומחפשים פתרונות ועובדים – בנושא המדיני, כאשר יש מחלוקת בין ימין לשמאל, הכנסת מלאה, חברי הכנסת מדברים והשרים נמצאים; עולה הנושא של דת ומדינה, שנתון למחלוקת, היה חוק ההמרה והכנסת היתה מלאה; כולם היו בעניין, ראש הממשלה, השרים, מפלגת העבודה, מרצ. אבל, על תאונות הדרכים אין מחלוקת, כולם אומרים שצריך להילחם בתאונות הדרכים, אז הכנסת ריקה. לא דנים, בסדר, עושים מזה דיון כזה ולא משקיעים משאבים ולא משקיעים אמצעים.

אילו היתה קמה כאן קבוצה ואומרת: אנחנו בעד תאונות דרכים – הכנסת היתה מתמלאת, היו מתחילים פה בצעקות והיו מחפשים פתרונות. אני אומר את זה בציניות, אבל זה מה שנקרא – מצוות אנשים מלומדה. אנחנו יודעים שתאונות הדרכים זה דבר נורא ואיום וצריך להילחם בנגע הזה, ולמעשה לא עושים שום דבר.

אני כבר מסיים, אדוני היושב-ראש. יש כמה וכמה נושאים, לא הכול נוגע למשרד התחבורה – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת גפני, את הדקה האחרונה שלך אני מעביר מהדיון הקודם בחוק ההמרה, אז יש לך עוד דקה.

משה גפני (יהדות התורה):

יש כמה וכמה נושאים, שלא כולם נוגעים למשרד התחבורה, ודיברתי על העניין הזה כאשר העלינו את העניין לדיון.

הנושא של תשתית הכבישים – יש יותר ויותר מכוניות, יותר ויותר כלי רכב, ואין מספר מספיק של כבישים. אפילו אם אתה תאכוף את חוקי התנועה ותעשה את הכול, יש דברים שהם בלתי נמנעים כאשר יש מצב שבו הכביש איננו מספיק להכיל את כלי הרכב או איננו מספיק בטיחותי בגלל הסיבה הזאת, שיש כל כך הרבה כלי רכב. ודיברנו על זה בנושאים אחרים שנוגעים למשרד התחבורה. אדם מעדיף לנסוע ברכבו הפרטי מאשר לנסוע בתחבורה הציבורית, והרי ברור ומעל לכל ספק שזה מונע תאונות דרכים. מדוע ייסע אדם בתחבורה הציבורית כשהמחיר הוא כל כך יקר? מי נוסע בתחבורה הציבורית? אותן שכבות חלשות כלכלית שאינן יכולות לנסוע בתחבורה פרטית, הן נוסעות בתחבורה ציבורית. אבל הציבור, השכבות הבינוניות והחזקות נוסעות – עם כלי רכב אחד במשפחה, שניים ואולי אפילו יותר. הנה לך עוד גורם לריבוי תאונות דרכים.

שמעתי את חבר הכנסת שאול יהלום, שדיבר על תשתית הרכבת, על כל מה שכתוב בעניין הזה, כאשר כל העולם הולך לפתרונות הללו.

אני מסיים. אני מדלג על כל הדברים שחשבתי שצריך לדבר עליהם. אני מניח, אדוני השר, שאתה מודע לכל הדברים, אתה מודע לנושא אכיפת חוקי התנועה, לפעילות של מע"צ, שהרבה פעמים היא לא נזהרת גם כאשר היא מרחיבה את הכבישים – תמרוצים שמע"צ מציבה, ולפעמים לא במקום, שגורמים לבעיות. אני מאוד מבקש – אתה רגיש לעניין הזה – לעשות את כל מה שאפשר על מנת להפסיק את ההרג הזה, שהוא נורא, נורא ואיום. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת גפני. חבר הכנסת נסים דהן. אחריו – חבר הכנסת אלי גולדשמידט. נא להקפיד על הזמן, חברים, יש לנו סדר-יום וסדר-לילה וסדר-בוקר, נדמה לי. זה השבוע האחרון של כנס החורף.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כאשר אני נזכר בכנסת הקודמת, לא נורא שיום אחד הכנסת תעבוד עד שעה מאוחרת בלילה. זה כל כך נדיר בכנסת הזאת.

הי"ר ש' וייס:

יותר טוב כך. לא צריך להפריז בלילות. בכנסת הקודמת אני לפעמים הרגשתי שאנחנו קצת מוכי ירח, יושבים עד אחת, עד שתיים בלילה. בבקשה.

נסים דהן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי חברי הכנסת, מרוב מלל ודיבורים אנחנו נהיינו קהי חושים. מדברים על הרג בכבישים, אנחנו מדברים על רצח בכבישים, אנחנו אפילו מדברים על מלחמה בתאונות דרכים. דברים כדברונות, הרג, רצח, מלחמה. והמלים הקשות האלה, שבחיי יום-יום היו מזעזעות אותנו, כשזה מושג מושאל לתאונות דרכים אנחנו עוברים לסדר-היום והאדישות חוגגת, ואנחנו יכולים להגיד את המלים הכי מפוצצות וכאילו לא שמענו ולא אמרנו כלום. בחברה הישראלית יש קיהות חושים כשאנחנו מתייחסים לתאונות דרכים, ואולי בגלל ההרגשה הכללית שלא ניתן לעשות כלום. אין מה לעשות, תאונות דרכים זה כמו מזג האוויר, אפשר לדבר עליהן מהבוקר עד מחר, אי-אפשר לשנות זאת. ואני חושב שזה לא נכון. נקודה. במקומות שעשו למען הורדת תאונות הדרכים, עשו והצליחו.

אני חושב שהדברים ידועים. אני לא מגלה פה סודות מעל במה זאת. בצבא, כשרצו להוריד את מספר תאונות הדרכים בקרב המשתמשים ברכב צבאי ובקרב החיילים – הורידו. ואני חושב שהם עברו מטיפול רעיוני, טיפול הצהרתי, לטיפול נקודתי; טיפול נקודתי בכל מקרה ספציפי לגופו של עניין, בכל מקרה הם טיפלו והצליחו להוריד את עקומת תאונות הדרכים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

השביתו כלי רכב, מה שלא כל כך מעשי באזרחות.

נסים דהן (ש"ס):

נגיע לזה. את רוצה לומר את ההצעות, אני שמח. אני אומר, טיפול נקודתי. זה כמו הצעת החוק – ובזה אני מגיע למה שרצית לומר, הצעת החוק של חבר הכנסת גולדשמידט, שמשאית שתהיה מעבר לעומס המותר, יחרימו אותה ל-60 יום, ל-90 יום.

אלי גולדשמידט (העבודה):

חבר הכנסת דהן, זה עולה הלילה.

נסים דהן (ש"ס):

כן, וזה יתקבל, בעזרת השם. יחרימו אותה. אני חושב, שכאשר יחרימו משאית כזאת, שהיתה מעורבת בעבירה על החוק – בנקודה הזאת החוק מתייחס רק למעמס יתר, אני לא יודע למה החוק לא מתייחס לכל עבירות התנועה של משאיות. כל משאית שתעבור עבירת תנועה, ישביתו אותה ל-30 יום, 20 יום, חודש, חודשיים.

היו"ר ש' וייס:

למה רק משאית?

נסים דהן (ש"ס):

כיוון שלפי הסטטיסטיקות, מספר המשאיות הוא יחסית, מספרית, נמוך, ובמעורבות בתאונות – המספרים הם גבוהים מאוד. וכמובן, התנגשות עם משאית היא תמיד קטלנית, לצערנו רב.

אדוני היושב-ראש, אני חושב שאנחנו כחברה צריכים להתייחס לעברייני תנועה כמו לשאר העוברים על החוק – כמו רוצחים. מי שעובר עבירת תנועה שמסכנת חיי אדם הוא לא פחות מרוצח שמסתובב עם אקדח טעון ולא שם לב אם האקדח הזה יכול כל רגע לירות, אפילו לא למעלה, לא לכיוון השמים. כל מי שעובר עבירת תנועה שמסכנת חיי אדם, אם החברה הישראלית היתה מסתכלת עליו כעל רוצח בפוטנציאל, היתה מקיאה אותו, השכנים שלו היו מצביעים עליו – יש פה רוצח, אם הוא גרם למוות. מה שקורה היום, הוא יוצא מבית-משפט, הוא מואשם בעבירה בתאונה שיש עמה נפגעים, הוא ישלם את הקנס, במקרה הטוב. במקרה הפחות טוב, אולי הוא ילך למאסר קצר, הוא יחזור לביתו לחיים טובים ולשלום, ושכניו ימשיכו לחייך אליו כאילו לא קרה כלום, הוא לא רוצח. אם הוא היה עושה את זה עם סכין, במקום עם המכונת שלו, הרי שכניו היו מחרימים אותו. זו הבעיה בחברה הישראלית, שאנחנו מתייחסים בשוויון נפש לאותם רוצחים על הכבישים, אדוני היושב-ראש.

לכן, אני חושב שעל-ידי הסברה נכונה, על-ידי התייחסות נקודתית – אנשים עשו את זה והצליחו. יושב כאן – אני רוצה להזכיר אותו לטובה בפעולות נפלאות שהוא עשה וגם דיווח עליהן בוועדות שישבתי והשתתפתי בדיוניהן, ומוכן להמשיך להשתתף בפעולות היפות שהוא עושה – מר בן-שלום.

שר התחבורה י' לוי:

בן-משה.

היו"ר ש' וייס:

שלום בן-משה.

נסים דהן (ש"ס):

שלום בן-משה. יש פה הצעה שהוא הציע בזמנו, ואני מתפלא שעד עכשיו לא מיישמים אותה – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דהן צריך לסיים.

נסים דהן (ש"ס):

הצעה נפלאה. המשטרה טוענת שיש לה חוסר בכוח-אדם. מר שלום בן-משה הציע הצעה פשוטה. כמו שקבוצות הכדורגל מבקשות שוטרים בשכר לשמור במגרשי הכדורגל, הוא מוכן לממן מכספי הקרן שוטרים שיהיו שוטרי תנועה, לא על חשבון משטרת ישראל, רק משטרת ישראל תסכים. ומשטרת ישראל היתה בוועדת הכלכלה – בראשות חבר הכנסת אלי גולדשמידט – ואמרה חד-משמעית: לא ניתן.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת נסים דהן על דבריו. חבר הכנסת אלי גולדשמידט. אחריו – חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. נא להקפיד על הזמן, חברים. אמר חבר הכנסת דהן, שמרוב דיבורים על תאונות מתפתחת אצלנו קהות חושים. אז מרוב זה שאני מצלצל, מתפתחת קהות חושים ולא שמיעה. בבקשה. לב לזה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, ועדת הכלכלה, שיש לי הכבוד לעמוד בראשה, עוסקת בחלק גדול מאוד מזמנה בנושא המלחמה בתאונות הדרכים, בשיתוף פעולה מלא עם שר התחבורה, עם מנכ"ל משרדו, שלדעתי עושים את המיטב מבחינתם על מנת לקדם את המלחמה בתאונות הדרכים.

יש הרבה רגעים שהם רגעי תסכול. למעשה כל סוף שבוע, עם פרסום השמות, אנחנו חווים מחדש את החוויה המפוקפקת הזו, שבעצם הדברים נמשכים. מדי פעם מתקיים דיון בכנסת, אנשים אומרים את דבריהם, בדרך כלל בדלילות אוכלוסייה בתוך מליאת הכנסת, והעולם חוזר לסורו.

אני חושב שזה לא מחויב המציאות. ואם לא היתה לנו דוגמה, לא הייתי אומר את הדברים. אבל יש לנו דוגמה – באוסטרליה הקטינו את כמות תאונות הדרכים ואת מספר הנפגעים בתאונות הדרכים.

אני חושב שצריך ללמוד מהאוסטרלים, אולי צריך ללמוד גם מהנורבגים, ולאמץ חלק מהשיטות שיש.

אני גם למדתי דבר נוסף. במהלך הטיפול שלי בוועדה, עם חברי, בהם חבר הכנסת נסים דהן, שבאמת לוקח חלק בכל ישיבות הוועדה, במיוחד בתחומים האלה, למדתי שאי-אפשר לעשות פה שום דבר בשיטת "זבנג וגמרנו", אלא הנושאים הם נושאים שבאים נדבך על גבי נדבך, בדרך כלל בעבודה מאוד אפורה, שאין לה תועלת מיידי. אתן כמה דוגמאות של דברים שאנחנו עוסקים בהם היום, ואני מאוד מקווה שנסיים אותם בעתיד הקרוב.

הנושא של הרכב הכבד הוא הדבר המסוכן ביותר. שאל היושב-ראש, למה לא לעשות לגבי רכב פרטי משהו, כמו השבתת רכב. האויב של הטוב הוא הטוב מאוד. קודם כול, צריך לסלק מהכביש רכב כבד, שהוא פוטנציאל של רצח אנשים, של רצח בני-אדם. הצעת החוק שהגשתי בכנסת, שמובאת היום לקריאה ראשונה אחרי דיון בוועדת הכלכלה – זה יהיה בסוף היום, בשעה מאוחרת בלילה – אמורה לאפשר את השבתת הרכב המסחרי הכבד ל-30 יום ול-60 יום, אם אכן האיש בעל הרכב, נהג הרכב, חרג מבחינת כמות המטען, שזה דבר שמאוד משפיע על יציבות הרכב בכביש, על היכולת של הנהג לשלוט ברכב.

דבר שני שכבר התחלנו לעסוק בו, בהצעת החוק של משרד התחבורה, שהכנסת העבירה אלינו אחרי הקריאה הראשונה, יחד עם הצעת החוק של חבר הכנסת פניני בדש, זה כל הנושא של רישוי שדה ההובלה הכבדה במדינת ישראל, דבר שיאפשר יתר פיקוח על נושא הבטיחות ומניעת מצבים קשים. אני חוזר ואומר דבר שכבר אמרתי מעל במת הכנסת, במסגרת סיור של ועדת הכלכלה ראיתי סמיטריילר עם גלגל שכולו שחוק, כולו חלק כמו גומי, עם חוסר כל יכולת חיכוך בקרקע. זה דבר שיכול לגרום להתהפכות, להחלקה ולתאונה איומה ונוראה. דברים כאלה אסור שיקרו. הם יקרו פחות אם יהיה רישוי מסודר, רישיון מפעיל בנושא של כלי רכב כבדים, קציני בטיחות שיועסקו על-ידי כל מי שמפעיל רכב כבד, וכו'.

יש דבר נוסף, וכאן אני מצטער על שלא קיבלתי את שיתוף הפעולה של משרד התחבורה. אני הבאתי לכנסת הצעת חוק בקריאה טרומית, ולא הצלחתי להעביר את זה. זה הנושא של השתלמויות מקצועיות לנהגים, בעיקר נהגים מקצועיים. אנחנו נמצאים היום במצב, שנהג משאית שמקבל את הרשיון שלו בגיל 21 או 20, לפעמים גם בצבא, לא צריך לעבור השתלמות אף פעם, עד הגיעו לגיל שיבה. דרך אגב, הוא יכול להמשיך לנהוג ברכב בכל גיל שהוא. יש חברות שכמובן מגבילות, ויש בעיה בין רופאים ודיווחים בנושא הזה של דיווח על בעיות בריאותיות.

אני רוצה להעלות דבר נוסף, הוא אולי החשוב מכול, שלגביו טרם התחילה הפעולה, וזה מחייב היערכות כוללת של כלל משרדי הממשלה והכנסת. אני מאוד אוהב היסטוריה, אני אוהב מתמטיקה ומחשבים ותנ"ך, ואני חושב שכל מקצוע שמלמדים בבית-הספר הוא מקצוע ראוי וחשוב. את נושא התרבות של נהיגה נכונה והתנהגות נכונה בכביש צריך להטמיע בילדים מגיל שש, מגיל חמש. לצורך זה צריך להקים מגרשים מיוחדים בכל בית-ספר, ושתהיה בחינת בגרות בנושא של נהיגה. זה לא פחות חשוב מאשר בחינת בגרות באנגלית או בצרפתית. כי מה יעזור למישהו שהוא ידע את שקספיר בעל-פה, אבל בנסיעה אחת הוא יאבד את חייו ויאבד חיים של אחרים, עם כל כתבי שקספיר שהוא למד, ועם כל המתמטיקה שהוא יודע.

את זה צריך להתחיל מגיל הגן או מגיל בית-הספר היסודי. ישבנו בוועדת הכלכלה עם אנשים שעברו בחינות נהיגה, והם סיפרו לנו את הסיפורים הקשים. כשם שמטמיעים בילדים שפרח מוגן אסור

לקטוף, כי את זה הם למדו מגיל שש, כך הם יכולים גם ללמוד את ההתנהגות בכביש מגיל שש. זה אתגר אדיר לכל ממשלה. ואני מאחל לממשלה הזאת שתיקח עליה את האתגר הזה, בשיתוף של משרד התחבורה ומשרד החינוך, בחסות ראש הממשלה. אין דבר חשוב יותר מהדבר הזה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת גולדשמידט. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, ואחריה – חבר הכנסת בנימין אלון.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני השר, בהמשך לדברי קודמי, יושב-ראש ועדת הכלכלה, אני אוסיף את הסיפור הבא. סיפר לי ידיד שהוא נסע במכונית עם נכדו בן השנתיים, והם התקרבו לרמזור. הנכד בן השנתיים אומר לסבא: תשיג אותו, תשיג אותו. בן שנתיים, והוא כבר הפנים שבעצם נהיגה זו תחרות. זה לא להגיע ממקום א' למקום ב', אלא זה מירוץ סוסים, מירוץ מכוניות, צריך להשיג.

אני חושבת, אדוני שר התחבורה, שיש פה בעיה קשה ביותר בתחום החינוכי. אתה מנית כסיבה מרכזית לתאונות את הסטיות, שהן בדרך כלל, אני מניחה, עקיפה מסוכנת, כלומר עקיפה לא בתנאים שמאפשרים עקיפה. אני שואלת, אדוני השר: האם אי-אפשר, לפחות לגבי כל אותם גברים ונשים בשירות צבאי, וכולל אחר כך בשירות המילואים – אני חושבת אולי דווקא על שירות המילואים – האם אי-אפשר, בשיתוף עם הצבא, שממילא מגייס את האנשים האלה, להעביר את כולם קורס בדיוק בנושא הזה של העקיפה. לא לדבר על כל הנושאים של הבטיחות בדרכים, אלא להחזיר לאנשים את הנושא המסוים הזה, על-ידי כך שבכל פעם שהם באים למילואים הם שומעים במשך שעה, שעתיים, שלוש שעות, הרצאה על הנושא הזה.

אני מנסה למצוא דרכים. כמו שחבר הכנסת גולדשמידט דיבר על בתי-הספר, על מערכת החינוך, אני מציעה לעשות את זה בצבא. החינוך.

הנקודה השנייה שרציתי לשאול עליה היא לגבי הקשישים. אם לגבי ילדים יש לנו מערכת חינוך, ולגבי קבוצה אחרת נניח שאפשר לנצל את שירות המילואים, מה לעשות עם הקשישים? זו בעיה. כי הקשישים לא נמצאים במסגרות שכל כך קל להגיע אליהן. מצד שני הם המועדים, כפי שאתה מסרת בעצמך, לתאונות כהולכי רגל. אני חושבת שצריך לטפל גם בנושא הזה, לפחות לגבי חלק מהקשישים. הם נמצאים בכל מיני מסגרות יומיות כאלה או אחרות. גם שם אפשר לבוא ולעשות את זה, בסבלנות רבה ביותר.

דבר נוסף. במקומות שיש יותר קשישים צריך שיהיו משמרות בטיחות. יש לנו משמרות בטיחות להולכי רגל, לילדים, בבוקר. אם יש מקומות שידוע שיש בהם יותר קשישים, נגיד ליד מקומות שמתגוררים בהם קשישים, בתי-אבות וכדומה, אני חושבת שגם שם אפשר להציב משמרות כאלה.

הערה נוספת קשורה לבעיה שאולי היא לא גדולה מבחינה מספרית, אבל בכל פעם שאני שומעת אותה הלב נקרע. כוונתי לאותם מקרים נוראים שבהם בן משפחה נוסע לאחור ודורס ילד מבני משפחתו.

שר התחבורה י' לוי:

ממש ליד הבית.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

ממש ליד הבית. הילד משחק, מישוהו נוסע לאחור, ודורס. יש פה עניין מותו של הילד, מוות נורא ואיום, אבל גם שזה נעשה על-ידי מישוהו קרוב ביותר, שהדבר האחרון שהוא רוצה זה לפגוע בילד.

שר התחבורה י' לוי:

זה בעיקר בכפרים הערביים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

כן. אני חושבת שהנושא הזה מחייב אותנו לפעול. אם אנחנו יכולים לאתר באילו מקומות זה קורה, באיזו אוכלוסייה, אני חושבת שיש דרכים, יש מספיק עיתונים, יש טלוויזיה, יש רדיו. אולי כאן צריך טיפול נקודתי, פשוט להגיע למטרה: אפס מקרים של ילדים שנהרגים בגלל נסיעה אחורה של מישוהו.

לא אחזור על דברים שכבר נאמרו. אומר רק שאני מצטרפת אליהם, כמובן בעניין של רכבת ונושאים אחרים שכבר דיברנו עליהם לא אחת.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי. חבר הכנסת בנימין אלון, ואחריו – חבר הכנסת פני בדש.

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. אדוני השר, קודם כול יישר כוח. הרי אתה יודע, שיישר כוח זה לא איזה מין "מי שבירך", הכוונה היא: כוחך יישר ויתחזק, כי בעבודה מהסוג הזה צריך סבלנות, התמדה ונחישות.

חודשיים אינם אומרים הרבה. צריך לעקוב כל הזמן, צריך פרופורציות נכונות. אולי רק המוטיבציה הזאת, שאתה עוסק בהצלחת נפשות, יש בה כדי להחזיק שר לטווחים ארוכים לעשות בהצלחת הנפשות הזאת, שלא תמיד היא פופולרית, ולא תמיד היא נותנת מייד פרי פוליטי, וכמו שנאמר כאן – היא חוצה מפלגות.

ואולי עוד דבר אחד: אין בה גם שום סוד ידוע של איזו נקודת ארכימדס או איזו נוסחת קסם, כי השילוב בין הגורם האנושי לבין גורם התשתיות כל כך מחובר, וכל אחד יכול לחשוב שנדמה לו שהוא יודע מה לעשות, ואין זה כך. כשיש הרבה נתיבים, האדם לא ממחר לעקוף, ויש לו מסלולים אחרים, וכשהוא עוקף משום שיש שני נתיבים – זו גם תשתית לקויה וגם החלטה אנושית לקויה, והכול מחובר ומשולב, וצריך באמת המון המון נחישות, התמדה והצלחה בדבר הזה. אני באמת מאחל את כל איחולי למען כולנו.

נתון אחד שציינת, כבוד השר, באמת הרעיש אותי: העלייה ב-300% בהרוגים בשומרון, והעניין הזה של יהודה ושומרון, כשבשומרון זה יותר בולט. אני יודע שעמדתי הפוליטיות ידועות ולא אלאה מלומר שוב ושוב: הסכמי אוסלו הארוכים האלה חתכו לנו את הארץ בצורה שקרית, פוליטית ומלאכותית. אני נוסע כמעט כל יום בכביש מבית-אל לירושלים, וכשאני עובר בכביש הצמוד לפסגת-זאב, שנהרג בו ידידנו שמואל מאיר, זיכרוננו לברכה, סגן ראש עיריית ירושלים, ואני רואה את כל המשאיות שפונות מחיזמא לכיוון יריחו. אני מבין שאנחנו יכולים לחוקק כאן, במערכת החוקים הזאת של ארץ-ישראל בין הירדן לים שחתכו אותה בצורה מלאכותית – ועוד מעט גם נדבר על הנושא הזה של איכות הסביבה, אותה בעיה בדיוק – איזה חוקים שנרצה, אנחנו יכולים בינינו לדבר ולהחליט, שיהיה עונש קיצוני, נשבית משאית לא תקנית ל-60 יום, אבל לגבי משאית במערכת חוקים אחרת, באותו חבל ארץ ובאותו כביש, זה לא יעבוד, ואנחנו כאן מוגבלים.

זה לא רק העניין של המשאית הזאת. אני מקבל תלונות על תאונות דרכים וביטוחים, שצד אחד אין לו ביטוח מקיף, ואין את מי לתבוע, והוא מחפש את הצד השני. הקמנו שתי מדינות עם שתי מערכות חוקים. ואני מוסיף לשר גורם מתסכל נוסף לעבודת הקודש שלך: שתדע שכל מה שנצליח בכנסת וכל האכיפה שנעשה תתפוס רק בחלק מן הכבישים ובחלק מן הארץ הזאת. באותו כביש יכולים לנסוע אנשים שכפופים למערכת חוקים אחרת, ואין לאל ידנו להושיע ואין מה לעשות. והרי זה מעבר לעניין הביטחוני. ראינו זאת בגנבות הרכב, אנחנו רואים זאת בתאונות הדרכים, וגם באיכות הסביבה, בזיהום נחלים ובמקומות אחרים.

יבוא יום וייתנו את הדין כל אלה שחתמו על הסכם אוסלו בממשלה הקודמת, ואלה שהצטרפו אליהם בממשלה הזאת. גיאוגרפית חתכנו את הארץ הזאת בצורה מלאכותית, פוליטית, חסרת כל היגיון, ונסבול מכך, לצערנו, עד שיבינו אנשים דרך הרגליים מה שלא הבינו דרך הראש.

הי"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת אלון.

חבר הכנסת פני בדש נמנה גם הוא עם היוזמים של הדיון הזה.

פני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, קודם כול, כאחד שעוקב מקרוב אחרי עבודתך בנושא תאונות הדרכים, כי אני שותף לחלק מהחקיקה במלחמה האיומה הזאת, אני רוצה לברך אותך על המאמצים הרבים שאתה עושה בנושא. לא סתם אני אומר זאת, כי אתה יושב פה, וכדי שהצופים ישמעו – אני באמת עוקב ורואה את המאמצים הרבים שאתה משקיע – ועדת המנכ"לים וכל הדברים שמתבצעים כרגע – כדי להתקדם ולמנוע את הגזירה הזאת, שהיא לא גזירה משמים.

אני חושב, שתאונות הדרכים – זאת פשוט מלחמה שיש בה מאות הרוגים, אלפי פצועים, עשרות אלפי פצועים כל שנה. בזמנו של אסון המסוק כל המדינה היתה באבל, אבל מספר הרוגי המסוק הוא כמספר ההרוגים של חודש אחד, חודש וחצי, בממוצע, בתאונות דרכים. בקצב שהשנה הזאת מתחילה קשה לנו.

כראש מועצה אני יכול להגיד לך, שאיבדנו בחודש האחרון שני צעירים בתאונות דרכים, חיילת ועוד בחור צעיר. אני רואה את הכאב של המשפחות ואת הסבל של המשפחות. הפגיעה במשפחה כשמאבדים בן היא כמו הפגיעה כשמאבדים חייל בקרב. זה אותו כאב, זה אותו ילד, זו אותה משפחה, והכאב עמוק. חייבים לעשות משהו, ולעשות הרבה.

באתי קודם מההפגנה של הצופים בחוץ. די תמהתי על משרד החינוך שקיצץ בתקציב הצופים, תנועת נוער שמחנכת לערכים, דבר שמונע מהנוער הצעיר, אדוני השר, ללכת לפאבים. במקום ללכת לפאבים, במקום ללכת ולחפש חוויות בסמים וכו', זה נוער שמתחנך לערכים, למוטיבציה, נגד כל החומריות, לאהבת הארץ, ולא ברור לי איך משרד החינוך פגע בתקציב של תנועת נוער לא מפלגתית, שמחנכת ומלמדת דברים כאלה, שבעקיפין מונעים הרבה תאונות דרכים. הנוער הזה, במקום להסתובב בפאבים בערבי שבתות ובמוצאי שבתות, נמצא בפעולות. למה לפגוע בה, בתנועה היקרה הזאת?

נושא המשאיות: אני חושב, שאת החקיקה שהכנתי בשנתיים האחרונות, את החקיקה שהממשלה מצרפת לחקיקה הזאת וגם את החקיקה של יושב-ראש הוועדה, את שלושת החוקים האלה צריך לזרז ולהעביר מהר. חבל שזה הולך קצת לאט. כל יום שעובר אנחנו משלמים אולי מחיר. ברגע שהחקיקה הזאת תיכנס, החשוב מכול הוא הפיקוח והיישום של החקיקה. אם לא תהיה אכיפה, לא עשינו הרבה. צריך לאכוף במלוא החומרה את החוק בנושא המשאיות, שמהוות בקושי 3% ממספר כלי הרכב שנעים על הכבישים ושותפות ב-25%-30% בתאונות הדרכים. הן מהוות 25% מהתאונות הקטלניות. כל משאית כזאת היא טנק.

העליתי בעבר, בתחילת הדיון, כשיזמתי את הדיון הזה בתחילת המושב, את נושא שינוי הרשיון לגבי גורים. עד היום כל מי שנהג בטרילר יכול היה לנהוג ללא אישור מיוחד על גורר, והתנהגות של משאית שגוררת עוד גורר היא התנהגות שונה לחלוטין מאשר גורים עם עגלה אחת קבועה, כי הנדנוד והפעילות של העגלה הזאת, או העצירה או עומס היתר גורמים להתנהגות שונה, וצריך לעשות טסט מיוחד לנושא הזה.

אני חושב, אדוני השר, שצריך לעשות שינויים במבחני הנהיגה. אני יודע שהתחילו, וצריך להמשיך לחייב לימוד נהיגה בשעות הלילה, לחייב לימוד נהיגה מחוץ לערים, להקשות. כשעשיתי קורס טיס, שנה וחצי למדתי, ובאוויר אין צפיפות, תאמין לי, כמו על הקרקע. יותר מסוכן לנסוע במכונית על הכביש מאשר לטוס באוויר עם מטוס. אם שם לומדים שנה וחצי וכל כך מקשים, לומדים כל כך הרבה תיאוריה וכל כך הרבה שעות, אין שום סיבה שלא לעשות את זה לגבי הנהיגה בכבישים.

יש דברים שעולים פרוטות ויכולים לקדם את מניעת תאונות הדרכים. אתה מכיר את הנושא של המקדימור. אני יודע שאתה מנסה לעזור ולקדם את העניין הזה, אבל אם עלות סמלית, באמת קטנה – – –

שר התחבורה י' לוי:

– – –

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

זה עדיין לא רץ. יש עניין של חברות הביטוח עם היבואנים, וזה עדיין לא רץ. דבר שעלותו 120-150 שקל מוכיח בסטטיסטיקות ובניסויים שנעשו מניעה משמעותית של תאונות דרכים. אתה יודע מה? נניח שכל המחקרים האלה לא נכונים. גם אם 120 שקל או 150 שקל לרכב מונעים הרוג אחד – דיינו. אנשים מוציאים 3,000, 4,000, 5,000 שקל, קונים רכב חדש. האזעקות: היום מי שקונה אוטו הוא כבר חצי טייס, הוא צריך בד"ח – בדיקות חיוניות – כמו שזה נקרא אצל הטייסים. הוא צריך לבדוק, לנתק את זה, לנתק את זה, לפני שהוא מתניע את האוטו. דורשים ממנו כל כך הרבה הגנות בגלל גנבות הרכב, אלפי שקלים. 120 שקל, 150 שקל שיכולים למנוע תאונת דרכים – אני חושב שצריך לקדם את זה.

והנושא האחרון, אדוני השר, הוא הנושא של החינוך בבתי-הספר.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בדש, מה יהיה?

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

אני נמנה עם היוזמים, וזה נושא חשוב. בעוד דקה אני מסיים.

צריך להגביר בבתי-הספר, מכיתה י', את המודעות לנושא זה. בכיתה י"א צריך להביא את נושא תאונות הדרכים ונושא לימוד הנהיגה – בשנה הבאה אנחנו מתחילים ללמד את הנושא אצלנו בבית-ספר תיכון – כחלק ממערכת החינוך, וצריך להעלות את זה למודעות החינוכית, להחדיר את זה לאט לאט.

במשפט הסיכום אני חוזר על מה שאמרתי בפעם הקודמת: כמו שהצלחנו לחנך את הנוער שלא קוטפים פרח בר, והיום כל ילד יודע שפרח בר לא קוטפים, באותה מידה אפשר לחנך אותם בנושא תאונות הדרכים, כך שהם ידעו שלא נוהגים תחת השפעת אלכוהול, נזהרים מתאונות דרכים, ומי שמשתולל על הכביש הוא לא מאצ'ו, אלא הוא רוצח. הם צריכים להבין את זה, וזה עניין של חינוך. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת בדש.

השר רפאל איתן משתלב בדיון. כבודו, בבקשה, ואחרי השר, אם לא יהיה לי מחליף – תורי לדבר אחרי השר – יבוא חבר הכנסת אחמד סעד, ואני אחרי.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שר התחבורה, אנחנו מסובכים בבעיה כבדה, עם הרבה מאוד הצעות – כולן הגיוניות, כולן טובות, אבל המימוש שלהן מצריך זמן ואמצעים; כסף. אני חושב שצריך לרכז את המאמץ בכמה נקודות, לא להתפשט יותר מדי.

אני לא יודע איך האמצעים מוקצים היום לנושא, אבל אני לא חושב שצריך להירתע מזה שיהיה מס מיוחד על דלק, או מהמכס או מכל דבר המוקדש לנושא הזה.

דבר שלישי – אני מקבל הרבה מאוד תגובות, גם בעד וגם נגד, בנושא כביש 6. אני חושב, שחייבים לבדוק אותו, את תועלתו, את עלותו, מתי יהיה אפשר לנוע עליו, והאם הוא יפתור את בעיית הפקקים. קודם כול, לא שמעו את כל המומחים, ואולי גם אי-אפשר לשמוע את כולם, אבל יש כאלה שהיו בתוך הבעיה, ויכול להיות שיש נושאים בקשר לכביש הזה שצריך לבדוק מחדש. יש כמה פקקים קבועים שהכביש הזה לא פותר, כולם מודים בכך. מאשדוד לתל-אביב, בבוקר – מה יפתור כביש 6? מתל-אביב לאשדוד, לפנות ערב – מה יפתור כביש 6? לעפולה מנצרת, או לחיפה מהקריות – מה יפתור כביש 6? להיפך.

במה צריך להתרכז, לדעת? כלי הרכב שנעים בכבישים עברו שינוי טכנולוגי משמעותי ביותר, וזה מחייב בחינה מחדש של כל השיטה להכשרת נהגים, לרבות בדיקות פסיכוטכניות. מי שמחזיק בהגה ועלול לעמוד במצבי לחץ צריך לחשוב במהירות הבזק. אם למדוד את זה במהירות על כביש, לפעמים הוא צריך להחליט החלטה במהירות יחסית של 200 קילומטר בשעה, כי אם הוא וזה שבא מולו נוסעים שניהם במהירות של 100 קילומטר בשעה, הוא צריך להחליט בשנייה, בשתיים או בשלוש מה

לעשות. לכן צריכות להיות בדיקות פסיכוטכניות איך בן-אדם, שמחזיק כוח בידיו, מתנהג במצבי לחץ. היום בתי-ספר לנהיגה לא עוסקים בזה. בא בן-אדם, משלם כסף ולומד לנהוג, אבל אף פעם אי-אפשר לבחון אותו איך הוא יעמוד במצב לחץ, בלילה, עם שוליים נמוכים. זה נושא אחד.

הוזכר והוסבר כאן וגם בכנסת הקודמת, בסוף הקדנציה שלה, מה צריך לעשות במערכת החינוך. במערכת החינוך צריך להקדיש זמן לנושא הבטיחות, מכיתה א', וזה צריך להיות נושא חובה בבחינות הבגרות: גם בטיחות וגם טכנולוגיה וגם ידע בהפעלת כלי רכב.

בנושא אכיפה ושמירת מידע או הפצת מידע – לדעתי, צריך להיות ערוץ מיוחד ברדיו, שנהגים יכולים לעבור אליו ולקבל כל הזמן אינפורמציה ומידע על מה שנעשה ואזהרות, אם צריך, וזה ערוץ שגם נהגים יוכלו להתקשר אליו ולומר: דעתי היא כזאת וכזאת, או אני נמצא במקום כזה וכזה, ויש בעיות.

אני חושב שלא כל השילוט שלנו מקל על הנהגים. שילוט צריך להקל על הנהג. הנהג צריך לראות ולהבין בדיוק למה הכוונה. לא כל השילוט שלנו הוא כזה. אם באים ואומרים: אבל זה הסטנדרד האירופי, יכול להיות שזה סטנדרד שמתאים לאירופים. אנחנו מדינה אחרת, ואני חושב שצריך להטיל על צוות של פסיכולוגים את הבדיקה איך שילוט יכול לעזור לנהגים, איך הוא יכול להקל עליהם, איך הוא צריך להיראות, איפה הוא צריך להיות מוצג וכן הלאה.

הצעה שהצעתי לקודמך בממשלה הקודמת, והוא אמר: נכון, הגיוני, אבל הוא לא עשה כלום – יש חומות הפרדה בין המסלולים. החומות האלה רצופות. לדעתי – וזה נכון גם לשעת חירום – כל 4-5 קילומטרים מוכרח להיות מעבר, כך שיהיה אפשר לעשות סיבוב של 180 מעלות, כלומר, לחזור, או לנתב את התנועה לנתיב השני מכל מיני סיבות. לדעתי, בשעת חירום זה דבר חיוני מדרגה ראשונה. גם היום אנחנו שומעים: תקלה, המשטרה בוחנת חפץ חשוד, או יש שמן על הכביש, וכתוצאה מכך הכביש חסום, יש שיירה של 10 קילומטר. המעברים האלה חיוניים. תודה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לשר רפאל איתן.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ח' דיין:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת. בבקשה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת –

לקריאה שנייה ולקריאה שלישית: מטעם ועדת העבודה והרווחה – הצעת חוק דמי מחלה (היעדרות בשל מחלת ילד) (תיקון מס' 3), התשנ"ז-1997; הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 15), התשנ"ז-1997. מטעם ועדת הפנים ואיכות הסביבה – הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 63), התשנ"ז-1997.

כמו כן – החלטת ועדת הכנסת בנושא השדולות בכנסת. תודה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לסגנית מזכיר הכנסת.

הקטל בדרכים

היו"ר ח' דיין:

אני מזמין את חבר הכנסת שבח וייס. בבקשה.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בדיון הריטואלי, הקבוע, שלנו בעניין תאונות הדרכים אנחנו חוזרים ומשננים אותם הדברים, וזה אפילו מובן: אי-אפשר להמציא כאן הרבה נימוקים נוספים נגד המוות בכבישים.

בדברים הקצרים שלי אני רוצה לומר משהו על ארבע מלים, על ארבעה מושגים: על היהירות, על הבורות, על האווילות ועל ביש המזל.

יש בנהיגה התוקפנית על הכבישים מידה גדושה של יהירות. היהירות הזאת מגלמת בתוכה זלזול בחוקי תנועה, זלזול בנהגות ובנהגים אחרים, כל מה שמקופל ומגולם במושג היהירות.

יש תופעות של בורות, אי-ידיעת חוקים. בורות בתחום הזה זו בורות של אנשים שהם חסרי השכלה ובורות של אנשים שהם בעלי השכלה רחבה מאוד. לקהילה הזו של בורי תאונות דרכים, של בורי חוקי התנועה שייכים אנשים בכל דרגות ההשכלה.

הדבר העיקרי הוא האווילות. מי שמבקר בבית-חולים ורואה את פצועי תאונות הדרכים, מי שפוקד את בתי-הקברות וקובר את קורבנות תאונות הדרכים – כפי שאנחנו כבר יודעים, זקנים וילדים, בעיקר כאשר מדובר בהולכי רגל, והם חסרי ישע מול המהירות, התוקפנות והאכזריות, במקרים רבים מאוד, של מי שפוגע בהם.

מי שנפגע בתאונות דרכים ונשאר בין החיים חושב לעצמו – מה יכולתי לעשות כדי למנוע את האסון הזה, כלפי עצמו. יש אנשים רבים מאוד, רבבות, שבאלפית שנייה הופכים לנכים לכל ימי חייהם. קטועי גפיים, עיוורים, חולים, שאיכות חייהם ירדה, והסבל והיגון הם מנת חלקם. אם הם אשמים בתאונה, הם אומרים לעצמם: היינו טיפשים, היינו אווילים; פשוט כך – היינו טיפשים.

יש, כמובן, ביש המזל, אנשים שהם לא זה ולא זה ולא זה אלא הם קורבנות של אלה ושל אלה ושל אלה.

המגמה שלנו היא לצמצם את היהירות על הכבישים, את הבורות, את האווילות, ולגרום לכך שיהיו פחות בישי-מזל. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת שבח וייס. אני מזמין את חבר הכנסת אחמד סעד, אחריו – אני.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אני לא רואה אף אחד, שרים נכבדים – – –

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אתה רואה את הממשלה? יש פה שני שרים ואין חברי כנסת.

היו"ר ח' דיין:

אני אבוא בתלונה לאופוזיציה – – –

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

אני מסכים עם חבר הכנסת שבח וייס, שבכנסת הזאת ניתנת יותר תשומת לב לבעיית הקטל בדרכים. אבל, לצערי הרב, הנתונים שהביא השר היום מדברים בעד עצמם. על אף האזהרות והדיבורים על הדרכים להתמודדות עם האסון הזה, הבעיה נשארה איומה, לצערי הרב. השאלה העיקרית היא איך באמת נתמודד עם האסון הזה.

שמעתי כמה רעיונות שהביא השר לגבי שיטת הענישה, איך מענישים יותר. כל זה טוב ויפה; עם זאת, אני חושב שהגיע הזמן לשנות באופן יסודי את תשתית הכבישים בארץ. יש לפתח את הכבישים. הייתי בכמה ארצות בחוץ-לארץ. למשל, למשאיות יש מסלול מיוחד. אנחנו יודעים, שאחד הגורמים לפקקים ולתאונות הוא המשאיות. למה אין מפתחים מסלול מיוחד למשאיות, שלא יכבידו על התנועה?

בשבוע שעבר הייתי בביקור אצל אחד מקרובי בבית-החולים בנהרייה. לפתע הכריזו על מצב חירום בבית-החולים. חשבתי שאולי יש התלקחות בלבנון או משהו דומה. הלכתי ושאלתי. 25 פצועים הגיעו. היו שלוש תאונות דרכים.

יש כמה כבישים שהם כבישי מוות. כבר התרענו על כמה מהם. הכביש שמקשר בין כביש עכו-צפת לכביש נהרייה-שלומי – כל שבוע יש בו תאונות דרכים, ובמיוחד באזור הכפרים הערביים, ובהם ג'דידה; כביש צר שעוברת בו תחבורה רבה שמשרתת לא רק את הכפר הזה.

לפני כמה חודשים, כשהיתה בכנסת ישיבה מיוחדת לנושא תאונות הדרכים, פנינו לשר התחבורה ואמרנו, שיש כמה אזורים, ובמיוחד ברחוב הערבי, שהתשתית שלהם היא מתחת לכל ביקורת. אנחנו יודעים שהיתה התפתחות בכמה מקומות. לא יכולים להתנכר לעובדה זו, אבל זה עוד לא מספיק. יש כמה אזורים בגליל, שמשרתים גם ערבים וגם יהודים, ויש צורך לפתח אותם. לפעמים אנחנו פונים, והתשובה הקלאסית שאנחנו מקבלים היא שאין תקציב.

אני חושב, שהמלחמה בתאונות הדרכים והמלחמה בסמים צריכות להיות בראש סולם העדיפויות, כי מדובר בשמירה על חיי בני-אדם. לכן אני חושב, שיש חשיבות גדולה לתקציב התחבורה, לתקציב ההתמודדות עם תאונות הדרכים. אמרו שיהיו יותר שוטרים. שוטרים לבדם לא יפתרו את הבעיה. נכון, הם יעזרו. לדעתי זו בעיה חינוכית. לפעמים אני נוהג ברכבי, ולידי עוברת מכונית כמו טיל. אני מסכים עם דברי השר איתן, שצריך – גם באמצעות התקשורת – לחנך את העם לכך שזה אסון גדול שכולנו צריכים להיות מגויסים כדי להתמודד אתו.

אבל כמו שאמרתי, אני חושב שעל הממשלה מוטלת אחריות להגדיל את תקציב ההתמודדות עם בעיית הקטל בכבישים. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, על דבריך.

אני מזמין את חבר הכנסת חיים דיין באותו נושא – הקטל בדרכים, של חברי הכנסת שאול יהלום, משה גפני, רפאל פנחסי, מיכאל גולדמן ופיני בדש. בבקשה, אדוני.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מסתבר שהמלחמה הזאת היא מלחמה לא פשוטה. המלחמה בתאונות הדרכים היא לא רק חינוך הנהג איך לנהוג בכביש, היא לא רק הגבלת אותם צעירים בשעות נהיגה, כפי שהמשטרה דאז עשתה, והכנסת אישרה, שמשעה מסוימת נהג צעיר לא יוכל לנסוע בכבישים, רק מ-05:00. מסתבר שמספר התאונות שהיו מעורבים בהן צעירים שאף לאפס בשעות שהם הוגבלו, אבל משעה 05:00, כשהם עלו על הרכב לחזור הביתה, הם היו יותר עייפים, ואז נגרמו התאונות.

אני חושב, שיש בעיה לא פחות כאובה בנושא נהגי המשאיות והאוטובוסים במדינת ישראל. ידוע כמה נהגי אוטובוסים, מוניות ומשאיות קיימים במדינת ישראל. היום חוץ מאשר הקורס הראשון שנהג משאית עושה על מנת להוציא את הרשיון והניסיון שהוא רוכש במשך השנים בנהיגתו על הכבישים, אין שום הכשרה לאורך זמן, המכשירה אותו או מחנכת אותו או מלמדת אותו מה ההבדל בין המשאית שבשנות ה-70 נהג בה אותו נהג וההגה רעד כי המערכת המכנית היתה קשה, ובין משאית שיש בה היום מערכת טכנולוגית חדשה, ובלחיצת כפתור מערכת ההילוכים נוהגת, וכשאתה נוהג ברכב אתה מרגיש כמו מלך על הכביש. אנחנו רואים שמספיקה הזזה של אצבע כדי להזיז הגה, והעגלה שנמצאת מאחור "מורחת" אוטובוס שלם. אנחנו זוכרים גם את התאונה שהיתה בצומת גולני, בה עגלה שלמה "גילפה" אוטובוס, והיו שם ילדים הרוגים.

הצעתי בכנסת הקודמת לשר המשטרה לשעבר, חבר הכנסת משה שחל, להציב מצלמות כל 10 קילומטרים. אני חושב שהעלות היא פחות מאשר להחזיק 100 שוטרים במדינת ישראל, אדוני השר. אם אני צריך ב-4,500 ק"מ של כבישים שקיימים במדינת ישראל להציב כל כמה קילומטרים מצלמה, שזה בסך הכול 450 מצלמות, בעלות של 2.5 מיליון ש"ח, לעומת העסקת 100 שוטרים, לתת להם לעבוד בברוטו של 6,000 ש"ח לחודש, ואז, אם נכפיל זאת בשנה העלות היא 7.2 מיליון ש"ח, אז מה יותר כדאי? האם אני צריך להציב שוטר, או מספיק שנהגים ידעו שבכל מקום בכביש אדום יש מצלמה, וכל אחד מהם צריך לחשוב פעמיים אם להגביר את מהירות הרכב, כי לעבור 5, 6, 7 או 10 קילומטרים – הדרך היא ממש קצרה?

לצערי הרב, מדינת ישראל היום היא המדינה השלישית בעולם מבחינת כמות כלי הרכב לקילומטר. 90 כלי רכב לקילומטר – אתם מתארים לעצמכם מה זה? תיקח היום את כל כלי הרכב של המדינה – 2 מיליון כלי רכב – תעמיד אותם בטור אחד, וזה כמעט חוצה את מדינת ישראל הלוך וחזור. אין שום הגבלה על גיל הרכב שמותר לו להיות על הכביש. גם הבעיות המכניות הן חלק מהמרכיבים של תאונות הדרכים. ידוע שהיום רוב תאונות הדרכים הן תוצאה של אי-שמירת מרחק, נהיגה בחוסר זהירות, אי-ציות לתמרור ב/37 – תמרור עצור, אי-ציות לתמרור ב/36 – האט ותן זכות קדימה, ואי-מתן זכות קדימה להולכי רגל לחצייה בכביש. יש היום ממש חוסר התחשבות, גם מצד הנהגים, אבל גם מצד הולכי הרגל. הבעיה היא לא רק של הנהגים. צריך גם לחנך את הולכי הרגל איפה ללכת, איך לחצות כביש, ואיפה מותר לחצות כביש בלי לסכן לא רק את עצמם אלא גם את הנהג. ברגע שאדם כזה נפצע או נהרג, אוטומטית הנהג נלקח קודם כול למעצר של 48 שעות, אפילו שהוא חף מפשע.

אני חושב שצריך להתייחס לנושא המצלמות, כי העלות של זה היא עלות קטנה, ואני חושב שהאכיפה תהיה הרבה יותר גדולה מאשר להציב – ואני אומר שצריך גם להציב – שוטרים. עדיף לשים מצלמות

בכבישים אדומים, שיבדקו גם את המהירות, גם את שמירת המרחק וגם מתן זכויות קדימה למיניהן. אני חושב שזה יהיה פתרון, שיפחית לנו את תאונות הדרכים – אני לא רוצה להיות נביא – לפחות ב-40%. תודה רבה.

היו"ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת חיים דיין, על דבריך. רשות הדיבור לחבר הכנסת אברהם פורז. אדוני, בבקשה. לרשותך שלוש דקות. נושא הדין הוא: הקטל בדרכים. אחריך, אדוני – חבר הכנסת חיים אורון, ולאחר מכן ישיב השר קהלני.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, יש כמה גורמים לתאונות הדרכים. יש כמה גורמים שאותם אנו לא יכולים למנוע. אנחנו לא יכולים לעשות שום דבר נגד נהג שיש לו כל הרצון הטוב – הוא זהיר, הוא משתדל – וברגע של אי-ריכוז, ברגע של עייפות, הוא עושה שגיאה שנגמרת רע. אין כמעט מה לעשות נגד הדבר הזה. אולי צריך לחנך את הנהגים לא לצאת כשהם עייפים ולשתות ולהתרענן ולא לישון על ההגה.

יש, כמובן, הדבר השני – התשתית. זה ברור לגמרי. כל הסטטיסטיקות מוכיחות, שכאשר מדובר בכביש מהיר, שיש בו הפרדה בין הנתיבים או בין המסלולים, אין אפשרות לתאונה חזיתית. כאשר אין אפשרות לתאונה חזיתית, התוצאה היא, כמובן, הרבה יותר טובה.

אבל, יש דבר שניתן לעשותו, והוא לגבי אותם נהגים פרועים, שכל אחד מאתנו שנוהג נתקל בהם יום-יום, הנהגים האלימים, שבמידה רבה מאוד מאפיינים את החברה הישראלית. הסתובבתי קצת בעולם וראיתי, למרבה הצער, שנהיגה פרועה ואגרסיבית היא נחלתן של מדינות העולם השלישי. ככל שהמדינה יותר ענייה ויותר מפגרת, כך גם הנהיגה יותר ברוטלית. בברזיל, בכבישים בין-עירוניים, אם רוצים שיאיטו עושים את הפסים האלה, את ההגבהות, כדי לאלץ את הנהגים להאט. מי שהיה אי-פעם בטורקיה ונסע עם נהג מונית טורקי – אפילו אדם לא מאמין היה צריך לברך ברכת הגומל אחרי נסיעה במונית בטורקיה.

ואז נשאלת השאלה: למה אצלנו? אנחנו מדינה שהתל"ג לנפש בה מתקרב לרמה האירופית, ועולה על חלק ממדינות אירופה. מדוע אנחנו מתנהגים בדרכים כמו עולם שלישי? מדוע מישוהו שרוצה להשתלב, ואין לו זכות קדימה, לא יכול להשתלב עד אשר הוא נדחק בכוח כמעט?

הפתרון העיקרי הוא, כמובן, חינוכי – שינוי מנטליות. אני לא יודע איך עושים את זה. אבל, יש דבר אחד שכן צריך לעשות אותו, ואני מנסה לשכנע את המשטרה שתעשה אותו. לדעתי, המשטרה צריכה לקיים מעקבים סמויים אחרי נהגים פרועים, ובעיקר נהגי משאיות, אוטובוסים ומוניות, שאלו גם נהגים שנמצאים הרבה מאוד שעות על הכביש. לפעמים, כשאני נוסע בכביש מהיר ואני נוסע במהירות החוקית פלוס 10%, שזה התחום המותר, משאית עוקפת אותי, ולא רק שהיא עוקפת אותי, אלא אחר כך היא פונה לנתיב הימני ועוקפת מישוהו מימין, ואחר כך שוב פונה שמאלה. את הדבר הזה רואים, וכל אחד מאתנו נתקל בתופעות האלה. נכון שהמשטרה הגלויה יש לה אלמנט של

הרתעה, כי כשרואים מכונית משטרה זה מרתיע. אבל, אני אומר לך, אדוני שר המשטרה, שמן הראוי שתפעיל ניידות סמויות עם מצלמות וידיאו, שיעקבו אחרי נהגי משאיות ונהגי מוניות, יצלמו ביום אחד כמות של עבירות ויעמידו נהג כזה לדין על מכלול של דברים שהוא ביצע באותה יממה. אם נהגים כאלה, בית-המשפט ישלול מהם את הרשיון לתקופה מסוימת ויטיל עליהם קנס רציני על שלל העבירות, וגם אחרים ידעו שהאוטו שנמצא מאחוריהם יכול להיות ניידת סמויה שמצלמת אותם ועוקבת אחריהם – לדעתי, זה יכול להיות גורם מרתיע.

אני נגד השיטה של ריבוי דוחות, כשהמשטרה מגישה בשנה מיליון, 2 מיליוני או 3 מיליוני דוחות. כמעט כל אחד מאתנו נתפס פעם כשהוא לא אותת במעבר מנתיב לנתיב או הגיע לתמרור "עצור" והעצירה לא היתה מוחלטת, במאה אחוז, והוא עדיין התגלגל מעל פס העצירה במהירות של 5 קילומטרים לשעה. לא זאת הנקודה. אני אומר: כמו במס הכנסה. תיצור אלמנט שבו אתה תופס את הכבדים, את העבריינים המועדים, ואתה מטיל עליהם עונשים מרתיעים. לדעתי, זו אחת הדרכים שבהן צריך להתמודד עם תאונות הדרכים. תודה.

היו"ר' אדרי:

אדוני חבר הכנסת אברהם פורז, אני מודה לך. אני מזמין את חבר הכנסת חיים אורון באותו נושא: הקטל בדרכים. יסכם את הדיון שר התחבורה יצחק לוי.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הנושא רחב, וכל אחד בוחר להשקיף עליו או להתייחס אליו מנקודת מבט מסוימת. אדוני השר לביטחון פנים, אני בחרתי להסתכל על הנושא הזה מנקודת מבט של הספר שמונח על שולחן כל חברי הכנסת. לדעתי, בו נמצאת תשובה, חלקית כמו כל התשובות, אבל זו אחת התשובות היותר-מרכזיות לתופעה שבה אנחנו עוסקים. אני לא מפחית ממשקלו של אף אחד מהנושאים שקודמי דיברו עליהם.

אקרא קטע קצר מאוד: "ההשקעה בכבישים גדלה ב-21%, ועל רקע פיגור בן שנים רבות גדל במידה ניכרת משקל ההשקעה בהם בתל"ג, ל-1.1%. שיעור גידולו של ההון בכבישים עלה על זה של הקילומטר' שעשו כלי הרכב, לראשונה זה שנים רבות". בכך נגמר הסיפור. ב-1996 וב-1997 אנחנו חוזרים לעקומה, שאתם לא תראו אותה אך היא מופיעה פה בצד. זו עקומה, שמראה בור בין הקילומטר' לבין הכבישים. כנראה רק מסיבות גרפיות הכבישים הם באדום והקילומטר' הממוצע הוא בכחול. לגבי הפער הזה, הזכיר אחד מחברי הכנסת שדיבר קודם, חבר הכנסת דיין, איך אנחנו באחד השיאים הגדולים בנושא של קילומטר פר-מכונית. את זה אפשר לפתור בשתי צורות: להוריד מכוניות או להוסיף כבישים. אחרת, אפשר רק לציין את הנתון הזה.

מדינת ישראל נמצאת בפיגור מתמשך בהשקעה בתשתיות, ומה שקורה בתקציב השנה הזאת הוא, שבעצם אנחנו ממשיכים את הפיגור שבשלוש השנים האחרונות קצת צומצם, וכפי שנאמר בדוח, השנה בפעם הראשונה, ב-1996, קצב גידול הקילומטר' היה קצת יותר אטי מקצב סלילת הכבישים, ובכך נגמר העניין. הדוח עוד לא יודע. פה כתוב: לעומת זה גדלה ההשקעה ברכבות. כבר לא. עם השינויים שחלו במשרד התשתיות – היה סיור השבוע של ועדת הכספים ברכבת – רוב התקציבים של הרכבת השנה הוקפאו. בהחלט השקעה חלופית להשקעה בכבישים, אם היא נעשית, ואפשר

להוריד חלק מהעומס בכבישים, למשל בקווים הראשיים, וכבר יש ניסיון גם בארץ. הקו נתניה-תל-אביב מוריד מהעומס בכביש נתניה-תל-אביב. הקו לרחובות מוריד מהעומס בכביש.

אבל השנה, אדוני שר התחבורה, אנחנו חוזרים מחדש לפער ההיסטורי. ציטטתי את הנתונים, אני לא אחזור עליהם עכשיו. שנה אחת הצמדנו את הקצב של המכוניות עם קצב סלילת הכבישים, לא כיסינו את הפערים מן העבר.

מיותר לומר כאן, שתשתית היא לא פתרון לכול. אנחנו מכירים תאונות קשות מאוד בכבישים שעומדים בכל התקנים. אבל אנחנו גם מכירים כבישים שנסתמים, שיוצרים עומס רגשי, עומס של עצבים על הכביש, שיוצרים מציאות של עקיפות מכל הכיוונים, של משאיות כבדות בכבישים חד-מסלוליים וכו' וכו'.

אני לא מאמין שמדינת ישראל יכולה להתמודד עם השאלה הזאת. היום מדברים במונחים, אדוני השר לביטחון פנים, של אור אדום ואור ירוק. האור האדום הזה מאותת בכל העוצמה. אנחנו הולכים למבוי סתום בטווח של 10, 15 שנים, אם לא נתמודד עם שאלת התשתיות כתפיסה כוללת – לא של תחבורה שעוסקת בתחום אחד, ועכשיו הרכבות זה תחום אחר. עכשיו כבר מציעים שתהיה התשתית של הרכבות וההפעלה של הרכבות, התשתית של המכוניות וההפעלה של המכוניות, ובתוך הבלגן הביורוקרטי הזה ובהקצאת משאבים נמוכים מדי למטרות הללו, המחיר הגדול והכבד יהיה המחיר של התאונות, ובצדו – המחיר הכלכלי הכבד של מערכת שלא עומדת בזה.

בדוח הזה יש הפרק על התקשורת. כולנו חווים את חוויית התשתית התקשורתית, את המשמעויות שלה. זה בא לידי ביטוי בהשקעות, אין חוכמות. אפשר להפריט את "סלקום", אפשר להפריט תקשורת בין-לאומית. בינתיים אף אחד לא הולך לקנות את קו הרכבת תל-אביב-באר-שבע. בטווח הנראה לעין זה לא עומד לקרות.

זו הוצאה ציבורית הכרחית, מוצדקת, שאם לא נעמוד בה, נשלם, כפי שאמרתי, את המחירים האנושיים שהם נושא הדיון היום ודמים אחרים בתחומים אחרים.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת חיים אורון.

אני מבקש משר התחבורה, חבר הכנסת יצחק לוי, להשיב לדוברים. אדוני, בבקשה. אנחנו דנים בקטל בדרכים.

שר התחבורה י' לוי:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, ידידי השר לביטחון פנים, אני אומר שתיים או שלוש הערות מערכתיות לגבי ההערות שנאמרו כאן בדיון.

ההערה הראשונה – אני אתחיל דווקא מסוף הדין – אני מסכים עם חבר הכנסת אורון. יש עיוות היסטורי בעבודת הממשלה, שנושא התחבורה מפוצל למספר רב של משרדים, בעיקר נושא התשתית, ואני חייב לומר שזה מאוד קשה. כלומר, זה דורש הרבה תיאומים, הרבה ועדות תיאום, הרבה ישיבות, וזו בעיה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

יש ועדת-חריש, נדמה לי, שהוציאה מסקנות.

שר התחבורה י' לוי:

אני רוצה לומר, שהמצב היום הוא, שמשרד התחבורה עוסק בכבישים העורקיים בערים; משרד הפנים – בלא-עורקיים; המשרד לתשתיות לאומיות – במע"צ וברכבות; משרד השיכון – בכבישים של השכונות החדשות; משרד התיירות – בכבישי אתרי התיירות. כלומר, יש לנו כאן ממש קושי, וזה דבר היסטורי. כנראה בכל הממשלות זה היה כך. מע"צ היתה פעם במשרד השיכון, אחר כך בתשתיות. היה צריך פעם, בתחילת קדנציה, אני לא יודע אם היום יש לנו כוח לזה – – –

חיים אורון (מרצ):

בסוף קדנציה.

שר התחבורה י' לוי:

אולי בסוף קדנציה. אולי אתה צודק. אתה רואה, בתחילת קדנציה זו עוד הפעם עשו פיצול. היה צריך פעם לקבל החלטה מבנית, לבוא ולהגיד: כל נושא התחבורה צריך להיות מטופל תחת מטרייה של משרד אחד, ואז אפשר היה לפתח ראייה מערכתית כוללת.

אמר השר איתן מה קורה עם כביש חוצה-ישראל. גם לי יש כל מיני הרהורים, האם כביש חוצה-ישראל הוא הפתרון הנכון. אולי הפתרון הנכון הוא מסילת ברזל חוצה-ישראל ולא כביש חוצה-ישראל, אולי יש רעיונות אחרים. אבל אין פורום שיבחן את זה מבחינה מערכתית כוללת. יש החלטות. כביש חוצה-ישראל הוחלט בממשלה הקודמת. הוקמה חברה. אני באמת לא יודע, אולי זה פרויקט יוצא מן הכלל, אולי לא, משרדי לא מטפל בזה, אבל אני מסכים להערה הזאת. אני חושב שזה חיסרון, שהממשלה תצטרך פעם לתת עליו את הדעת.

הנושא הכולל השני שהועלה כאן הוא נושא התקציב. מישהו אמר כאן שצריך עוד 1,000 שוטרים. אני מסכים. הלוואי שהיו עוד 2,000 שוטרים, ומתוכם היית מקצה 1,500 לתנועה. יש בעיות תקציביות,

שעם כל הכבוד אנחנו מתקשים להתמודד אתן. הלוואי, אם היו יותר שוטרים אפשר היה לעשות יותר, בלי ספק – במשטרה, בעיריות, במשרד התחבורה, במע"צ ובכל המקומות האחרים.

אנחנו רוצים לתקן את כבישי הערבה והבקעה, או את כביש באר-שבע-דימונה, שהוא כביש אדום. למע"צ אין כסף. אז צריך לגרד ולקחת קצת מהקרן, קצת מפה, להתחיל לעשות תוכנית רב-שנתית, לנסות ולראות. יש בעיה תקציבית, אבל היא בעיה של כל המדינה בכל התחומים, זו בעיה במערכת הביטחון, זו בעיה במשטרה על כל אגפיה, זו בעיה בחינוך, זו בעיה בשיכון, זו בעיה בכל התחומים.

לכן, אני לא יכול לומר כאן שיש לנו פתרון, ובגיוס עוד 300 מיליון שקל היינו עושים כך וכך, היינו עושים יותר. יש מגבלות תקציביות.

סאלח טריף (העבודה):

לא הכול כסף, אדוני השר.

שר התחבורה י' לוי:

לא אמרתי שהכול כסף. הרי בנאום הפתיחה שלי אמרתי הרבה דברים שהם לא כסף. אני משיב כאן על הערות של חברי הכנסת, שאמרו: למה לא מוסיפים 1,000 שוטרים. הלוואי שהיו מוסיפים 1,000 שוטרים. הלוואי שאפשר היה, הלוואי שהממשלה היתה יכולה היום להקציב לזה. אני מקווה שאולי בהמשך אפשר יהיה להגביר. אנחנו מנסים יחד, משרד התחבורה עם המשרד לביטחון פנים, לרכז משאבים. אנחנו עכשיו הולכים להשקיע כ-20 מיליון שקלים במבצע גדול מאוד, משותף, של אכיפה ממוקדת, שבעזרת השם כבר בחודש אפריל, בעוד כמה ימים, יצא לדרך. גייסנו 20 מיליון שקל מקרן לבטיחות בדרכים, ממשרד התחבורה, מהמשרד לביטחון פנים, ואנחנו יוצאים לדרך. אני מקווה שזה יהיה מבצע שייתן את אותותיו.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

היה רעיון, ואדוני גם השתתף באותה יוזמה, להקים רשות לבטיחות בדרכים.

שר התחבורה י' לוי:

אני התייחסתי לזה בנאום הפתיחה. אני לא רוצה להתייחס לזה שוב. התייחסתי לזה באריכות. אני מבקש את סליחתך.

הנושא השלישי שעלה אצל כמה וכמה חברי כנסת הוא נושא התחבורה הציבורית. אכן, התחבורה הציבורית יכולה להיות פתרון מסוים להורדת מספר כלי הרכב שעל הכבישים. הרי הכנסת יודעת שהממשלה קיבלה החלטה בשינויים המבניים לבוא וליצור תחרות בתחבורה הציבורית. אנחנו

עוסקים בכך. יש במשרד התחבורה צוות, והוא מאוד מתקדם בעניין הזה. אני מקווה שעד למועד העלאת התעריפים הבאה בתחבורה הציבורית, שהוא 1 בספטמבר, עד אז כבר נוכל להוציא כמה מכרזים לתחבורה הציבורית, וזה יביא להורדת מחירים.

שאלו יהלום (מפד"ל):

שר התחבורה י' לוי:

אני מקווה. זו הדרך שלנו. אין לנו דרך אחרת. אני לא יכול להוסיף בסובסידיות. יש פה חברי כנסת ששאלו אותי: למה אין כרטיס חודשי-חופשי לקריית-ארבע. פנו אלי מקריית-ארבע וביקשו. באמת רציתי להסדיר להם כרטיס חודשי חופשי לקריית-ארבע. בדיונים משותפים עם "אגד", הדרישה של "אגד" לתוספת סבסוד היתה של 5 מיליוני שקלים. כלומר, על כל כרטוס, על כל דבר, על כל הנחה – מייד הממשלה נדרשת לשלם. לדעתי, אפשר לשבור את זה רק בתחרות. כמו שעשינו בביתר, כמו שעכשיו אנחנו הולכים להוציא מכרז במודיעין, צריך להוציא עוד כמה אשכולות של – – –

שאלו יהלום (מפד"ל):

צריך רכבת.

שר התחבורה י' לוי:

על זה דיברתי לפני שבאת, אבל אני מדבר על דברים שבתחום משרד התחבורה. אני מקווה שאם נבוא – וזה באמת כך, אני חושב שזה יהיה כך – ל"אגד" ונבוא ל"דן" ונגיד: אנחנו מוציאים לתחרות כמה קווים, תהיה ירידת מחירים בלי לדרוש סבסוד, כי אם הם ידרשו, אחר יזכה בזה. זו הדרך, אין לנו היום דרך אחרת. אני לא יכול לבוא לממשלה ולהגיד: תנו לי עוד 300 מיליון סבסוד ל"אגד" ול"דן". אין אפשרות, אין כסף לכך. לכן, כל זמן שלא נמצא את הדרך המיוחדת של פתיחת תחרות או דברים אחרים, המחירים יעלו. כדי להוריד את המחירים, אנחנו צריכים ללכת בדרך הזאת, ואנחנו בהחלט מתכוננים לעניין.

עכשיו אני רוצה לענות על עוד שניים-שלושה דברים יותר פרטניים. חבר הכנסת גולדשמידט העלה את נושא השתלמות לנהגי רכב כבד. אנחנו פותחים השנה בהשתלמות לנהגי משאיות, לרכב כבד, יחד עם המכון לתחבורה. השנה יעברו כ-4,000 נהגי משאיות השתלמויות מיוחדות לרכב כבד. הם יזומנו גם דרך החברות וגם באופן פרטי. זה יהיה גם לימוד עיוני וגם לימוד מעשי, בעיקר בתוך המפעלים, במגרשים בתוך המפעלים. אנחנו מקווים שאנחנו פותחים כאן מסורת של השתלמויות. יכול להיות שגם נעגן את זה בתקנות בעקבות חוק שירותי הובלה.

יש פרויקט מיוחד לקשישים ברשויות מסוימות. אנחנו לא מרימים ידיים בנוגע לאוכלוסיית הקשישים. אלה נפגעים בעיקר כהולכי רגל – בשנה שעברה מעל 150 קשישים, השנה מסתמן אותו מספר. קשישים רבים נהרגים כהולכי רגל; הם לא רואים, לא שמיעה. העליתי כל מיני רעיונות, חשבתי אפילו להציע לצייד אותם במחזירי אור. אבל, מעבר לזה, אנחנו מגיעים למרכזי קשישים בכל מיני מקומות, דרך מתנ"סים, בבתי-אבות, במקומות אחרים, וכן מדברים אתם וכן מסבירים להם. מינהל הבטיחות בדרכים – יושב פה שלום בן-משה, ראש המינהל – מקציב הקצבה מיוחדת לטיפול בנושא הקשישים. אנחנו דנים בזה השבוע. הדבר ייעשה דרך המינהל, דרך המועצה הלאומית למניעת תאונות. אנחנו רוצים לאחד את הטיפול בעניין הזה דרך הקהילה, ואז יהיה ריכוז מאמץ בנושא הקשישים. אלו דברים שכבר התחילו, אבל צריך להגביר זאת.

יש לנו נקודה מאוד כואבת, היא הועלתה כאן, ואנחנו מנסים להתמודד אתה באמצעות הסברה במגזר המיעוטים. חברת הכנסת גוז'נסקי דיברה על תופעה מזעזעת של כ-15 ילדים בשנה שנהרגים מכך שהם עומדים ליד הרכב והאב נוסע ברוורס. זה הדבר הכי נורא, אם אפשר להגיד בדברים האלה הכי נורא – – –

שאל יהלום (מפד"ל):

זה רק במגזר המיעוטים?

שר התחבורה י' לוי:

כמעט כל המקרים. אבא הורג את ילדו – זה דבר מזעזע. מכל התאונות מזעזע, אבל יש פה אלמנט מזעזע עוד יותר – שאבא יוצא לעבודה, לא רואה את הילד שלו והורג אותו. יש בין עשר ל-15 תאונות כאלה.

שאל יהלום (מפד"ל):

למה זה דווקא במגזר המיעוטים? אתה רוצה להגיד לי שהילדים שם רצים החוצה?

סאלח טריף (העבודה):

אתה שואל שאלה קשה.

שר התחבורה י' לוי:

אני לא יכול להגיד למה, אני לא יכול להגיד מדוע. אני יכול להגיד מה אנחנו מתכוונים לעשות. אנחנו התחלנו השנה בהסברה דווקא אצל המיעוטים, כלומר בתוכניות של הטלוויזיה הערבית, תוכניות מאוד ממוקדות לאוכלוסייה הזאת. כאשר המינהל לבטיחות בדרכים גיבש סדר עדיפויות בנושא

ההסברה, ההחלטה היתה שהדבר הראשון בסדר העדיפויות הוא מגזר המיעוטים, בגלל ריבוי התאונות במגזר זה. זאת דוגמה של ריבוי תאונות שחברת הכנסת גוז'נסקי הזכירה, אבל יש גם סוגים אחרים של תאונות במגזר המיעוטים, ויש כבר תוכנית שרצה בטלויזיה, תוכנית טובה מאוד.

שאל יהלום (מפד"ל):

תוכניות של מחוז ש"י, זה גם חלק מזה.

שר התחבורה י' לוי:

יכול להיות. אנחנו מנסים לתקוף את העניין. מה שאני רוצה לומר כאן – – –

שאל יהלום (מפד"ל):

מה עושה מחוז ש"י בעניין? אדוני אמר – – – מחוז ש"י.

שר התחבורה י' לוי:

במחוז ש"י יש שלושה סוגי פתרונות. אחד, הקשר שיש לנו עם מע"צ בתיקון כבישים. הרי זה לא משרד התחבורה, אלא מע"צ צריכה להקציב כדי לסדר כבישים. הדבר השני הוא הסברה, גם בערבית וגם בעברית. הדבר השלישי שאנחנו הולכים לעשותו זה שיתוף פעולה עם המשטרה הפלשתינית בעניין הזה. אין מנוס, אין ברירה. אנחנו צריכים להגיע – גם במעברים ובמחסומים, גם בשיתוף פעולה אחר – ולראות איך לשפר את הנהיגה. אני מודה שזו בעיה קשה מאוד.

אני רוצה לומר כאן, גם בעקבות הערותיו של השר איתן, שהוא העלה כאן בנאום: הראייה של משרד התחבורה ושל המשרדים האחרים – אנחנו כמה משרדים שעובדים במשותף – היא גם ראייה מערכתית וגם ראייה נקודתית. אנחנו לא אומרים שנטפל רק בעניין הנקודתי, כמו שאמר פה אחד מחברי הכנסת: קח תאונה, טפל בה, תלמד אותה; קח עוד תאונה, טפל בה, תלמד אותה; או תיקח תופעה, וכן הלאה. אנחנו עושים גם את זה וגם את זה. כלומר, אנחנו לוקחים ומנתחים אירועים מיוחדים, אירועים קשים, ומנסים ללמוד מהם. אנחנו מטפלים באוכלוסיות מאוד מוגדרות, מנסים ללמוד מהנתונים איפה הבעיות העיקריות, איפה הערים, איפה קבוצות האוכלוסייה הבעייתיות. כנגד זה, אנחנו מנסים גם לתת פתרונות מערכתיים, כאשר יש קשיים מסוימים, כפי שאמרתי קודם – פיצול המשרדים שמטפלים וכן הלאה.

אני מקווה, אדוני היושב-ראש, שהממשלה תמשיך במאמצים הגדולים האלה. אמרתי שבפי בשורות רעות יותר ורעות פחות. אני מסכם בעניין הזה: הבשורות הרעות יותר הן גידול במספר ההרוגים, הבשורות הרעות פחות הן הפחתה באופן כללי במספר התאונות ובמספר הפצועים. אבל המסר העיקרי – אמרתי אותו בסיום נאום הפתיחה ואני אומר אותו בסיום הנאום הזה – 95% מהתאונות, אלו נתונים מהמשטרה, הם תוצאה של הגורם האנושי. 1% או 2% אלו בעיות מכניות. אני אומר

לציבור, לכל מי ששומע אותנו – אנחנו נעשה כל מה שאנחנו יכולים במסגרות שאנחנו יכולים: משרד התחבורה, המשרד לביטחון פנים, משרד הפנים, משרד החינוך, שמקבל הרבה כסף לתוכניות לימוד והעשרה וחינוך; נעשה כל מה שאנחנו יכולים. בסופו של דבר, זה מתמצה באוחז בהגה.

אני פונה כאן לכל אזרחי ישראל: אנא עשו ככל שביכולתכם לשמור על החוק, לשים לב, להיות עירניים, כדי שנוכל יחדיו באמת להגיע לתוצאות הרבה יותר משמעותיות בהפחתת הקטל בדרכים. תודה רבה, אדוני.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני השר, על תשובתך וגם על תשומת הלב המיוחדת שאתה ואנשי משרדך מקדישים לנושא שעומד על סדר-יומה של החברה הישראלית – הקטל בדרכים. אני מקווה שגם אזרחי ישראל הקשיבו לדבריך החשובים והענייניים ולקחו אותם לתשומת לב.

אני גם מבקש להודות לחברי הכנסת שהשתתפו בדיון. אני רוצה להודות לשר לביטחון פנים, ולחבר הכנסת שאול יהלום, שפתח את הדיון. אני מבקש להודות לחברי הכנסת שאול יהלום, משה גפני, רפאל פנחס, מיכה גולדמן ופיני בדש על שמצאו לנכון להעלות נושא חשוב, שמטריד את כולנו. אני מקווה שלדיון הזה תהיה תועלת, לכל עם ישראל.

תם הדיון, חברי הכנסת, ורשמנו את הדברים כפי שנאמרו כאן. אני מודה.

הצעת חוק איכות הסביבה (דרכי ענישה) (תיקוני חקיקה), התשנ"ז-1997

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק איכות הסביבה (דרכי ענישה) (תיקוני חקיקה), התשנ"ז-1997, קריאה שנייה וקריאה שלישית. יציג את ההצעה יושב-ראש ועדת הפנים ואיכות הסביבה, חבר הכנסת סאלח טריף. אדוני, בבקשה.

סאלח טריף (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, לאחר דיונים ממושכים ומתמשכים הנני מתכבד להביא בפני הכנסת לקריאה שנייה ולקריאה שלישית את הצעת חוק איכות הסביבה (דרכי ענישה) (תיקוני חקיקה), התשנ"ז-1997.

מטרת הצעת החוק המונחת בפניכם היא לתקן ולשפר ואף להחמיר את אמצעי האכיפה ודרכי הענישה בחוקי איכות הסביבה, שכן הענישה הקיימת היום בחוקים האלה לא מאפשרת אכיפתם של החוקים, אינה מונעת מפגעים ואין המצב מושב לקדמותו.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

סאלח טריף (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

חבר הכנסת רובי ריבלין, הגענו למסקנה שכל החוקים הקיימים היום בנושא איכות הסביבה משנת 1940 – תיכף אמנה אותם – אינם נותנים מענה של אכיפה נכונה וטובה בנושא איכות הסביבה, ודאי שהם לא מונעים מפגעים בנושא הזה. לדאבוננו, גם לא היה אפשר להחזיר את המצב לקדמותו לאחר גרימת הנזק או הלכלוך לסביבה.

לשם השגת מטרה זו תוקנו חוקי איכות הסביבה הבאים: חוק שמירת הניקיון מ-1984; חוק למניעת מפגעים מ-1961; חוק הדרכים (שילוט) מ-1966; חוק החומרים המסוכנים מ-1993; ופקודת בריאות העם מ-1940. אלה חמישה חוקים, שחלקם ישנים נושנים. השינויים שהוכנסו בחוקי איכות סביבה אלה, מטרתם היתה להביא לשינוי נורמה של התנהגות על-ידי יישום גישות מודרניות בחקיקה סביבתית, שביסודן מונח העיקרון המפורסם בכל העולם, שעל-פיו המזהם משלם.

הצעת חוק זו מעבירה מסר ברור, כי המחוקק, אדוני היושב-ראש, רואה בחומרה רבה את הנעשה היום ברחבי המדינה – כלומר, העובדה שביצוע העבירות האלה הוא כדאי ביותר מבחינה כלכלית. אם, לדוגמה, הענישה בחוק שמירת הניקיון עומדת היום על 7,000 שקל, זה מהווה תמריץ, לדאבוני, להשלכת פסולת ברשות הרבים, פסולת הגורמת מטרדים רבים והוצאות ניקוי כבדות גם למדינה וגם לרשויות המקומיות. העונשים הקטנים האלה לא רק שאינם מרתיעים, אלא הם מעודדים עסקים כאלה ואחרים, ועד שהם מגיעים לבית-המשפט, הם נדרשים שם לשלם סכומים מגוחכים וכדאי להם לזרוק פסולת ברשות הרבים. אנחנו מוצפים בבעיות כאלה, ואני זוכר זאת עוד מתקופת כהונתי כראש המועצה המקומית ג'וליס בצפון.

לכן מצאנו לנכון להחמיר בענישה; המסר הברור הוא להעניש, ולהעניש בחומרה. ההחמרה בענישה היא יותר ממה שהוצע בהצעה הממשלתית. בוועדה ראינו שצריך להחמיר יותר ולהגביר את הענישה, ואנחנו נאפשר לבתי-המשפט להטיל עונשים חמורים ומרתיעים כאשר נסיבות העבירה ואופן התנהגות הנאשם מצדיקים זאת. לדוגמה, הקנס המרבי על עבירות של השלכת פסולת גושית או פסולת בניין או גרוטאות הינו 54,500 שקל. חברה שמזהמת בחומר מסוכן בנסיבות חמורות – דבר שמתרחש – הקנס המרבי שיכול בית-המשפט להטיל עליה הוא למעלה ממיליון ש"ח. כלומר, בית-המשפט יכול להטיל על חברה שמזהמת בחומרים מסוכנים למעלה ממיליון ש"ח, ועל פסולת בניין או גרוטאות יכול בית-המשפט להטיל 54,500 ש"ח. זו בהחלט החמרה כבדה, שמטרתה להרתיע ולהעניש את אלה שמעזים לזרוק פסולת במדינת ישראל.

אני רוצה לומר, שכל זה ננקט לאור העובדה שהמדינה עברה בשנים האחרונות תנופת פיתוח אדירה בבניין ושטחים פתוחים רבים נגמרו. היום, יותר מאי-פעם, אנחנו צריכים לשמור על איכות הסביבה של המדינה הצפופה והקטנה הזאת, ואם לא ננקוט צעדים קשים וחמורים, יהיה לנו קשה לשמור על איכות חיים טובה ובוודאי על מצב סביבתי מניח את הדעת.

אני מקווה, שעם המסר שאנחנו כמחוקקים רוצים להעביר, ולקראת שנת ה-50 של מדינת ישראל, תהיה לנו מדינה יפה ונקייה יותר, מדינה שנעים לחיות בה כי יש בה סביבה טובה ונשמרת.

להצעת חוק זו, אדוני היושב-ראש, הוגשו הסתייגויות. ודאי שנשמע אותן, ואשיב עליהן בהמשך. אני מודה לך, אדוני.

בהזדמנות זו אני לא שוכח להודות ליועצים המשפטיים שעמלו אתנו בהכנת החוק: היועצת המשפטית במשרד לאיכות הסביבה הגברת רות רוטנברג, סגנית היועצת המשפטית של המשרד לאיכות הסביבה הגברת בינה בר-און, הגברת דליה איש-שלום ממשרד המשפטים, הגברת נוגה ענתבי, הממונה על נוסח החוק במשרד המשפטים, וכמובן היועצת המשפטית של ועדת הפנים הגברת מירי פרנקל-שור, ומנהלת הוועדה הגברת יפה שפירא. תרשה לי להודות להן על כל העבודה שעשו למען הבאת החוק לקריאה שנייה ושלישית. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מבקש להודות לך, אדוני יושב-ראש ועדת הפנים ואיכות הסביבה, על שהואלת להציג את הצעת החוק, ולהודות גם לחברי הוועדה. אני חושב שזו הצעה חשובה. בוודאי בסוף הדיון אודה גם לשר לאיכות הסביבה וגם לעובדי המשרד.

בפנינו 16 הסתייגויות: עשר הסתייגויות מטעם שני חברי כנסת, חמש מטעם שר האוצר והסתייגות אחת מטעם שר המשפטים.

ראשון המסתייגים – חבר הכנסת בנימין אלון. חמש הסתייגויות לרשותך, אודה לך אם תואיל להציגן, ואם אפשר – לא לנצל את כל 25 הדקות העומדות לרשותך. אדוני, בבקשה.

שר התחבורה י' לוי:

ביקשתי רשות להציג את ההסתייגות של שר המשפטים.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, בבקשה, אין בעיה.

שר התחבורה י' לוי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בהיעדרו של שר המשפטים הנני מגיש את ההסתייגות כהסתייגות מטעם הממשלה.

הצעת החוק שלפנינו היא הצעת חוק ממשלתית. הסעיף שממנו הממשלה מבקשת להסתייג, סעיף 13(ב)(1) המוצע לחוק שמירת הניקיון, לא היה כלול בנוסח ההצעה כפי שפורסם ואושר בקריאה הראשונה אלא הוסף בידי ועדת הפנים ואיכות הסביבה במהלך הדיונים לקראת הקריאה השנייה. עובדה זו לבדה לא היתה מביאה את הממשלה להסתייג מן הסעיף; אדרבה, הצעת החוק כוללת שינויים ותוספות שונות מטעם הוועדה שאנו מקבלים אותם בברכה. אולם להוספת הסעיף שאליו אני מתייחס מוכרח אני, בשם הממשלה, להתנגד.

הסעיף אומר כך: "השליך אדם פסולת כאמור – – – מרכב, רשאי בית-המשפט בנוסף לכל עונש אחר ועל אף האמור בכל דין – (1) לפסול אותו אדם מלהחזיק ברשיון נהיגה לתקופה שלא תעלה על שנה אחת; (2) לפסול אדם מהחזיק ברשיון הרכב שממנו הושלכה הפסולת, וזאת בין אם אותו אדם הוא המורשע ובין אם לאו, לתקופה שלא תעלה על שישה חודשים; ואולם לא יחליט בית-המשפט על פסילת אדם שאינו מורשע – – – אלא לאחר שנתן לו הזדמנות להשמיע את טענותיו; (3) הורה בית-המשפט על פסילת אדם מהחזיק ברשיון הרכב, יורה על מקום הימצא הרכב במהלך תקופת הפסילה".

הסמכות המוצעת בסעיף האמור חופפת בחלקה את הסמכות הנתונה בידי בית-המשפט על-פי סעיף 43 לפקודת התעבורה, סעיף "המסתייע ברכבו לעוון או לפשע". ככל שהסעיף המוצע מתייחס לסמכות לפסול רשיון נהיגה למי שהורשע בהשלכת פסולת מן הסוגים הנזכרים בו, הרי הוא מיותר, היות שעל-פי סעיף 43 לפקודת התעבורה הנ"ל, סמכות זו כבר נתונה בידי בית-המשפט לעניין העבירה הנדונה, היות שהיא עבירה מסוג "עוון".

כנגד זה, הסמכות להורות על פסילת רשיון רכב בעקבות ביצוע העבירה, כפי שהיא מנוסחת בסעיף הנדון, רחבה מן הסמכות הקבועה בפקודת התעבורה. על-פי סעיף 43 לפקודת התעבורה, רשאי בית-המשפט לפסול רשיון רכב רק לבעל רכב שהורשע בביצוע העבירה. כאן מוצע להעניש אדם אף אם אותו אדם לא הורשע כלל באותה עבירה.

סאלח טריף (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

— — —

שר התחבורה י' לוי:

אבל זה לא כתוב בחוק. אתה אומר שבכל מקרה אתה לוקח לו את הרכב, בין שהוא היה נהג הרכב ובין שהוא לא היה נהג הרכב. אם הרכב נלקח שלא בידיעתו, או אם הרכב הושכר?

סאלח טריף (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

בשביל זה יש בית-משפט.

שר התחבורה י' לוי:

ירשה לי אדוני לנמק את הסתייגותי, אני כבר מסיים.

אני אומר, שסמכות זו מנוגדת לאחד העקרונות הבסיסיים במשפט הפלילי, והוא "איש בשל עבירתו ייענש". זה עיקרון חשוב, שכל חריגה ממנו יש לשקול בזהירות רבה.

ייתכן כי לשם התמודדות יעילה יותר עם תופעת השלכת פסולת בניין ופסולת כבדה אחרת מן הסוגים שאליהם מכון הסעיף יש לשקול להטיל אחריות במישור הפלילי גם על בעל הרכב אף אם לא ביצע בעצמו את העבירה, זאת רק במקרים מסוימים, מוגדרים היטב, אשר מבחינה עניינית ניתן להצדיק אותם, ולא באופן גורף כפי שמוצע בסעיף הנדון. יש כאן סמכות גורפת להעניש אדם שאולי לא היה לו שום קשר לענישה הפלילית. בענישה הפלילית אנחנו בוחנים גם את הכוונה ואת הידיעה, כאן אין שום בחינה לא של כוונה ולא של ידיעה, ומדובר בענישה פלילית.

אני רוצה להעיר עוד הערה, שזכות השימוע שנקבעה בסעיף הנדון לאדם שבית-המשפט מתעתד לפסול אותו אין בה כדי להועיל, היות שלא נקבעו בצדה הגנות מהותיות כלשהן לבעל רכב שהושלכה ממנו פסולת. הזכות לטעון את טענותיו כשאין בחוק זה רמז באשר לטענות העשויות להיות רלוונטיות להחלטת בית-המשפט היא, אם כן, בבחינת מס שפתיים לפגיעה הכרוכה בסעיף המוצע.

אדוני היושב-ראש, אני מבקש לקבל את הסתייגות הממשלה, מכיוון שבהחלט יש כאן חריגה מן הנוהל ומן הנהוג בחוק הפלילי, דבר שהוא לגמרי חריג; כלומר, אין לנו חוק דומה שיש בו אחריות כל כך גורפת.

אני רוצה להבהיר, שההסתייגות שאני מציג כעת היא מטעם הממשלה כולה. ועדת השרים לענייני חקיקה החליטה ביום 29 בדצמבר 1996 להתנגד להצעת החוק מטעם חבר הכנסת פורז, שנגע בעניין הזה. על כן אני מבקש מהכנסת לתמוך בהסתייגות הזאת – שאומנם הוגשה על-ידי שר המשפטים אבל היא הסתייגות של כל הממשלה – ולמחוק את הסעיף המדובר. תודה רבה, אדוני.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני שר התחבורה, על הצגת ההסתייגות שלך, אבל אני מבקש, אדוני השר, אם תואיל להסב את תשומת לב הממשלה – אני יודע שאתה היית שליח מצווה כאן, אבל שר המשפטים

היה יכול להגיש זאת תוך כדי דיון בוועדה או לאחר דיון כנושא חדש בוועדה, ובוועדה היו מלבנים את זה. רק אני מבקש למען הסדר הטוב – – –

שר התחבורה י' לוי:

אני שליח.

היו"ר ר' אדרי:

אני יודע שאדוני שליח מצווה, ועשה את עבודתו נאמנה והציג את העניין בצורה הטובה והיעילה ביותר, אבל אני חושב שחשוב שהממשלה היתה עושה זאת בצורה רגילה בדרך הזאת.

אבקש מחבר הכנסת בנימין אלון להציג את חמש ההסתייגויות – – –

סאלח טריף (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אדוני היושב-ראש, חשבתי להשיב לשר התחבורה, אבל אם אדוני הולך אני אשיב אחר כך לכל המסתייגים.

היו"ר ר' אדרי:

לאדוני יש הזמן להשיב לכל המסתייגים. אדוני יודע את הנוהל ומכיר את התקנון היטב.

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה – – –

היו"ר ר' אדרי:

אני מבין שאדוני מציג את כל חמש ההסתייגויות. תודה, אדוני.

בנימין אלון (מולדת):

כן. אני גם לא אנצל את מכסת הזמן הזאת. קשה לדבר כל כך הרבה, אפילו לי. מובן שלפני ההסתייגויות אני מצטרף לדברי השבח שאמר יושב-ראש הוועדה ליועצות המשפטיות של הוועדה ושל המשרד, ולמשרד בכלל שהוא מגיש את החוק הזה ששמו "דרכי ענישה", וזו ההסתייגות הראשונה שאני אהיה מוכן להסיר אם עד שאגיע לכיסאי אראה שהיא לא משמעותית. זה לגבי שם העונש, פשוט שם החוק, "החמרת ענישה", כי זה בעצם עניינו של החוק – דרכי ענישה, חומרת ענישה. אני חושב שבאופן כללי זו גם משמעות הסעיפים כאן, בעיקר סעיפי העונשין. יש גם עוד כמה דברים שנוספו פה בחוק הזה, שמשלב חמישה חוקים, אבל העונשים האבסורדיים שהיו עד עכשיו באמת היו לשנייה, בעיקר כשמדובר בתאגיד. כי תאגיד יכול להרשות לעצמו, בחישוב מראש, להשליך פסולת גושית ממשאית במקום מסוים, וזה הרבה יותר זול מאשר לנסוע לאתר השפיקה, שהוא רחוק, ולשפוך את זה שם ולאבד דלק וזמן, וזו בהחלט יכולה להיות עלות מחושבת, כך שאם לא תהיה סנקציה אמיתית של עונש כלכלי משמעותי, אין כמעט משמעות לשום חוק לאיכות הסביבה.

רבותי חברי הכנסת, אף ששם החוק כוונתו החמרה בענישה, וזו מהות החוק הזה, אני בכל אופן הגשתי כמה הסתייגויות מקילות. אני חושב, שגם כשניגשים להחמיר בענישה, צריך לעשות זאת בצורה סבירה, וצריך בעיקר לא לעבור מקיצוניות לקיצוניות, ואף שנשאר לשופט שיקול דעת והשופט לא חייב לתת – בסעיפים מסוימים יש כאן שלוש שנות מאסר, אני אגע בקצרה בכל ההסתייגויות שלי – נכון שהוא לא חייב לתת את מלוא העונש, אבל אני רוצה שגם שופט, אם יראה פעם את "דברי הכנסת", ידע שרוח המחוקקים נטתה להחמרה, אבל גם היתה נטייה שהדברים לא יאבדו פרופורציה. אנחנו לא יכולים להגיע למצבים אבסורדיים של ענישה דרקונית, שמאבדת היגיון וקשר, כיוון שאנחנו צריכים, במטרת נקודה מסוימת, לתת התייחסות ספציפית.

מרוח הפתיחה הזאת, של העידון הקטן, לא מי יודע מה, ההסתייגות שלי לסעיף (6)(ב) בחוק הראשון של שמירת הניקיון, או בנוסח שלו כאן, פרק ב' בחוק החדש, היא, שאני רוצה שיהיה מאסר של תשעה חודשים ולא של שנה. ברוח זו אני מסתייג בפרק החמישי ממאסר של שלוש שנים ונותן שנתיים במקום שלוש שנים. וברוח זו קנס שבפרק האחרון, מה שהיה פעם חוק בריאות העם, שהוא לפי החוק המוצע, סעיף 61(א)(4), ואני הגשתי הסתייגות שהוא יהיה לפי 61(א)(3) בחוק העונשין, שמשמעותו במקום 109,000 שקל – 36,000 שקל, שגם זה סכום מכובד וראוי ולא צריך לעבור מקיצוניות מוגזמת לקיצוניות אחרת.

יש הסתייגות אחרת, אדוני היושב-ראש, שיש בה אולי היבט עקרוני והיא באותו נושא שהזכרנו. מקובל עלי לחלוטין מה שמוצע לנו כאן בחוק, לתת כפל קנס וכפל עונש לתאגיד מול אדם. בהחלט מקובל וחשוב, שתאגיד שהוא לא אדם פרטי ייזהר כפל זהירות, כי הוא יכול בציניות לחשב את העלות הכלכלית של העונש בתוך התחשיב הכללי, והסברתי זאת קודם. ודווקא בגלל זה אני מסתייג מסעיף 11 בפרק השלישי כמדומני, שהוא מציע – אני אקרא את הסעיף: "נושא משרה בתאגיד חייב לפקח ולעשות כל שניתן למניעת עבירות לפי סעיף 11 – – – המפר הוראה זו דינו כפל קנס – – –", וזה בסדר. הואיל ומדובר בתאגיד ולא באדם פרטי – כפל קנס.

עכשיו, מי ישלם, מעבר לאישיות המשפטית של התאגיד, אל מי אפשר לבוא וממי אפשר לקחת אחריות אישית? כאן החוק אומר: "לעניין סעיף זה 'נושא משרה' – שהוא חייב לפקח ואותו אפשר להאשים – יהיה מנהל פעיל בתאגיד, שותף, למעט שותף מוגבל, או פקיד האחראי מטעם התאגיד על התחום שבו בוצעה העבירה". אז אם מדובר בדיני חברות ובאיזה מין אישיות פיקטיבית ואנחנו עוסקים במשפט תיאורטי, ניחא, אבל אם החוק יורד ומצביע באצבע על האדם האחראי, אני לא רוצה שהוא יצביע על ה"שיי-גימ"ל". אני רוצה שהוא יצביע על הבעלים של התאגיד, או כמו שזה מנוסח כאן, על מנהל פעיל בתאגיד, שותף, למעט שותף מוגבל, שהוא לא בשטח, אבל: "הפקיד האחראי מטעם התאגיד", אני מפחד שמה שיקרה בתאגיד, שתמיד ישליכו את זה על הפקיד הנמוך ביותר

שלא יוכל להתגונן ושהוא זה שיצטרך לשאת במשמעות הפלילית המסוימת והיותר-מסוימת של החוק הזה.

זה בקצרה, ואני מסיים את פירוט ההסתייגויות שלי. מקובל עלי לחלוטין, זו מטרת החוק – מטרת החוק היא להחמיר בדרכי ענישה. אנחנו צריכים ארץ נקייה, ואני מסתייג – ואלו ההסתייגויות – לא צריך לעשות את זה בקיצוניות כזאת גדולה, גם בשנות המאסר וגם בקנס.

אני רוצה בכל אופן לנצל את הזמן שיש לי, לא את כולו, את חלקו, לומר משהו המונח על לבי והוא קשור גם לנושא הקודם שהיה כאן, נושא תאונות הדרכים. נכון שהחוק עוסק בדרכי ענישה, אבל החוק הוא חוק איכות סביבה, ואנחנו צריכים לדעת שבמוקדם או במאוחר ניתן את הדין. הממשלה הקודמת והממשלה הנוכחית שהצטרפה להסכמי אוסלו, הסכמי הדמים האלו, שיצרו בארץ שלנו, אותה ארץ יפה שאנחנו באים להגן עליה ועל איכות הסביבה שלה, יצרו בה שתי מערכות חוק שאינן קשורות זו לזו.

אני, במערכת החוקים שלי, יכול להעניש את המזהם שיזהם את נחל אלכסנדר בחלק שמעבר מזה של "הקו הירוק". אין לי שום סמכות אכיפה ואין לי שום סמכות חוקית לטפל במזהם שקיבל ממני לא רק צבא, אלא מעין מדינה, עם מערכת חוקים שלה. ואנחנו יודעים היטב כמה קשה לאתר, לנטר, לטפל במזהמים. ואנחנו מדברים על אותו נחל. אם זה נחל שנשפך מהרי השומרון לים התיכון, הוא עובר בשתי מערכות חוקים שונות. אז מה לי שאני מחמיר במערכת הזאת, ובמערכת השנייה לא מטפלים בזה? הנחל לא מכיר את מערכות החוקים המגוחכות, הפוליטיות, שאנחנו יצרנו פה.

אברהם פורז (מרצ):

חבר הכנסת אלון, בעולם יש עוד נהרות שעוברים בכמה מדינות, כמו הדנובה, הריין.

בנימין אלון (מולדת):

כן. חבר הכנסת פורז, הרי לך יש ממלכה של 25 דקות, ותוכל לדבר שם על נהרות, על הדנייפר ואחרים. לנו אין אפילו נהר אחד, חבר הכנסת פורז. מה יש לנו? נחלים קטנים וארץ פצפונת, עם מותניים צרים מירדן לים. ואם מדברים בנחל קלט, אז בחלק של ואדי-קלט הירושלמי זה יהיה בסמכות של כאן, ובחלק של ואדי-קלט שניתן לרשות הפלשתינית אין לי מה לעשות.

נסים דהן (ש"ס):

חבר הכנסת פורז מדבר, למשל, על הירמוך.

בנימין אלון (מולדת):

הייתי אומר דבר נוסף, חבר הכנסת פורז. בהשוואה האירופית שלך, עמיתי המאוד נכבד חבר הכנסת פורז, שבאמת חי את החוק הזה ויש לו חלק גדול בכל החקיקה של איכות הסביבה, אתה יודע שאילו הייתי חושב לרגע, מעבר לאהבת ארץ-ישראל ולתפיסה משיחית וכו', שהמקבילה האירופית שלך, אז כל 250 מיליון המוסלמים שסביבנו MAKE LOVE, NOT WAR רלוונטית, שאם אנחנו רק נאמר ו- יהפכו להולנדים, וייסעו על אופניים, ויזרקו עלינו טוליפים, ואנחנו נהיה בלגיה – זה היה מצוין. דא והדמיון. ואינני WISHFUL THINKING עקא שאני אינני חושב שפוליטיקאי יכול לחיות בממלכת ה- חושב, חבר הכנסת פורז, שחזון המזרח התיכון החדש יכול להתקיים כשאני אינני מסוגל לדרוש את הביטוח של הנהג – העניין הזה היה בדיון הקודם – כי אין לו ביטוח מקיף, ואין לי עם מי לדבר ברשות הפלשתינית. וכשאני מנסה לאתר רכב בורח, רכב שנגנב מנתניה ומגיע לטול-כרם, מרחק גיאוגרפי של עשר דקות, אין לי מה לעשות. להיפך, הרשות הפלשתינית מסייעת לגנבים ומשתמשת בכלי הרכב.

בכל התחומים האלה של איכות הסביבה זה נחמד להשוות לאירופה. בוודאי, אם אפשר לעשות מטבע משותף, ושנהרות יזרמו. וגם בנהרות אירופה זרם הרבה דם.

אברהם פורז (מרצ):

לפני 52 שנה היתה מלחמת עולם איומה באירופה – – –

בנימין אלון (מולדת):

נכון, גם זאת לא שכחנו באיכות הסביבה האירופית.

אבל במציאות הרלוונטית, זו שבה שנינו חיים כרגע, חבר הכנסת פורז, ובזה אני מסיים את ההתפרצות הפוליטית ההכרחית שלי בנושא הזה של איכות סביבה, אני מאוד מכבד ומברך את מביאי החוק, אבל מצר על כך שאני יודע שהחוק הזה יכורסם גיאוגרפית באותם אזורים שהוא בא להגן עליהם. כי יש לנו רק ארץ אחת, רק מולדת אחת, ואי-אפשר להגן עליה ועל איכות חייה ועל הסביבה שלה כשאנחנו במו ידינו, במו אצבעותינו, מעבירים למערכת חוקים אחרת את אותה כברת ארץ. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת בנימין אלון, על הצגת הסתייגויותיך. המסתייג הבא – חבר הכנסת אברהם פורז.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, גם אני מצטרף לברכות על הבאת החוק הזה לקריאה שנייה ושלישית. ואני בהחלט חושב שהמשרד לאיכות הסביבה נקט יוזמה ראויה בכך שהביא לנו מערכת

של תיקוני חקיקה לכמה חוקים העוסקים בנושאים של איכות הסביבה, ובעיקר החמרת עונשים, משום שכולנו מסכימים שהעונשים עד היום לא היו מרתיעים. מובן שלא די גם בעונשים הכתובים בספר החוקים; צריך לאכוף אותם. והתקווה היא שהם אכן יאכפו.

אני רוצה לומר, שמגיעה תודה לעורכת-הדין רוטנברג מהמשרד לאיכות הסביבה, ובעיקר לעורכת-הדין בינה בר-און מהמשרד לאיכות הסביבה, שליוותה אותנו בכל הדיונים והשקיעה מאמץ גדול מאוד בחוק הזה, וגם לעורכת-הדין מירי פרנקל-שור, היועצת המשפטית של ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת, שגם היא טרחה. אני רוצה להודות גם למזכירת הוועדה ולצוות הוועדה, וגם לחבר הכנסת סאלח טריף. היו חברים שאמרו שאין לו סבלנות לחקיקה, אבל דווקא בעניין הזה הוא גילה הרבה התמדה וליווה את הדיונים מתחילתם ועד סופם.

יותר משאני רוצה לדבר בזכותו של החוק, אני רוצה לומר כמה מלים על ההסתייגויות של הממשלה, גם של שר המשפטים וגם של שר האוצר. לגבי ההסתייגות של שר המשפטים, המטרה שלנו היא ליצור באמצעות החקיקה הזאת סיטואציה, שבה העבירות האלה לא יהיו כדאיות. ובעיניי איכות סביבה אני מבדיל בין שני סוגי עבירות. יש העבירה של הפרט, הלא-מסחרית. זו עבירה מסוג אחד. היא כמובן עבירה מאוד לא סימפתית. משום שבעיני, אדם שזורק לכלוך לרשות הרבים, אדם שזורק נייר או בדל סיגריה ברחוב, מעבר לזה שזה לא דבר ראוי מבחינה חינוכית, יש בו גם נזק כלכלי. כי בסופו של דבר, כתוצאה מזריקת פסולת בכמויות המדינה נאלצת להעסיק הרבה יותר אנשי ניקיון שמסתובבים אחרי כל המכלכים. וכולנו רואים לפעמים את התוצאה העגומה, איך נראה מרכז של עיר אחרי כמה שעות שהמונים הסתובבו ברחובות. זה לא חייב להיות כך, כי במרבית המקומות יש פחי זבל, וניתן לזרוק את הזבל לפח, לא צריך לזרוק אותו על הרצפה; ואם אין, אפשר לשים אותו בכיס ולזרוק אותו אחר כך בבית. אבל אצלנו זה לא כך, ורואים את זה גם בזריקה ממכוניות ובמקרים אחרים. אבל העניין הזה, מעבר לעניין של ההרתעה ושל העונש, הוא גם עניין חינוכי, ולדעתי צריך לפעול בעניין הזה, ואני חושב שאפשר להגיע בו להישגים.

אבל מה שמכעיס בעיקר אלה העבירות המסחריות, דהיינו אנשים שמזהמים את הסביבה מתוך תועלת כלכלית. אני יכול לתת את הדוגמה הפשוטה והברורה של זריקת פסולת בניין. בעיני, פסולת הבניין היא מכה. כולנו נתקלים בזה שוב ושוב, שאנשים שאמורים לפנות פסולת בניין למקום המיועד לכך, מטעמים כלכליים גרידא, כדי לחסוך לעצמם את זמן הנסיעה, בהזדמנות הראשונה מגיעים עם המכונית, בדרך כלל עם משאית או עם איזה טנדר, למקום כלשהו, זה יכול להיות מפרץ בכביש או שדה פתוח, שופכים את פסולת הבניין ומסתלקים. הסיכוי שייתפסו קטן מאוד, וגם אם הם נתפסים, העונשים הם קלים.

לכן, בעצם זה סוג של עבירה שפשוט כדאי לבצע. מבחינה כלכלית כדאי לעשות את זה. כי הזמן שחוסכים, ובינתיים אפשר לעשות עוד חמש-שש "נגלות", הוא הרבה יותר יקר מאשר העונש הצפוי.

לכן אני הצעתי לוועדה, והוועדה קיבלה את זה, שאנחנו נכניס פה בצורה מפורשת, שכאשר מדובר בעבירה מסוג כזה, של זריקת פסולת בניין, נוסף על קנס יוכל בית-המשפט לעשות שני דברים נוספים.

הדבר הראשון, לשלול את רשיון הנהיגה. בעיני, עבירה כזאת היא עבירה לא פחותה מעבירה של נסיעה במהירות מופרזת או עקיפה על פס לבן או אי-ציות לתמרור "עצור".

הדבר השני: גם לשלול את רשיון הרכב ולחייב את הרכב הזה לעמוד לתקופה של עד שישה חודשים במקום מסוים. הפטנט הזה נוסה בצה"ל לגבי עבירות תנועה של כלי רכב צבאיים. הצבא פשוט מצא פתרון, שכאשר מדובר בעבירה שבוצעה ברכב צבאי, מעמידים את הרכב הצבאי לאיזו שהיא תקופה ומשתקים אותו. אפשר כמובן לתאר אז את המצב שנוצר בצבא, שכאשר אותו מפקד, הקצין, יודע שאם הנהג שלו יעבור עבירה הוא מפסיד את הרכב הזה לכמה ימים, איזה לחץ מופעל במקרה כזה על-ידי הקצינים על הפקודים שלהם, על הנהגים, שלא לעבור חלילה עבירה כדי שלא ישביתו את הרכב. אותו דבר כאן. כאשר נהג משאית שמפנה פסולת ידע, שבמקרה שהוא ייתפס המשאית הזאת עלולה להיות מושבתת לתקופה ארוכה, לדעתי זה יהיה דבר מאוד מאוד מרתיע.

מובן שיכולה להיות סיטואציה שבה בעל הרכב והנהג אינם זהים, ואז הוועדה מציעה – ואני מברך על כך – שבמקרה כזה בעל הרכב מוזמן לבית-המשפט, ובית-המשפט בודק אם היה שיתוף פעולה בינו לבין הנהג. אם הנהג קיבל הנחיה כזאת, או זו חברה שעושה את זה באופן שיטתי מטעמים כלכליים, בית-המשפט יצווה להעמיד את הרכב. אם יסתבר שהנהג עשה את זה על דעתו והחברה בעלת הרכב או בעל הרכב הפרטי שהעסיק נהג שכיר לא היו להם יד ורגל בכך, אני מניח שבמקרה כזה לא יענישו את בעל הרכב ולא יעמידו את כלי הרכב. בעיני הסעיף הזה הוא סעיף מאוד חשוב, הוא לא פוגע לדעתי בשום עיקרון חוקתי, והוא חשוב מאוד במלחמה בנושא הזה של פסולת בניין.

הנושא הנוסף הוא הנושא של קנסות וקרישן שמירת הניקיון. אנחנו רוצים שדיני איכות הסביבה יאכפו. איך אפשר לאכוף את דיני איכות הסביבה? על-ידי זה שיהיה מי שיש לו עניין לאכוף. זאת אומרת, לא מספיק שיש לנו חוק טוב ויש בית-משפט, צריכה להיות מערכת שרוצה לאכוף את החוק. קרי, אנחנו צריכים פקחים, אנחנו צריכים תובעים ואנחנו צריכים אנשים שיעסקו בביצוע. בעוונותינו כולנו יודעים שכאשר תקציב המדינה מצומק, צריך לחלק את כל המטלות האלה. מטבע הדברים אומרים: נו, טוב, יהיו פחות דוחות באיכות הסביבה, יהיה קצת מלוכלך, לא נורא. הבעיה היא שלא מרוויחים כלום. מדוע? משום שאם אין אכיפה, אין קנסות; אם אין קנסות, אין כסף; אם אין כסף, אין אכיפה; וחוזר חלילה. לכן הוועדה הציעה בחוק, ולדעתי זה דבר נכון, שכל הכספים שנגבים מהקנסות המוטלים בחוקים האלה ילכו לקרן לשמירת איכות הסביבה, קרן שתוכל להעסיק פקחים ותוכל להעסיק תובעים, כדי למחזר את המעגל הזה.

במלים אחרות, אוצר המדינה לא ירוויח שום דבר אם תתקבל, חלילה, הסתייגותו של שר האוצר, משום שאז לא יהיו משאבים, לא יעמידו אף אחד לדין, לא יהיו קנסות, גם לא יהיו הכנסות לאוצר. הדרך היחידה לגרום לזה שהמערכת הזאת תהיה אפקטיבית ותממן את עצמה היא על-ידי זה שהקנסות מגיעים לקרן, לקרן יש האמצעים, בזכות האמצעים מופעלים אמצעי אכיפה, אמצעי האכיפה שוב מפעילים את עצמם, ואז יש לנו מערכת שפועלת. ואנחנו רוצים לא רק ניירות, כפי שאמרתי קודם, זה דבר מצוין, זה דבר יפה, זה דבר נהדר, אבל אם אין מי שיאכוף את החוק לא עשינו שום דבר, ופה באמת לדעתי אפשר להגיע לאכיפה.

הצעתי בכמה הסתייגויות להחמיר את העונשים.

חברי, חבר הכנסת בני אלון, אתה נשאת פה גם נאום פוליטי. אני רוצה לומר לך, שאני חושב שהעמים במזרח התיכון אינם שונים מהחלק של האוכלוסייה בעולם במקומות אחרים. היו עמים בהיסטוריה שנלחמו. עמי אירופה נלחמו זה בזה במשך מאות בשנים. פעם זה כבש את זה ופעם זה כבש את זה, פעם זה ניצח ופעם זה ניצח. לא אתחיל עכשיו לעשות סקירה היסטורית, אבל כל אחד מאתנו יודע ומכיר את ההיסטוריה האומללה של אירופה. והנה, ב-50 השנים האחרונות הם החליטו להתייצב פחות או יותר במקום שהם נמצאים ולחיות זה עם זה. אני מניח שהצרפתים, עם כל הבעיות שיש להם, לא כל כך פוחדים לגבי מה שיהיה ברין, ובאותה מידה – הדנובה שמתחילה ב"יער

השחור" בגרמניה וחוצה את כל אירופה, עד שהיא נשפכת על-יד העיר גאלאץ ברומניה, לים השחור. והירמוך, למשל, חבר הכנסת אלון, הוא בכלל בעבר הירדן המזרחי. עד כמה שאני יודע, סיעתך היתה היחידה שהצביעה נגד הסכם השלום עם ירדן, אז אולי מבחינתכם אני לא יכול לבוא בטענה, אבל לפחות החלק המכריע של הכנסת – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

הירמוך שיך גם להסכם השלום עם סוריה.

אברהם פורז (מרצ):

אם יש לנו הירמוך שמגיע ממדינה אחרת, צריך להיות לנו פחד בלב? אני אומר: עם הפלשתינים, כמו עם השכנים האחרים, צריכים להגיע להסדרים גם בנושאי מים, גם בנושאים של איכות הסביבה. יש גם להם עניין לקיים הסכמים, וזה הפתרון לדעתי. הפתרון הוא לא שאנחנו מחזיקים את הכול ואומרים: לא מאמינים לכם. בקטע הזה אני חושב שלא כדאי לרתום את איכות הסביבה לבאלק הכולל. נכון, יש בעיות ביטחוניות, ואני אף פעם לא הצעתי שבעקבות הסכמי שלום אלה או אחרים נפרק את צה"ל, נבטל את כל מה שיש לנו. עדיין יש לנו אופציות גדולות, ואני זוכר את ישראל לפני מלחמת ששת הימים ואת התקופה שלפני כן. בכל זאת, אחד הניצחונות הגדולים בהיסטוריה שלנו היה דווקא כשיצאנו מהגבולות של 1967, ואף שיש מי שטוענים שנאמר עליהם שהם גבולות אושוויץ, עובדה היא שבגבולות אושוויץ אלה לא היתה אושוויץ שנייה, ולכן אני לא פוחד מהעניין הזה. צריך להגיע להסכמי שלום, צריך לנסות להסדיר את זה, וכמובן לשמור על עוצמתנו, כמו שגם עמים אחרים עושים. כך שלא הייתי רוצה לערב את זה בנושאי איכות הסביבה.

כאמור, החוק הזה, מבחנו העיקרי בביצוע שלו, והביצוע שלו אפשרי אם יהיו משאבים. אני יודע שהמשרד לאיכות הסביבה רוצה לאכוף את החוק, אני יודע שהוא רוצה לקדם אותו, ואנחנו נוכל לעשות את זה רק אם יינתנו המשאבים.

לכן, אדוני היושב-ראש, אני מוכן אפילו כעסקה – בלי שאגיד "עסקת טיעון", כי זה מסובך – לוותר על כל ההסתייגויות שלי ושהכנסת תדחה את כולן. נדחה את כל ההסתייגויות של כולנו, גם שלי, גם של האחרים, גם של הממשלה, נדחה את הכול ונעביר את החוק כפי שהתגבש בקונסנסוס בוועדת הפנים. ואם חבר הכנסת בני אלון ואני מסכימים לגבי זה, אנחנו באמת באים מקצוות פוליטיים – –

סאלח טריף (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

ישר כוח.

אברהם פורז (מרצ):

– – אז אפשר להתאחד ולהעביר את החוק הזה במהירות. אני מודה לכם.

היו"ר ר' אדרי:

האם אדוני מוותר על ההצבעה על ההסתייגויות שלו?

אברהם פורז (מרצ):

כן, וגם של הממשלה. נפיל אותה וזהו.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, חבר הכנסת אלון מוותר על ההצבעה?

בנימין אלון (מולדת):

רק אם האוצר יוותר ומשרד המשפטים יוותר.

היו"ר ר' אדרי:

בינתיים, אני אבקש מחבר הכנסת רפאל אלול להשיב על ההסתייגויות של חבר הכנסת בנימין אלון.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

יושב-ראש הוועדה צריך לסכם, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ר' אדרי:

יש שני משיבים. יושב-ראש הוועדה ישיב לבסוף.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

הוא מאציל את סמכותו?

היו"ר ר' אדרי:

בחלקה.

רפאל אלול (בשם ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להודות ליושב-ראש הוועדה חבר הכנסת סאלח טריף. מגיעה לי חצי זכות להיות פה היום ולענות, כי ישיבה אחת של הוועדה שדנה בחוק הזה, אני ניהלתי. סאלח עשה אתי חסד, אבל גם אני עשיתי אתו חסד, והוא מחזיר לי.

אני רוצה, ברשותכם, להודות לצוות, ליועצים המשפטיים.

היו לנו לא מעט ויכוחים, כבוד השר. חבר הכנסת פורז רצה לעשות את זה יותר קיצוני בוועדה, לא מה שהוא הציע בהסתייגויות שלו. בוועדה הוא הציע הצעה קיצונית יותר. פורז, אתה אתי? אני רוצה להגיד דברים לשבחך, שרצית לגזור על הציבור גזירה שהוא לא יכול לעמוד בה.

אני יודע שהשר לאיכות הסביבה טבע השבוע סממה חדשה: זבל מי שמלכלך. לחוק שלנו יש מטרה, והיא מצוינת בצורה ברורה ומפורשת, אבל היתרון הנוסף שבו, שאנחנו מעבירים את האחריות לגורם הנזק. זאת אומרת, שמי שעושה משהו ברשות הרבים לא יבוא ויאמר: אין בעיה, יבואו הרשויות המקומיות, הרשויות הציבוריות, והן ינקו אחרי.

המטרה כאן היא, בראש ובראשונה, להגיד למי שאחראי: עשית נזק? תישא בתוצאה. אפילו אפשרנו פה בחוק למי שעשה מעשה כזה ולכלך לנקות מה שלכלך בזמן סביר. יותר מזה – דיברנו גם על כך שהכסף יעמוד בקרן, ואני מקווה מאוד שההצעה של שר האוצר לא תתקבל. הקרן הזו חשובה לאין שיעור, ודווקא היום, כשהשר יודע כמה התקציב של המשרד קטן – רק שלשום קראנו בעיתון שמע"צ מקציבה 5 מיליוני שקלים לניקיון צדי הכבישים. אני חושב, שהצעת חוק כזו תמנע מצב שנצטרך להקצות באופן חד-פעמי 5 מיליוני שקלים לניקיון הכבישים, או צדי הכבישים, כפי שמע"צ עושה.

דבר נוסף, ברשותכם. זה שהמזהם והמלכלך צריך לשלם – זה עונש הרתעה שאני מקווה שיקטין באופן משמעותי ודרסטי את השימוש לרעה, את הזלזול ואפילו הביזיון, גם כלפי רשויות השלטון המקומי וגם כלפי הרשויות הציבוריות. יותר מזה, אני מקווה שהוא יצמצם גם את התחושה, שהאזרחים הטובים יוצאים ניזוקים, כי אחרים לא משלמים מכסים.

אני מקווה, שהצעת החוק הזו אכן תרתיע את כל אותם אנשים שמזהמים, מלכלכים וגורמים פגיעה בסביבה ובאיכות הסביבה.

דבר נוסף, ברשותכם. לא מזמן אישרנו הצעת חוק בנושא טרקטורונים. באותה הצעת חוק אמרנו, שמי שנוסע בטרקטורון על חוף ים והוא נוסע בפראות משלם קנס של 50,000 שקל.

נסים דהן (ש"ס):

גם אם הוא ייסע שלא בפראות הוא ישלם קנס. אסור בכלל לנסוע על חוף הים.

רפאל אלול (העבודה):

רגע אחד, חכה. למרות החוק, טרקטורונים עדיין נוסעים, לצערי הרב, על חופי הים, ואנחנו לא מצליחים לאכוף את החוק הזה.

נסים דהן (ש"ס):

איזה חוק כן מצליחים לאכוף, חבר הכנסת אלול? איזה חוק הצליחה המשטרה לאכוף במדינת ישראל?

רפאל אלול (העבודה):

לא, פה לא מדובר במשטרה. יש פקחים של המשרד לאיכות הסביבה, ויש בזה יתרון – – –

נסים דהן (ש"ס):

אני אגיד לך איזה חוק נצליח אולי לאכוף – – – של ראש הממשלה.

רפאל אלול (העבודה):

ולכן אני מקווה, אדוני השר, שהמשרד ימצא את האנשים המתאימים לאכוף את החוק הזה.

דבר אחרון. יש פה גם הצעה נוספת ואולי איזה כלי לרשות המקומית: אם הרשות המקומית מבצעת אותה פנייה או אוכפת אותו קנס על אותו מלכלך, הכסף בא לקופת הרשות המקומית, וזה גם מסייע לקופה הציבורית לתקן ולטפל באיכות הסביבה.

ברשותכם, מלה אחרונה. אני מודה, שבועדה היו לא מעט ויכוחים. חלק רצו בחקיקה דרסטית. אני נמנה עם אלה שרצו מה שאישרנו בחוק, כי זה סביר, אבל אני חושב, שכל הוויכוח היה מעניין מאוד. אני רוצה להודות לעובדי המשרד, לכולם – אני לא רוצה להתבלבל בשם של אף אחד מהם – ולעובדי הוועדה, כי בכל זאת יצא חוק מצוין, ואם נצליח לקיים אותו, אינשאללה, תהיה לנו חברה טובה ובריאה יותר. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת רפאל אלול, על דבריך. רשות הדיבור לשר רפאל איתן. בבקשה, אדוני השר לחקלאות ולאיכות הסביבה. יסכם את הדיון – – –

סאלח טריף (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

— — —

היו"ר ר' אדרי:

היום, איכות הסביבה באירופה ובעולם היא אחד הדברים החשובים ביותר. בבקשה, אדוני השר.

השר לאיכות הסביבה ר' איתן:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מבקש מחברי הכנסת לדחות את כל ההסתייגויות. אני אביא רק דוגמה אחת של הסתייגות שנוגדת את מה שאמרו שופטים במשפטים:

במשפטי מזהמים קבע בית-המשפט שהקנסות יהיו מיועדים לקרן הניקיון. אם השופטים הגיעו למסקנה כזו, על הכנסת לדחות את ההסתייגויות של האוצר בנדון.

אם לא ננקוט צעדים תקיפים וחמורים, לא תהיה בידינו הרתעה מספקת, והארץ הקטנה הזו תישאר מלוכלכת, כפי שהיא היום, ואף יותר מזה.

אני מבקש שוב לדחות את כל ההסתייגויות. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני השר רפאל איתן, על דבריך וגם על הצעתך הנכונה.

אבקש מיושב-ראש ועדת הפנים ואיכות הסביבה, חבר הכנסת סאלח טריף, להשיב למסתייגים. אדוני, אני חושב שהשר סייע לך מאוד.

סאלח טריף (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אדוני היושב-ראש, השר דיבר קצר ולעניין. אני אשתדל לחקות אותו ולקצר.

אדוני, אני באמת מחזק את מה שאמרת, ולכן אני רוצה להדגיש רק נקודה אחת. מכיוון ששר התחבורה עמד כאן והסביר את הסתייגותו, אני רוצה לומר כמה דברים.

משמעותה של הסתייגות הממשלה ואי-הסכמתה לאפשר שלילת רשיונות כאמצעי ענישה על מי שמבצע עם רכבו עבירות של השלכת פסולת היא למעשה ניסיון לצמצם את אמצעי האכיפה לעברייני ניקיון לקנסות בלבד, שכן למרות כוונת הכנסת להטיל עונשי מאסר, קשה לראות שבת-המשפט יזדרזו לעשות כן, ומטרת החוק להשיג ענישה אפקטיבית, ובעיקר הרתעה, תיפגם למעשה.

כפי שכבר נאמר במהלך הדיון, לב לבו של העניין הוא בתחום הכלכלי. ככל שביצוע העבירה יהיה פחות משתלם, יש סיכוי שתושג התוצאה שאליה אנו חותרים בחוק זה: מניעת השלכת פסולת, מניעת פגיעה ברשות הרבים ובסביבה של כלנו.

אשר על כן, אני מבקש מהכנסת לדחות את הסתייגות הממשלה ולתמוך בעמדת הוועדה.

אני גם רוצה לומר לכם, שהנושא אינו מוסדר בפקודת התעבורה, בסעיף 43, כפי שאמר השר, כי על-פי מה שכתוב שם אפשר לשלול רשיון נהיגה אישי של אדם, ולא את רשיון הרכב. רשיון הרכב יישלל רק אם יש עבירה טכנית ברכב ולא בגלל העבירה שמפניה אנחנו רוצים להרתיע.

אני רוצה לומר עוד מלים מספר על הקרן לשמירת ניקיון. הקרן שהוקמה בחוק שמירת הניקיון, התשמ"ד–1984, בסעיף 10, במסגרת המשרד לאיכות הסביבה, מטרתה תהיה לרכז את האמצעים הכספיים לשמירה על הניקיון, למניעת השלכת פסולת, לקידום ולעידוד פעולות חינוך והסברה, לפיקוח ואכיפת הדינים לשמירת הניקיון. עוד נקבע בחוק, כי כספי הקרן ייועדו למטרותיה בלבד ויוצאו לפי הוראות השר לאיכות הסביבה ובהסכמת שר האוצר.

אתה רוצה להצביע על הצעת החוק, אדוני? אני מייד אעביר את זה לפרוטוקול, אבל אני אסכם ואסיים:

לכן הקרן הזאת חשובה. מה שאנחנו רוצים לעשות כאן, כפי שאתם כולכם יודעים, זה לשמור על אותה קרן, כדי שיהיה אפשר לשמור על ניקיון וכדי שיהיה אפשר לא להתחנן להשגת תקציבים, אלא יהיו לנו כספים מאותה קרן, ואנחנו נטיל קנסות ונעניש את האנשים שלכלכו ברשות הרבים.

כולנו רוצים לחיות בסביבה נקייה ולא מזוהמת, ולכך יש מחיר, והציבור נקרא לשלם על כך, וגם על הממשלה להשתתף ולתת את חלקה על-ידי הסכמה להעברת כספי הקנסות שישלמו האזרחים לטובת פעולות לקידום איכות הסביבה.

אשר על כן, אני חוזר ומבקש ממליאת הכנסת לתמוך בעמדת הוועדה ובעמדה שהציג השר רפאל איתן, ולא לקבל שום הסתייגות מההסתייגויות שהיו כאן. אני מאוד מבקש מכם לתמוך בתיקוני החקיקה החשובים כל כך שהבאנו לכם. יש בהם משום שיפור רציני מאוד במצב איכות הסביבה, בתקווה שתהיה לנו מדינה נקייה יותר ויפה יותר בשנת ה-50 של מדינת ישראל. תודה, אדוני.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת סאלח טריף, יושב-ראש ועדת הפנים ואיכות הסביבה, על דבריך ועל הצעתך.

אני פונה למסתייגים. האם אדוני חבר הכנסת בנימין אלון מוותר על הסתייגויותיו?

בנימין אלון (מולדת):

— — —

אברהם פורז (מרצ):

אני מוותר על כולן.

היו"ר ר' אדרי:

אתה מוותר על כולן. אדוני חבר הכנסת אלון, אתה מוותר על כולן?

בנימין אלון (מולדת):

— — —

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לשניכם.

היתה פנייה של השר לאיכות הסביבה, השר רפאל איתן, שגם הממשלה תוותר על ההסתייגות שלה.

שר התחבורה י' לוי:

לגבי ההסתייגויות של שר האוצר, אינני יכול להביע – – –

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו לא נביא אותן להצבעה, מפני שהוא איננו כן.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

— — —

אברהם פורז (מרצ):

לא, חייבים להצביע.

נסים דהן (ש"ס):

— — —

אברהם פורז (מרצ):

על הסתייגות של שר חייבים להצביע גם אם הוא לא נוכח.

היו"ר ר' אדרי:

לא, אדוני, בתקנון לא מדובר לא על שר ולא על חבר כנסת. מדובר על המסתייג. התקנון לא דיבר לא על שר ולא על חבר הכנסת.

אברהם פורז (מרצ):

אני מציע בכל זאת להצביע.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

הרבה פעמים הצבענו על הסתייגויות של שרים שלא נכחו.

היו"ר ר' אדרי:

גברתי חברת הכנסת גוז'נסקי, אנחנו עברנו על התקנון ואני אקרא את התקנון. סעיף 128(ב) בתקנון אומר: "נעדר המסתייג מההצבעה לא יצביעו על הצעתו; היו מספר מציעים להסתייגות אחת ונעדרו כולם מההצבעה, לא יצביעו על הצעתם". לא דובר לא בשר ולא בחבר כנסת. אכן מה שאמרתי שריר וקיים. תודה.

בבקשה, השר יצחק לוי.

שר התחבורה י' לוי:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, לגבי ההסתייגויות של שר האוצר אין לי עמדה. יש עמדת ממשלה, אבל אני לא יכול להביע מעבר לזה.

לגבי ההסתייגות של שר המשפטים – נימקתי את העמדה, ואני מבקש להעמיד זאת להצבעה. עמדת הממשלה היא לקבל את ההסתייגות הזו.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני. אנחנו נצביע.

חברי הכנסת, אנחנו לא נצביע על עשר ההסתייגויות של חברי הכנסת פורז ואלון. לא נצביע גם על חמש ההסתייגויות של שר האוצר. נצביע אך ורק על הסתייגות אחת – של שר המשפטים, והציג אותה שר התחבורה.

אנחנו עוברים להצבעה לשם החוק, כהצעת הוועדה.

הצבעה מס' 7

בעד שם החוק – 26

נגד – אין

נמנעים – אין

שם החוק נתקבל.

היו"ר ר' אדרי:

שם החוק, כהצעת הוועדה, אושר בקריאה שנייה.

לסעיף 1 אין הסתייגויות. מי לסעיף 1, כהצעת הוועדה?

הצבעה מס' 8

בעד סעיף 1 – 24

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיף 1 נתקבל.

היו"ר ר' אדרי:

סעיף 1 כהצעת הוועדה אושר בקריאה שנייה.

לסעיף 2 יש הסתייגות של שר המשפטים. נצביע על הסתייגותו של שר המשפטים.

הצבעה מס' 9

בעד ההסתייגות של שר המשפטים לסעיף 2 – 5

נגד – 21

נמנעים – אין

ההסתייגות של שר המשפטים לסעיף 2 לא נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

ההסתייגות לא נתקבלה.

נצביע על סעיף 2 כהצעת הוועדה נוסף על לוח התיקונים שהונח על שולחן חברי הכנסת. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 10

בעד סעיף 2, כהצעת הוועדה, כולל לוח התיקונים – 26

נגד – 1

נמנעים – אין

סעיף 2, כהצעת הוועדה, כולל לוח התיקונים, נתקבל.

היו"ר ר' אדרי:

סעיף 2, כהצעת הוועדה, אושר בקריאה שנייה.

נצביע על סעיף 3, כהצעת הוועדה.

הצבעה מס' 11

בעד סעיף 3 – 27

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיף 3 נתקבל.

היו"ר ר' אדרי:

נצביע על סעיף 4 כהצעת הוועדה.

הצבעה מס' 12

בעד סעיף 4 – 26

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיף 4 נתקבל.

היו"ר ר' אדרי:

סעיף 4, כהצעת הוועדה, אושר בקריאה שנייה.

סאלח טריף (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אדוני, אני מבקש להעיר לסדר ההצבעה.

היו"ר ר' אדרי:

בבקשה.

סאלח טריף (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

כיוון שאדוני קרא את הסעיף המתייחס לאי-הצבעה על הסתייגות, כיוון שכאן נמצאים שרים מספר ובכל זאת הצעת שר האוצר היא הצעת הממשלה, הייתי מציע לאדוני, כדי להסיר ספק, כדי שלא נשמע אחר כך טענות בעניין הזה, שנצביע בכל זאת על הסתייגותו של שר האוצר. בעניין הזה היה לנו מקרה דומה, ששר התחבורה ייצג את שר המשפטים. יכול לקום כל שר ולומר, אני מייצג את שר האוצר.

היו"ר ר' אדרי:

שום שר לא קם ושום שר לא ביקש בשם הממשלה או בשם שר האוצר. אני לא יכול לפעול כנגד התקנון, אדוני.

סאלח טריף (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אבל כדי להסיר ספק זה מוחלט שההסתייגויות נפלו.

היו"ר ר' אדרי:

הנושא ברור. מצד הממשלה לא הסתייג אף אחד בשם שר האוצר. הודעתי על כך, זה רשום בפרוטוקול. השרים הקשיבו. אף אחד לא הביע הסתייגות. השר לאיכות הסביבה הרחיק לכת וביקש לדחות את כל ההסתייגויות.

אנחנו עוברים להצבעה על סעיף 5, כהצעת הוועדה.

הצבעה מס' 13

בעד סעיף 5 – 28

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיף 5 נתקבל.

היו"ר ר' אדרי:

סעיף 5, כהצעת הוועדה, אושר בקריאה שנייה.

אנחנו עוברים להצבעה על סעיף 6, כהצעת הוועדה.

הצבעה מס' 14

בעד סעיף 6 – 26

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיף 6 נתקבל.

היו"ר ר' אדרי:

סעיף 6, כהצעת הוועדה, אושר בקריאה שנייה.

כעת נצביע על סעיפים 7 ו-8, כהצעת הוועדה.

הצבעה מס' 15

בעד סעיפים 7-8 – 25

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיפים 7-8 נתקבלו.

היו"ר ר' אדרי:

סעיפים 7 ו-8 אושרו בקריאה שנייה.

חברי הכנסת, נעבור לקריאה שלישית. אדוני יושב-ראש הוועדה, אפשר לעבור להצבעה – לרבות לוח התיקונים שהונח על שולחן חברי הכנסת?

סאלח טריף (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

בוודאי, אדוני.

הצבעה מס' 16

בעד החוק – 26

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק איכות הסביבה (דרכי ענישה) (תיקוני חקיקה), התשנ"ז-1997, נתקבל.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 26, נגד – אין, נמנעים – אין. חוק איכות הסביבה (דרכי ענישה) (תיקוני חקיקה), התשנ"ז-1997, אושר בקריאה שלישית.

אני מבקש להודות ליושב-ראש ועדת הפנים ואיכות הסביבה, לשר לאיכות הסביבה, לחברי הכנסת הנוכחים, לממשלה ולכל חברי הבית שהואילו לתמוך בחוק חשוב זה.

הצעת חוק הבזק (תיקון מס' 15), התשנ"ז-1997

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ר' אדרי:

אנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק הבזק. 'ציג את ההצעה יושב-ראש ועדת הכלכלה, חבר הכנסת אלי גולדשמידט. אדוני, בבקשה.

אלי גולדשמידט (יו"ר ועדת הכלכלה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, בשם ועדת הכלכלה אני מתכבד להציג בפני מליאת הכנסת את הצעת חוק הבזק (תיקון מס' 15).

הצעת חוק זו נדונה בכנסת בקריאה ראשונה ביום 4 בנובמבר 1996 והועברה לוועדת הכלכלה. הצעת חוק זו הוגשה בצירוף הסתייגויות לקריאה שנייה ולקריאה שלישית ביום 31 במרס 1997. היום אנחנו מצביעים עליה בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת סאלח טריף וחברי הכנסת גפני ואיציק כהן, אנחנו בתנופת חקיקה, אל תעצרונו. חבר הכנסת דדי צוקר, הם מרוצים מהצעת החוק שלך שנפלה היום. הם מבטאים את שמחתם על נפילת הצעתך. עכשיו אלי גולדשמידט ואתם לא מפריעים.

חיים אורון (מרצ):

— — —

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אין דבר שאצל חבר הכנסת אורון — — —

אלי גולדשמידט (יו"ר ועדת הכלכלה):

מאחורי הכותרת התמימה, הצעת חוק הבזק (תיקון מס' 15), מסתתר נושא מורכב מאוד, שאני מודה ומתוודה שוועדת הכלכלה עסקה בו שעות ארוכות ורבות בהשתתפות שרת התקשורת וצוות עובדי משרדה, כאשר בפני הוועדה הופיעו נציגים, בעיקר של הערוץ השני, של העיתונות הכתובה ושל אותם אנשים שמתחרים על הזכות או הזיכיון לשדר באמצעות הכבלים.

הנושא שאנחנו עוסקים בו, בגדול, הוא האפשרות להקים ערוצי כבלים נוספים שהם ערוצי כבלים ייעודיים.

דוד צוקר (מרצ):

ייעודיים.

אלי גולדשמידט (יו"ר ועדת הכלכלה):

ייעודיים, בעי". עדיין באופן פורמלי לא מדובר על שום סוג של ערוץ ייעודי, אבל בחלל האוויר שמענו על כוונה להקים ערוץ ערבי – –

נסים דהן (ש"ס):

— — —

אלי גולדשמידט (יו"ר ועדת הכלכלה):

— — ערוץ שמדבר בשפה הערבית, ערוץ שמיועד לציבור הדתי במדינת ישראל – –

נסים דהן (ש"ס):

זה באוויר.

אלי גולדשמידט (יו"ר ועדת הכלכלה):

— — ערוץ שאולי יעסוק בתרבות הים-תיכונית, ערוץ שמיועד לדוברי רוסית, עולי חבר העמים, ועוד כהנה וכהנה. מה שאמרתי עכשיו לא מופיע בחוק. זה פשוט נשמע בחלל חדר הוועדה.

כיום, שידורי הטלוויזיה ממומנים משלושה מקורות: רשות השידור, הערוץ הראשון, ממומנת מאגרה; הערוץ השני, לפי חוק הערוץ השני לטלוויזיה ולרדיו, ממומן מפרסומות; והכבלים, על-פי חוק הבזק, ממומנים מדמי מנוי. אומרים "מנוי" או "מינוי"? אני חושב שאומרים "מנוי".

היו"ר ש' וייס:

מנוי. אולי זה "מינוי", כי אחרת זה: מנוי וגמור.

אלי גולדשמידט (יו"ר ועדת הכלכלה):

גובים אותם חמישה בעלי זיכיונות, המשדרים שידורי כבלים.

סעיף 6לד לחוק הבזק מאפשר לשר התקשורת להורות לכל בעל זיכיון לשידורי כבלים לאפשר לאחר להשתמש בשישית מאפיקי הכבלים העומדים לרשות בעל הזיכיון.

בתקופת כהונתה של שרת התקשורת הקודמת, בממשלה הקודמת, הגברת שולמית אלוני, פורסם מכרז למתן שירותי ערוץ ערבי בטלוויזיה בכבלים על בסיס הסעיף האמור – אותו סעיף 6לד. בהתאם לאותו מכרז, אמור היה מי שיזכה בו – שאנחנו קוראים לו בחוק בשם: "בעל זכות השימוש" – לממן את שידוריו מפרסומת.

בעקבות זאת, הגישו זכייני הערוץ השני עתירה לבג"ץ, שבה הועלו טענות שונות, ובהן שלא ניתן להתיר פרסומות ללא אישור גם של ועדת הכלכלה למי שיזכה באותו מכרז. במסגרת הדיון בבג"ץ, הוחלט כי שרת התקשורת תפנה לוועדת הכלכלה, אם כי המדינה – שהיתה מיוצגת בבג"ץ – שמרה לעצמה את הזכות לנקוט כל הליך חוקי אחר.

זה הרקע להצעת החוק המונחת היום לפני הכנסת. הצעת החוק, כפי שהובאה לוועדה, היתה קצרה מזו המונחת היום לקריאה שנייה ושלישית ועוררה שאלות רבות. בין היתר, בהתאם לאותה הצעה, היתה שרה מוסמכת לקבוע במכרז לשימוש באפיקי הכבלים, כפי שהסברתי קודם, כי בעל הרשיון יהיה רשאי לממן את שידוריו מפרסומת, וזאת ללא אישור הממשלה ואף ללא אישור ועדה של הכנסת.

אני רוצה לשבח את שרת התקשורת, שקיבלה את עמדת הוועדה, שכיוון שמדובר בנושא מאוד רגיש, שכן כל דבר שקשור במדיה, בהרחבת השידורים, הוא נושא רגיש והוא נושא שיש בו הרבה גורמים שיש להם צורך לבטא את עצמם. חלק מהם רואים את עצמם נפגעים – – –

דוד צוקר (מרצ):

יש הרבה כסף.

שרת התקשורת ל' לבנת:

— — —

אלי גולדשמידט (יו"ר ועדת הכלכלה):

יש – וזו לא בושה לומר – בעניין הזה גם הרבה כסף. בסדר, הוספת את התוספת הנכונה.

לכן, מן הראוי היה, שעל החלטה של שרה או של שר – לא משנה, מי שלא יהיה – טוב שתהיה ביקורת פרלמנטרית בדמותה של ועדת הכלכלה של הכנסת, ועוד קודם לכך גם ביקורת של הממשלה.

הוועדה קיימה דיונים רבים וממושכים, כמו שאמרתי קודם, בהצעת החוק, ושמעה – כך אני מקווה – כל מי שהיה מעוניין. אני, בכל אופן, השתדלתי לפתוח אותה במידת האפשר לכל מי שהיה מעוניין, כשהנוסח הסופי, על-פי מיטב ידיעתי והבנתי, מבטא איזון – ואני לא יודע אם הוא איזון נכון – איזון שרוצה להיות איזון נכון בין האינטרסים השונים, ולעתים גם הנוגדים, של כל הנוגעים בדבר.

כך, למשל, הוספה הגדרה של מהו "ערוץ ייעודי" – בסעיף 1 להצעת החוק – כאשר בסעיף 2 להצעה נקבעה הוראה – סעיף 6לד(א3) החדש, ולא אגיד את כל המספרים, כי זה יהיה מאוד מייגע – לפיה האפשרות הזו, קביעת השר או השרה, שמשדר ערוץ ייעודי יהיה רשאי לממן את שידוריו באמצעות שידורי פרסומת, תהיה רק לאחר התייעצות במועצה לשידורי כבלים ובאישור הממשלה והוועדה. גם כאן אני מוכרח לציין את נכונות השר לקבל את עמדתנו, והנושא אמור לעבור אותם שלבים, כפי שצינתי כאן, בטרם יינתן האישור. כלומר, אם לדוגמה – –

דוד צוקר (מרצ):

איך זה מופיע?

אלי גולדשמידט (יו"ר ועדת הכלכלה):

אם לדוגמה המסלול הראשון – ומן הסתם זה מה שיהיה, ואני לא מתחייב אבל כך נראים הדברים – יהיה הנושא של הערוץ הערבי, אם יוחלט שהמימון של הערוץ בשפה הערבית יהיה באמצעות שידורי פרסומת, הדבר יועבר למועצה. השרה תקבע. הדבר יועבר למועצה לכבלים ולממשלה ולאישור ועדת הכלכלה של הכנסת.

דוד צוקר (מרצ):

מה מעמדה של המועצה? היא מייצגת? נותנת חוות דעת?

אלי גולדשמידט (יו"ר ועדת הכלכלה):

לא. זה מעמד של אישור.

דוד צוקר (מרצ):

לא.

אלי גולדשמידט (יו"ר ועדת הכלכלה):

לא מספיק אישור המועצה. צריך גם את אישור הממשלה וגם את אישור ועדת הכלכלה.

שרת התקשורת ל' לבנת:

לא. סליחה. זו התייעצות. השר רשאי לאחר התייעצות במועצה. זה לאחר אישור הממשלה – – –

אלי גולדשמידט (יו"ר ועדת הכלכלה):

סליחה, זו היתה טעות שלי. אתה צודק. זה לאחר התייעצות במועצה ובאישור הממשלה וועדת הכלכלה.

אני רוצה להגיד איפה היתה הבעיה המרכזית, כפי שבאה לידי ביטוי בדיונים בוועדה. עולם התקשורת, כפי שלמדתי בזמן שטיפלתי בחוק הזה, הוא עולם מתקדם בצורה שקשה מאוד לעקוב אחריה. המדיניות של הממשלה הזו, ומן הסתם גם של הממשלה הקודמת, היתה ללכת לכיוון של שמים פתוחים ולתת לצרכן הישראלי, לאזרח הישראלי, את מיטב היכולת לשפוט ולברור לעצמו את מה שהוא רוצה לראות כשהוא פותח את מכשיר הטלוויזיה.

אבל, בכל זאת היתה בעיה מסוימת. הערוץ השני קיבל בזמנו את הזיכיון. זכייני הערוץ השני קיבלו את הזיכיון לשדר את שידורי הערוץ השני על בסיס הבנה מסוימת, שהם מממנים את עצמם מפרסומות, וכללי המשחק צריכים להיות כאלה שלא יבוא שינוי במהלך התקופה ויכללו ערוצים אחרים שימומנו גם כן בצורה של פרסומות.

אנחנו רצינו, מצד אחד, לאפשר את המסלול, כי אנחנו יודעים שדרכי המימון האפשריות, בסופו של דבר, הן בעיקר הפרסומות. אבל, מצד שני – – –

דוד צוקר (מרצ):

חבר הכנסת אלי גולדשמידט – – –

אלי גולדשמידט (יו"ר ועדת הכלכלה):

חבר הכנסת צוקר, תן לי, ואחרי זה תשאל.

דוד צוקר (מרצ):

זה חשוב.

אלי גולדשמידט (יו"ר ועדת הכלכלה):

הכול חשוב, אבל – – –

דוד צוקר (מרצ):

זה בעניין "מנוי" או "מינוי".

היו"ר ש' וייס:

מנוי.

דוד צוקר (מרצ):

"מנוי" זה מי שהוא חתום על ספר או על עיתון וכו'.

היו"ר ש' וייס:

ודאי. זה: "מנוי". "מינוי" זה הפעולה, ו"מנוי" זה האיש.

דוד צוקר (מרצ):

NOMINATION. "מינוי" זה

אלי גולדשמידט (יו"ר ועדת הכלכלה):

NARROW-CASTING, והמשמעות היא שידור רחב, שידור לכולי עלמא. ויש BROADCASTING יש מושג שנקרא , קרי שידור ייעודי. ברגע שהזכין הייעודי משדר שידורים שהאפיון שלהם איננו אפיון ייעודי BROADCASTING – אני אגיד את זה בצורה יותר פשוטה שזה יובן – ברגע שהמשדר בשפה הערבית, הזכין בשפה הערבית משדר בפריים-טיים, בשעה 21:00, נניח את "תיקים באפלה", את הסדרה הפופולרית, שמרביתנו מכירים – – –

נסים דהן (ש"ס):

"טרזן מלך החיות".

אלי גולדשמידט (יו"ר ועדת הכלכלה):

"טרזן מלך החיות" שייך לתקופה אחרת. חברי חבר הכנסת נסים דהן, כנראה מזמן לא ראית טלוויזיה.

שרת התקשורת ל' לבנת:

לא היתה אז טלוויזיה.

אלי גולדשמידט (יו"ר ועדת הכלכלה):

נכון, היו חוברות כאלה נחמדות.

כאשר הוא משדר את "תיקים באפלה" והוא משדר את זה במסגרת הערוץ הערבי, גם מי שאיננו דובר ערבית או איננו ערבי, אדם אחר יכול לפתוח, לשמוע ולראות את "תיקים באפלה" בשעה הזו. BROADCASTING, הערוץ הייעודי הופך להיות ערוץ רחב ב-NARROW-CASTING-ה-

אנחנו ניסינו, שוב אני לא יודע אם בהצלחה, ניסינו כמיטב יכולתנו ליצור מצב שעיקר השידורים יהיו אלא ישמשו את המטרה המרכזית שלשמה אותו BROADCASTING כאלה שהם לא יהפכו להיות ערוץ קם. למשל בערוץ הערבי, זה יהיה שידור בערבית רוב הזמן. ואז נשאלת השאלה איך יהיה השידור. באנו ואמרנו, למשל אם רוצים להראות את "תיקים באפלה", אפשר להראות את "תיקים באפלה" עם דיבוב ערבי, בשפה הערבית, לא בכל השעות אבל לפחות בחלק מהשעות. ניסינו לגרום לכך שבשעות הפריים-טיים, חלק גדול מהזמן יהיה מוקדש, זה מוגדר פה בחוק – לפחות מחצית BROADCASTING ולא ל-NARROW-CASTING הזמן, ל-

אנחנו ניסינו לעשות עוד דבר. אנחנו ניסינו לקבוע כי השידורים, בחלקם, יהיו מהפקה מקומית. אני כרגע לא מנמק הסתייגות, אני הגשתי כאן הסתייגות, בוועדה היא התקבלה בהצבעה ברוב, שהשיעור לא יפחת מ-10%. אני הצעתי יותר. אברהם פורז הגדיל לעשות והציע יותר. הדבר יעלה פה לדיון במסגרת ההסתייגויות.

אלה הדברים המרכזיים של החוק, שאם אכן תשודר פרסומת, אם אכן הערוץ ימומן על-ידי פרסומת, כי אז הנושא יבוא לוועדת הכלכלה ולממשלה, הנושא יידון שם, יוחלט, אבל בכל זאת תהיינה מגבלות. כפי שצינו כאן במסגרת הצעת החוק.

היתה עוד שאלה שעלתה במהלך הדיונים, והיא הוכרעה. יש מושג שנקרא טירינג. בחוץ-לארץ, בארצות-הברית למשל, מאפשרים לצרכן הכבלים לקחת חבילה מסוימת מתוך היצע ערוצי הכבלים. אם יש 30 או 50 תחנות כבלים, יש חבילות שונות. יש מישהו שאוהב ספורט ואוהב סרטים ואוהב לראות שידורים לילדים, אז הוא לוקח אותה חבילה. יש אחר שרוצה שידורי אמנות או שידורים אחרים, אינני יודע, אני לא יכול לתת את כל הדוגמאות, לא הייתי זמן מספיק בארצות-הברית בשביל זה, אבל ניתן לקחת חבילה אחרת.

היתה טענה, והיא טענה רצינית שהוכרעה, שאי-אפשר באופן מעשי לדרוש קיומו של טירינג במסגרת הכבלים במצב כפי שהוא קיים היום, אולי בעתיד זה יוכל להתרחש, אבל אנחנו יודעים שיש לנו הסתייגות אחת של חבר הכנסת נסים דהן בנושא הזה.

דוד צוקר (מרצ):

אמרת שאי-אפשר. מאילו סיבות?

אלי גולדשמידט (יו"ר ועדת הכלכלה):

יש סיבות. זכייני הכבלים גם כן עובדים על-פי זיכיון שניתן להם בזמנם. כשם שהערוץ השני מדבר על הצורך להגן עליו במידת האפשר לעניין שידורי הפרסומת, גם ערוצי הכבלים עובדים בשיטה הזו על בסיס כללי משחק שנקבעו. אנחנו ניסינו, אני מודה, ללכת בין הטיפות ולהירטב כמה שפחות, וזה לא היה פשוט.

יש טענות, אני לא יודע אם הן נכונות, שאלה מרוויחים הרבה או אלה מרוויחים הרבה. אני לא בדקתי ספרי חשבונות של שום אחד. אבל אני לא חושב שאם מישהו פעל על-פי כללי משחק מוקדמים, והיום כתוצאה מזה הוא מרוויח, זאת סיבה לשנות לו את כללי המשחק לרעה. הוא הרוויח יפה מאוד, אבל הוא הסתכן. חברות הכבלים הסתכנו, זכייני הערוץ השני הסתכנו. הם רואים ברכה בעמלם, כולנו מברכים אותם, אבל אנחנו לא משנים את כללי המשחק. אם יש פה שינוי של כללי המשחק, אני מקווה שהשינוי הזה נעשה ככל האפשר עם פגיעה מינימלית במערכת כולה.

אני רוצה לומר שעלה נושא נוסף בדיונים – עתידה של העיתונות הכתובה. אנחנו מוטרדים מאוד מהעניין הזה. במדינת ישראל נסגרו הרבה עיתונים בשנים האחרונות. גם היום המצב של כל

העיתונים לא זהה. יש עיתון או שניים שמצבם טוב מאוד. יש עיתון שמצבו גבולי, הוא מתקיים אבל הוא לא נמצא במצב המאוד-מתקדם של עיתון אחר. אני לא אגיד פה את השמות, כולם יודעים על מה אני מדבר. כמובן, כאשר מגדילים את ערוצי השידור, הדבר הזה עלול לפגוע במידה מסוימת גם בעיתונות הכתובה.

עם כל זה, ושוב, אחרי שניסיתי אולי לעשות משהו שהוא לא כל כך שגרתי במסגרת דיוני הוועדה, ניסיתי לומר לגופים המתדיינים ביניהם שייפגשו פעם נוספת וימצאו דרכים להגיע להבנות, בסופו של דבר, אני חושב שאין מי שיצא ומלוא תאוותו בידו, אבל פחות או יותר שמרנו על האיזון הנדרש.

אני רוצה לסכם בזה ולאחל לעצמנו, שכאשר העניין הזה יצא לפועל, אנחנו נזכה למערכת שידורים טובה, אנחנו נזכה לכך שציבורים, שבאמת זכאים לערוצים משלהם, ייתנו ביטוי למאויים, לתרבות, לתפיסת העולם, למסורת שלהם. כי אם יש היום, למשל, ציבור חרדי במדינת ישראל, שלא פותח טלוויזיה מכל מיני טעמים, וטעמים די מובנים, אין שום מניעה שהוא יוכל לפתוח טלוויזיה ולראות באופן ישיר את הדרשה של הרב עובדיה יוסף, למשל, במסגרת ערוץ שיהיה מיועד לציבור הדתי.

אני לא יודע מתי נהוג להגיד פה ברכות.

שרת התקשורת ל' לבנת:

בסוף.

אלי גולדשמידט (יו"ר ועדת הכלכלה):

טוב. יש לנו עוד הרבה זמן להיות ביחד. אז אני אמסור בדברי הסיכום את הברכות ואת התודות. כרגע אני מבקש לקבל את הצעת החוק הזו. יש לה הסתייגויות. המסתייגים ינמקו, וחברי הכנסת, בהתאם למצפונם, יצביעו באותן הסתייגויות. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת אלי גולדשמידט, יושב-ראש ועדת הכלכלה, על הצגת הדברים.

יש לנו כאן 22 הסתייגויות, שהמשמעות שלהן היא 110 דקות. אהיה אסיר תודה לחברי הכנסת המסתייגים אם הם יגלו מידה גדושה של רחמים על הבית הזה, שהיום ומחר הוא זקוק להם, מכיוון שאנחנו מכירים את העניין ואפשר בקיצור נמרץ לומר המון דברים.

לחבר הכנסת ראובן ריבלין יש ארבע הסתייגויות. הוא ינמק את ארבעתן יחד. יש לו עד 20 דקות, ואני בטוח שהזמן שהוא ינצל יהיה הרבה יותר קצר.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה, חברי חברי הכנסת, היתה לי הזכות להשתתף בדיון בוועדת הכלכלה על החוק המדובר. אני מוכרח לומר, שהדיונים בראשותו של חבר הכנסת אלי גולדשמידט נערכו בצורה רצינית, עניינית, ולגופם של דברים, שהרי לא מדובר פה בחוק פוליטי, אם כי בהחלט בכל דבר שיש בו תקשורת יכולות להיות השלכות פוליטיות.

אני הגשתי ארבע הסתייגויות, אחת מהן הסתייגות עניינית וכל היתר היו על מנת לקבל את זכות הדיבור ולהביע את עמדותי לגבי הנושאים השונים, ובעיקר לגבי נושאים שבהם הוגשו הסתייגויות על-ידי חברי האחרים שהשתתפו, בעיקר חבר הכנסת אברהם פורז ויושב-ראש הוועדה אלי גולדשמידט.

אני מוכרח לומר, חברי חברי הכנסת, שהגעתי לכלל שכנוע, שהשרה והמשרד נענו לעיקר פניותיהם של חברי הוועדה, ולאחר דיון מעמיק השרה גם הסכימה, בשום שכל ומתוך הבנה ושכנוע, לשנות במידת-מה את הנוסח שהוגש לכנסת בקריאה ראשונה.

אני מוכרח לומר, שהחוק יצא לדרך, ויש לתת לו אפשרות להגיע לתחנתו הסופית. החוק הזה מאפשר את קיום הטלוויזיה הייעודית, ואני חושב שמרגע שהחוק נחקק ומרגע שאנחנו ניתן לאותם זכיינים את האפשרות לפעול על-פי חוק זה, צריך להגיע למצב שאנחנו נתערב כמה שפחות בכל אותם דברים שלשמם יצאו אותם זכיינים לדרך, שעל-פי אותה הצעה הגישו את התנאים שהם מוכנים לעמוד בהם ושבעקבותיהם אושר להם אותו זיכיון.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אני לא הבנתי מה זה שייך לטלוויזיה לימודית.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

לא אמרתי שזה שייך לטלוויזיה הלימודית. אמרתי: טלוויזיה ייעודית, כך זה גם על-פי לשון החוק.

היו"ר ש' בן-צור:

מלשון ייעוד.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

כנראה לא שמעתי טוב.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני חושב, שכאשר הזכייין יקבל את הזיכיון שלו, צריך לתת לו לפעול לפי מיטב הבנתו, במסגרת החוק, ולהתערב עד כמה שאפשר פחות בכל הנושאים שקשורים להפעלה, ובלבד שהזכייין יעמוד בכל אותן התחייבויות ובאותן מגבלות – הן של החוק והן של אותם תנאים שהוא חתם עליהם כאשר קיבל את הזיכיון.

אני מוכרח לומר, שאנחנו ראינו בעיה כלשהי כאשר דיברנו על ערוץ הטלוויזיה שמכונה בפי כול "ערוץ לעומת – – – NARROW-CASTING צר" – ה-

היו"ר ש' בן-צור:

סליחה, אני מבקש.

קריאה:

– – – חדשות.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

, שהוא אולי על-פי הגדרה דבר הגיוני, אבל מבחינת המעשיות של BROADCASTING – – – לעומת ה- , כי אלה שיש בביתם טלוויזיה BROADCASTING שמנים פתוחים למעשה היום אין טלוויזיה שאינה בכבלים יכולים בכל רגע לעבור לאותו ערוץ שיהיה ערוץ ייעודי, והצופה יוכל לראות אותו כפי שהוא רואה את הערוץ הראשון, הערוץ השני או כל ערוץ אחר מ-42 הערוצים במסגרת אותה זכות שאנחנו קונים לנו כאשר אנחנו מתחברים לכבלים.

אני מוכרח לומר, שהוועדה שקלה את העניין הזה וגם השרה נתנה לו את תשומת לבה, ואנחנו קבענו והגענו למצב, שבו תהיינה מגבלות שלפיהן לא יוכל ערוץ לבוא ולקנות לעצמו זכות לשרת קהל מצומצם, מוגדר, ייעודי, ולאחר מכן לנצל את היכולת להגיע למעשה לכל בית גם בשעות הפריים-טיים ולזכות בנתח רחב מעוגת הפרסום. עוגת הפרסום היא למעשה רשיון להדפיס כסף, ואיננו רוצים שייעשה בכך שימוש לרעה על-ידי זה שבטלוויזיה שהיא לציבור ערבי או לציבור מסורתי או לציבור ערבי מסורתי או לציבור ילדים או לציבורים אוהבי מוסיקה או אחרים, יוכלו בשעות הפריים-טיים להקרין סרט באורך מלא, שהצפייה בו תגיע לאחוזים גבוהים ביותר, משום שהטלוויזיה תיתן את האפשרות להקרין סרט כזה מהטעם הפשוט, שהיא גם תוכל לקבל נתח גדול מעוגת הפרסום, שממילא תינתן לה אם היא תוכל לפרסם לפני ציבור גדול, תוך שימוש לרעה בערוץ הייעודי. אני שוכנעת שכל המגבלות החוקיות שאנחנו קבענו בחוק מגבילות את האפשרות הזאת ומונעות אותה מטעם הזכיינים.

אני גם רואה את היכולת שלנו, באמצעות המועצה, להתמודד עם הנושא של זמן שידורי הפרסומת בתוך שעת שידור אחת. בהתחלה חשבתי שיש צורך לקבוע זאת בחוק, אך שוכנעתי שבהחלט לשון החוק, כפי שהוא מוצע לנו, מספקת.

יש בעיה שגם חוק זה נתקל בה, אבל לא כאן המקום לבוא ולתקנה – נושא היצירה המקורית. שהרי ידוע לכם, שהיום תעשיית הסרטים בארץ כולה נשענת על כספי המדינה. ידוע שאחת מהתעשיות היותר-מתפתחות בארץ היא תעשיית סרטי הפרסומת, ולפי החוק חויבו הזכיינים של הערוץ השני, כאשר הם קיבלו לידיהם אותו ערוץ, ליצור בארץ סרטי פרסומת בכמות מסוימת. לצערנו הרב, היום מעבדות פיתוח סרטים נסגרות בארץ, מהטעם הפשוט שאנחנו עושים פלסטר את החובה המוטלת על אותם אנשים שקיבלו זיכיונות לייצר סרטי פרסומת בארץ. יצירה מקומית צריכה להיעשות כולה, מתחילתה ועד סופה, על-ידי יוצרים ישראלים, באולפנים ישראליים, במצלמות ישראליות עם צלמים ישראלים. בדיוק כפי שהדבר נעשה באולם הכנסת כאן, על-ידי חברינו הטובים מערוץ-33 – ערוץ ייעודי מאוד לאותם אנשים המבקשים לראות את דיוני הכנסת לברכה – כך צריך שייעשה הדבר גם בנושא זה.

אני הייתי מציע לכל חברי לקבל את הצעת החוק כפי שהוצעה על-ידי הממשלה, באותו נוסח כפי שהוא מובא לפנינו, לאחר שאותו נוסח עבר תיקון בהסכמתה של שרת התקשורת, שתבוא עליה הברכה על אשר הביאה חוק מוצלח זה לכנסת כאחד החוקים הנוספים שלה כשרת תקשורת רבת פעלים. תודה רבה, אדוני.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. אנחנו עוברים להסתייגויות של חבר הכנסת רענן כהן.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

איננו.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת שלום שמחון.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

איננו.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת צבי הנדל, חמש דקות. נקוט את סוד הצמצום.

צבי הנדל (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, לאחר שאני מצטרף לברכות לשרת התקשורת ולידידי יושב-ראש ועדת הכלכלה, שאני חבר בה, על הגשת החוק, על העבודה, על ההכנה – אגש לעצם העניין. אולי עוד מלה אחת: זו בעיני פתיחה חדשה לערוצים ייעודיים של אנשים שלא נהנים מהערוצים הקיימים היום, בין השאר חברי שומרי הדת והמסורת, שלא תמיד יכולים לפתוח בביתם מכשיר טלוויזיה מטעמים מובנים. נפתח כאן פתח כדי שגם הם יוכלו ליהנות בביתם ממכשיר טלוויזיה, ומי שאין לו, כדאי לרכוש אותו בגלל זה.

לעצם העניין: אני מבקש לעשות תיקון אחד קטן, שבמקורו היה בהצעת החוק שהגישה הממשלה לוועדת הכלכלה, ואחד מחברי הכנסת המזדמנים שהיה בישיבה, שחשב שצריך בכלל לטרפד את החוק, ניסה אי-פה אי-שם להוריד מלים. אני מדבר על סעיף 1, הקטע השלישי, שבו מופיעות המלים "ערוץ המיועד" ו"ערוץ המוקדש". צריך להופיע: "ערוץ המיועד בעיקרו למגזר מסוים בציבור, או ערוץ המוקדש בעיקרו לנושא אחד", כדי שלא ייווצר מצב שאם מטפלים בנושא כלשהו שאפשר למדוד אותו כחריג מהייעוד שלו נקבע אותו ערוץ, יוכלו לפסול או לתבוע אותו למשפט. חייבים, מהותית, להוסיף את המלה "בעיקרו" בשני המקומות שהזכרתי. כך זה היה בהצעת החוק המקורית. אני מבקש להחזיר את המלים האלה.

תודה לכם, ואני כמובן מבקש מכל חברי להצביע לא רק בעד ההסתייגות אלא בעד החוק כולו.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה לחבר הכנסת צבי הנדל.

חבר הכנסת אברהם פורז, יש לך חמש הסתייגות. חמש דקות, בבקשה.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה, רבותי חברי הכנסת, אני רוצה לומר שהצעת החוק הזאת היא פרובלמטית במובן מסוים. אמרתי זאת בוועדה, ואני אומר זאת גם לכם. יש לנו במדינת ישראל עוגת פרסום שהיא די מוגבלת, ובתקופה הקרובה היא לא הולכת לגדול. אנחנו נמצאים בתקופה שבה המשק איננו בצמיחה מדהימה, ואפילו בנסיגה מסוימת. עוגת הפרסום איננה עומדת לגדול. כל גורם נוסף שנכנס לתחום הזה ומממן את עצמו מפרסום, במקום מסוים פוגע באחרים. הרי אין נסים בעולמנו. אם מישו נכנס לענף הטלוויזיה הממומן באמצעות פרסום, הוא לוקח מאחרים.

הערוצים הייעודיים האלה, שאמורים להיות ממומנים על-ידי פרסומת, עומדים לגזול מכלי תקשורת אחרים. אז כולם ישלמו את המחיר, גם שילוט החוצות וגם המקומונים, וגם הערוץ השני, ובמידה מסוימת אולי תשדירי השירות והחסות של רשות השידור הממלכתית.

אבל, יש דבר אחד שאני חרד ממנו, ואני חייב לשתף אתכם בחרדה שלי. בישראל של היום יש לנו למעשה שלושה עיתונים יומיים, חוץ מעיתונות מפלגתית. אני מדבר על שלושה עיתונים רציניים, ואנחנו מכירים את שלושתם. בשנים האחרונות נסגרו כמה עיתונים.

אלי גולדשמידט (יו"ר ועדת הכלכלה):

יש ארבעה.

אברהם פורז (מרצ):

"גלובס" הוא לא עיתון כללי.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת פורז, הוא מתכוון לעיתון "הצפה", שתוסיף אותו.

אברהם פורז (מרצ):

אמרתי, לא העיתונות המפלגתית. אינני יודע אם עיתון "הצפה" מרוויח, אבל מפלגה יכולה לממן או לסבסד עיתון. בצדק, אגב, אין לי בעיה עם זה. האמת היא שיתר המפלגות נואשו כנראה באיזה שלב מלסבסד את העיתונות המפלגתית, והמפד"ל מהבחינה הזאת ראוייה לשבח. אני חושב שאתם ראויים לשבח על זה שאתם מקיימים את עיתון "הצפה".

יש גם "המודיע", "שערים", עיתונות חרדית.

נסים דהן (ש"ס):

היה, כבר איננו.

אברהם פורז (מרצ):

כבר איננו? טוב, היה.

אבל אנחנו יודעים שבשנים האחרונות "דבר" נסגר ו"חדשות" נסגר ו"על המשמר" נסגר ועוד אחרים נסגרו. יש היום שלושה עיתונים, שאחד מהם הוכרז כמונופול, והוא עיתון גדול מאוד. בעלי המניות של העיתון הזה, חלקם יש להם אחיזה גם בכבלים ובערוץ השני, ולגבי העיתון הזה אני חושב, שהחשש, גם אם הוא קיים וגם אם ירד העיתון הזה בהכנסותיו, זה לא דבר דרמטי שעלול לסכן את העיתון.

לעומת זאת שני העיתונים האחרים הם בהחלט עיתונים פרובלמטיים במובן האיתנות הכספית שלהם. אני מדבר גם על "מעריב" וגם על "הארץ". שני העיתונים הללו, כפי שכולנו יודעים, כמו כל עיתון ניזונים בעיקר מפרסומות. וכאשר נכנס מפרסם נוסף והוא מתחלק עם כל האחרים, אין ספק שהעיתונות הכתובה, גם "מעריב" וגם "הארץ" נתח הפרסום שלהם ירד, ואנחנו עלולים חלילה להיקלע לסיטואציה שבה עיתונים נסגרים. ואוי לנו כמדינה דמוקרטית אם ניוותר עם עיתון אחד. כשאני אומר עיתון אחד, עם כל הכבוד שיש לי ל"גלובס" ול"הצפה" ולעיתונים אחרים, אני מתכוון לעיתונים הבסיסיים, הרחבים, שהם לא עיתונים של איזו נישה, כמו "גלובס" בעניין הכלכלי.

דרך אגב, עיתון "טלגרף" לא החזיק מעמד, ואחרי תקופה ארוכה שבה השקיעו בו הרבה כסף, בסופו של דבר הוא נסגר.

התוצאה עלולה להיות, שאם נפעיל כמה ערוצים ייעודיים בטלוויזיה, שממומנים על-ידי פרסומות – ואנחנו יודעים שטלוויזיה זה עסק יקר, אי-אפשר להפיק טלוויזיה בעלויות נמוכות, להבדיל מתחנת רדיו מקומית. תחנת רדיו מקומית אפשר להפעיל בעלויות מאוד נמוכות. בתחנת רדיו מקומית, לפעמים אדם אחד יכול להפעיל את כל התחנה כשהוא גם שדרן וגם מראיין וגם שם את התקליטים ואפילו מווסת את עוצמת הקול. אבל בטלוויזיה זה לא כך. זו מדיה יקרה, ואז אנחנו עלולים להיות במצב שבאמת נוספו כמה ערוצים, ייעודיים יותר או ייעודיים פחות, והם מגיעים בסופו של דבר לתוצאה שעלולים להיסגר עיתונים, ובעניין הזה אני בהחלט חרד.

לכן אני אומר לכם את דעתי. לו היה הדבר תלוי בי, אני לא הייתי מקדם את החוק הזה, מהחשש הזה לעיתונות הכתובה.

כשאני צריך לשקול במאזן הכולל מה עדיף לי, שבאמת יהיו ערוצים ייעודיים בטלוויזיה, עם פרסומות, או סכנת סגירה של עיתונים, אני לא מוכן לקחת על מצפוני את סכנת הסגירה של העיתונים. ואני חושב שלמטרות הייעודיות שרוצים להשיגן אפשר להגיע גם באמצעות לא-פרסום. לדוגמה – – –

דוד ראם (הליכוד-גשר-צומת):

עיתונים זה רק חדשות.

אברהם פורז (מרצ):

יכול להיות. מדוע לא? גם חברות הכבלים יש להן מהדורת חדשות מקומית. אין מניעה שבערוץ הייעודי יהיו חדשות.

אני חושב, שאם נאשר ערוץ שפונה לציבור הדובר ערבית, הוא מסכן את העיתונים שנכתבים היום בשפה הערבית, את העיתונות הכתובה בערבית. אם נעשה ערוץ מסחרי בשפה הרוסית, הוא יסכן את העיתונים היומיים המופיעים בשפה הרוסית.

ועד כאן לא הגענו לעיתונות העברית. אם נעשה ערוץ ייעודי נוסף, נניח למגזר הדתי, אז חבר הכנסת דהן יאמר, ואולי מבחינתו בצדק, שהוא לא מוכן שזה יופעל, אלא אם כן יש מפענח שמאפשר להכניס לבית רק את הערוץ הספציפי הזה, כי חבר הכנסת דהן, כך אני מנחש – – –

נסים דהן (ש"ס):

אני אומר את זה בקולי הטבעי.

אברהם פורז (מרצ):

אני ראיתי את ההסתייגות שלך, אני מניח שאתה תסביר את זה.

אבל הבעיה תיוותר לגבי הערוצים האחרים, ששם תמיד אפשר להגיד שהם ייעודיים, נניח ערוץ ייעודי כלכלי. ערוץ כזה למעשה יכול להביא כל דבר. ואכן יש פה סכנה רצינית לעיתונות הכתובה, וכמו שאני אומר, לו היה הדבר תלוי בי, אני לא הייתי מביא את הצעת החוק, לא בשעה הזאת. אולי בעוד כמה שנים היינו רואים איך הדברים מתפתחים. אני חושב שבסך הכול הציבור בישראל, מאחר שיש כל כך הרבה ערוצים בכבלים, הוא לא בדיוק במצב שאין לו במה לצפות.

הדברים האחרים שפירטתי בהסתייגויות שלי, מטרתם להשוות עד כמה שניתן את התנאים שבין הערוצים האלה לבין הערוצים האחרים. לדוגמה, אם אנחנו תובעים מהערוץ השני וקובעים בחוק שהוא יפיק הפקות מקוריות לא פחות משליש מהשידורים, אני לא רואה סיבה מדוע שלא נקבע בחקיקה שגם הזכיינים האלה בערוצים הייעודיים יעשו הפקה מקורית, שליש. מדוע הפקה מקורית? קודם כול, אנחנו לא רוצים שערון כזה, כל-כולו יהיה ייבוא של חומר מחוץ-לארץ. זו חוכמה קטנה מאוד לעשות ערוץ שכל-כולו מכונה ישראלי וכל-כולו ייבוא של אופרות סבון וכל מיני דברים אחרים מחוץ-לארץ.

נסים דהן (ש"ס):

מדברים על ייעודיים.

אברהם פורז (מרצ):

אין בעיה, אפשר להביא את הסדרה "דאלאס", לתרגם אותה לערבית, וזה הופך לערוץ ייעודי בערבית. איזו סדרה אתה אוהב? – אתה בעצם לא רואה טלוויזיה.

היו"ר ש' בן-צור:

קוראים לזה דיבוב.

אברהם פורז (מרצ):

או על-BBC זה דיבוב. אבל אפשר לקחת סדרה שמישהו אוהב, שהופקה על-ידי ה-DUBBING דיבוב. או על-ידי איזו תחנה בחוץ-לארץ, לתרגם את זה לרוסית, וזה הופך לערוץ רוסי. אפשר NBC ידי ה- לקחת הטפות שנעשות בכנסייה – יש הרבה מטיפים בארצות-הברית, והם גם אוספים כסף, ראינו את זה – להעביר את זה לערוץ, לתרגם לעברית, וזה יהיה ערוץ דתי. הרי לא נאמר איזו דת, נאמר דתי. משהו על מכה או על מדינה, על האסלאם, זה גם כן יכול להתאים לערוץ הדתי. מכל מקום – –

שרת התקשורת ל' לבנת:

אל תגזים, צריך נימוקים הגיוניים, אתה מרחיב מעבר להיגיון.

אברהם פורז (מרצ):

, כדי לא להביא JEWISH אני מסכים להערה של השרה. צריך לומר שזה ערוץ דתי יהודי, בה"א, חלילה לא מהנצרות ולא מהאסלאם. אנחנו אומרים גם ערוץ ייעודי, בעי"ן.

לגבי השוואת התנאים: אם אנחנו תובעים מהערוץ השני להפיק הפקות מקוריות, אנחנו רוצים שגם הערוצים הייעודיים יפיקו הפקות מקוריות. אנחנו פוחדים ממה שאנחנו קוראים בעלות צולבת. מהי בעלות צולבת? כאשר אדם אחד, או משפחה אחת, מחזיקים שליטה גם בעיתון, גם בתחנת טלוויזיה, גם בתחנת רדיו, גם בתחנת כבלים, בכול, איפה שאתה נוגע הם שם, זה לא טוב לדמוקרטיה. לכן הצעתי פה כמה סעיפים, תראו אותם, והם זהים למה שמקובל בערוץ השני ובטלוויזיה בכבלים, אם כי בהחמרה מסוימת. אני סבור, שמי שיש לו היום זיכיון בערוץ השני, או בטלוויזיה בכבלים, לא צריך לקבל זיכיון נוסף, אני לא רוצה עוד גורם שישדר. בצדק יענו לי, שאפשר לעשות את זה על-ידי כללים ותקנות. הדברים האלה הם פרובלמטיים, כי תקנות נתונות לביקורת שיפוטית ואפשר להגיד שהן סבירות, או לא סבירות, ולהגיש בג"צים. בעיני, עדיף שזה נקבע בחקיקה הראשית.

בכפוף להערות שלי בדבר עצם הבעייתיות שקיימת לדעתי עם החוק עצמו עקב הסכנה לעיתונות הכתובה, אני מציע לכנסת לקבל את שתי ההסתייגויות שהצעתי, אחת בעניין מכסת ההפקה המקורית, השנייה בעניין הבעלות הצולבת. אני בהחלט מסכים שהכנסת תדחה את כל יתר ההסתייגויות שלי, כמו ההסתייגות לשם החוק או הסתייגויות כאלה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה לחבר הכנסת אברהם פורז. חבר הכנסת אלי גולדשמידט, יש לך שתי הסתייגויות. בבקשה. אחריו – חבר הכנסת נסים דהן, הסתייגות אחת, ואנחנו ניגשים להצבעה.

נסים דהן (ש"ס):

לי יש שתי הסתייגויות.

אלי גולדשמידט (יו"ר ועדת הכלכלה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדבר בקצרה על שתי ההסתייגויות שלי.

אני שותף לתפיסתו של חבר הכנסת אברהם פורז בדבר החובה להקצות שיעור גבוה יותר מ-10% מהשידורים בערוץ הייעודי, בעי"ן – –

שרת התקשורת ל' לבנת:

אנחנו מדברים עכשיו בחי"ת ועי"ן. חבר הכנסת בן-צור יעשה זאת יותר טוב.

היו"ר ש' בן-צור:

אני אעזור לך, זו המומחיות שלי.

אלי גולדשמידט (יו"ר ועדת הכלכלה):

אדוני היושב-ראש, רואים מי יודע את זה לעומק ומי לא; מי שלא יודע את זה לעומק אומר חי"ת גם כשיש כ"ף. אז רואים שהוא לא בקיא.

גם אני חושב ששיעור של 10% של ההפקות מתוצרת מקומית שהוצע על-ידי הממשלה הוא קטן מדי. במידה רבה זה גם מחטיא את המטרה והטעם של הערוצים הייעודיים. אם מדברים על ערוץ בשפה הערבית, מן הדין שלא רק תוכניות קנויות מירדן, ממצרים, אולי מהרשות הפלסטינית וממקומות אחרים יהוו את הערוץ הזה, מן הדין שהערוץ יקיים הפקה מקומית. זה צודק משני טעמים: האחד, ההשוואה במידת האפשר למגבלות המוטלות על הערוץ השני; השני, אנחנו גם רוצים לעודד את התעסוקה בתחום הזה, וככל שיש יותר הפקה מקומית יש יותר פרנסה לאנשים שעוסקים בתחום.

אני הצעתי, אני מקווה שזה יתקבל כהצעת פשרה, חבר הכנסת פורז, אם הצעתי תתקבל והשרה תתמוך בה – אני מקווה שהיא תתמוך בה – שאנחנו נסתפק ב-20% ולא בשליש. אמרו לי, ואני מבין את זה. אם יסתבר שמבחינה כלכלית 20% ימוטטו את ההיתכנות הכלכלית של אותו ערוץ, הצעתי בהסתייגותי, כי במקרים שבהם מועצת הכבלים תחשוב ש-20% זה יותר מדי, היא תהיה רשאית להפחית את הרמה של 20% לרמה יותר נמוכה, בתנאי שזה יעבור את אישור הוועדה, ואז יש בקרה. זו הסתייגות מאוד מאוזנת וסבירה, ואני מציע לכנסת לקבל אותה.

ההסתייגות השנייה שלי, שבה אני מצטרף לחבר הכנסת פורז בהסתייגותו, היא שביקשנו לעגן בצורה ברורה מהו הזמן המרבי של שידורי פרסומת. אנחנו מציעים שזמן שידור מרבי לשידורי פרסומת שרשאי משדר ערוץ להקצות בשידוריו לא יעלה על שש דקות בכל שעת שידור. עם זאת, גם פה אנחנו מוכנים לגמישות מסוימת. המועצה רשאית להתיר למשדר ערוץ, כאמור, הקצאה שונה של הזמן לשידורי פרסומת, ובלבד שזמן השידורים המרבי לשידורי פרסומת לא יעלה על 10% מכלל זמן השידורים ביממה העומד לרשותו של משדר ערוץ. אם אינני טועה, זו המגבלה שמוטלת גם על הערוץ השני. שש דקות מתוך 60 דקות הן 10%, כך שהדבר תואם.

אני מציע לחברי לקבל את שתי ההסתייגויות האלה.

היו"ר ש' בן-צור:

אני מודה לך, חבר הכנסת גולדשמידט.

חבר הכנסת פורז, עד כמה שאני יודע – שכחת משהו? אתן לך דקה.

אברהם פורז (מרצ):

רבותי חברי הכנסת, אדוני היושב-ראש, גם אני תומך בעניין של שש דקות לשעה פרסומת, עם אפשרות להעביר בין פריים-טיים לבין דברים אחרים, זאת מתוך שמירת עקרון השוויון. אם קבענו לערוץ השני בחקיקה ראשית, שמותר לו לשדר שש דקות בשעה והוא יכול להעביר את זה – אסור לו לעבור את הזמן הזה מטעמי הגינות. דבר שני, זה ממאיס את הדבר על הצופה. אסור לנו, חלילה, להגיע לתוצאה, שבה יש איזה רבע שעה פרסומת בשעת שידור, כי זה מגעיל ואי-אפשר לעמוד בזה. גם מטעמים של הגינות והשוואה בין הערוצים, וגם מטעמים שלא יהיה גודש מוגזם, צריך להגביל את זה בחוק.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חבר הכנסת נסים דהן, בבקשה. יש לך הסתייגות אחת.

נסים דהן (ש"ס):

שתיים, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' בן-צור:

כתוב לי כאן אחת. אם אתה אומר שיש שתיים, אני מאמין לך. זו הסתייגות אחת בשני סעיפי משנה.

חבר הכנסת אלי גולדשמידט, אתה רוצה להשיב? אתה מוותר, תודה.

אלי גולדשמידט (יו"ר ועדת הכלכלה):

אני רוצה שהשרה תתייחס. אדוני היושב-ראש, אני רוצה להגיד תודה לכמה אנשים.

היו"ר ש' בן-צור:

אני מבקש. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, תמיד את עוזרת לי, תדאגי שיהיה שם שקט בסביבה. תודה.

נסים דהן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה, חברי חברי הכנסת, אשמח אם גברתי השרה תשמע בקשב רב את מה שיש לי לומר – – –

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת יצחק כהן, אני מבקש, זה עובר כל גבול.

יצחק כהן (ש"ס):

רק נכנסתי.

היו"ר ש' בן-צור:

אני מבקש לשמור על כבודה של המליאה.

נסים דהן (ש"ס):

על החוק הזה אנחנו אומרים: מוטב שלא בא לעולם מאשר בא לעולם, ולו רק מפני שהיתה טלוויזיה עם ערוץ אחד, כל עם ישראל יכול היה לראות רק ערוץ אחד בלי פרסומות. אחרי תקופה קצרה הוכיחו כל המחקרים, שהטלוויזיה תורמת לאלימות בעם, לאלימות בחברה, הסרטים שמוקרנים שם לא תורמים כלום לחינוך הילדים והנוער, בלשון המעטה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

כל הערוצים?

נסים דהן (ש"ס):

חכה, נגיע לערוצים. דיברתי על שחר ההיסטוריה, כשהיתה רק טלוויזיה אחת עם ערוץ אחד.

לצערי הרב, הממונים על החינוך ואלה שהיו צריכים לדאוג לא דאגו, אלא הרחיבו את זה לערוץ השני. לא הסתפקו בערוץ השני, כנראה התרגלו לרמת האלימות וזו כבר הפכה נורמה מקובלת בחברה. הוסיפו גם את הכבלים. שם בכבלים יש 41 ערוצים, לא פחות ולא יותר, שכולם או נאמר ליתר דיוק רובם לא תרמו ולא כלום למטרה הזאת של חינוך, של הקניית ערכים, לא הוסיפו למטרה הזאת של נורמות בחברה.

אמרו, בשביל זה יש לנו הערוצים הייעודיים. הנה, יש לנו הזדמנות; השרה, בהתאם לחוק, תוכל להוציא מכרזים לשישה ערוצים ייעודיים. ששת הערוצים האלה יעסקו בעיקר בהקניית ערכים, בחינוך, בהקניית ערכי מסורת. ואנחנו אומרים, ידידי חברי הכנסת, לא מדובשך ולא מעוקץ.

היו"ר ש' בן-צור:

אני מבקש מהעוזרים להפסיק את הדיבורים.

נסים דהן (ש"ס):

לא מדובשך ולא מעוקצך, ולו רק מפני שאותם ערוצים ייעודיים יתפרנסו מפרסומת. הם יצטרכו לרצות את המפרסמים. הרי בוודאי המפרסמים ישקלו את קהל היעד, ישקלו את הרייטינג, ישקלו גם מה זה תורם להם לאווירה הכללית של המפרסם, למי הוא משייך אותו, לאיזה מחנה, מחנה זה או מחנה אחר. לכן הערוצים הייעודיים יצטרכו להתאים את עצמם מהר מאוד למפרסמים. ואפילו אם, בהנחה שזה נכון, בהנחה שזה יקרה – כי בינתיים מה שמובטח פחות או יותר זה רק ערוץ לאוכלוסייה הערבית.

נכון, חבר הכנסת גולדשמידט הזכיר, שבאוויר יש עוד ערוץ לרוסים, יש ערוץ לאוכלוסייה המסורתית, לא שמעתי שיש ערוץ לאוכלוסייה החרדית, אבל בכל אופן אלה הערוצים שפחות או יותר מדברים עליהם.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

יש ערוצים פיראטיים.

נסים דהן (ש"ס):

יש ערוצים פיראטיים.

חברי חברי הכנסת, פה טמון עיקר הבעיה. הזכיר את זה פה חבר הכנסת פורז, ואני רוצה להזכיר זאת יותר במפורש. אנחנו מחטיאים את המטרה שלשמה נועד החוק. אנחנו מחטיאים את המטרה בזה שאנחנו נותנים ערוצים ייעודיים, אבל אנחנו אומרים לציבור הקולטים, אתם לא יכולים לקלוט את הערוץ הייעודי בלבד, אתם תצטרכו לקלוט את כל 41 הערוצים – – –

שאל יהלום (מפד"ל):

— — —

נסים דהן (ש"ס):

ככה זה החוק, אדוני, חבר הכנסת יהלום. זה המצב היום. היום אתה נותן למי שרצה אותו ערוץ, נניח מסורתי, אתה נותן לו את הערוץ המסורתי בעטיפה של 41 ערוצים שמתוכם, רובם ככולם, הוא לא

העז להכניס אותם עד לאותו רגע הביתה. כי עד אותו רגע הם היו בשבילו מוקצה מחמת מיאוס. יבואו אליו – – –

שאל יהלום (מפד"ל):

כבר יש אזור אחד שזה אפשרי.

נסים דהן (ש"ס):

יבואו אליו חברות הכבלים ויגידו לו עכשיו – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני אלמד אותך איך אפשר לבטל את כל הערוצים האחרים ולהשאיר רק את הערוץ שרוצים – – –

נסים דהן (ש"ס):

רגע, תרשה לי, נגיע גם לזה.

במסגרת הדיונים בוועדה עלה הנושא הזה לדיון. אמרתי, מורי ורבותי חברי הכנסת, אני לא יכול להמליץ לקנות בשר טרף בעטיפה של כשר. אני לא יכול לומר לציבור הצרכנים: יש לכם פה עטיפה של בשר כשר, עטיפה בלבד, בפנים הכול טרף. אז מה הרווחתי שיש ערוץ ייעודי כשאני מוכר לו את זה בחבילה של 41 ערוצים, טרפה גמורה?

באתי בדברים עם מנהלי חברות הכבלים ואמרתי: תמצאו דרך שהנושא הזה יבוא על פתרונו. יש דרך, היא רק עולה כסף. זה כל הסיפור. היא עולה כסף – – –

קריאה:

למי היא עולה?

נסים דהן (ש"ס):

זה תלוי בהסכם של הממשלה עם החברות הזכות. זה יכול להיות מוטל על הממשלה, זה יכול להיות מוטל על החברות הזכות. זה כל הוויכוח.

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

--

נסים דהן (ש"ס):

הציבור שרוצה להשתמש בערוץ הייעודי, אני בטוח שיסכים לשלם תוספת מסוימת כדי לקבל רק את הערוץ הייעודי.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת דהן, נא לסיים.

נסים דהן (ש"ס):

אני רוצה לציין לטובה – ובזה אני מסיים – את השרה, שגילתה רגישות בנושא הזה. אני אקרא פה מכתב, ברשותך, גברתי השרה, שהשרה כתבה: "לכבוד" – לא משנה – "במענה לפנייתך ברצוני להביא לידיעתך כי משרד התקשורת רואה בחיוב החלת שיטת הטירינג בשידורי הטלוויזיה בכבלים". יש המשך למכתב, זה לא משנה לעצם החוק, אבל השרה רואה זאת בחיוב. זאת אומרת, גם השרה הבינה, שאנחנו לא יכולים למכור לציבור בשר טרף במעטה של בשר כשר, או בשר כשר במעטה של טרף.

לכן הגשתי את ההסתייגות שלי, שקובעת שכל זמן שהנושא הזה לא יוסדר, שנוכל לבצע את שיטת הטירינג, ומי שרוצה ערוץ ייעודי, ועד עכשיו לא הכניס טלוויזיה בכבלים לביתו, כי הוא לא רוצה לראות את כל הסחי והמאוס בשאר הערוצים ורוצה רק את הערוץ הייעודי, ולא משנה אם זה ערבי, וזה לא משנה אם זה מסורתי, וזה לא משנה אם זה רוסי, אבל הוא רוצה רק את הרוסי, או רק את הערבי, או רק את המסורתי, יוכל לקבל את זה ולשלם רק על זה. הגשתי הסתייגות, שכל זמן שהנושא הזה לא מבוצע בפועל, החוק לא ייכנס לתוקף.

אבל, היות שהשרה גילתה רגישות, וכמו שקראתי במכתב, היא מתחייבת שהנושא הזה לא ירד מסדר-היום הציבורי עד שימצא את פתרונו הנכון – אם כבר יש טלוויזיה, אז לפחות שתהיה טלוויזיה עם ערוץ מסורתי – אז בדיעבד אנחנו תומכים בחוק ומקווים שבאמת הנושא הזה של טירינג יבוא על פתרונו. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חבר הכנסת אלי גולדשמידט, אתה רוצה לומר כמה מלים לסיכום?

אלי גולדשמידט (יו"ר ועדת הכלכלה):

אחרי השרה, רק דברי תודה.

היו"ר ש' בן-צור:

בבקשה, גברתי השרה. אבקש לשמור על השקט. חבר הכנסת איתן מיכאל. תודה.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה בשני משפטים, ולא להוסיף עוד על הדברים שכבר נאמרו כאן, להודות ליושב-ראש ועדת הכלכלה חבר הכנסת אלי גולדשמידט, שהציג כאן היום את הצעת החוק, שכפי שהוא היטיב להסביר בדבריו, היא תולדה של הרצון לאפשר לאוכלוסיות שונות בציבור הישראלי ליהנות גם הן, או לבוא לידי ביטוי בערוצים ייעודיים, שיבואו לשרת אותן אוכלוסיות.

אינני רוצה להיכנס כרגע לכל השתלשלות העניין. חבר הכנסת אלי גולדשמידט, יושב-ראש ועדת הכלכלה, היטיב לספר קודם את ההיסטוריה של החוק הזה, ואני בוודאי לא רוצה להיכנס לזה כרגע. אני מבקשת רק להעיר שתי הערות מאוד קצרות.

הערה אחת לעניין הטירינג, דיבר על זה כרגע חבר הכנסת נסים דהן והוא גם קרא מתוך מכתב שאני כתבתי, ואני אומרת כאן בצורה הברורה ביותר וחוזרת ואומרת: אכן, נושא הטירינג הוא נושא חשוב מאוד. אנחנו לא רשאים כרגע, בוודאי לא במסגרת החוק הזה, לחייב את חברות הכבלים לאפשר חבילות שונות של ערוצים, אבל הנושא הזה נמצא על סדר-יומנו. אנחנו חושבים שהוא חשוב לצרכנים, כדי לתת לציבור אפשרות לבחור חבילות ולא לקנות רק את החבילה האחת שמוצעת לו, ואנחנו נפעל בהמשך ובעתיד כדי לאפשר מה שנקרא טירינג, חבילות.

מי שלא יודע מה זה טירינג – היום כל לקוח או כל מנוי של חברות הכבלים קונה חבילה של כל הערוצים ומשלם מחיר אחיד. בשיטת הטירינג שנהוגה בארצות רבות, לרבות בארצות-הברית, אפשר לבחור בין החבילות, חבילה של עשרה ערוצים מסוימים ואז משלמים הרבה פחות, חבילה של 15 ערוצים, 25 ערוצים או יותר, ואז הצרכנים יכולים גם לבחור וגם לשלם פחות, אם יש ערוצים שהם לא מעוניינים כלל להיות מחוברים אליהם או לראות אותם בכלל. זו ההערה הראשונה שלי. אנחנו רואים בנושא הזה חשיבות רבה מאוד.

הערה שנייה שלי, לגבי נושא ההסתייגות של חבר הכנסת פורז שנוגעת לעניין הבעלות הצולבת. אני רוצה בחצי משפט להסביר במה מדובר כאן. עניין הבעלות הצולבת בשידור, או עניין הבעלות הצולבת בעיתונות, הייתי אומרת בכלל במדיה, זו שאלה מאוד רצינית וראויה לדיון מעמיק בכלל, ולדיון בנושא הקונקרטי הזה שעומד לפנינו, של חברות הכבלים, או של הזיכיונות לערוצים ייעודיים. על כן קבענו בהצעת החוק, והוועדה אישרה את זה, שמועצת הכבלים תקבע את התנאים וההגבלות בדבר החזקה, העברה או רכישה של זכויות במשדר הערוץ וכו' וכו'. לא אלאה עכשיו את הכנסת בכל הפרטים.

חבר הכנסת פורז מציע בעצם בהסתייגותו לקבוע כבר עכשיו בחוק, שתאגיד שהוא עיתון, או מי שהוא בעל זיכיון לשידורי טלוויזיה, לא יוכל להיות חלק מהערוצים הייעודיים הללו. לפי דעתי, התיקון או ההסתייגות שמציע כאן חבר הכנסת פורז יכולים לגרום נזק רב לעניין שלשמו אנחנו באים כאן היום, משום שזה לא יאפשר לבעלי עיתונים, שהם לא דווקא "ידיעות אחרונות" או "מעריב" או "הארץ", אלא אולי עיתונים קטנים הרבה יותר, ואולי דווקא אותם גורמים שאנחנו – – –

אברהם פורז (מרצ):

— — —

שרת התקשורת ל' לבנת:

אולי "אל-סינארה", למשל, חבר הכנסת צוקר?

דוד צוקר (מרצ):

למה הפנית את זה אלי?

שרת התקשורת ל' לבנת:

אני רק אומרת.

אברהם פורז (מרצ):

זה לא נכון. מי שפסול לחלוטין זה רק מי שיש לו זיכיון בכבלים או בערוץ-2.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אני קוראת את ההסתייגות שלך: "הוא תאגיד שהוא עיתון, או שהוא יחיד או תאגיד המחזיק, במישרין או בעקיפין, בסוג מסוים של אמצעי שליטה בעיתון, ובנוסף לכך הוא מחזיק ביותר מ-49% בתאגיד המבקש להשתתף במכרז". זה בדיוק מה שכתוב.

אברהם פורז (מרצ):

עד 49% מותר לו.

שרת התקשורת ל' לבנת:

ומעל 49% אסור לו.

אברהם פורז (מרצ):

אז אין "אל-סינארה" – – –

שרת התקשורת ל' לבנת:

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להבהיר, שאנחנו ערים לסוגיה הזאת שמעלה חבר הכנסת פורז, היא סוגיה חשובה. היא תיקבע על-ידי מועצת הכבלים.

ודבר אחרון: אני חושבת שהצעת החוק כפי שהיא באה לכאן היום, ואני מציעה לקבל אותה ללא הסתייגויות, תהיה בשורה גדולה לחלקים רבים בציבור, שאין להם ביטוי היום בערוצי השידור הקיימים. אני חושבת שהציבור כולו צריך לברך על כך. עדיין לא השלמנו את המלאכה. נחזור לכנסת, נחזור למועצת הכבלים, נחזור לממשלה, כדי ליישם את החוק במסגרת התהליכים שעדיין עומדים לפנינו.

בהזדמנות הזאת אני רוצה להודות גם ליושבת-ראש מועצת הכבלים, מיכל רפאלי-כדורי, על כל הדחיפה והפעילות בנושא הזה, גם לעובדי משרד התקשורת, לעובדי משרד המשפטים והפרקליטות שסייעו בידינו בכל אותם תהליכים, וכמובן לכל חברי הכנסת שסייעו לנו להעביר את זה בכל מהלכי החקיקה הלא-פשוטים שהיו לפנינו. ושוב, תודה ליושב-ראש ועדת הכלכלה, חבר הכנסת אלי גולדשמידט. תודה רבה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה לשרה. יושב-ראש ועדת הכלכלה, חבר הכנסת אלי גולדשמידט, בבקשה.

אלי גולדשמידט (יו"ר ועדת הכלכלה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, שלמי תודה. עזרו בהכנת הצעת החוק, ועל כך מגיעה להם תודה, בראש ובראשונה, שרת התקשורת לימור לבנת, שגילתה נכונות ופתיחות לשנות את הצעת החוק שהגישה, ובמיוחד לתת לכנסת, אולי בניגוד לאווירה הכללית שקיימת היום, את היכולת לפקח על התהליכים הבאים של הקצאת הזיכיונות לגורמים השונים; ובדברים האחרים שבהם היא הסכימה לשנות את הצעת החוק, על-פי בקשתנו, ולאור הדיונים הארוכים שהתקיימו.

יושבת-ראש מועצת הכבלים, הגברת מיכל רפאלי-כדורי.

נציגי משרד התקשורת. עכשיו אני אעשה קצת עוול, כי אני אזכיר רק חלק מהם. נציגי משרד התקשורת, ובעיקר עורכת-הדין כרמית כהן-קראנה.

נציגי משרד המשפטים, עורכת-הדין עדנה הראל, שסייעה רבות, וכן כל האחרים שנתנו את ידם למלאכה.

בהזדמנות זו כדאי להזכיר כמה אנשים שנמצאים מאחורי הקלעים, והם רלוונטים לכל הצעות החוק שמוגשות פה במליאה. ראוי להזכיר את עורכת-הדין נוגה ענתבי ממשרד המשפטים, הממונה על נוסח החוק ברשומות, ועוזרתה עורכת-הדין טל כהן, שתמיד נמצאות מאחורי הקלעים, אך כל חוק שעובר כאן עובר רק בזכותן, לאחר שהוא עובר תחת ידיהן ומקבל מהן טיפול מסור.

וכמובן תודה ללאה ורון, מנהלת ועדת הכלכלה, לשוש חזקיהו, לעידית, וליועצת המשפטית של הוועדה הגברת אתי בנדלר. תודה רבה לכולכם.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. המברך יתברך. תודה לכולם.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ש' בן-צור:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת, לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, הצעת חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים) (תיקון), התשנ"ז–1997, שהחזירה ועדת החוקה, חוק ומשפט. תודה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

הצעת חוק הבזק (תיקון מס' 15)

התשנ"ז–1997

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ש' בן-צור:

אנחנו עוברים להצבעה בקריאה שנייה על חוק הבזק (תיקון מס' 15). קודם כול נצביע על ההסתייגויות לסעיפים השונים, ולאחר מכן על כל החוק בקריאה שלישית.

לסעיף 1, הסתייגות של חבר הכנסת ריבלין.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני מסיר את ההסתייגות.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. לאותו סעיף הסתייגות של חבר הכנסת רענן כהן. הוא לא נמצא.

שרת התקשורת ל' לבנת:

לא הצבענו על שם חוק.

היו"ר ש' בן-צור:

לשם החוק אין הסתייגויות.

לסעיף 1, הסתייגות של חבר הכנסת צבי הנדל. אנחנו ניגשים להצבעה.

הצבעה מס' 17

בעד ההסתייגות של חבר הכנסת צ' הנדל לסעיף 1 – 18

נגד – 4

נמנעים – אין

ההסתייגות של חבר הכנסת צ' הנדל לסעיף 1 נתקבלה.

היו"ר ש' בן-צור:

18 בעד, ארבעה נגד, אין נמנעים. ההסתייגות של חבר הכנסת צבי הנדל התקבלה.

אנחנו עוברים להצבעה על סעיף 1, לרבות ההסתייגות של חבר הכנסת צבי הנדל, שהתקבלה.

הצבעה מס' 18

בעד סעיף 1, כהצעת הוועדה, ועם ההסתייגות שנתקבלה – 28

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיף 1, כהצעת הוועדה, ועם ההסתייגות שנתקבלה, נתקבל.

היו"ר ש' בן-צור:

בעד – 28, אין נגד, אין נמנעים. סעיף 1 של החוק התקבל, עם ההסתייגות של חבר הכנסת צבי הנדל.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אדוני היושב-ראש, לא הצבענו על שם החוק.

היו"ר ש' בן-צור:

אין הסתייגויות, אז לא מצביעים.

אנחנו עוברים לסעיף 2. לפסקה (1) של סעיף 2 אין הסתייגויות. לפסקה (2) יש הסתייגות של חבר הכנסת רענן כהן. גם לפסקה (3) יש הסתייגות של חבר הכנסת רענן כהן. הוא איננו נמצא. אנחנו ניגשים להצבעה על סעיף 2, כהצעת הוועדה.

הצבעה מס' 19

בעד סעיף 2 – 27

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיף 2 נתקבל.

היו"ר ש' בן-צור:

בעד – 27, אין נגד, אין נמנעים. סעיף 2 כהצעת הוועדה התקבל.

אנחנו עוברים לסעיף 3. לסעיף 6לד1 החדש, סעיף קטן (א), הסתייגות של חבר הכנסת פורז.

אברהם פורז (מרצ):

אני מסיר את ההסתייגות.

היו"ר ש' בן-צור:

לסעיף קטן (ב) הסתייגות של חבר הכנסת פורז. האם אתה מסיר גם אותה?

אברהם פורז (מרצ):

לא.

היו"ר ש' בן-צור:

אנחנו ניגשים להצבעה על ההסתייגות של חבר הכנסת אברהם פורז לסעיף קטן (ב).

הצבעה מס' 20

בעד ההסתייגות של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 3, סעיף 6לד1(ב) החדש – 3

נגד – 23

נמנעים – 2

ההסתייגות של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 3 (סעיף 6לד1(ב) החדש) לא נתקבלה.

היו"ר ש' בן-צור:

שלושה בעד, 23 נגד, שני נמנעים. ההסתייגות לא התקבלה.

אנחנו עוברים לעמוד 3. לסעיף קטן (ג) אין הסתייגויות. לסעיף קטן (ד) – הסתייגות של חבר הכנסת פורז.

אברהם פורז (מרצ):

אני מסיר את שתי ההסתייגויות לסעיף קטן (ד).

היו"ר ש' בן-צור:

לסעיף קטן (ד) הסתייגות של חבר הכנסת אלי גולדשמידט. חבר הכנסת גולדשמידט, האם אתה מסיר את ההסתייגות?

אלי גולדשמידט (יו"ר ועדת הכלכלה):

אני עומד על ההסתייגות שלי בסעיף קטן (ד).

היו"ר ש' בן-צור:

אנחנו ניגשים להצבעה על ההסתייגות של חבר הכנסת אלי גולדשמידט. ההסתייגות מתייחסת לסעיף 6לד1(ד) החדש מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 21

בעד ההסתייגות של חבר הכנסת א' גולדשמידט לסעיף 3 (סעיף 6לד1(ד) החדש) – 29

נגד – אין

נמנעים – אין

ההסתייגות של חבר הכנסת א' גולדשמידט לסעיף 3 (סעיף 6לד1(ד) החדש) נתקבלה.

היו"ר ש' בן-צור:

בעד – 29, אין מתנגדים, אין נמנעים. ההסתייגות של חבר הכנסת אלי גולדשמידט התקבלה.

חבר הכנסת רענן כהן לא נמצא פה. אנחנו עוברים לסעיף קטן (ה). חבר הכנסת ראובן ריבלין, אתה מסיר?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

מסיר.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת רענן כהן לא נמצא וההסתייגות שלו לא מתקבלת. אנחנו עוברים לסעיף קטן (ו). חבר הכנסת רענן כהן לא נמצא. אנחנו עוברים לסעיף קטן (ז). חבר הכנסת רענן כהן שוב לא נמצא.

לפסקה (3) יש הסתייגות של חברי הכנסת אברהם פורז ואלי גולדשמידט. אתם מסירים?

אברהם פורז (מרצ):

לא, תצביע.

מי להסתייגות של חברי הכנסת אברהם פורז ואלי גולדשמידט? מי נגד?

הצבעה מס' 22

בעד ההסתייגות לסעיף 3 (סעיף 6לד1(ז)(3) החדש) – 5

נגד – 21

נמנעים – 1

ההסתייגות של חברי הכנסת א' פורז וא' גולדשמידט לסעיף 3 (סעיף 6לד1(ז)(3) החדש) לא נתקבלה.

היו"ר ש' בן-צור:

חמישה בעד, 21 נגד, אחד נמנע. ההסתייגות של חברי הכנסת אברהם פורז ואלי גולדשמידט לא נתקבלה.

אנחנו עוברים לעמוד 6. חבר הכנסת רענן כהן לא נמצא. חבר הכנסת ראובן ריבלין, אתה מסיר?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

מסיר.

היו"ר ש' בן-צור:

לפסקאות (4) עד (16) אין הסתייגויות.

אנחנו ניגשים להסתייגות בסעיף קטן (א) של סעיף 6לד2 החדש. חבר הכנסת פורז, אתה מסיר?

אברהם פורז (מרצ):

לא, לא מסיר.

היו"ר ש' בן-צור:

אתה, חבר הכנסת?

נשארה רק ההסתייגות של חבר הכנסת אברהם פורז. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 23

בעד ההצעה של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 3 (סעיף 6לד2 (א) החדש) – 5

נגד – 24

נמנעים – 1

ההסתייגות של חבר הכנסת פורז לסעיף 3 (סעיף 6לד2 (א) החדש) לא נתקבלה.

היו"ר ש' בן-צור:

בעד – 5, נגד – 24, אחד נמנע. ההסתייגות של חבר הכנסת אברהם פורז לא נתקבלה.

לסעיפים קטנים (ב) עד (ד) אין הסתייגויות.

אנחנו ניגשים להצבעה על סעיף 3 עם ההסתייגות של חבר הכנסת אלי גולדשמידט שהתקבלה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה 24

בעד סעיף 3, עם ההסתייגות שנתקבלה – 29

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיף 3, עם ההסתייגות שנתקבלה, נתקבל.

היו"ר ש' בן-צור:

בעד – 29, אין נגד, אין נמנעים. סעיף 3 התקבל עם ההסתייגות של חבר הכנסת אלי גולדשמידט.

אנחנו ניגשים לסעיף 4. אין הסתייגויות. אנחנו ניגשים להצבעה על הסעיף כפי שהוצע על-ידי הוועדה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 25

בעד סעיף 4 – 29

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיף 4 נתקבל.

היו"ר ש' בן-צור:

בעד – 29, אין מתנגדים, אין נמנעים. סעיף 4 של הוועדה נתקבל.

אנחנו עוברים לסעיף 5. חבר הכנסת נסים דהן, אתה מוותר על ההסתייגות?

נסים דהן (ש"ס):

בהמשך – – של השרה אני מוותר על ההסתייגות.

היו"ר ש' בן-צור:

אנחנו ניגשים להצבעה על הסעיף של הוועדה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 26

בעד סעיף 5 – 28

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיף 5 נתקבל.

היו"ר ש' בן-צור:

בעד – 28, אין נגד, אין נמנעים. סעיף 5, כהצעת הוועדה, התקבל.

אלי גולדשמידט (יו"ר ועדת הכלכלה):

אדוני היושב-ראש, לא הצבעת על שם החוק.

שרת התקשורת ל' לבנת:

לא הצבעת על שם החוק בקריאה השנייה.

היו"ר ש' בן-צור:

יש כאן סגנית מזכיר הכנסת, והיא אומרת לי בפירוש שאם אין הסתייגויות לא מצביעים.

שרת התקשורת ל' לבנת:

יושב-ראש הכנסת לשעבר – – –

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (העבודה):

אני שומע תמיד בקולה של הגברת שושנה כרם, אבל בקריאה שנייה יש להצביע על הכול.

היו"ר ש' בן-צור:

אנחנו ניגשים להצבעה בקריאה שלישית. מי בעד החוק?

קריאות:

— — —

אלי גולדשמידט (יו"ר ועדת הכלכלה):

אתה צריך לשאול אותי. יש טקס.

היו"ר ש' בן-צור:

מה הטקס? חבר הכנסת אלי גולדשמידט, אתה לא ביקשת.

אלי גולדשמידט (יו"ר ועדת הכלכלה):

אתה צריך לשאול אותי.

יוסי כץ (העבודה):

תשאל לפרוטוקול.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

לא, הוא לא צריך לשאול אותי, הוא צריך לשאול את – – –

דוד צוקר (מרצ):

לא נכון, הוא צריך לשאול את יושב-ראש הוועדה.

שבח וייס (העבודה):

אתה צריך לשאול את יושב-ראש הוועדה, כי התקבלו הסתייגויות.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

באמת, צוקר.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת צוקר, חבר הכנסת מיכאל איתן.

סעיף 130(ב), אני קורא: "על אף האמור בסעיף קטן(א) רשאי נציג הממשלה, או יושב-ראש הוועדה בשמה, לבקש במקרים מיוחדים שהקריאה השלישית תתקיים מייד או שהקריאה השלישית תידחה לשבוע נוסף, והודעה על כך תימסר לכנסת".

קריאה:

— — —

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

לא, לא, את נציג הממשלה. הוא יכול לפעול רק בשמה. תשכחו מזה.

היו"ר ש' בן-צור:

אני שואל עכשיו את נציגת הממשלה, השרה לימור לבנת — — —

יוסי כץ (העבודה):

איזה מין תגובה זאת? מה אתה מתרגש?

היו"ר ש' בן-צור:

השרה לימור לבנת, האם את מציעה שניגש להצבעה בקריאה שלישית?

שרת התקשורת ל' לבנת:

— — —

דוד צוקר (מרצ):

החוק שייך לכנסת בשלב הזה ואת יושב-ראש הוועדה, כנציגה של הכנסת, שואלים.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

מה אתה מבלבל?

דוד צוקר (מרצ):

אתה יכול לצעוק כמה שאתה רוצה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

כתוב כאן שחור על גבי לבן: נציג הממשלה.

קריאה:

ועדת הפירוש.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת אלי גולדשמידט, יושב-ראש הוועדה, אתה בעד קיום ההצבעה בקריאה שלישית?

אלי גולדשמידט (יו"ר ועדת הכלכלה):

כן.

היו"ר ש' בן-צור:

אנחנו ניגשים להצבעה בקריאה השלישית עם ההסתייגויות שנתקבלו. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 27

בעד החוק – 26

נגד – 1

חוק הבזק (תיקון מס' 15), התשנ"ז-1997, נתקבל.

היו"ר ש' בן-צור:

בעד – 26, נגד – 1, אין נמנעים. החוק התקבל עם שתי ההסתייגויות שצינו בקריאה שלישית.

גברתי השרה, אני מברך אותך על החוק.

סירוב משרד הבריאות לקבל תרומות דם מעולי אתיופיה ואי-יישום

מסקנות ועדת-נבון; גזענות כלפי חיילים אתיופים ומאמרים על תרומות הדם של עולי אתיופיה

היו"ר ש' בן-צור:

אנחנו עוברים לנושא הבא, נושא חשוב מאוד. מורי ורבותי, הנושא הבא הוא נושא רגיש מאוד: סירוב משרד הבריאות לקבל תרומות דם מעולי אתיופיה ואי-יישום מסקנות ועדת-נבון; גזענות כלפי חיילים אתיופים ומאמרים על תרומות הדם של עולי אתיופיה. הדיון הוא משולב, בשני הנושאים.

חברי הכנסת, אני מבקש לומר לכם שההצעות הדחופות יידונו מחר.

אדיסו מאסלה (העבודה):

צירפו את זה.

היו"ר ש' בן-צור:

לא, זה משהו אחר. אלה לא הצעות דחופות לסדר-היום אלא שתי הצעות כלליות, וזה דיון.

אדיסו מאסלה (העבודה):

בהקשר זה?

היו"ר ש' בן-צור:

יכול להיות, אבל אני יודע שזה יידון מחר יחד עם ההצעות הדחופות לסדר-היום.

אני מבקש מחבר הכנסת אדיסו מאסלה לפתוח בדיון. בבקשה.

אדיסו מאסלה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

הצעות דחופות בנושאים אלה?

היו"ר ש' בן-צור:

לא. מה שקרה עם החייל, היו כמה חברי כנסת שהגישו הצעה דחופה לסדר-היום והיא התקבלה. בזה ידונו מחר, לא היום.

שאול יהלום (מפד"ל):

לא, עכשיו יש דיון משולב.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת שאול יהלום, יש הצעה אחרת.

שאול יהלום (מפד"ל):

יש ארבעה נושאים.

היו"ר ש' בן-צור:

אני חוזר. שני הנושאים: סירוב משרד הבריאות לקבל תרומות דם, וכן: גזענות כלפי חיילים – על שני הנושאים יהיה דיון משולב עכשיו. מחר נדון בהצעות דחופות לסדר-היום בעניין החייל האתיופי. בבקשה, חבר הכנסת מאסלה, עשר דקות לרשותך.

אדיסו מאסלה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, עברה שנה מאז פרשת הדם, הפרשה שזעזעה את מדינת ישראל ואת העולם כולו, פרשה מאוד קשה, שפגעה קשה מאוד בתהליך הקליטה שלנו בחברה הישראלית.

מסקנות ועדת-נבון הוגשו לראש הממשלה ולשר הבריאות, ודבר לא נעשה כדי ליישם אותן.

בני העדה, המונים למעלה מ-62,000 איש במדינת ישראל, לא יכולים לתרום דם מאז הפרשה, כי אף אחד מאתנו לא יודע, אחרי תרומות הדם, אם מערכת הבריאות או מגן-דוד-אדום ישתמשו במנות הדם של עולי אתיופיה או לא. פעמים רבות נאמר לנו, שיקפאו את מנות הדם של עולי אתיופיה למשך כמה חודשים, למעלה משישה חודשים. אפילו נאמר לנו, שמנת דם שמקפאים אותה יותר מ-24 שעות אינה יוצאת לשימוש. כלומר, אותה מדיניות שהיתה קיימת, וגם המציאות שהיתה, זאת המציאות של היום.

זו לא חובה לתרום דם, כמובן, זו התנדבות. אנחנו, כאזרחי מדינת ישראל, רוצים להרגיש שייכות, וכאשר עדה שלמה נפסלת בצורה גורפת ואינה יכולה לממש את הזכות הבסיסית – אנחנו רואים בזה זכות לא מבוטלת לתת ולתרום תרומות דם כמו כל אזרח במדינת ישראל, והנה מערכת הבריאות מצאה לנכון לפסול את תרומות של עולי אתיופיה בצורה גורפת.

לתופעה הזאת, למדיניות הזאת, יש השלכות חברתיות רבות, ואנחנו עדים מאז ועד עצם היום הזה, בכל תחומי החיים, לכך שלתופעה הזאת יש השלכות על תהליך הקליטה שלנו. לילדים שהולכים לבתי-הספר, לגני-הילדים, בגלל הסטיגמות שמערכת הבריאות יצרה לעדה כולה, נגרמים קשיים רבים, לפעמים קשיים מאוד-מאוד גזעניים שנתקלים בהם.

מדינת ישראל, המדינה הדמוקרטית, החברה הנאורה, לא יכולה להרשות לעצמה לפסול עדה שלמה וליצור סטיגמה שלא נוכל להסיר אותה במשך דורות.

אני פונה לחברי הכנסת מכל הסיעות להפעיל לחץ ציבורי פרלמנטרי על שר הבריאות, שלפחות יישם את מסקנות ועדת-נבון, אשר שר הבריאות הנוכחי מסרב בעקשנותו לאמץ אותן. שלשום הוא נפגש עם קומץ קטן של מנהיגים רוחניים, הקייסים, ואמר להם וגם לנו, בלי להתבייש: ניתן אפשרות לקחת תרומות דם מעולי אתיופיה, אבל על כל מנת דם שתורם עולה מאתיופיה נסמן שהיא נתרמה על-ידי עולה מאתיופיה. כלומר, הוא מנסה לחזור על המדיניות שהיתה קיימת.

הדבר הזה הוא בלתי נסבל. אנחנו לא נרפה ונמשיך במאבק שלנו כדי לשנות את המצב.

כמו שאמרתי, לדבר הזה יש השלכות רבות על תהליך הקליטה שלנו בכל תחומי החיים. אנחנו רואים היום גילויים רבים בחברה הישראלית, גילויים של גזענות. החיילים שעוברים מסכת של התעללויות והשפלות בשירות הצבאי שלהם – זה נובע דווקא מאותה מדיניות גזענית ממוסדת, דווקא על-ידי הממסד.

חייל אתיופי משרת בצה"ל, ולשרת בצה"ל זה לא פיקניק. הולכים לצה"ל לשמור על גבולות מדינת ישראל, לשמור על ביטחונה של החברה הישראלית, שאנחנו חלק ממנה. התחושה הזאת, לפחות מבחינתנו, עדיין קיימת.

יש גורמים רבים במדינת ישראל, בחברה הישראלית, שרוצים להסיר את התחושה הזאת, ואנחנו לא נסיר אותה. אנחנו עדיין שייכים לחברה הזאת. אנחנו מרגישים שהגענו הביתה. עברנו תלאות רבות כדי להגיע למדינת ישראל. אותם ילדים שבאו אחרי שנישאו על גבן של אמהות במדבר במשך חודשים, אחרי סבל רב, מחלות שונות בדרך, רעב וצמא – שילמנו מחיר של אלפי קורבנות כדי להגשים את החלום של אבות אבותינו ולהגיע למדינת ישראל. חייל שהתגייס ושמשרת ביחידות קרביות, חייל אחר שאינו בן העדה קורא לו "כושי", "פרימיטיבי", ואומר לו: מה אתה עושה פה? זה צבא יהודי. לך לאפריקה. משפילים אותו בצורה פומבית, מול כולם. מי יכול היה לסבול את התופעות הללו אם לא אנחנו?

חברי הכנסת, אזרחי מדינת ישראל, לא להתפלא כשקורה איזה מקרה טראגי. אנחנו עוברים לסדר-היום כשאנחנו רואים גילויים רבים של תופעת הגזענות. כשקורה מקרה גזעני, כולם מוחים נגד זה. למחות זה דבר קל, אבל כל מקרה טראגי יורד מסדר-היום הציבורי-התקשורתי, וכשהוא יורד, כולם מתעלמים, כביכול הגילויים האלה לא קיימים. אנחנו שוכחים.

צריך להתחיל בחינוך בבתי-הספר, בגני-הילדים. צריך לחנך לסבלנות ולסובלנות. צריך לחנך את הדור הצעיר. איך מדינת ישראל יכולה לחנך את הדור הצעיר כאשר משרד החינוך, שר החינוך והוועדה הממונה במשרד החינוך על חלוקת פרס ישראל מעניקים את פרס ישראל, הפרס היוקרתי ביותר במדינת ישראל, לאדם גזעני כמו שמואל שניצר? באקט הזה של חלוקת פרס ישראל יש במידה רבה אקט חינוכי-ציבורי. אם אדם כזה, שהוא אנטי-מחנך, מקבל ביום העצמאות של מדינת ישראל את הפרס היוקרתי, איך אפשר לצפות מאזרחים מן השורה שלא יהיו גזענים?

לכן אני מבקש מכל הסיעות לפנות לשר החינוך ולקרוא לו לעצור ולמנוע את מתן הפרס למר שמואל שניצר, שהתבטא במאמרים שלו בביטויים מאוד גזעניים. חלוקת פרס ישראל צריכה לבטא קונסנסוס. הפרס צריך להינתן לאדם שיכול להוות דוגמה חיובית לאזרחי מדינת ישראל, ולדור הצעיר בפרט.

היו"ר ש' בן-צור:

סיים, בבקשה.

אדיסו מאסלה (העבודה):

המאמר נכתב ב-1994, תחת הכותרת "יבוא של מוות". אני מביא כמה ציטוטים מתוכו: "שום ממשלה אחראית אינה מייבאת מפיצי מוות כאלה"; "אנשים הנגועים במחלות מידבקות מסוכנות"; "מסכנים את בריאותו של עם שלם"; "הביאו לארץ כמה אלפי משומדים נושאי מחלות מסוכנות".

אדם כזה צריך לקבל את פרס ישראל? זה אדם שנשפט במועצת העיתונות, ומועצת העיתונות קבעה: המאמר מהווה הפרה של אתיקה עיתונאית בהיותו ביזוי ואשמה בלתי מבוססת נגד העדה האתיופית בישראל. מועצת העיתונות גינתה אותו, גינתה את המאמר שלו. שר החינוך ומשרד החינוך מצאו לנכון להעניק פרס דווקא לאדם גזעני כזה?

אם מדינת ישראל מצאה לנכון לתת לאדם גזעני את הפרס היוקרתי ביותר ונותנת במו ידיה לגיטימציה לגזענות בחברה הישראלית, מה אני יכול לצפות מאותו רב-סרן, מאותו קצין שהתעלל באותו חייל אתיופי ומנע ממנו לקבל טיפול רפואי וכינה אותו בכינויים גזעניים וגידף אותו?

היו"ר ש' בן-צור:

נא לסיים.

אדיסו מאסלה (העבודה):

והצבא הסתפק אך ורק בנזיפה חמורה. אני לא מבין מה זה "נזיפה חמורה". לקרוא לאותו קצין ולהגיד לו, כמו לילד קטן: נו, נו, מה שעשית לא היה נכון – בזה מסתפק הצבא? זה חמור מאוד. צריך לתת לקצין הזה, וגם לרופא שמנע טיפול רפואי, עונש מרתיע, שיכול לתת חינוך חיובי. כל עוד הצבא לא יפטר ולא יזרוק לאלתר את שני הקצינים הללו, גם את הרופא וגם את הרב-סרן, אנחנו מרגישים שהפגיעה כפולה: פעם אחת פגעו באותו חייל, ולא רק באותו חייל; איך אמר החייל אסמרה? – לא רק בי פגעו; פגעו בעדה האתיופית כולה. אני אומר שפגעו לא רק בבני העדה כולה, אלא הרב-סרן הזה פגע גם בחברה הישראלית כולה.

איך תיראה מחר החברה הישראלית? ואנחנו יודעים שבחברה הישראלית יש אהדה רבה כלפי העלייה של יהודי אתיופיה, גם בצבא. אנחנו לא עושים הכללה, אבל כל עוד לא נהיה ערים ולא נמנע את הגילויים הגזעניים בכל תחומי החיים, לרבות הצבא, אנחנו עלולים להידרדר. איך תיראה החברה שלנו בדור הבא?

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת מאסלה, אני מבין שהנושא רגיש מאוד, ואתה כואב אותו. אנחנו מבינים את זה, אבל כבר הוספתי לך ארבע דקות. אתה מדבר קרוב ל-14 דקות.

אדיסו מאסלה (העבודה):

תרשה לי רק משפט מסכם.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה.

אדיסו מאסלה (העבודה):

אני הייתי מציע למשרד החינוך ולשר החינוך למנוע את מתן פרס ישראל לשמואל שניצר, שהוא לא דוגמה שראויה לחיקוי. את הפרס הזה יש לתת לכרמלה מנשה, שגילתה וחשפה את התופעה הגזענית דווקא במערכת הצבאית. היא גילתה אחריות רבה, והיא, כנראה, רגישה לנושאים חברתיים, והיא עשתה עבודה מקצועית מאוד חיובית. בעיני, היא ראווה לפרס ישראל. תודה רבה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה לך, חבר הכנסת מאסלה. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה. אחריה – חבר הכנסת אחמד סעד, שאני לא רואה אותו פה, ואחריו – חבר הכנסת אלי גולדשמידט. שלוש דקות. אם אפשר להצטמצם, גם זה טוב. ברשותך, רציתי רק להודיע שהרשימה סגורה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת אדיסו מאסלה, בדרך המיוחדת לו, הציג את הבעיה במלוא חומרתה ובמלוא היקפה. בעקבות הדברים שלו ובעקבות כל מה שפורסם לאחרונה ושב והעלה את הבעיה הקשה והבלתי-נסבלת של ההתייחסות הגזענית ליהודים יוצאי אתיופיה, רק בשל צבע עורם, אני חושבת שהחברה הישראלית בכללותה צריכה להתבונן בראי, להתבונן בעצמה, ואחת ולתמיד לשים לב שהיא מורכבת מקבוצות שונות של אוכלוסייה, ושכל הקבוצות האלה – יהודים וערבים, כאלה שבאו מאתיופיה, כאלה שבאו מרוסיה וכאלה שנולדו פה, כאלה שצבעם בהיר וכאלה שצבעם כהה, בני כל הדתות והעדויות והקבוצות האתניות – כולם הם בני החברה הישראלית.

התבטאויות גזעניות אלה של החברה הישראלית – ואי-אפשר להגדיר אותן אחרת, כי במפורש מתייחסים לצבע העור, שזה סימן של גזע – הופכות אותה למקום שכולנו לא יכולים להיות בו. ההתבטאויות הגזעניות האלה אינן רק ברמה של העלבונות שסיפר עליהם חבר הכנסת אדיסו מאסלה, עלבונות כלפי אותם חיילים, שמשתדלים במקומות מסוימים, על-ידי קצינים או חיילים מסוימים, להשפיל אותם עד עפר, אלא זה בא, לצערי הרב, גם ברמה הממוסדת.

אני חושבת, שהבעיה של הגזענות הממוסדת היא יותר קשה. בעשרות השנים שחלפו אנחנו התמודדנו עם היחס הגזעני שאמר, שבדימונה או בירוחם או במעלות או במושבאים 30%, 40% או 50% מהילדים הם טעוני טיפוח – משום-מה יש להם איזו נטייה להיות טעוני טיפוח – אבל, לעומת זאת, במרכז הארץ יש אולי 3% טעוני טיפוח. הגישה הזאת, שיצאה מהתחלה על-ידי כל מיני סימנים, ההנחה שמי שלא צמח בתרבות האירופית האשכנזית הוא טעון טיפוח, חוזרת היום גם בהתייחסות לילדים בני העדה האתיופית.

אני רואה בהתייחסות הגזענית הזו ובניסיון שלא להפנות את הילדים האלה לחינוך הכללי, לא להפנות אותם לקבלת תעודות בגרות, להגיע לאוניברסיטה, ללמוד, להתקדם – אני רואה בזה דבר חמור ביותר, ואני קוראת לכל משרדי הממשלה, וקודם כול למשרד החינוך, לשנות את המדיניות הנלווה הזו. תודה.

הי"ר ש' בן-צור:

תודה. חבר הכנסת אחמד סעד, בבקשה, שלוש דקות. אחריו – חבר הכנסת אלי גולדשמידט.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, חברי היקר מאסלה, היום אנחנו דנים בנושא הגזענות נגד העדה האתיופית. אני רוצה להגיד לך, החבר מאסלה, שאנחנו מזדהים אתך, ואני שמעתי כל מלה שדיברת. אנחנו מזדהים אתך, כי אנחנו רוצים שהחברה שלנו, החברה הישראלית, תהיה חברה דמוקרטית ושוויונית.

אני מדבר מנקודת הראות שאני ובני העם שלי, המיעוט הערבי, אזרחי מדינת ישראל, כבר 49 שנים סובלים ונאבקים נגד המדיניות הגזענית השיטתית כלפינו כאוכלוסייה ערבית, שמזינה אותה מדיניות האפליה הלאומית. אנחנו תמיד הזהרנו שהגזענות לא יודעת גבול. אם יש מדיניות גזענית שיטתית, שמבוססת על אפליה לאומית, היא תתפרץ ותשרוף לא רק את האוכלוסייה הערבית, אלא היא גם תהיה המזון העיקרי לאפליה עדתית, לאפליה לפי צבע העור. היום אומרים את הביטוי הגזעני "הכושי" כלפי האתיופים. אנחנו סבלנו מ"חתיכת ערבי מלוכלך" הרבה שנים, ועד היום אנחנו סובלים מזה.

הי"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת סעד, עליך לסיים. לרשותך היו שלוש דקות.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

לכן, אני רוצה להגיד, שעניין המאבק נגד הגזענות הוא לא רק העניין של האתיופים ולא רק העניין של הערבים. זה העניין של כל האוכלוסייה במדינה הזאת. אם אנחנו רוצים מדינה מתוקנת, צריך לשנות

באופן מהותי את המדיניות הרשמית שמבוססת על אפליה לאומית, אפליה גזענית. זה לא מקרה שלא לוקחים דם מאתיופים, או שאומרים לו: אתה לא נכנס למרפאה בגלל צבע העור שלך. ממה זה ניזון? – מהחינוך. אם מחנכים את הילדים הקטנים, שעוד אין להם דעה מגובשת, ו-48% מהם שונאי ערבים, מחר הם ישנאו אתיופים, ישנאו אשכנזים, ספרדים וכו'.

לכן, אם אנחנו מדברים בחריפות בעניין הזה, זה לא מפני שאנחנו רוצים להנציח את התופעה הזו, אלא כדי שהמדינה שלנו תהיה מדינה מתוקנת, מדינה שוויונית, שאין בה כל התופעות האלה של הגזענות. קודם כול צריך לשנות את המדיניות. תודה.

היו"ר ש' בן-צור:

אני מודה לך. חבר הכנסת אלי גולדשמידט, בבקשה, שלוש דקות.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, ידידי ורעי חבר הכנסת אדיסו מאסלה, ידידי בני העדה האתיופית שנציג שלהם נמצא כאן ביציע האורחים, וידידי שעובד בשירות הכנסת, בן העדה האתיופית, לפני שבועות מספר ראיתי את אדיסו מאסלה נכנס לגן-ילדים ומביא לילדים, בני הארבע-חמש, בובות כהות עור, או בצבע כהה. מה שהוא ביקש לבטא כשהוא נתן אותה בובה לילד או לילדה בגן – ששחור זה יפה.

שחור זה יפה. כי הבעיה מתחילה בגיל צעיר מאוד. המחלה הזו היא מחלה שמתפשטת. היא סרטן. היא מחלה שאצלנו, בקרב העם היהודי – סלח לי, חבר הכנסת סעד, שאני מתייחס ספציפית לעם היהודי – אנחנו העם שסבל את גילויי הגזענות הקשים ביותר בהיסטוריה האנושית, ולחשוב שאנחנו מגיעים לתקומה שלנו כאן, במדינת ישראל, שעצם קיומה וסיבת הקמתה של המדינה הזו היא, מצד אחד, לקבץ את כל גליות ישראל מכל רחבי העולם, ויש בתוכנו גם מיעוט, מיעוט ערבי, מיעוט דרוזי, מיעוט צ'רקסי – – –

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

כולם ערבים.

אלי גולדשמידט (העבודה):

בסדר. שאצלנו זה יקרה? מישהו מאתנו ניסה להעלות על הדעת מה עברו בני העדה האתיופית כשהם צעדו את המצעד שלהם מאתיופיה דרך מדבריות סודן בשביל להגיע ולקיים את המצווה של העלייה לארץ-ישראל? והנה הם באים הנה ונתקלים כאן ב"ארצי" בנקריות" הזאת, ברשעות, באטימות, בזוהמה הנפשית, שאני מאוד מקווה שהיא לא מנת חלקם של רובנו, אבל יש בתוכנו לא מעטים שחולים במחלה הזו.

אין דבר חשוב יותר מכך שהכנסת הזו תחזור ותוקיע הוקעה חד-משמעית את ביטויי הגזענות כפי שבאו לידי ביטוי במעשה הזוועתי האחרון, שפורסם באמצעי התקשורת, לגבי ההתייחסות לאותו חייל בן העדה האתיופית, וכל גילויי הגזענות האחרים לגבי מגורים בסביבה של בני העדה האתיופית. אנחנו לא יכולים להרשות לעצמנו את זה.

אדיסו, אני משוכנע שבעוד עשר, 15 שנה, זה יהיה הרבה פחות, אבל אני מקווה שנמשיך לקלוט עלייה. הצרה היא, שכל פעם שתגיע הנה עלייה – היום זו העלייה האתיופית, קודם זו היתה העלייה מחבר העמים, קודם זו היתה העלייה של יהודי מרוקו, העלייה של יהודי תימן, העלייה של יהודים מכל קצוות העולם – כל פעם שהגיעה אלינו עלייה, עשינו מעשים גדולים בקליטתה, ואני חושב שעשינו גם מעשה גדול בקליטת העדה האתיופית, אבל על-יד המעשה הגדול הזה היינו בהרבה מאוד מקרים מאוד מאוד קטנים ועלובי נפש. ואם תרשה לי, אני מבקש להתנצל בפניך. תודה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה. חבר הכנסת שבח וייס, בבקשה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

מי אחריו?

היו"ר ש' בן-צור:

אחריו – חברי הכנסת מאיר שטרית, האשם מחאמיד, וליד צאדק חאג'י-יחיא, סאלח סלים, והאחרון הוא חבר הכנסת גדעון עזרא.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בסוף שנות ה-30 ובשנות ה-40 הראשונות האפלות, בעצם, באופן טראגי וקטלני, נכרתה ברית בין יהודים לבני-אדם עם צבע עור כהה. הנאצים עסקו בהשמדה שיטתית של היהודים ובהשמדה שיטתית של צוענים. השמדה שיטתית של צוענים – זה היה הקהל כהה העור הזמין להם באירופה. אני מתחיל באוקטבה גבוהה, כי הנושא הזה יורד לשורשי ולאושיות המוסר שלנו, כדמוקרטים, כבני-אדם וכיהודים.

העלייה האתיופית וצורת הקליטה שלה הן אבן בוחן בשני מובנים למדינת ישראל: במובן היהודי, למדינת ישראל היתה מטרה חשובה ומרכזית – לשמש בית לאומי לכל יהודי העולם; ובמובן הרחב, העמוק והבסיסי עוד יותר במובן האנושי. לדעתי, יש למדינת ישראל זכות קיום רק אם היא מדינה דמוקרטית.

הי"ר ש' בן-צור:

סליחה. רק אם היא מדינה – – –

שבח וייס (העבודה):

רק אם היא מדינה דמוקרטית. אמרתי בהזדמנויות שונות: אם, חלילה, המשטר בישראל היה מתגלגל לכיוון פאשיסטי, אני לא הייתי חי כאן, או אם היה לי אומץ הייתי יורד למחתרת ולוחם בכל כוחי נגד בני עמי הפאשיסטים.

אצלנו התפתחו שני זרמים של גזענות, והם לא יושבים על אותה אוכלוסייה, והעניין מתחיל להיות מורכב יותר: האחד הוא פחות-או-יותר כלפי ערבים. מדובר בכל מיני ביטויים, בחלקם ביטויים ריקים כאילו. הם לא ריקים. הם יורדים לשורשי הנשמה של המשטר הדמוקרטי שלנו. למשל: רוב יהודי. בהצבעה בכנסת – רוב יהודי; לכנסת אין מנדט כי הרוב מבוסס על ערביי ישראל. אני שמעתי חוכמה עוד יותר עמוקה: שיטת הבחירה הישירה לראשות ממשלה היא טובה, כי היא נותנת לגיטימציה לכנסת, כי מי שזוכה יש לו רוב. אני אומר לכם, שאם שמעון פרס היה זוכה, היו אומרים שהוא לא לגיטימי. הגזענים אומרים שהוא לא לגיטימי. הם מתחילים לספור את הרוב שיש לו – ממה הוא מורכב.

דרך אגב, זה גם במידה מסוימת היחס לפלשתינים. יש סכסוך חמור, סכסוך דמים, שצריך לפתור אותו. אבל יש הקושי להסתגל לאווירה של הדדיות ואמון אנושי – דבר שבא לביטוי יום-יום, גם עכשיו במשברים – כי יש להם צבע אחר.

אני לא יודע כמה יהודים מחזיקים בהשקפות האלה, אבל כל אחד מהם הוא כתם. אני מעריך, שיש רבבות כתמים כאלה, ואולי יותר מזה.

היחס המפלה הרגשי כלפי אתיופים, בחלקו זורם לא מהכיוון של האגף הלאומני של החברה הישראלית, אלא דווקא מהכיוון האחר, וזה הופך אותו לחמור שבעתיים. הייתי אומר, שהוא שייך וזורם גם מן האסכולה של היהירים, ובתוכם גם אנשים, שאני מתאר לעצמי שחלקם גם מצביעים לאו דווקא עבור הימין הישראלי – היהירים. בושה, בושה, בושה.

הוא התחיל לקבל לגיטימציה, בין היתר, לדאבוני, בתקשורת הישראלית לגווניה, הכתובה והאלקטרונית – לא כולה – כאשר התחילו לכתוב בעיתונים: נתפס גנב, או עברין אחר, וציינו שהוא ממוצא אתיופי. דרך אגב, גם עשו כך ביתר שאת כלפי יוצאי רוסיה, או יוצאי חבר העמים. אני פרסמתי ב"דבר" מאמר אחד ומאמר שני, ושלחתי את זה לכל העורכים של כל העיתונים, וביקשתי מהם: תפסיקו עם זה, עם התיג הזה. זה לא עזר. אולי זה קצת עזר.

יש פה שרידים של התרבות האירופית הקולוניאלית, שחלק מאתנו הביא משם, כאשר מדובר על אתיופים. אז כאשר מדובר על פולקלור, מקבלים אותם מאוד נחמד – תופעה פולקלוריסטית. דרך

אגב, בכלל מי שמתייחס לעדה באופן פולקלוריסטי הוא חשוד בכך שבבסיס יש שם משהו אפלייתי. זה המבחן הגדול.

לכן, צריך לנהוג בעניין הזה בתקיפות חד-משמעית לאורך כל החזית – לטפל בכל הגזענים, בכלל זה הגזענים שבאים גם לא מצד ימין, שבנושא האתיופי יש לא מעטים כמותם.

אני מאושר שיש לנו חבר כנסת יוצא העלייה האתיופית. כאשר נסעתי במסע הפריימריס שלי, לקחתי, ביוזמתי, את חברי הטוב אדיסו לכמה הופעות שלי. זו לא מחווה מתנשאת. היה לי טוב עם העניין הזה. הרגשתי שאני עושה משהו טוב, אם אני אוכל לסייע לך להגיע לבית הזה, גם לייצג בכבוד את עדתך וגם ללחום על זכויות העדה שלך. אבל, זה תפקיד של כולנו. זו לא רק נישה שלך, אלא של כולנו.

אני מייחל, ידידי היושב-ראש, לכך שיום יבוא ואנחנו לא נצטרך לקיים דיונים בכנסת מול תופעת העיוועים הנואלת, הגזענית והמתועבת הזאת. תודה רבה לך.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה, חבר הכנסת שבח וייס. חבר הכנסת מאיר שטרית, בבקשה. יש לך שלוש דקות.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת אדיסו מאסלה, רבותי חברי הכנסת, ראשית, אני מברך אותך על העלאת הנושא. היתה לי הזכות להיות בסוכנות בתקופה של "מבצע שלמה". בתקופת המבצע הגדול הסוכנות דאגה להכנת העולים באתיופיה, באדיס-אבבה, לארגון כל המבצע הגדול והמסובך הזה. בעצם בהתחלת העלאת העולים ב"נגלה" השנייה, עוד לפני המבצע, היו מגיעים בשעות מוקדמות, לפנות בוקר, כל פעם במטוס אחר, במאותיהם, והופנו ישירות למרכזי קליטה. אבל, שיא האירוע היה "מבצע שלמה", שאני מניח שעליו עוד יסופר רבות בעתיד.

כזכור לכם, "מבצע שלמה" התחיל ביום שישי. העולים נחתו בארץ ביום שישי החל מהשעה 14:00, אז נחת המטוס הראשון בשדה התעופה. חיכו לו כל גדולי האומה: ראש הממשלה, שר החוץ ואנחנו. אני מוכרח להגיד, לגבי מי שהיה אז בשדה התעופה, שההתרגשות היתה כבירה, התרגשות פנטסטית, בעיקר אצל אלה שהיו מעורבים בהכנות למבצע הזה. ידעו על המבצע וידעו כמה זה רגיש, ולא היה בטוח עד הרגע האחרון אם הוא יצא לפועל או לא. כשהוא יצא לפועל וראינו את העולים נוחתים, ההתרגשות היתה פנטסטית. באותו יום שישי ובשבת הופנו העולים למרכזי קליטה בכל הארץ; היו בתי-מלון שהכינו אותם לצורך זה. בשבת, בשעה 16:00, יצא הערוץ הראשון בטלוויזיה בפרסום על המבצע, והתחילו להעביר צילומים בטלוויזיה של העולים שנוחתים במטוסים.

בשבת היא הייתי בטבריה וביקרתי בכמה בתי-מלון שאליהם הגיעו העולים. בשעה 16:00 כבר הייתי חזרה במלון ומייד שידרו את זה בטלוויזיה במלון וראיתי ישראלים יושבים מול הטלוויזיה ובוכים. לימים שאלתי את עצמי, מדוע בכו הישראלים בגלל המבצע הזה? הרי בסך הכול זה לא מבצע ענק,

גדול; זה מבצע מרגש, יפה, אבל למה בכו? במבצע אנטבה, שהוא מבצע פנטסטי, לא ראיתי אנשים בוכים, באירועים אחרים לא ראיתי אנשים בוכים. פה ישראלים רבים בכו. וחשבתי שהתשובה על כך היתה, שבואם של האתיופים לארץ, בשונה מעליות אחרות, בדרך שהם באו במבצע הזה, החזיר ועורר בלב שלנו, העולים הוותיקים, אותו ניצוץ של התחושה העילאית – לבוא לארץ מתוך מסירות מוחלטת, מתוך אמונה מוחלטת שזה מקומנו, שמפה לא נזוז, שפה אנחנו נתקע יתד, ששום רוח לא תוציא אותנו מכאן. התחושה הזו, שבמשך שנים נשחקה ונעלמה, בואם של האתיופים, בדרך שהם באו, החיה אותה.

מה קרה שם? תארו לעצמכם שבשדה התעופה באדיס-אבבה חיכו והיו מוכנים אלפי עולים. הגיעו אליהם מדריכים שהוכנו מראש ואמרו להם: תעלו למטוס, וסימנו כל אחד עם המדבקות המפורסמות על המצח. הם עלו למטוס בלי שום שאלה, כל אחד עם הצרור שלו, עם התינוקות והילדים, לא שאלו: לאן לוקחים אותנו, איפה נגור, איפה לא נגור, איפה יטפלו בנו, לאן הולכים, עם מי נלך, שום שאלה. הם עלו בשקט למטוס, הלכו אחרי המדריך שהיה באותו מקום בלי שום שאלה, הפקידו את גורלם, לטוב ולרע, בידי אותו מדריך, ונכנסו למטוסים שהמריאו משם. חלקם בוודאי המריאו בפעם הראשונה במטוס, והגיעו לישראל. הם ירדו מהמטוסים, לקחו אותם לאוטובוסים, בלי שום שאלה או ויכוח.

התחושה הזו, שנעלמה מהארץ במשך השנים, חיתה מחדש הודות לבואם של האתיופים במבצע הזה. אני רוצה לומר, אמרתי את זה כמה פעמים, אני אחזור על זה גם פה, בתקופת העלייה הראשונה, כשפגשתי הרבה מאוד אתיופים וביקרתי במרכזי קליטה רבים, כי טיפלנו בקליטתם בארץ, אמרתי פעם לקבוצה של נכבדים אתיופים: לא אתם צריכים להגיד לנו תודה שהבאנו אתכם לארץ, אנחנו צריכים להגיד לכם תודה על החייאת התחושה הזאת שאתם עשיתם בגין המעשה הפשוט של הקרבת הכול, של הליכה בעיניים עצומות למדינת ישראל. הלוואי שהרוח הזו, שהיתה בעלייה האתיופית שהגיעה לישראל, לא תסור מהעם הזה לעולם.

אני בטוח, אני מקווה, שגם התקרית הלא-נעימה והרעה מאוד שקרתה בעניין תרומות הדם לא תחזור על עצמה לעולם בצורה זו או אחרת.

אני יכול להגיד לכם, שאני שמח וגאה לראות את בני העדה האתיופית משתלבים בחברה הישראלית בשקט האופייני, בצבא, בלימודים, במקצועות שונים, באוניברסיטה, במשחק, בתקשורת, פשוט תענוג. כמי שעלה ממרוקו בגיל תשע, אני אומר לך, ידידי אדיסו מאסלה, כנראה השנים עושות את שלהן, הטכנולוגיה עושה את שלה. לשמחתי, הקליטה שלכם הרבה יותר מהירה מזו שהיתה כשהורי הגיעו לארץ, בשנות ה-50; הרבה יותר קלה, הרבה יותר מהירה, וכנראה גם הרבה יותר מוצלחת. אני מאחל לכם שבאמת היא תצליח עד הסוף.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה לחבר הכנסת מאיר שטרית. חבר הכנסת האשם מחאמיד.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בני העדה האתיופית, אני יכול להגיד לכם, שגם אני שחור ואני גאה בכך, אני לא מתבייש בכך. אני רק מתבייש בדברים אחרים, שבנושא כל כך מביש, כשכולם היו צריכים פה לעמוד ולהביע דעה אחידה, אתה רואה כמה חברי כנסת כאן וכמה שרים יש כאן.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

אותו דבר כשדנו על מצב האוכלוסייה הערבית.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

בשנת 1990, 1991, הגשתי לכנסת הצעה רגילה לאחר שקראתי באחד העיתונים, שבטבריה נאמר לבחור אתיופי "כושי", ועוד כמה ביטויים כאלה. למה עשיתי את זה? משום שאני רואה את התופעה בצורה כללית, ואני אומר שאותו קצין שסירב לקבל את החייל האתיופי למרפאה – זה מזכיר לי את השתיקה על כך שילד בדואי חולה לא מתקבל במרפאה בנגב, והשתיקה רועמת ונמשכת. אנחנו שותקים כאשר משפחות מנותקות בירושלים המזרחית, ואנחנו שותקים על התנהגות בלתי אנושית. אנחנו שותקים כאשר אומרים: ערבי מלוכלך, ואחר כך אומרים: אתיופי, ואחר כך אומרים שחור וכושי ושחום וערבי מלוכלך וערבי מסריח וכושי מסריח – הכול סלט אחד גדול.

יש מי שאומרים: ערבי טוב – בטח שמעת את זה, הספקת ללמוד את זה – ערבי מת. טרנספור, ספרי לימוד שמלמדים על גזענות – אל תאמין לערבי אפילו אחרי 40 שנה, ועוד דברים.

היות שאדוני מסמן לי שאני חייב לסיים – – –

הי"ר ש' בן-צור:

אני לא אשם וגם אתה לא אשם, השעון אשם.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אני רוצה, אדוני, להזכיר עוד הפעם דבר שאמרתי אתמול לגבי הסכנה שבגזענות. בתשובה על שאלת "מעריב" על סקר שלפיו 50% מהמצביעים בישראל מגלים אהדה מסוימת לדעותיו של לה-פן, אמר לה-פן: הפטריזמים בכל מקום יודעים לזהות זה את זה.

שבח וייס (העבודה):

לה-פן שונא גם את ה-50% האלה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

ואנחנו יודעים מי זה לה-פן. זה בא לומר, אדוני, שכל גזעני העולם מאוחדים, כל גזעני העולם התאחדו אחדות של פאשיזם גזעני מסוכן, המסכן כל אפשרות של חיים דמוקרטיים.

לכן, כל לוחמי החופש והדמוקרטיה מכל הצבעים, מכל העמים, גם כמוני וכמוך שחורים, ואחרים, כמו שבח וייס ואחרים, חייבים לעמוד כדי להילחם בתופעה המבישה הזאת, שמכלה כל חלקה טובה בארץ הזאת. תודה רבה, אדוני.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה לחבר הכנסת האשם מחאמיד. חבר הכנסת וליד צאדק חאג'-יחיא, בבקשה; שלוש דקות.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

מי אחריו?

היו"ר ש' בן-צור:

אתה. כבר קראתי את השם.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה להצטרף קודם כול לביקורת ולגינני על שרבים רבים מחברי הכנסת אינם פה, ובמיוחד הממשלה, שצריכה באמת לשמוע מה שקורה פה ולא להסתפק במלות סרק כדי לעשות מסאז' למצפון שלהם ושל אחינו האתיופיים.

אני רוצה להגיד לחברי חבר הכנסת מאסלה, ששמעתי נימה של הצטדקות בדברייך. אתה פה חבר כנסת, אתה מייצג עדה, אתה פה בזכות ולא בחסד של אף אחד, ואתה לא צריך להוכיח נאמנות זו או אחרת ולהגיד ש"אנחנו באנו לכאן" וכו'. אתה פה, אתה זכאי לכל דבר שהמדינה הזאת יכולה לתת. אני חושב שאתם זכאים לכל דבר.

אין פלא, חברי חבר הכנסת האשם מחאמיד, שמי שנמצא פה או קרוב לעניין הדמוקרטי, כמו החברים בצד שמאל שהם ימין – –

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

או המדוכאים.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

— — — או אנחנו המדוכאים עלי אדמות.

אדוני היושב-ראש, הדמוקרטיה נמדדת ביחס הרוב למיעוט, היא לא נמדדת באקט הדמוקרטי של ההליכה לקלפי וההצבעה. היא נמדדת בשאלה איך מתייחס הרוב, השולט על הכוח, איך הוא מתנהג עם המיעוט, או במיוחד המיעוט הלאומי. אני חושב, שבמשך 40 שנה, ובמיוחד אחרי מלחמת ששת הימים, גאתה הלאומנות בתוך מדינת ישראל. מלחמת ששת הימים השחיתה במידה רבה הרבה מהערכים שהיו נחלת החברה היהודית.

אני אישית גרתי, בשנת 1958, באוניברסיטה עם יהודי אורתודוקסי מברוקלין. ראיינו אותי ב"ניו-יורק טיימס" ואמרתי כך בזמנו של הממשל הצבאי: "הלוואי שמדינת ישראל היתה אוניברסיטה אחת גדולה, כי אני מרגיש טוב". היום תלכו לאוניברסיטאות ותראו איך היהודים והערבים מתגוררים. באותה קומה לא תמצאו ערבי עם יהודי, על אחת כמה וכמה יהודים וערבים לא גרים באותו חדר, או יהודי אשכנזי עם אתיופי. אני רוצה לראות את זה, ובואו נגיד את האמת כפי שהיא – אין דבר כזה. עדיין אין.

אדוני היושב-ראש, אני מדבר אליך כחבר בוועדת החינוך, ששנינו שותפים בה – —

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

שלושתנו.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

— — ועושים את כל המאמצים כדי לשנות את קלקול הערכים, את הפיכתם בלתי רלוונטיים למציאות החדשה שאנחנו חיים בה. אם אנחנו לא נשנה זאת ולא נחנך את הנוער לדמוקרטיה ולאהבת האדם כבן-אדם, כבן למשפחת העמים, זה מה שיקרה. בהתחלה פוגעים בערבים כתוצאה ממלחמת ששת הימים – ושוב אני חוזר למלחמת ששת הימים – אחר כך זה חוזר כבומרנג לחברה שמכה ומדכאת. זה מה שקורה היום עם האתיופים.

לכן, אני חושב שתפקידנו הוא לצאת בזעקה לשמים נגד כל הגילויים האלה, כי זה לא מתאים לזמן שאנחנו חיים בו, לקראת המאה ה-21. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

הי"ר ש' בן-צור:

תודה, חבר הכנסת וליד צאדק חאג'-יחיא. חבר הכנסת סאלח סלים, בבקשה, שלוש דקות. אחרון – חבר הכנסת גדעון עזרא.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מצטרף לחברי חברי הכנסת ומברך את בני העדה האתיופית שהגיעו כאורחים היום לכנסת. אני חושב שאתם הגעתם לכאן עם ציפיות גדולות. אני הייתי גם רוצה להצטרף לציפיות הגדולות שלכם, אבל לצערי לא מצפים להרבה מהכנסת. אל תצפו להרבה, כי תראו את שולחן הממשלה – אין שום שר, כאילו הנושא הזה לא מעניין את הממשלה, כאילו זה עניין שולי.

עכשיו יגידו: הוא מדבר מפני שהוא ערבי, מה הוא יגיד? אני ערבי, אני מתגאה בזה, ואתם צריכים להיות גאים שאתם שחורים ומאתיופיה. אל תתביישו בזה. הממשלה הזו לא מכבדת את העם שלה. אני גם לא מצפה ממנה שתכבד אותי. אבל אני לא אשבר, ותדעו לכם – כל דבר לוקחים, פה לא נותנים שום דבר. תיאבקו על הזכויות שלכם, כי בחברה הזו, לצערי – לא חבר הכנסת הזה אשם או השר הזה אשם, החברה פה גדלה וחונכה בצורה רצחנית, בצורה גרועה ביותר.

כשהאתיופים הגיעו לארץ, חבר הכנסת מאסלה, מה הבדיחה שיצאה עליכם?

הי"ר ש' בן-צור:

זמנך עבר.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

חראם, ואללה.

הי"ר ש' בן-צור:

אתם מדברים על שוויוניות, הזמן של רשות הדיבור הוא שוויוני.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אתה שכחת, הצפצוף הזה של השעון היה בשביל חבר הכנסת וליד צאדק, לא בשבילי. מה אמרו? – שהאתיופים הגיעו כחלקי חילוף למרוקאים. זו הבדיחה שהיתה עליכם.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

לא האתיופים, הגרוזינים.

אדיסו מאסלה (העבודה):

אמרו שאנחנו חלקי חילוף לתימנים.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

טוב, חלקי חילוף. הם לא רצו את הערבים כחלקי חילוף. הבעיה במשטר שאנחנו חיים בו היא – וכדאי שנדע את זה פעם אחת ולתמיד – שכל זמן שיש בו גזענות, והיא לא נוגעת לי אלא נוגעת לאחרים, בסוף היא תיגע בי. כל זמן שמדברים בגזענות על ערבים, זה יגיע גם ליהודים ולשכבה החלשה; אחר כך לשכבה הקצת יותר חזקה, אין מנוס.

פעם נפגשתי בקבלת פנים יפה של יהודים – – –

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת סלים, תסיים. קבלת הפנים היפה, החמודה, אחר כך, אבל תסיים בבקשה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אני מסיים במשפט אחרון. אני אומר דברים שאני ראיתי, לא קראתי בספרים.

היו"ר ש' בן-צור:

ודאי, ודאי.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

נפגשים אנשים יהודים, מקבלים אותם יפה. הסבתא אומרת לנכד: תכיר, ואומרת את שמות האנשים. היו שם פועלים ערבים, אז הנכד אומר לסבתא: מנין הוא? היא אמרה לו: הוא ערבי מהכפר, עובד אצל סבא. הוא אומר לה: סבתא, אבל אמרת לי שלערבים יש זנב. אני לא רואה שיש לו זנב, איפה הזנב שלו? היא סימנה לו לשתוק. זה עניין של חינוך, לא אשמה של מישהו. ככה חונכו פה, ולצערי זה בא מהממסד. זה קיים וזה לא ישתנה. צריך להיאבק.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

צריך להיאבק ולראות את כבוד האדם. אני חבר כנסת ערבי לא רק בשביל הערבים, אני גם בשביל היהודים וגם בשביל האשכנזים וגם בשביל האתיופים. אני חבר כנסת למען כל בן-אדם בחברה הישראלית, לא בשביל שכבה מסוימת או לאום מסוים.

היו"ר ש' בן-צור:

אתה גם בשביל התימנים, אל תשכח.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

בוודאי, בראש ובראשונה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

גם בשביל הדתיים, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה. אני רציתי לומר, שכשאנחנו מדברים על גזענות, יכולים להשתמע מתוך הדברים שלנו גם דברים גזעניים, אז צריך להיזהר.

חבר הכנסת גדעון עזרא, בוא וסיים את הדיון. בבקשה, אחרון הדוברים.

אדיסו מאסלה (העבודה):

נציג הממשלה, חבר הכנסת גדעון עזרא.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

יש הצעת סיכום?

היו"ר ש' בן-צור:

לא חייבת להיות. היה דיון מעניין, נשמעו דעות.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת אדיסו מאסלה ידידי, האורחים ביציע, לפני יומיים נסעתי לדרום-לבנון, בבוקר שמעתי את הכתבה של כרמלה מנשה, ובהזדמנות זו אני רוצה להביע לה הערכה על הגילוי שלה. נכנסתי לדרום-לבנון דרך השער של "הגדר הטובה", ומייד עם כניסתי למקום מצאתי שם את בני העדה האתיופית. ביהודה ובשומרון לא תראה ג'יפ אחד של משמר הגבול, לא תראה קבוצת חיילים שלא תמצא בה חיילים אתיופים.

מדינת ישראל קיימת על מנת לקבץ אליה את היהודים מכל קצות תבל, ולא רק לקלוט אותם ולהביא אותם לארץ, כפי שנעשה ב"מבצע משה" וב"מבצע שלמה", אלא גם לטפח אותם מאוכלוסייה חלשה לאוכלוסייה חזקה. ואין קל יותר מלנסות ולהעלות את רמתם של אלו שמיום הגעתם לארץ, עם כל חבלי הקליטה הקשים שהיו, נכנסו ותרמו בצבא-הגנה לישראל ונתנו את כל מה שיכלו לטובת מדינת ישראל.

אינני רוצה להרבות בתיאורים, אבל אני אומר לחברים הערבים שדיברו כאן קודם, שהתיאורים שאתם מתארים אינם המטרה, זו איננה הדרך שבה רוצים להתנהג, בוודאי לא הדרך בה רוצים להתנהג אל בני העדה האתיופית. אין לי כל ספק, שאנחנו עוד צריכים לעשות כברת דרך ארוכה על מנת לקלוט את העדה הזאת ואת אנשיה, כפי שקלטנו עדות אחרות.

בעקבות הסיפורים האחרונים, בעקבות הדברים של חבר הכנסת אדיסו מאסלה, אני מציע, שכל משרד ממשלתי יעשה את חשבון הנפש ויבדוק כיצד הוא יכול לסייע בקליטת העלייה, כפי שהכנסת תרמה, לפי דעתי – אני רואה את בני העדה בין עובדי הכנסת – ובאותו יחס נראה את העובדים בכל מדינת ישראל. תודה.

הי"ר ש' בן-צור:

תודה רבה, חבר הכנסת גדעון עזרא.

חבר הכנסת מאסלה, אתה רוצה לומר דברי סיכום קצרים, או שנחתום את הדיון?

אדיסו מאסלה (העבודה):

דברי סיכום ואחר כך סיכום הדיון.

הי"ר ש' בן-צור:

קצר מאוד בבקשה, אני לא חייב לעשות את זה אבל עשיתי ג'סטה.

אדיסו מאסלה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, קודם כול אני מצטער, כמו אותם חברי כנסת שהביעו את מחאתם, שאין פה נציג הממשלה, ואפילו שר אחד לא טרח לבוא, והשרים הם חלק בלתי נפרד מהמליאה הזאת. הם יודעים איזה דיון מתקיים ביום זה, ודווקא המפלגה השלטת היום היא זו שקיבלה, לצערי הרב, הרבה קולות ותמיכה מבני העדה, והשרים היו צריכים להיות פה. אני חושב שהעדה לא תשכח את הזלזול, את היחס המעליב של הממשלה כלפיה.

אדוני היושב-ראש, אני מבקש שתהיה הצעת החלטה בנושא זה, שהוא מאוד כאוב וחשוב, והיא, שאנחנו לא יכולים לעבור לסדר-היום. אני מבקש שתהיה הצעת החלטה עניינית, כדי למצוא אחת ולתמיד פתרון לבעיה חמורה זו – אם זה על גילויים גזעניים, אם זה על תרומות הדם אשר משרד הבריאות לא מצא להן את הפתרון הנכון ולא עושה מאמץ כדי ליישם את מסקנות ועדת-נבון.

הי"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת אלי גולדשמידט, יש לכם הצעת סיכום? כן.

אני מודה לך, חבר הכנסת אדיסו מאסלה.

הנוהג הוא שאנחנו צריכים לראות את ההצעה לפני כן. בבקשה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת סיכום של סיעת העבודה, סיעת חד"ש וסיעת מרצ:

הכנסת מוקיעה ומגנה בחריפות את תופעות הגזענות בחברה הישראלית כלפי העדה האתיופית.

הכנסת מביעה את תמיהתה הרבה על כך שאיש משרי הממשלה לא היה נוכח בדיון שנסב סביב תופעות הגזענות בחברה הישראלית כלפי העדה האתיופית.

הכנסת מגנה גינוי חריף את היעדרות הממשלה מהדיון. תודה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אפשר להוסיף?

היו"ר ש' בן-צור:

אי-אפשר, הוא ייצג אותך.

חבר הכנסת אלי גולדשמידט, אתה יותר ותיק ממני. מה אנחנו רוצים? אנחנו רוצים למנוע את התופעה המבישה הזאת, והכנסת כאן ארגומנט של היעדרות של שרי הממשלה או שר ממשלה. הרי לא זו הנקודה האקוטית; הנקודה האקוטית היא שכבית-מחוקקים אנחנו מנסים להכניס לתודעה של הציבור את הנושא הזה – – –

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

גם זה משקף – – –

היו"ר ש' בן-צור:

סליחה, לא גמרתי לדבר, חבר הכנסת אחמד סעד.

מאחר שמן הקצה אל הקצה מגנים את התופעה הזאת, הייתי מצפה – – –

אדיסו מאסלה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, פרשת הדם קשורה לשר הבריאות. איפה שר הבריאות?

היו"ר ש' בן-צור:

א.ק.י., אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד ההצעה לסיכום הדיון? מי נגד? בבקשה.

הצבעה מס' 28

בעד הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת א' גולדשמידט – 7

נגד – אין

נמנעים – 1

הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת א' גולדשמידט נתקבלה.

היו"ר ש' בן-צור:

בעד – 7, אין נגד, נמנע אחד. הצעת הסיכום של סיעות מפלגת העבודה, חד"ש ומרצ התקבלה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אדוני, יש טעות במחשב, יש חברים שלא נקלטו.

הצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 41) (תשלום המס על-ידי הקונה).

התשנ"ז-1997

(קריאה ראשונה)

היו"ר ש' בן-צור:

אנחנו עוברים לסעיף הבא: הצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 41) (תשלום המס על-ידי הקונה), התשנ"ז-1997, קריאה ראשונה. חבר הכנסת מאיר שטרית, בבקשה.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת החוק המונחת לפנינו אושרה בקריאה טרומית בכנסת בתמיכת הממשלה, בהנמקה מהמקום.

הצעת החוק באה ליצור מצב של שוויון. כאשר אדם מוכר את הדירה שלו לאדם שני – – –

היו"ר ש' בן-צור:

סליחה, אני מבקש לכבד את המליאה. מי שרוצה לעזוב – בבקשה.

חבר הכנסת שטרית, תתחיל בבקשה, כי אני רוצה לשמוע.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, הצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 41) אושרה בקריאה טרומית בכנסת בהסכמת הממשלה, בהנמקה מהמקום.

הצעת החוק באה ליצור שוויון במצב שבו אדם מוכר נכס לאדם שני. לצערי, יש פרצה בחוק, שהיום מנוצלת לרעה, והיא: כאשר המוכר מטיל את תשלום מס השבח על הקונה הם עושים "מונקי ביזנס" והקונה משלם הרבה פחות ממה שהמוכר היה משלם אילו הוא היה משלם את המס. הצעת החוק באה ליצור שוויון, ולא משנה מי משלם את המס, אם הקונה או המוכר, ואז המס יהיה אותו דבר, כדי שלא ינצלו את הפרצה לרעה. זו המטרה של הצעת החוק הזאת.

אדוני היושב-ראש, אם אפשר, ברגע שיגמרו את הדיון בעניין, אני מבקש להצביע ולהעביר את הצעת החוק הזאת להכנה לקריאה שנייה ושלישית לוועדת הכספים.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה. חבר הכנסת אחמד סעד, בבקשה, רוצה להתייחס? – לא. תודה. חבר הכנסת שבח וייס – אינו נוכח. תודה. חבר הכנסת אלי גולדשמידט מוותר.

אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד העברת הצעת החוק של חבר הכנסת מאיר שטרית לוועדת הכספים? מי נגד?

אלי גולדשמידט (העבודה):

ישר כוח. אני מוכן לעזור לך עוד הפעם.

היו"ר ש' בן-צור:

בבקשה להצביע.

הצבעה מס' 29

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 5

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 41) (תשלום המס

על-ידי הקונה), התשנ"ז-1997, לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ש' בן-צור:

בעד – 5, אין נגד, אין נמנעים. הצעת החוק של חבר הכנסת מאיר שטרית, חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 41), עוברת לוועדת הכספים.

הצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 42) (שינוי ייעוד זכות במקרקעין).

התשנ"ז-1997

(קריאה ראשונה)

היו"ר ש' בן-צור:

אנחנו עוברים לסעיף הבא: הצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 42) (שינוי ייעוד זכות במקרקעין). חבר הכנסת מיכאל קליינר, בבקשה.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, למעשה אין לי הרבה להוסיף מאז הקריאה הטרונית של החוק כפי
— — —

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

תגיד מה הנושא.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

הנושא, כן. ההצעה היא תיקון לחוק מס שבח מקרקעין. זו בעצם סתימה של פרצה שנוגעת לתפר בין חוק מס הכנסה לחוק מס שבח.

אנשים שבבעלותם מקרקעין והם מעבירים אותם או מרכוש פרטי לחברה או מחברה לרכוש פרטי, כמובן זכאים שלא לשלם פעמיים מס, הם משלמים את המס פעם אחת, ולכן מי שמעביר את הרכוש הזה, את המקרקעין מעצמו לחברה או מחברה אליו, על-פי החוק הזה, וזה בסדר וזה נשאר, כמובן פטור מתשלום מס שבח.

מה היו האנשים עושים? לוקחים את זה והופכים את זה ומעבירים את זה מעצמם לחברה, מגדירים את זה כמלאי עסקי, ואז, כמלאי עסקי הערכת השווי היתה בעצם מקפיצה להם את כל הסכום הזה; ואז, כאשר היו מוכרים, בעצם היו מוחקים את כל אותו שבח שהיו צריכים לשלם בהיותו רכושם הפרטי, ולהיפך.

כמובן, יש די הרבה מקרים. אין בזה שום צדק, אין בזה שום היגיון. זאת פרצה. אנחנו בסך הכול רוצים שאדם, לא משנה איך הרכוש הוגדר שלא כחברה, בסוף הדרך ישלם את השבח על כל התקופה המצטברת שהיה אצלו כחברה.

לכן גם האוצר תמך בהצעה זו. היא חוסכת לאוצר כסף. כמובן, היא עושה צדק ושוויון. ועדת הכספים אישרה אותה, והיא מגיעה הנה לקריאה ראשונה, כדי שתחזור לוועדת הכספים לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. תודה רבה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה לחבר הכנסת מיכאל קליינר. רשומים אצלי כדוברים חברי הכנסת אחמד סעד – איננו; שבח וייס – איננו; אחרון – חבר הכנסת אלי גולדשמידט. מוותר.

רבותי, אנחנו עוברים להצבעה. אני מבקש מהחברים להצביע מי בעד ומי נגד העברת הצעת החוק להכנה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית בוועדה. נא להצביע.

הצבעה מס' 30

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 4

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 42) (שינוי ייעוד זכות במקרקעין), התשנ"ז–1997, לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר מ' שטרית:

אני קובע בזאת, שבארבעה קולות בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים, אושרה בזאת הצעתו של חבר הכנסת מיכאל קליינר, הצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 42) (שינוי ייעוד זכות במקרקעין), התשנ"ז–1997, בקריאה ראשונה, והיא תועבר לוועדת הכספים להכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי (תיקון מס' 6) (שירותי בריאות

לתלמידים בבתי-הספר), התשנ"ז–1997

(קריאה ראשונה)

היו"ר מ' שטרית:

אני מזמין לנושא הבא בסדר-היום את חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, שתציג בפנינו את הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי (תיקון מס' 6) (שירותי בריאות לתלמידים בבתי-הספר), התשנ"ז-1997, בקריאה ראשונה. ההצעה היא של קבוצת חברי הכנסת, ומציגה אותה, כאמור, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבדת להביא לקריאה ראשונה הצעת חוק שבאה לתקן את חוק ביטוח בריאות כך שייאמר בו ששירותי הבריאות בבתי-הספר יינתנו באחריות הממשלה ועל חשבונה.

רבותי חברי הכנסת, אני מבקשת לומר, שמה שהתחדש מאז אישרה המליאה את הצעת החוק הזאת בקריאה טרומית הוא, שהממשלה בישיבתה ב-21 במרס החליטה לבטל את אגרת הבריאות לתלמיד החל בשנה הזאת ולממן את שירותי הבריאות מתקציב המדינה. זאת החלטה חשובה, שיש בה היענות לרעיון של החוק.

אבל החלטת הממשלה הזאת גם קבעה, שנחוץ לחוקק חוק בעניין כדי שנושא אגרת הבריאות לא יהיה עניין של התמקחות, אדוני היושב-ראש, בכל פעם בתקציב – כן אגרה, לא אגרה.

לכן, הצעת החוק שאני מציעה יחד עם חברי באה לקבוע, שהחלטה הזאת של הממשלה תהפוך להיות חלק מהחוק, חוק ביטוח בריאות, וכל התפיסה של חוק ביטוח בריאות, שהדגש בו צריך להיות בשירותי מניעה, תביא לכך ששירותי הבריאות בבתי-הספר ימומנו על-ידי המדינה, ינוהלו על-ידי המדינה. כך נדאג – א. שיהיה תמיד שירות; ב. שהשירות יהיה ברמה גבוהה. אני חושבת שאנחנו, על-ידי השינוי הזה, נשים קץ לשערוריות שהיו, של אי-מתן חיסונים בזמן, העדר בדיקות וכו'.

אני מבקשת מחברי הכנסת לתמוך בהצעת החוק הזאת ולהעבירה להכנה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית לוועדת העבודה והרווחה. תודה.

היו"ר מ' שטרית:

אני מודה לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי. פשוט למען הפרוטוקול אני מוכרח להגיד, שהצעת החוק מוגשת, כאמור, על-ידי קבוצת חברי הכנסת שכוללת את חברי הכנסת: תמר גוז'נסקי, רפאל אלול, עזמי בשארה, נסים דהן, יצחק וקנין, עמנואל זיסמן, יוסי כץ, האשם מחאמיד וסאלח סלים. אני מברך את קבוצת היזמים על הצעת החוק החשובה הזאת, שתפתור אחת ולתמיד את הבעיה של אגרת בריאות לתלמידים. אני שמח שהממשלה הלכה בכיוון של הצעת החוק וביטלה את אגרת הבריאות השנה. אני מקווה שהמצב הזה יישאר בעינו גם בשנים הבאות.

רבותי, אנחנו עוברים לדיון בהצעת החוק. אני אחד הדוברים שאמורים לדבר. אני מוותר על זכות הדיבור שלי. חבר הכנסת אלי גולדשמידט מוותר. חבר הכנסת אחמד סעד, מוותר? אתה רוצה לדבר. בבקשה.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, בזמן שהונחה הצעת התקציב, לפי דעתי אחד הכתמים השחורים בחוק ההסדרים היה, שהיה רוב להטלת אגרת בריאות. העמדה שלנו בוועדת הכספים וגם פה במליאה היתה של התנגדות לכך, כי אחד הדברים הבסיסיים בחברה הוא לתת הזדמנות לכל הילדים, בלי קשר למצב הכלכלי שלהם, שתהיה להם ההזדמנות ללמוד. אם היינו מבצעים את ההחלטה להטיל אגרת בריאות על התלמידים, היינו מונעים לימודים מרבים מילדי המשפחות ברוכות הילדים, מהילדים העניים, והם היו הולכים לרחוב ומידרדרים לתהום שתוביל אותם לפשע ואולי לכל מיני תופעות שהחברה סובלת מהן.

לצערי הרב, בזמן הדיון על הצעת החוק הזאת לא הייתי בארץ. כשחזרתי תמכתי בחוק הזה, כי הוא מתקן עוול שפגע ברבות מהמשפחות בישראל, יהודים וערבים גם יחד. לכן אני תומך בחוק הזה. תודה רבה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה לחבר הכנסת אחמד סעד. חבר הכנסת שבח וייס – אינו נוכח. חבר הכנסת סאלח סלים, אתה מבקש לדבר, בבקשה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רואה חשיבות רבה בהצעת החוק הזאת, במיוחד מפני שאני משמש גם כראש מועצה מקומית ויודע מה המצב בבתי-הספר ומה היחס של ראשי הרשויות לתלמידים פה ושם.

היום, ואני אומר זאת מידיעה אישית, חלק מהתלמידים בבתי-הספר ברשויות מסוימות מקבל שירותי בריאות, וחלק אחר אינו מקבל כלל. עד היום יש בתי-ספר שאין בהם אחות, אין בהם רופא, אין בהם שירותי בריאות בכלל. זה המצב שקיים היום, ואני אומר זאת מתוך היכרות אישית שלי את ראשי הרשויות ואת הרשויות. בחלקו זה תלוי גם בראשי הרשויות, במצבם הכספי, ובמצב רוחו של ראש הרשות. לחלק מראשי הרשויות אין בכלל כסף לשלם משכורות, במיוחד במגזר הערבי. חודשיים-שלושה חודשים הם אינם משלמים משכורות, ואז בכלל לא חושבים על דברים כאלה.

יש כאן הזנחה שלא מתאימה למדינה כמו מדינת ישראל. ויש פערים בין מקום למקום, כשהמרחק ביניהם הוא לפעמים 5 ק"מ. ויכול להיות שתהיה איזו מחלה בבית-הספר, והיא תתפשט בין כל התלמידים ותעבור לשכנים, ואחר כך זה יעלה למדינה הון תועפות, שאפשר היה לחסוך אותו עוד בטרם תתפשט המחלה.

לכן, אני רואה חשיבות רבה מאוד לכך שהנושא הזה יהיה מעוגן בחוק, שיהיו שירותי בריאות לכל התלמידים, וכך לא נשאיר את התלמידים כבני ערובה. אדוני היושב-ראש, גם אתה היית ראש מועצה, ואתה יודע מה זה. יש ראשי מועצות שרואים בחינוך דבר ראשון במעלה, ויש ראשי מועצות שרואים בנושאים אחרים את הדבר הראשון.

אני חושב, שזה לטובת מדינת ישראל, לטובת אזרחי מדינת ישראל בכלל, לטובת כל העם במדינת ישראל, שיהיה חוק, והממשלה תשלם את זה. כי גם היום חלק מההורים לא משלמים, חלק משלמים, וזה יוצר בעיות לראשי הרשויות עצמם. הם שואלים את עצמם מה אפשר לעשות, האם אפשר לבקש מהרופא לבדוק את התלמיד שלא שילם, או לא לבדוק אותו. ויש הורים שבאמת אין להם אפשרות לשלם עבור שירותי הבריאות לתלמיד.

לכן, אני חושב שזה הרבה יותר חשוב לממשלה, למדינה, שיהיה חוק שישמור על בריאות התלמידים מהתחלה, עוד בהיותם צעירים, ושכלל בתי-הספר יהיו רופא ואחות, שהדבר יהיה מוסדר באופן חוקי, ושהממשלה תשלם את זה. הממשלה יודעת מאין להוציא את זה, כפי שהיא מוציאה עד היום כספים נוספים.

אני חושב, שזה לטובת הממשלה, ואין כל סיבה שהממשלה תתנגד לזה, אין כל סיבה שחברי הכנסת יתנגדו לזה. אני מציע שהחוק הזה יאושר. זה לטובת כל האזרחים במדינת ישראל. תודה רבה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה לחבר הכנסת סאלח סלים. בזה גמרנו את רשימת הדוברים, ואנחנו עוברים להצבעה על העברת החוק להכנה לקריאה שנייה ושלישית.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

לוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר מ' שטרית:

לוועדת העבודה והרווחה. בבקשה.

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי (תיקון מס' 6) (שירותי בריאות לתלמידים בבתי-הספר), התשנ"ז-1997, לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר מ' שטרית:

שישה בעד, אין נמנעים, אין מתנגדים. אני קובע שהצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי (תיקון מס' 6) (שירותי בריאות לתלמידים בבתי-הספר), התשנ"ז-1997, של חברי הכנסת תמר גוז'נסקי, רפאל אלול, עזמי בשארה, נסים דהן, יצחק וקנין, עמנואל זיסמן, יוסי כץ, האשם מחאמיד וסאלח סלים, מועברת לוועדת העבודה והרווחה להכנה לקריאה שנייה ושלישית.

הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (מס' 44) (איסור נהיגה ברכב מסחרי עם עומס יתר), התשנ"ז-1997

(קריאה ראשונה)

היו"ר מ' שטרית:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (מס' 44) (איסור נהיגה ברכב מסחרי עם עומס יתר), התשנ"ז-1997, קריאה ראשונה, של חבר הכנסת אלי גולדשמידט. יציג את ההצעה חבר הכנסת אלי גולדשמידט.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, הצעת החוק לתיקון פקודת התעבורה שמוגשת לכם לקריאה ראשונה עניינה קביעת סנקציה שלא קיימת עד היום בספר החוקים הישראלי לגבי נהיגה או שימוש ברכב שיש עליו מטען חורג.

יש סנקציות שקיימות היום בפקודת התעבורה, החל בקנסות, שלילת רשיון וכל כיוצא באלה. מה שאני מציע בהצעת החוק הזאת, שעברה בדיון מוקדם ונדונה בוועדת הכלכלה והוכנה לקריאה ראשונה, הוא שיתאפשר להשבית רכב שעומס היתר שלו חרג מעבר למותר בשיעורים שמייד אומר: כאשר משקלו הכולל של הרכב עלה ב-15% עד 25% על המשקל הכולל המותר, יושבת הרכב לתקופה של 30 יום; וכאשר החריגה במטען היא מעל ל-25%, ההשבתה תהיה ל-60 יום.

אני למדתי את הרעיון מצה"ל. צה"ל נקט את הגישה הזאת בכמה פיקודים, והדבר הכאיב ליחידות. מובן שהיה מדובר ברכב מינהלתי, לא בכלי רכב מבצעיים.

היו"ר מ' שטרית:

אבל אם לך יש רכב מסחרי כזה, ואתה משאיל אותו או נותן אותו למישהו לנהוג, והוא מעמיס אותו במשקל יתר, האם ישביתו את הרכב שלך?

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, שאלתך מצוינת. אחד מסעיפי החוק המוצע אומר: "הוכיח בעליו של רכב שהושבת בצו לפי סעיף זה, כי מי שנהג ברכב פעל בניגוד להוראותיו, וכי הוא נקט את כל האמצעים הסבירים למנוע נהיגה כאמור, רשאי קצין המשטרה שנתן את הצו לבטלו". כך שיש לנו פתרון לעניין הזה. אין פה שרירות.

אנחנו יודעים שהרבה מאוד פעמים הנהג הוא הסוכן התמים. קרי, הנהג עובד אצל המעביד, שהוא הבעלים של הרכב, הוא מתפרנס מזה, ולעתים, כתוצאה מאילוצים שנובעים מהוראות שנכפות עליו, הוא נאלץ לשאת מטען שחורג מהמותר. ומי שנענש בסופו של דבר זה הנהג עצמו, כי הוא זה שפעל בניגוד לחוקי התעבורה. הצעת החוק הזאת מענישה את הבעלים של הרכב הכבד, שהתיר או אפשר את החריגה מהמשקל המותר.

למותר לציין את האחוז הגבוה, הקטלני, או את מספר הנפגעים, ההרוגים והפצועים קשה, בתאונות דרכים הנגרמות על-ידי כלי רכב כבדים, סמיטריילרים, משאיות וכדומה. האחוז הזה הוא מאוד מאוד משמעותי. לכן, אני מאמין שאם הסנקציה הזאת תופעל לתקופה קצרה – יש לי תחושה שההתרעה וההרתעה שיש בהשבתה של הרכב, הפגיעה בעסק של בעל הרכב שאפשר את העבירה החמורה הזאת, הסנקציה הזאת תהיה אפקטיבית ותתרום עוד נדבך, אולי לא הכי גדול בעולם, אבל עוד נדבך למלחמה בקטל בדרכים.

אני מבקש מחברי הכנסת לאשר את הצעת החוק בהצבעתם. שר התחבורה אינו יכול להיות כאן עכשיו, אבל הוא הודיע לי – נדמה לי שגם היושב-ראש קיבל את ההודעה – שהוא תומך בהצעת החוק. תודה רבה.

היו"ר מ' שטרית:

שר התחבורה אכן הודיע, שנבצר ממנו להיות כאן בשעת הדיון, אך הוא תומך בהצעת החוק.

רשומים לדיון שני חברים. הראשון בהם – חבר הכנסת אחמד סעד. האם אתה מבקש לדבר?

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

לא, אני מוותר.

היו"ר מ' שטרית:

השני הוא חבר הכנסת שבח וייס. הוא איננו.

ובכן, רבותי, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת החוק בקריאה ראשונה והעברתה להכנה לקריאה שנייה ושלישית לוועדת הכלכלה.

הצבעה מס' 32

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (מס' 44) (איסור נהיגה ברכב מסחרי עם עומס יתר), התשנ"ז–1997, לוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר מ' שטרית:

ברוב של שישה קולות בעד, אין נמנעים, אין מתנגדים, מועברת הצעת החוק לתיקון פקודת התעבורה (מס' 44) (איסור נהיגה ברכב מסחרי עם עומס יתר), התשנ"ז–1997, של חבר הכנסת אלי גולדשמידט, לוועדת הכלכלה להכנה לקריאה שנייה ושלישית.

הצעה לסדר-היום הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית לבדיקת פרשת רמי דותן

היו"ר מ' שטרית:

הסעיף האחרון בסדר-היום – הצעה לסדר-היום מס' 2053, של חבר הכנסת יונה יהב, בדבר הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית לבדיקת פרשת רמי דותן. בבקשה.

יונה יהב (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הנושא הזה איננו נושא פוליטי או נושא מפלגתי כלשהו, הנושא הזה הוא נושא מוסרי. פרשת רמי דותן הזעיקה את הבית הזה מקצה אל קצה, ושמענו, מעבר לזעקות השבר של החברים, את זעקות השבר האמיתיות של כבוד שר הביטחון, שגם ביקשני להודיע כאן על הסכמתו להקמת ועדת חקירה פרלמנטרית בפרשת דותן.

אני מציע היום, שהכנסת תקבל את בקשתי להקמת ועדת חקירה פרלמנטרית, שיובאו לפניה עשר השאלות הבאות: מדוע לא המשיכו בישראל את חקירת הפרשה גם אחרי עסקת הטיעון עם דותן, במיוחד כאשר בחקירה בארצות-הברית נודעו פרטים נוספים, כגון פרשת שוחד בחברת "פראט אנד ויטני" ולא רק בחברת "ג'נרל אלקטריק"?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אתה תצטרך לחזור על זה כשהיה דיון על עצם הקמת ועדת החקירה הפרלמנטרית. אולי תעשה זאת בקיצור.

יונה יהב (העבודה):

בסדר, אני רק אגיד את זה בקיצור רב.

מדוע לא הוגשו אישומים נוספים כנגד רמי דותן בגין עבירות שהתגלו גם אחרי עסקת הטיעון? מדוע התמהמה הפרקליט הצבאי בשינוי החוק הצבאי אף-על-פי שהיה בדעתו לעשות זאת כדי שלא לקצר את התקופה? מדוע יושב רמי דותן בכלא צבאי ולא בכלא אזרחי? מדוע הוא הולך הביתה ללא שמירה אף-על-פי שהוא הוגדר כסיכון ביטחוני? מדוע סוכמה אתו – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

ועוד הרבה שאלות חשובות.

יונה יהב (העבודה):

ועוד כהנה וכהנה שאלות מאוד מאוד תמוהות. לכן אני מבקש מהכנסת לקבל את הצעתי. תודה רבה, אדוני.

היו"ר מ' שטרית:

ובכן, רבותי, מונחת לפנינו הצעתו של חבר הכנסת יונה יהב לדון בהקמת ועדת חקירה פרלמנטרית לבדיקת פרשת רמי דותן. אנחנו מצביעים על קיום דיון בהצעתו זאת במליאה במועד אחר שייקבע, ואז תחליט המליאה אם תוקם ועדת חקירה ואיזו ועדה. אני מבקש להצביע. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 33

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת – 7

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר מ' שטרית:

אני קובע שבשבועה קולות בעד, אפס נמנעים ואפס מתנגדים, מאושרת בזאת הצעתו של חבר הכנסת יונה יהב לדיון במליאה בדבר הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית לבדיקת פרשת רמי דותן.

תם סדר-היום. אני נועל בזאת את הישיבה. הישיבה הבאה תהיה מחר בשעה 10:00. לילה טוב.

הישיבה ננעלה בשעה 22:33.